

ISMANA 2021

**6th INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON MOUNT
ARARAT AND NOAH'S ARK**

26-27 OCTOBER 2021

**6. ULUSLARARASI AĞRI DAĞI VE NUH'UN GEMİSİ
SEMPOZYUMU**

26-27 EKİM 2021

**ABSTRACT BOOK
BİLDİRİ ÖZET KİTABI**

EDITORS/YAYINA HAZIRLAYANLAR

Prof. Dr. Oktay BELLİ

Prof. Dr. Faruk KAYA

AĞRI-TURKEY

2021

6. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu

Ağrı, 26 - 27 Ekim 2021

6th International Symposium on Mount Ararat and Noah's Ark

Ağrı, 26 - 27 October 2021

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi (BEKAM) Müdürlüğü organizasyonu ile 26-27 Ekim 2021'de çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

Yayın Hakları / Copyright

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Tasarım ve Uygulama / Design and Implementation

Mehmet Mehdi KARAKOÇ - İsa BİNGÖL

Yayına Hazırlayanlar / Editors

Prof. Dr. Oktay BELLİ - Prof. Dr. Faruk KAYA

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Yayını, No: 38

Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Yayını, No: 10

ISBN: 978-605-80220-7-2

TAKDİM

Saygıdeğer bilim insanları,

Öncelikle “Bilimin Sevgi ile Bütünleştiği Üniversite” parolasıyla bilimsel ve akademik çalışmalarına hız veren üniversitemizde sizleri sanal ortamda da olsa ağırlamaktan onur duyduğumu ifade eder, bu yıl altıncısını düzenlediğimiz Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu’na hoş geldiniz diyor, hepinize en derin sevgi ve saygılarımı sunuyorum. 2003 yılında başlayan ve zaman zaman ara verilerek devam eden Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumlarının dördüncüsünü Rektör olarak göreve başladığım 2017 yılında Üniversitemiz Kültür ve Kongre Merkezinde gerçekleştirdik. Sempozyum bildirileri kitabını ise 2018 yılında bastırarak bilim dünyasının istifadesine sunduk.

16-18 Ekim 2019 yılında yapılan 6. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu’nda sunulan ve bilim kurulu tarafından basılmaya değer görülen bütün bildiriler E-özet kitap, tam metin E- kitap olarak Aralık 2019’da basıldı. Ayrıca öncelikle Ağrı ili, Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi ile ilgili çalışmalar olmak üzere 60 bilimsel çalışma ise basılı kitap olarak yayınlandı ve bilim insanlarının hizmetine sunuldu.

Bugüne kadar yapılan sempozyumlarda toplam 450 civarında bildiri sunulmuş ve bu bildiriler kitap olarak basılmıştır. Bu sempozyumumuzda ise olarak yaklaşık 90 bildiri sunulacaktır. Altı farklı ülkeden ve 45 üniversiteden bilim insanları, inanç turizmi açısından dünya çapında bir değer olan Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi başta olmak üzere ilimizin ve ülkemizin doğal ve beşeri kültürel değerleri ile ilgili çok önemli bildiriler sunulacaktır.

Dinamik ve genç bir akademik kadroya sahip; topluma karşı sorumluluklarının farkında olan Üniversitemizin öncelikli hedefi, dünya üniversiteleri içerisinde yer alan ve tanınan saygın bir üniversite olmaktır. Türkiye’nin 21. yüzyıl için belirlediği vizyon ve hedeflere ulaşmasında diğer üniversiteler gibi üniversitemiz de önemli rol oynayacaktır. Gerek ülkemizin küresel güç olma, gerekse 2023 ve 2071 hedeflerine ulaşabilmesi için bilimsel araştırma faaliyetlerinde nitelikli insan gücü yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu hedefler ulaşmak için üniversitemiz tüm bilimsel çalışmalara verdiği desteğe ilaveten her yıl en az iki uluslararası kongre düzenlemektedir. Açılışını yaptığımız 6. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu’nun yanı sıra Eylül ayında “V. Temel ve Uygulamalı Bilimleri Kongresi”ni, 1-3 Ekim’de “Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı” temalı V. Uluslararası Ahmed-i Hani Sempozyumunu gerçekleştirdik. Ayrıca 15 Kasım’da Irak İmamı Azam Üniversitesiyle ortak I. Uluslararası İslami ve İnsani Araştırmalar Sempozyumu, 27 Aralıkta ise Atatürk Üniversitesiyle ortak “Uluslararası Yapay Zeka, Transhümanizm, Posthümanizm ve Din Sempozyumu ”nu gerçekleştireceğiz.

Bacon’un da dediği gibi “Bilgili olmak egemen olmaktır” düşüncesiyle bu konferansın ülkemize, ilimize, üniversitemize ve bilim camiasına önemli bilimsel ufuklar açmasına vesile olmasını diliyor, konferansımıza teşrif eden bilim insanı Valimize, öğrenci dostu Belediye Başkanımıza, tüm konuşmacılara katkı ve katılımlarından dolayı teşekkür ederim. Konferansımızın hazırlık çalışmalarını özveri ile yürüten başta düzenleme kurulu başkanları Sayın Prof. Dr. Faruk Kaya ve Prof. Dr. Oktay Belli olmak üzere tüm düzenleme kurulu üyeleri ve sekreteryadaki hocalarıma şükranlarımı sunuyorum. Dünyayı sarsan bu pandemi sürecinin son bulması ve bundan sonraki bilimsel etkinliklerin siz saygıdeğer bilim insanlarıyla ruberu olarak gerçekleşmesini ümit ederek, Arif Nihat Asya’nın;

Bir abide istersen eğer, Ağrı’ya git...

Yükseklerden gelen büyük çağrıya git...

davetini yineleyerek, Nuh’un gemisiyle dirilişin sembolü olan ilimizde ve de bilimi sevgi ile kaynaştıran üniversitemizde sizleri ağırlamaktan onur duyduğumu ifade eder, sizlere en kalbi sevgi ve saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Abdulhalik KARABULUT
Rektör

INTRODUCTION

Distinguished Scholars,

First of all, despite the limitations of the virtual environment, I express that I am honored to host you at our university which enhances its scientific and academic studies with the motto of "The University where Science Integrates with Love." I welcome you to the "International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium" which we organized for the sixth time this year. I would like to express my deepest love and respect to all of you. When I have been appointed as the Rector in 2017, we held the fourth of the International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium which started in 2003 and continued with breaks from time to time. We published the symposium proceedings book in 2018 and presented it to scientific world.

All presented papers deemed worthy of publication by the scientific committee in the V. International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium held on 16-18 October 2019 were published in December 2019 as an E-summary book and a full text E-book. In addition, 60 scientific studies, primarily related the province of Ağrı, Mount Ararat and Noah's Ark were published as printed books and presented to scientists.

Approximately 450 papers have been presented in the symposiums held so far and these papers have been published as a book. In this symposium, approximately 90 papers are going to be presented. Scientists from six different countries and 45 universities are going to present very significant papers about the natural and cultural values of our city and country. Especially, Mount Ararat and Noah's Ark which have a worldwide value in terms of faith tourism will be the main theme of the papers. The primary goal of our university, which has a dynamic and young academic staff and is aware of its responsibilities towards society, is to have an important place among world universities. Our university will play an important role in Turkey's achievement for the vision and goals it has set for the 21st century. Training qualified manpower in scientific research activities has a vital importance for our country's become a global power and to achieve its 2023 and 2071 goals.

In order to achieve these goals, our university organizes at least two international congresses every year in addition to the support it gives to all scientific studies. In addition to the "VI. International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium", we held the "V. Congress of Basic and Applied Sciences" and the "V. International Ahmed-i Hani Symposium" with the theme of Mehmet Akif Ersoy and the National Anthem on 1-3 October. In addition, on November 15, we are going to organize the "1st International Symposium on Islamic and Humanitarian Studies" jointly with the Imam Azam University of Iraq and the "International Symposium on Artificial Intelligence, Transhumanism, Posthumanism and Religion" jointly with Atatürk University on December 27.

Based on Bacon's idea of "To know is to dominate", we wish this conference to open important scientific horizons for our country, province, university and scientific community. I would like to thank our scientist Governor, our student-friendly Mayor, and all participants for their contributions and participation. Especially, for the chairs of organizing committee, Prof. Dr. Faruk Kaya and Prof. Dr. Oktay Belli. I would like to express my gratitude to all the members of the organizing committee and the secretariat. I hope to meet you in person in future scientific activities after this shocking pandemic.

By reiterating the invitation Arif Nihat Asya;

If you wish to meet a monument, go to Ağrı...

Go to the great call from heavens...

I express my honor to welcome you in our city, which is the symbol of the resurrection with Noah's ark and in our university and integrates science with love. I to express my most heartfelt love and respect.

Prof. Dr. Abdulhalik KARABULUT
Rector

ÖNSÖZ

26-27 Ekim 2021 tarihinde, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nin ev sahipliğinde, Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi (BEKAM), Ağrı Valiliği ve Ağrı Belediyesi'nin katkılarıyla “6. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu – (6th International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium)” düzenlenmiştir.

2005 yılından bugüne dek beş kez düzenlenen Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumlarının tamamı yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Ancak, Covid-19 Pandemisi nedeniyle, 6. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu çevrim-içi (on-line) olarak gerçekleştirilmiştir.

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi organizasyonunda aynı anda dört farklı salonda on-line (çevirim-içi) olarak gerçekleştirilen sempozyumda 3'ü çağrılı konuşmacılardan olmak üzere toplam 86 sözlü bildiri sunulmuştur. Farklı ülkelerden ve üniversitelerden 86 tebliğin sunulmuş olması, sempozyumun gerçekten çok ilgi duyulan uluslararası bilimsel sempozyumlardan birisi olduğunun da göstergesidir. Sempozyuma, Türkiye, Azerbaycan, Polonya, Romanya, Macaristan ve Amerika Birleşik Devletlerinden birçok bilim insanı, yazar ve araştırmacı katılmıştır.

Eski Çağ'ın çok tanrılı dinlerinde olduğu gibi semavi dinlerin ortak mirası olarak da kabul edilen Nuh Tufan'ına konu olan Ağrı Dağı, insanlık tarihinin en eski kültürel mirasını, Eski Çağ'dan günümüze kadar taşımaya devam etmektedir. Bu eşsiz mirası gelecek nesillere aktarmayı da amaçlayan 6. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu'nda, tarih, arkeoloji, sanat tarihi, coğrafya, jeoloji, dil ve edebiyat, iktisat, turizm, teoloji, dinsel anlatı, etnografya, müzik, güzel sanatlar, efsane, geleneksel mutfak kültürü ve yemekleri konusunda bir birinden değerli bilimsel bildiriler sunulmuştur.

Sempozyumun duyurular bölümünde de belirttiğimiz gibi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nin Web Sitesinde, önce Abstract Book (Özet Kitabı), daha sonra ise bilim kurulunun onayından geçen tüm katılımcıların tam metin bildirileri PDF formatında e-kitap olarak yayınlanacaktır. Sempozyum Bilim Kurulu'nun seçerek kabul ettiği başta Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi olmak üzere bölgeyle ilgili sunulan özgün bilimsel makalelerin de 2022 yılında kitap olarak yayınlanması hedeflenmektedir.

VI. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu'nun düzenlenmesinde yardımını ve desteğini esirgemeyen Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Abdulhalik Karabulut hocamıza hasetten şükranlarımızı arz ederiz. Ayrıca Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi (BEKAM) Müdürlüğü'ne, sempozyumun hazırlanmasından başarılı bir şekilde geçmesine kadar emeği geçen düzenleme kurulu üyelerimize ve özellikle sekreteryada görev alan başta Öğr. Gör. Vedat Evren Belli (M.A.), Öğr. Gör. Mehmet Mehdi Karakoç, Öğr. Gör. Nimetullah Aldemir, Öğr. Gör. Ömer Okucu, Öğr. Gör. Murat Gürbüz ve Öğr. Gör. İsa Bingöl'e titiz ve başarılı çalışmalarından dolayı çok teşekkür ederiz. İlk kez on-line olarak yapılan sempozyumu kusursuz ve başarılı bir şekilde gerçekleştiren Üniversitemizin Bilgi İşlem Daire Başkanlığı ile emeği geçen herkese teşekkür etmeyi zevkli bir görev sayarız.

Yayına Hazırlayanlar

Prof. Dr. Oktay BELLİ

Prof. Dr. Faruk KAYA

PREFACE

The 6th International Symposium on Mount Ararat and Noah's Ark was hosted by Ağrı İbrahim Çeçen University on October 26-27, 2021 with contributions from Governorate of Ağrı, Ağrı Municipality and Belli Education, Culture, History and Archeology Research Center (BEKAM).

Since 2005, all of the five symposiums have been held in traditional format. However, due to the Covid-19 Pandemic, the 6th International Symposium on Mount Ararat and Noah's Ark was held online.

A total of 86 oral presentations, 3 of which belonged to invited speakers, were simultaneously presented online in four different halls. The fact that 86 speakers from different countries and universities took part in the event is an indication that the international scientific symposium continuously draws great interest and recognition with the academic community. Numerous scientists, writers and researchers from Turkey, Azerbaijan, Poland, Romania, Hungary and the United States participated in the symposium.

Mount Ararat that identified with Noah's Ark is a common heritage of the Abrahamic religions as in ancient polytheistic religions. It continues to carry the oldest cultural heritage of human history from the ancient era to the present day. For the purpose of transferring this unique heritage to future generations, VI. International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium, provided venue to valuable scientific papers on history, archeology, art history, geography, geology, language and literature, economics, tourism, theology, religious narrative, ethnography, music, fine arts, legend, traditional cuisine culture and food.

As we mentioned in the announcements section of the symposium, the abstract book will be published first, to be followed by the publication of full-text papers of all the participants approved by the scientific committee as an e-book in PDF format on the website of Ağrı İbrahim Çeçen University. It is aimed to publish original scientific articles about the region as a book in 2022. Especially the papers on Mount Ararat and Noah's Ark, which were selected and accepted by the Symposium Scientific Committee are going to be prioritized.

We would like to express gratitude to the rector of Ağrı İbrahim Çeçen University, **Prof. Dr. Abdulhalik Karabulut** for his support to VI. International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium. In addition, I would like to thank the directorate of Belli Education, Culture, History and Archeology Research Center (BEKAM) and our organizing committee members who contributed to the successfully completed symposium. We are grateful to our members of the secretariat; Lecturer Vedat Evren Belli (M.A.), Lecturer Mehmet Mehdi Karakoç, Lecturer Nimetullah Aldemir, Lecturer Ömer Okucu, Lecturer Murat Gürbüz and Lecturer İsa Bingöl for their meticulous and successful contributions. We thank all the contributors from the Information Technologies Department of our university who carried out online the symposium first time successfully.

Editors

Prof. Dr. Oktay BELLİ

Prof. Dr. Faruk KAYA

KURULLAR / COMMITTEES

ONUR KURULU / HONORARY BOARD

Prof. Dr. Abdulhalik KARABULUT, Rektor

Dr. Osman VAROL, Governor

Savcı SAYAN, Mayor

DAVETLİ KONUŞMACILAR / KEYNOTE SPEAKERS

Prof. Dr. Ersan BAŞAR, President of Turkish Mountaineering Federation

Assoc. Prof. Dr. Mustafa Zeki ÇIRAKLI, Karadeniz Technical University

Dr. İbrahim TAŞDEMİR, Secretary-General of SERKA

DÜZENLEME KURULU BAŞKANLARI / CHAIRS

Prof. Dr. Faruk KAYA, Ağrı İbrahim Çeçen University

Prof. Dr. Oktay BELLİ, BEKAM

DÜZENLEME KURULU / ORGANIZING COMMITTEE

Assoc. Prof. Dr. İbrahim ÖZGÜL, Ağrı İbrahim Çeçen University

Lec. Vedat Evren BELLİ, Bitlis Eren University

Lec. M. Mehdi KARAKOÇ, Ağrı İbrahim Çeçen University

Lec. Nimetullah ALDEMİR, Ağrı İbrahim Çeçen University

Lec. İsa BİNGÖL, Ağrı İbrahim Çeçen University

Lec. Ömer OKUCU, Ağrı İbrahim Çeçen University

Lec. Murat GÜRBÜZ, Ağrı İbrahim Çeçen University

BİLİM KURULU/ SCIENTIFIC BOARD

- Prof. Dr. Abdulhalik KARABULUT, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Abbas SEYİDOV, Azerbaijan National Academy of Science, Azerbaijan
Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR, Bilecik University, Turkey
Prof. Dr. Abdullah YILMAZ, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Abdurrahman ACAR, Dicle University, Turkey
Prof. Dr. Adem YERİNDE, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Akif ARSLAN, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Ali KAFKASYALI, Atatürk University, Turkey
Prof. Dr. Ali TEKİN, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN, Manas University, Kyrgyzstan
Prof. Dr. Asnu Bilban YALÇIN, İstanbul University, Turkey
Prof. Dr. Bahattin DARTMA, Yüzüncü Yıl University, Turkey
Prof. Dr. Crenguta Ileana SINISI, Pitesti University, Romania
Prof. Dr. Çiğdem DÜRÜŞKEN, İstanbul University, Turkey
Prof. Dr. Elfina SIBGATULLINA, Russian Academy of Sciences, Russia
Prof. Dr. Fahriye BAYRAM, Denizli University, Turkey
Prof. Dr. Faruk KAYA, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Figen ATABEY, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Galip AKIN, Bozok University, Turkey
Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Hacıfahreddin SEFERLİ, Azerbaijan National Academy of Science, Azerbaijan
Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. Hamza GÜNDÖĞDU, Retired Faculty Member, Turkey
Prof. Dr. Hasbi SOYLU, Atatürk University, Turkey
Prof. Dr. Hüseyin TUROĞLU, İstanbul University, Turkey
Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ, Atatürk University, Turkey
Prof. Dr. İdiris DEMİREL, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
Prof. Dr. İsa HABİBBEYLİ, Azerbaijan National Academy of Science, Azerbaijan
Prof. Dr. İsa YÜCEER, Bitlis Eren University, Turkey
Prof. Dr. İsmail HACIYEV, Azerbaijan National Academy of Science, Azerbaijan
Prof. Dr. Kenan ARINÇ, Atatürk University, Turkey
Prof. Dr. M. Salih MERCAN, Retired Faculty Member, Turkey
Prof. Dr. Marian MALECKI, Jagiellonian University, Turkey, Poland
Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK, Atatürk University, Turkey

- Prof. Dr. Mehmet ZAMAN, Atatürk University, Turkey
- Prof. Dr. Merabi DZNELADZE, Georgian Academy of Sciences, Georgia
- Prof. Dr. Metin AKKUŞ, Düzce University, Turkey
- Prof. Dr. Metin TUNCEL, Retired Faculty Member, Turkey
- Prof. Dr. Murat SUNKAR, Fırat University, Turkey
- Prof. Dr. Muratgeldi SÖYEGOV, Aşgabad University, Turkmenistan
- Prof. Dr. Nakış KARAMAĞARALI, Gazi University, Turkey
- Prof. Dr. Necmettin ELMASTAŞ, Bitlis Eren University, Turkey
- Prof. Dr. Neslihan DURAK, İnönü University, Turkey
- Prof. Dr. Nihat FALAY, Retired Faculty Member, Turkey
- Prof. Dr. Oktay BELLİ, Retired Faculty Member, Turkey
- Prof. Dr. Orhan ÇINAR, Atatürk University, Turkey
- Prof. Dr. Orhan DENİZ, Yüzüncü Yıl University, Turkey
- Prof. Dr. Orsolya FALUS, Dunaújváros University, Hungary
- Prof. Dr. Osman DEMİRDÖĞEN, DAP Regional Development Administration, Turkey
- Prof. Dr. Özdemir ADIZEL, Yüzüncü Yıl University, Turkey
- Prof. Dr. Reza HEJEBRI, University of Tehran, Iran
- Prof. Dr. Saliha KODAY, Atatürk University, Turkey
- Prof. Dr. Selçuk URAL, Kafkas University, Turkey
- Prof. Dr. Süleyman ÇİĞDEM, Atatürk University, Turkey
- Prof. Dr. Şakir GÖZÜTOK, Yüzüncü Yıl University, Turkey
- Prof. Dr. Teofil MOSKAL, Glogow University, Poland
- Prof. Dr. Vaschtang LICHELI, Georgian Academy of Sciences, Georgia
- Prof. Dr. Vedat ONAR, İstanbul University, Turkey
- Prof. Dr. Veli BAKHŞALİYEV, Azerbaijan National Academy of Science, Azerbaijan
- Prof. Dr. Yakup KARATAŞ, Ağrı İbrahim Çeçen University, Turkey
- Prof. Dr. Yaşar ÇORUHLU, Mimar Sinan University, Turkey
- Prof. Dr. Yüksel BİNGÖL, Atılım University, Turkey
- Prof. Dr. Zeki KODAY, Atatürk University, Turkey

İÇİNDEKİLER/TABLE of CONTENT

TAKDİM.....	iii
INTRODUCTION	iv
ÖNSÖZ	v
PREFACE	vi
KURULLAR / COMMITTEES	vii
BİLİM KURULU/ SCIENTIFIC BOARD	viii
İÇİNDEKİLER/TABLE of CONTENT.....	x
Dağcılık Sporunda Ağrı Dağı'nın Yeri ve Önemi/The Place and Importance of Mount Ararat in Mountaineering Sport	
<i>Ersan BAŞAR</i>	1
Ağrı Dağı Anlatıları ve İnsanlığın Ortak Mirası/Ararat Narratives and the Common Heritage of Humanity	
<i>Mustafa Zeki Çıraklı</i>	3
Bölgesel Kalkınma Kapsamında Ağrı'da Yapılan Turizm Faaliyetleri/Tourism Activities in Ağrı Within the Scope of Regional Development	
<i>İbrahim Taşdemir</i>	4
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde İnsanların Ağrı Dağı ve Nuh Tufanı Üzerine Söylediği Atasözü, Alkış, Ant İçme ve Beddualar/The Proverbs, Plaudits, Oaths and Curses Said About Mount Ararat and Noah's Flood by People in the Northeastern Anatolian Region	
<i>Oktay BELLİ</i>	6
Ağrı Dağı'nın Doğal Çevre Özellikleri/Natural Environmental Features of Mount Ağrı	
<i>Faruk KAYA</i>	8
Ağrı Dağı Bölgesi Geleneksel Mutfak Kültüründe Yapılan Kış Hazırlıkları/Winter Preparations in the Traditional Culinary Culture of the Mount Ararat Region	
<i>Güzin Sühran BELLİ, Oktay BELLİ</i>	10
Ağrı Dağı ve Çevresinde Öne Çıkan Turistik Kaynaklar/Touristic Rocks Coming to the Forefront on Mount Ağrı and Its Surrounding Areas	
<i>Faruk KAYA</i>	12
Şanlıurfa İlinde Kurulu GES'lerin Ulaşım Ağına Göre Uygunluk Analizi/Accordance Analysis of Solar Energy Power Plant According to the Transport Network in Şanlıurfa Province	
<i>Abdulkadir GÜZEL, Mehmet ÖZCANLI, Bekir AKGÜN</i>	14
Teknoloji ve Nuh'un Gemisini Arama/Technology and the Search for Noah's Ark	
<i>Andrew JONES</i>	16
Nuh Döneminden Modern Döneme Kadının Toplumdaki Konumu (Zerdüştlük Örneğinde Mukayeseli Olarak Bir Değerlendirme)/The Position of Women in Society from the Age of Noah to the Modern Period (A Comparative Evaluation in the Example of Zoroastrianism)	
<i>Ayda KARGAR</i>	18

Nuh Tufanının Mitik Canlıları/Mythic Creature of the Noah Flood	
Bayram AYHAN	20
Şanlıurfa İlinde Kurulu Ges'lerin Trafo Alanlarına Göre Uygunluk Analizi/Accordance Analysis of Solar Energy Power Plant According to the Transformer in Şanlıurfa Province	
Bekir AKGÜN, Mehmet ÖZCANLI, Abdulkadir GÜZEL	22
Küreselleşme, Turizm ve Sürdürülebilirlik: Mümkün Mü, Hayal Mi?/Globalization, Tourism and Sustainability: Possible or Imagine?	
Bekir DERİNÖZ	24
Futbol Hakemlerini Strese İten Faktörler – Ağrı İli Çalışma Örneği/Factors Pushing Football Referees to Stress – the Study Case of Ağrı Province	
Canan SAYIN TEMUR	26
Urartu Fibulaları/Urartian Fibulae	
Davut YİĞİTPAŞA	28
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bayezid Sancağının Taşınma Meselesi/The Issue of Moving the Bayezid Sanjak from the Ottoman Era to the Republican	
Mehmet Emin TÜRKLÜ, Harun AYDIN	30
Çokseslendirilmiş (İki Sesli) Türk Halk Ezgilerin Koro Eğitiminde Kodaly Yöntemine Uygunluğunun İncelenmesi/Investigation of the Suitability of Voiced (Two Voices) Turkish Folk Method with Kodaly Method in Choir Education	
Emre YÜCELAND	32
Nuh'un Gemisi İzi Olarak Tanımlanan Doğal Sit Alanının Korunması ve Geleceğe Aktarılması/Conserving and Transferred to the Future of the Natural Site Defined as the Trace of Noah's Ark	
Fethi Ahmet YÜKSEL	34
İpek Yolu Ticaretinin Ağrı Dağı Bölgesi Ekonomisi İçin Önemi/The Importance of the Silk Road Trade for the Economy of the Ağrı Mountain Region	
Filiz BAŞBAYDAR BELLİ	36
18. Yüzyılda Diyardin Sancağının İdari Yapısı ve İdarecileri/Administrative Structure and Administrators of Diyardin Sanjak in the 18th Century	
Hakan KAYA	38
Ahlat'taki Selçuklu Yapılarının Gravür Sanatına Yansıması/Reflection of Seljuk Buildings in Ahlat on Engraving Art	
Hava KÜÇÜKÖNER, Mustafa KÜÇÜKÖNER	40
Nuh Peygamber ve Nahçıvan'daki Efsanevi Gemisi ile İlgili Edebi ve Sanatsal Örnekler/Literary and Artistic Examples About the Prophet Noah and His Legendary Ark in Nakhchivan	
Humar MAMMADOVA	42
Eski Çağ'da Türklerin Anadolu'daki İzleri: Erzurum-Şenkaya'da Bulunan Taş Baba Heykeli/In Anatolia in Antiquity: the Stone Ancestor Statue At Şenkaya-Erzurum	
Hüsnü GENÇ, Oktay BELLİ	48

Osmanlı Devleti'nde Görülen Salgın Hastalıklar: Etkileri ve Alınan Tedbirler/The Pandemics in the Ottoman Empire: Their Effects and Measures Taken

İbrahim ÖZGÜL52

Sosyal Politikada Kollektif Kendi Kendine Yardım Mekanizması Olarak Ahilik Müessesesinin Temeli Fütüvvet/The Basis of the Moral Institution as a Mechanism of Collective Self-Help in Social Policy Is the Futuvvet

İsa AKALIN53

Nuh Ata Kimliği/Ancestor Identity of Noah

İsa YÜCEER55

Cittaslow Kent Tasarımına Bir Öneri: Citta-Modd (Cittaslow Mobil Doğrudan Demokrasi)/A Suggestion for Cittaslow City Design: Citta-Modd (Cittaslow Mobile Direct Democracy)

İsmet ALACA57

Nuh Tufanı Bağlamında Tabii Âfetler, Kötülük Problemi ve Tanrısal Adalet İlişkisi/The Relationship of Natural Disasters, the Problem of Evil and the Goddess Justice in the Context of Noah's Flood

M. Latif BAKIŞ59

Polonya ve Macaristan'da Orta Çağlarda Bal Üretiminin Hukuki Kültür Tarihi/Legal Cultural History of Honey Production in the Middle Ages in Poland and Hungary

Marian MALECKI, Orsolya FALUS61

Şanlıurfa İlinde Kurulu Ges'lerin İskan Alanlarına Göre Uygunluk Analizi/Accordance Analysis of Solar Energy Power Plant According to the Settlement in Şanlıurfa Province

Mehmet ÖZCANLI, Abdulkadir GÜZEL, Bekir AKGÜN63

Türkiye Büyük Millet Meclisi Görüşmelerinde Dış Yardımlar ve İktisadi Tedbirler ve Dış Politika (1958)/Foreign Aid and Economic Measures and Foreign Policy in the Negotiations of the Grand National Assembly of Turkey (1958)

M. Salih MERCAN65

Bir Sosyal Sorumluluk Örneği: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi/A Social Responsibility Model: Ağrı İbrahim Çeçen University

Meral DİNÇER69

Tarih Boyunca Oluşan Sağlık Uygulamaları ve Günümüze Yansımalarının Değerlendirilmesi: Nusaybin Örneği/The Evaluation of Health Practices Throughout History and Their Reflections to the Present: the Case of Nusaybin

Meryem Fehir KAFADAR, Esma ÇOBAN71

Hukukun Temel İlkelerinin Tarihsel Gelişimi/Historical Development of Fundamental Principles of Law

Muhammed Halid KAFADAR73

Nuh Tufanı Konulu Resim ve Gravürlerin Sanatsal Açıdan İncelenmesi/An Artistic Evaluation of the Paintings and Engravings on Noah's Flood

Mustafa KÜÇÜKÖNER76

Şair, Mütercim ve Yazar: Ahmet Metin Şahin/Poet, Translator and Author: Ahmet Metin Şahin

Müzahir KILIÇ, İsmet ALPARSLAN78

Mesnevi Şerhlerinde Nuh'un Gemisi ve İşârî Yorumları/Noah's Ark and Itsiri Interpretations in the Masnevi Commentary

Müzekkir KIZILKAYA80

Doğubayazıt İlçesi ve Yerleşim Yerlerinde İçme Sularında Florür: Genel Değerlendirme/Fluoride in Drinking Water in Doğubayazıt District and Settlements: General Evaluation

Nazmi ORUÇ82

Nuh'un Peygamber Olarak Halkıyla Çatışması Bağlamında İman-Toplum Çatışması/Opposition to Faith-Society in the Context of Noah's Conflict with His People as a Prophet

Necip UYANIK84

Yirminci Yüzyılda Ağrı-Patnos Bölgesi'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı/Socio-Economical Structure of Ağrı-Patnos County in the Twentieth Century

Nihat FALAY85

Takvime Bağlı Bir Ritüel Olarak Ağrı'da Ramazan Davulculuğu/Ramadan Drummingship in Ağrı as a Calendary Ritual

Nurettin KARAKUŞ87

Edebiyatda Ağrı Dağı: Konusu ve Edebi Özellikleri/Ararat Mountain in Literature: Subject and Literature Features

Ramiz QASIMOV89

Ahmed-i Hânî'nin Gözüyle Mem û Zîn Mesnevisi/With the Eyes of Ahmed-i Hani Mem û Zin Mathnawî

Sait YİLTER91

Yaşar Kemal'in Ağrı'dağı Efsanesi Eserinde Yer Alan Renkler, Semboller ve Mitler Üzerine Bir İnceleme/An Investigation on the Colors, Symbols and Myths in Yaşar Kemal's The Legend of Ararat Mount

Sevcan DELİCE93

Azerbaycan Sanatında Nuh Tufanı (İkonoqrafik Tahlil)/Noah's Flood in Azerbaijani Art (Iconographic Analysis)

Sevil KARİMOVA97

Mustafa Kemal Atatürk'ün Vefatı Münasebeti ile Ağrı Merkez ve İlçelerinde Düzenlenen Matem Törenleri/Mourning Ceremonies Held in Ağrı Centers An Districts in Connection with the Death of Mustafa Kemal Atatürk

Uğur YILMAZ, Filiz ERKUTLU99

Ağrı İlindeki Ahıska Muhacirlerinin Mutfak Kültüründen Örnekler/Instances from Meskhetian Immigrants' Cuisine Culture in Ağrı

Ülkü ÖNAL101

Ağrı Dağı Bölgesi'nde Erken Demir Çağı'nın Karakteristik Özellikleri/The Early Iron Age in the Ağrı Mountain Region Characteristics

Vedat Evren BELLİ103

Ağrı Dağı Çevresinden Örneklerle Sanal Dünyada Yanlış Jeomorfik Tanımlamalar: Doğubayazıt Meteor Çukuru, Kúp Krater Gölü, Korhan Meteor Çukuru, Nuh'un Gemisi/Wrong Geomorphic Definitions in the Virtual World with Examples from Ağrı Mountain's Surrounding: Doğubayazıt Meteor Pit, Kup Crater Lake, Korhan Meteor Pit, Noah's Ark

Yahya ÖZTÜRK105

XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Eleşkirt'in İdarecileri/Rulers of Eleskirt in XVIII. and XIX. Centuries	
<i>Yakup KARATAŞ</i>	108
Nahçıvan, Orta Araz ve Doğu Anadolu Bölgelerdeki Etnik-Kültürel Süreçler/Ethnocultural Processes in Nakhchivan, Middle Araz Andeastern Anatolia	
<i>Yusuf SEFEROV</i>	110
Ağrı'da İlmî ve Tasavvufî Kültürün Yaygınlaşmasında Arvasî Ailesinin Rolü/The Role of the Arvasi Family in the Spread of Scientific and Sufi Culture in Ağrı	
<i>Abdulcebbar KAVAK</i>	114
Yakın Doğu Tasvir Sanatında Boğa Birleşimi Karışık Yaratıklar/Bull Combination Mixed Creatures in Near Eastern Description Art	
<i>Akın TEMÜR</i>	118
Nûh Tufanı'nın Sanatsal Anlatımı: Arap Dili ve Belagatı Penceresinden Nuh Tufanı/Artistic Expression of Noah's Flood: Noah's Flood from the Perspective of Arabic Language and Rhetoric	
<i>Aykut KAYA</i>	120
"Nuh'un Gemisi" Metaforu: İnsanlığın Kayıp Kültür Kıtası Olarak İslam Medeniyetinin Verileriyle İlişkiye Geçme Çabası/The Metaphor of Noah's Ark: Humanity's Effort to Engage with the Data of Islamic Civilization as a Lost Continent of Culture	
<i>Bayram ÇINAR</i>	122
Okul Müfredat Kararında Dans, Tae-Bo ve Pilatese Yer Verilmesiyle Öğrencilerin Biyomotrik Potansiyelinin Geliştirilmesi/Improvement of Students' Biomotric Potential by Introducing Dancing, Tae-Bo and Pilates within the Curriculum on School's Decision	
<i>Chivu Iacob DANIEL</i>	124
Haçlılar Karşısında Selçuklu Makamı: Azerbaycan Şairi Nizami'den Erzincan Hakimi Melik Behram Şah'a Söz İhtiramı/Seljuk Authority Against the Crosses: Azerbaijan Poet Respect from Nizami to Melik Behram Sah, Judge of Erzincan	
<i>Ebülfaz EZİMLİ</i>	126
Dini, Arkeolojik ve Paleoiklimsel Açından Nuh Tufanı'nın Değerlendirilmesi/An Evaluation of Noah's Flood from the Religious, Archaeological and Paleoclimatologic Perspectives	
<i>Engin KEKEÇ</i>	130
Kur'an'da İblis Kıssası Bağlamında Mekk ve Savunma Dili/The Deceits and Defensive Language in the Context of the Devil's Parable in Koran	
<i>Eşref İNAN</i>	132
Karakilise İbtidai Mektebi'nin R. 1317-R. 1318 Öğretim Yılı Devam Durumu ve İmtihan Sonuçları/The Attendance Rates and Exam Results of Karakilise Primary School in R. 1317 – R. 1318 Academic Year	
<i>Fatma KAYA DOĞANAY</i>	134
Halife Yusuf ve Kıraat İlmindeki Yeri (Tevvîd'î-Kurân Adlı Eseri Özelinde)/Caliph Yusuf and His Place in the Science of Recitation (For His Work Tecvidu'l-Kurân)	
<i>Ferit DİNÇER</i>	136
Cumhuriyet Halk Partisi İl Teftiş Raporlarına Göre Ağrı'nın Sosyo-Ekonomik Durumu (1940-1950)/According to the Provincial Inspection Reports of the Republican People's Party Socio-Economic Situation of Ağrı (1940-1950)	
<i>Hasan ÖZTÜRK</i>	138

Urartu Uygarlığı'nda Sanat/Art of Urartu Civilization

Hatice KARADOĞAN140

Kızıldize Gümrüğü/Kizildize Customs

Hayrettin PULAT142

Ağrı Dağı ve Cudi Dağı Konulu Bilimsel Çalışmaların İnanç ve Kültürel Açıdan Karşılaştırılması/Comparison of Scientific Studies on Mount Ararat and Mount Cudi in Terms of Faith and Culture

İsmet TUNÇ, Nuriye DENİZ144

Erzurum'un Manevi Şahsiyeti-Muhammed Lutfi/The Spiritual Personality of Erzurum-Muhammed Lutfi

Lale BEDİROVA (ŞABANOVA)146

Nuh Tufanı'nın Azerbaycan Edebiyatına Şiirsel Yansıması/Poetic Reflection of Noah's Flood on Azerbaijani Literature

Mammadova ŞEREBANİ148

İslam Tarihi Kaynaklarında Büyük ve Küçük Ağrı Dağı Hakkındaki Bazı Malumatlar/Some Information About the Great Mountain Ağrı (Ararat) and the Small Mount Ağrı (Little Ararat) in Islamic History Sources

Mehmet Salih GECİT152

Ahmed-i Hanî'nin Men ü Zin Adlı Eserinde Yer Alan Bir Şiirdeki Dinî ve Ahlakî Görüşleri/Ahmed-i Hanî's Religious and Ethical Views in a Poem in Men u Zin

Mehrali CALP154

Hz. Nuh'un Oğluyla Diyaloğu (Hûd 11/42-43) Işığında Dinî ve Millî Değerlerin Gençlere Aktarımına Dair Bir Değerlendirme/An Assessment on the Transfer of Religious and National Values to Youth in the Light of the Noah's Dialogue with His Son (Hûd 11/42-43)

Mustafa YILDIZ156

Nûh Peygamberin Oğlu Bağlamında Kur'an'da Ehl Kavramının Tahlili/The Analysis of Ehl Concept in Koran Within the Context of Prophet Noah's Son

Nazife Vildan GÜLOĞLU158

MÖ 3. Binyıl Göçlerinin 2008'de Ağrı Dağı'nın Tepesine Yakın Bulunan Eski Ahşap Yapıdan Kaynaklandığını Yorumlamak/Interpreting Third Millennium BC Migrations as Originating from the Ancient Wooden Structure Found in 2008 Near the Top of Mount Ağrı

Philip Ernest WILLIAMS162

Ağrı Dağı/Masis'in Kutsal Kitap'taki Ararat Dağı Olması Konusu/The Case for Ağrı Dağı/Masis as Biblical Mt. Ararat

Randall W. YOUNKER164

Osmanlı Dönemi Ağrılı Âlimler ve Devlet Adamları/And Statesmen from Ağrı in Ottoman Era

Recep DİKİCİ166

Nuhun Gemisi ve Ağrı Dağı Efsanelerinin İğdir ve Nahçıvan Folklorunda Sanatsal Olarak Söylenmesi/Artistic Singing of Noahs Ark and Mount Ağrı Legends in Iğdir and Nakhchivan Folklore

Sedaqet NEMETOVA167

M. Kaşgari'nin Divani Lûğet-İt Türk Adlı Eseri ve Azerbaycan Dilinin Şamahı Lehçeleri/The Work of M. Kashgari Divani Luget-It Turk and Shamakhi Dialects of Azerbaijani Language

Senuber ŞÜKÜROVA171

II. Abdülhamid Döneminde Bayezid Sancağında Modern Belediyecilik Faaliyetleri/Modern Municipality Activities in Bayezid During the Reign of Abdulhamid II	
<i>Serhat Aras TUNA</i>	173
Ağrı İlini Geliştirme Çalışmaları (1930-1939)/Development Studies of Ağrı City (1930-1939)	
<i>Suna ALTAN, Mehmet Zeki FAZLIOĞLU</i>	175
Nuh'un Rivayetleri Üzerine Araştırma/Research on Noah's Narrations	
<i>Şahla ŞİRALİYEVA</i>	177
Türk-Ermeni İlişkileri Bağlamında Ağrı'da İki Mevsim Romanı/The Novel Two Seasons in Ağrı within the Context of Turkish-Armenian Relations	
<i>Tahir ZORKUL, Abdulkadir ÖNTÜRK</i>	179
Nuh Tufanı'nın Psiko-Sosyal Boyutları Üzerine Kutsal Metinler Eksenli Bir Değerlendirme/An Evaluation Based on Scriptures on the Psycho-Social Dimensions of Noah's Flood	
<i>Ümit Harun AKKAYA</i>	181
Tendürek Dağı (Ağrı) ve Çevresinin Morfometrik Özellikleri/Morphometric Features of Mount Tendurek (Ağrı) and Its Surroundings	
<i>Vedat AVCİ</i>	183
Ağrılı Âşık Divanî ve Eserleri Üzerinde Bir İnceleme/A Study on Minstrel Divan from Ağrı and His Works	
<i>Yasin KILIÇ</i>	185
Nahçıvan ve Ağrı Dağı Çevre İlleri Ağızlarındaki Fonetik Evezenmelerin Söz Yapımına Etkisi/Functional-Semantic Characteristics of Some Words in the Ağrı Mount Environment Provinces and Nahçıvan Dialects	
<i>Zülfıyye ISMAYIL</i>	187
Türkiye'ye Yönelik Algı Yönetimi: Ermenistan'ın Ağrı Dağı İddiası/Perception Management Against Turkey: Armenia's Mt. Ararat Claim	
<i>Nazmi ORUÇ</i>	189

DAĞCILIK SPORUNDA AĞRI DAĞI'NIN YERİ VE ÖNEMİ

Ersan BAŞAR¹

Dağcılık, insanoğlunun doğayla tanışması ile başlayıp keşfetme ruhunu öne çıkaran bir spor dalıdır. Bu sporun yapıldığı bölgelerin doğal güzellikleri ve tarihsel geçmişi de önem kazanmaktadır. Ağrı Dağı 5137 m lik yüksekliği ile Avrupa ve Kafkasların ikinci büyük doruk noktasıdır. Konumu ve ulaşım sistemlerinin güçlü olması nedeni ile dünyanın birçok yerinden dağcılar kolaylıkla bölgeye ulaşabilmektedir. Ağrı Dağı yüksek irtifayı deneyimlemek isteyen dağcılar açısından teknik zorlukları düşük aynı zamanda lojistik imkanları fazla olan bir dağdır. Dağcılar ve doğaseverleri bölgeye çeken önemli unsurlardan biri de kutsal kitaplarda geçen Nuh Tufanı ile ilişkilendirmesidir. Bundan dolayı kutsal kitaplara inan birçok insan bu dağı görmek ve hatta zirvesine çıkma arzusu içinde bulunmaktadır.

Dağcılık sporu turizm ile direkt ilişkili bir spor dalıdır. Tırmanışa gelen dağcılar Ağrı ve çevresinde en az bir hafta zaman geçirmektedir. Bu süre kış tırmanışlarında 10 güne kadar çıkmaktadır. Aynı zamanda tırmanışa gelen dağcılar bölgedeki diğer gezilip görülecek turistik bölgeleri ziyaret etmektedirler. Ağrı Dağı'na tırmanış için gelen yabancı dağcılar ulaşım masrafları dahil olmak üzere yedi günlük bir tırmanış programı için yaklaşık 1060 ABD doları harcama yapmaktadırlar. Tırmanışın süresi dışında Ağrı ilinde kalma süresinin artırılması bu miktarı yükseltecektir. Sürenin artırılması için dağcıların ilgisini çekebilecek var olan tarihi yerlerin yanı sıra İshakpaşa Sarayı çevresinde kaya tırmanış bahçesinin açılması güzel bir uygulama olacaktır. Aynı zamanda zirve tırmanışı yapmayacak olan dağcılar için Ağrı Dağı'nın eteklerinde günübirlik veya çadır kampli doğa yürüyüş parkurlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu alanlarda faaliyet yapacak kişiler için bölgenin fauna ve florasını anlatan tanıtıcı materyaller hazırlanarak yürüyüş rotalarının cazibesi artırılabilir.

Ağrı Dağı'ndaki dağcılık faaliyetleri esnasında meydana gelebilecek kazaların en aza indirilerek ihtiyaç duyulduğunda arama kurtarma organizasyonlarının hızla yapılması gerekmektedir. Bundan dolayı dağın 3400m yukarısında kurulacak olan bir dağ evi ve arama kurtarma organizasyonu talep edilen güvenliği sağlayacaktır. Bunun yanı sıra dağcılık faaliyeti yapılacak alanlara girişte kontrollerin yapılması ve zorunlu sigorta sisteminin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Başta yabancı dağcılar olmak üzere tırmanışta rehberlik hizmeti dağcılık açısından gerekli eğitimleri bitirmiş dağ mihmandarları tarafından yapılması doğru bir uygulama olacaktır. Verilen bu hizmet bölgeye gelen dağcılarının güvenli bir zirve yaparak faaliyetlerini tamamlaması açısından bir ihtiyaçtır.

Ağrı Dağı çevresindeki iller başta olmak üzere dağcılık sporu ve doğa turizmi için önemli cazibe noktasıdır. Dağın bu yönüyle tanıtılması, gerekli alt yapı hizmetlerinin oluşturularak dağcılar için tırmanış süreçlerinin kolaylaştırılması bölgeye gelen dağcılarının sayısını artmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı, Doğa sporları, İnanç turizmi, Dağ güvenliği, Tırmanış

¹ Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi, ersanbasar@gmail.com, orcid.org/0000-0002-1458-4102

THE PLACE AND IMPORTANCE OF MOUNT ARARAT IN MOUNTINEERING SPORT

Ersan BAŞAR¹

Mountaineering is a sport that starts with the meeting of human beings with nature and emphasizes the spirit of discovery. The natural beauties and historical past of the regions where this sport is practiced are also gaining importance. Mount Ararat, with its height of 5137 meters, is the second highest peak of Europe and the Caucasus. Due to its location and strong transportation systems, mountaineers from many parts of the world can easily reach the region. Mount Ararat is a mountain with low technical difficulties and high logistical opportunities for mountaineers who want to experience high altitude. One of the important elements that attract mountaineers and nature lovers to the region is the association with Noah's Flood mentioned in the holy books. For this reason, many people who believe in the holy books have a desire to see this mountain and even climb its summit.

Mountaineering is a sport that is directly related to tourism. Climbers who come to the climb spend at least a week in Ağrı and its surroundings. This period is up to 10 days in winter climbing. At the same time, mountaineers who come to climb visit other touristic places to visit in the region. Foreign climbers who come to climb Mount Ararat spend approximately 1060 US\$ for a seven-day climbing program, including transportation costs. Increasing the length of stay in Ağrı city, other than the duration of the climb, will increase this amount. In order to increase the time, it would be a good practice to open a rock climbing garden around the İshakpaşa Palace as well as the existing historical places that may attract the attention of mountaineers. At the same time, for mountaineers who will not climb to the summit, it is necessary to determine one-day or tent camping nature hiking trails on the skirts of Mount Ararat. The attractiveness of walking rods can be increased by preparing introductory materials describing the fauna and flora of the region for those who will operate in these areas.

It is necessary to minimize the accidents that may occur during mountaineering activities on Mount Ararat and to organize search and rescue organizations quickly when needed. Therefore, a chalet and search and rescue organization to be established 3400m above the mountain will provide the requested security. In addition, it is necessary to carry out controls at the entrance to the areas where mountaineering activities will be carried out and to implement a compulsory insurance system. It would be a correct practice to provide guidance in climbing, especially by foreign mountaineers, who have completed the necessary training in mountaineering. This service is a necessity for the mountaineers who come to the region to complete their activities by making a safe summit.

Mount Ararat is an important attraction point for mountaineering sports and nature tourism, especially in the provinces around it. Introducing the mountain with this aspect, creating the necessary infrastructure services, and facilitating the climbing processes for mountaineers will increase the number of mountaineers coming to the region.

Keywords: *Mount Ararat, Outdoor Sports, Faith Tourism, Mountain Safety, Climbing*

¹ Prof.Dr., Karadeniz Technical University, Sürmene Faculty of Marine Sciences, ersanbasar@gmail.com, orcid.org/0000-0002-1458-4102

AĞRI DAĞI ANLATILARI ve İNSANLIĞIN ORTAK MİRASI

Mustafa Zeki Çıraklı ¹

Ağrı Dağı, tarih boyunca sözlü ve yazılı edebiyatta bahsi geçen önemli dağlardan biridir. Bu dağların çoğu yazgı, vahiy veya Tanrı ile ilgili kutsal figüratif öğelere ve motiflere dönüşmüştür. Bu nedenle Anadolu'nun ve yaratılışın temsili mekânlarından biri olan “Ararat” destanının tarihsel ya da kurgusal anlatılarla birçok açıdan örtüşen noktaları dikkat çeker. Büyük Tufan'dan sonra Ağrı Dağı'nda karaya oturan Nuh'un Gemisi destanının diğer anlatılarla ortak yönlerinin ötesinde bize söylediği şeyler vardır. Bu sunumumda Doğu ve Batı mitolojisinde temsil edilen dağların ortak ve hayati rolüne değinecek ve bu anlatıların anlatıbilimsel ve göstergebilimsel yönlerini ortaya koyacağım. Genelde dağları, özelde Ağrı Dağı'nı sadece bir ilham kaynağı olarak değil, aynı zamanda medeniyetlerin kuruluş ve yükselişine tanıklık eden, ortak somut kültürel bir miras özelliğine olduğu kadar yaşayan bir kültür inşa etme potansiyeline dikkat çekmeye çalışacağım.

Anahtar Terimler: *Ağrı Dağı, anlatı, anlatıbilim, göstergebilim, kültür*

ARARAT NARRATIVES AND THE COMMON HERITAGE OF HUMANITY

Mustafa Zeki Çıraklı ²

Mount Ararat is among many other mounts represented in oral and written literature throughout history. Most of these mountains are sacred figurative elements and motifs related to fate, angels or gods. Ararat, as one of the representative places of Anatolia and genesis, has much in common with the historical or fictional narratives. The story of Noah's Ark, grounded on Mount Ararat after the Great Flood, which has further implications. My keynote address is aimed to review the significant role of the mountains represented in eastern and western mythology and touch upon the narratological and semiotic aspects of these narratives. I will discuss “the literary Mount Ararat” as a source of inspiration on the founding and rising of civilizations, which holds the potential power to envisage a shared tangible cultural heritage and living culture.

Keywords: *Mount Ararat, narrative, narratology, semiotics, culture*

¹ Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatı, mzcirakli@ktu.edu.tr

² Assoc. Prof. Dr., Karadeniz Technical University, Faculty of Literature, Department of Western Languages and Literature, mzcirakli@ktu.edu.tr

BÖLGESEL KALKINMA KAPSAMINDA AĞRI'DA YAPILAN TURİZM FAALİYETLERİ

İbrahim Taşdemir¹

Türkiye sosyo-ekonomik anlamda bölgesel farklılıkların çok ciddi seviyelerde olduğu ülkelerden birisidir. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak için en önemli enstrüman bölgesel kalkınma iken bu enstrümanın uygulayıcı başat aktörleri ise Kalkınma Ajanslarıdır. Kalkınma sosyal, ekonomik ve çevresel boyutları olan çok kapsamlı bir konudur. İşin içine bölgesel farklılıkları ortadan kaldırmak girince bu üç sacayağına birde yönetişimi ekleyebiliriz. Turizm ise bölgesel kalkınma enstrümanının önemli bir alt bileşenidir.

Turizm sektörü ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel anlamda ülkeler ve bölgeler üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Her ne kadar son 2 yılda Covid-19 salgını nedeniyle kısmen de olsa gerilese bile son 60 yıl içerisinde dünyada en fazla ve en hızlı gelişen ekonomik sektörlerden biri haline gelmiştir. Turizmin iyi bir gelir kaynağı olması nedeniyle turist akışının sağlanması için yeni yatırımlar yapılmaya başlanmıştır. bu yatırımlar sayesinde turistik bölgelerde yeni istihdam alanları oluşmuş, altyapı gelişmiş ve gelen turist sayısı artmıştır. Kısacası turizm sayesinde sosyo-ekonomik kalkınma ivme kazanmıştır.

Türkiye de son yıllarda yaptığı yatırımlarla önemli turizm merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bu yatırımlarla Türkiye'ye gelen turist sayıları ve turizm sektöründeki gelirler de olumlu yönde etkilenmiştir. Türkiye'de son yıllarda meydana gelen kur artışları yurt dışından gelen ziyaretçi sayısında artışa, yurt dışına çıkan yerli turist sayısında ise büyük bir düşüşe sebep olmuştur. Kur artışları nedeniyle iç piyasaya kayan yerli turistler, yeni bölgeler ve kültürler tanıma, farklı yöresel mutfakları deneyimleme ve yeni destinasyonlar keşfetme isteğine yönelmiştir.

Serhat Kalkınma Ajansının (SERKA) hazırlamış olduğu TRA2 2014- 2023 Bölge Planı vizyonunda turizme, kültürel miras, doğal zenginlikler çerçevesinde vurgu yapılmıştır. Turizmde bölgesel marka olunması için bir çok strateji oluşturulmuştur. Kalkınma ajansı paydaşlarıyla birlikte Ağrı Merkez, Doğubayazıt ve Diyadin ilçeleri başta olmak üzere bir çok yerde bu stratejilere uygun çeşitli projeler hayata geçirmeye başlamıştır. Küpkıran Kayak Merkezi, Doğubayazıt Kent Müzesi, Doğubayazıt Turistik Çarşı, Türkiye'de ve Serhat Bölgesi'nde "Dengbejlilik Sanatı", Günöbirlik Jeotermal Tesis, Taşlıçay Deresi Rekreasyon işi, Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibilitelele, Geleneksel Balık Gölü Festivali, Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu, Hediyelele Eşya Prototip Çalışmaları, Kamp Karavan Alanları belirlenmesi bu çalışmalardan bazılarıdır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Bölgesel Kalkınma, Kalkınma Ajansı, SERKA, Turizm

¹ Dr, SERKA Genel Sekreteri, ORCID: 0000-0002-6097-5147, ibrahimtasdemir@gmail.com

TOURISM ACTIVITIES IN AGRI WITHIN THE SCOPE OF REGIONAL DEVELOPMENT

İbrahim Taşdemir¹

Turkey is one of the countries where regional disparities in socio-economic terms are at very serious levels. While the most important instrument to eliminate these differences is regional development, the main implementing actors of this instrument are Development Agencies. Development is a very comprehensive issue with social, economic and environmental dimensions. When it comes to eliminating regional differences, we can add governance to these three pillars. Tourism is an important sub-component of the regional development instrument.

The tourism sector has a strong impact on countries and regions in economic, social, cultural and environmental terms. Although it has regressed partially due to the Covid-19 epidemic in the last 2 years, it has become one of the most and fastest growing economic sectors in the world in the last 60 years. Since tourism is a good source of income, new investments have been made to ensure the flow of tourists. Thanks to these investments, new employment areas have been created in touristic areas, infrastructure has been developed and the number of tourists has increased. In short, socio-economic development gained momentum thanks to tourism.

Turkey has become one of the important tourism centers with the investments it has made in recent years. With these investments, the number of tourists coming to Turkey and the incomes in the tourism sector have also been positively affected. The exchange rate increases in Turkey in recent years have caused an increase in the number of visitors from abroad and a great decrease in the number of domestic tourists going abroad. Domestic tourists, who have shifted to the domestic market due to exchange rate increases, have turned to the desire to get to know new regions and cultures, to experience different local cuisines and to discover new destinations.

In the TRA2 2014-2023 Regional Plan vision prepared by Serhat Development Agency (SERKA), tourism was emphasized within the framework of cultural heritage and natural riches. Many strategies have been created to become a regional brand in tourism. Together with its stakeholders, the development agency has started to implement various projects in line with these strategies in many places, especially in Ağrı Center, Doğubayazıt and Diyadin districts. Küpkıran Ski Center, Doğubayazıt City Museum, Doğubayazıt Touristic Bazaar, "Dengbejlik Sanatı" in Turkey and the Serhat Region, Daily Geothermal Facility, Taşlıçay Creek Recreation Work, Ağrı Mountain and Surrounding Tourism Master Plan and Feasibility, Traditional Fish Lake Festival, Ağrı Mountain Climbing Press Tour, Souvenir Prototype Studies, Determination of Camp Caravan Areas are some of these studies.

Keywords: *Ağrı, Regional Development, Development Agency, SERKA, Tourism*

¹ Dr, Secretary-General of SERKA, ORCID: 0000-0002-6097-5147, ibrahimtasdemir@gmail.com

KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE İNSANLARIN AĞRI DAĞI VE NUH TUFANI ÜZERİNE SÖYLEDİĞİ ATASÖZÜ, ALKIŞ, ANT İÇME VE BEDDUALAR

Oktay BELLİ¹

Avrupa'dan Orta Asya içlerine kadar uzanan 10.000 km² lik bir coğrafi alanda yaşayan milyonlarca insanın yazmış olduğu şiir, masal, mani, ağıt, türkü, efsane ve dinsel anlatılarına konu olan en önemli kültür varlığı, Ağrı Dağı'dır. Eski Çağ'dan günümüze kadar kutsallığını sürdüren Ağrı Dağı, aynı zamanda farklı kültürleri birleştiren ve yaşatan bir evrensel kimliğe sahiptir.

Anadolu'nun en görkemli ve yüksek zirvesi olan Ağrı Dağı, yüzlerce yıldan beri anlatılan efsane ve kutsal kitaplara konu olmuştur. Ağrı Dağı'nı, Anadolu ve Dünyadaki diğer dağlardan ayıran en önemli özelliğinin başında, Eski Çağ'ın çok tanrılı dinlerinde olduğu gibi, tek tanrılı semavi dinlerin kutsal kitapları olan Tevrat ve İncil'e de "Nuh Tufanı" olayı ile konu olarak, günümüze kadar kutsallığını sürdürmesi gelmektedir.

Semavi dinlerin ortak mirası Nuh Tufanı'na konu olan Ağrı Dağı, insanlık tarihinin en eski mirasını geçmişten günümüze taşımaya devam etmektedir. Bu özelliği ile Ağrı Dağı, milyonlarca insanın gönlünde taht kurmuştur. Ağrı Dağı ve bununla bağlantılı olarak yazılan ve kuşaktan kuşağa anlatılan dinsel öğreti, masal ve efsaneler, yalnızca Anadolu'da değil, Avrupa ülkeleri, Gürcistan, Rusya, Ermenistan, Nahçıvan, Azerbaycan, İran ve Orta Asya'da yaşayan milyonlarca insan tarafından da benimsenmektedir.

Anadolu'da Ağrı Dağı'na duyulan sevgi ve saygı, diğer ülkelerde yaşayan insanların sevgi ve saygısından çok farklıdır. Özellikle bölge halkı, dağların sultanı olarak kabul ettiği Ağrı Dağı'na, tıpkı bir anneye duymuş olduğu, sevgi ve saygıyla bağlıdır. Yüzlerce yıldan beri Ağrı Dağı Bölgesi'nde yaşayan halkın tufan ve Ağrı Dağı ile ilgili söylemiş olduğu atasözleri, Ağrı Dağı'nın kutsallığından herhangi bir şey kaybetmeden günümüze kadar varlığını sürdürdüğünü kanıtlamaktadır.

Bilindiği gibi, Türklerin Orta Asya'da dağlara duymuş olduğu gizemli sevgi ve saygı, Şamanizm inancı kapsamında bir külte dönüşmüştür. Türkler Anadolu'ya geldiklerinde, Ağrı Dağı Bölgesi'nde yüzlerce yıldan beri yaşayan dağ kültürünü harmanlayarak, kesintisiz bir şekilde devam ettirmiş ve günümüze taşımıştır. Ağrı Dağı'na karşı duyulan sonsuz sevgi ve saygı, aynı zamanda atasözleri ile dile getirilmiştir.

Günümüzde bile bölge halkı arasında en önemli atasözü, alkış ve ant içme sözleri, kutsal olarak benimsediği Ağrı Dağı üzerine yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi, Ağrı Dağı, Nuh Tufanı, Atasözleri, Ant içmeler,*

¹ Prof. Dr., Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Müdürü, İstanbul/TÜRKİYE , oktaybelli@gmail.com

THE PROVERBS, PLAUDITS, OATHS AND CURSES SAID ABOUT MOUNT ARARAT AND NOAH'S FLOOD BY PEOPLE IN THE NORTHEASTERN ANATOLIAN REGION

Okday BELLİ¹

The most important cultural asset, the subject of poems, tales, folk songs, elegies, folk songs, legends and religious narratives written by millions of people living in a 10.000 km² geographical area stretching from Europe to the depths of Central Asia, is Mount Ararat. Mount Ararat has maintained its sacredness from antiquity to the present day and it also has a universal identity that unites and sustains different cultures.

Mount Ararat has the most magnificent and highest peak in Anatolia and for centuries has been the subject of legends and sacred books. The most significant feature that sets Mount Ararat apart from other mountains in Anatolia and the world is the fact that it maintains its sacredness to this day as the subject of Noah's Flood in both the Bible and the Torah, the sacred books of monotheistic religions, just as it did in the polytheistic religions of antiquity.

Mount Ararat, the subject of The Flood, the common heritage of monotheistic religions, continues to carry the oldest legacy of the history of mankind from the past to the present. With this feature, Mount Ararat has become enshrined in the hearts of millions of people. Mount Ararat and the religious teachings, tales and legends related to it, written and told from generation to generation, has been adopted not only in Anatolia but also by millions of people living in European countries, Georgia, Russia, Armenia, Nakhchivan, Azerbaijan, Iran and Central Asia.

The love and respect for Mount Ararat in Anatolia is very different from that of people living in other countries. The local people in particular are attached to Mount Ararat acknowledged as the queen of mountains with the same love and respect they feel for a mother. The proverbs said about the Flood and Mount Ararat by the people living in the Mount Ararat Region for centuries demonstrate that Mount Ararat survives to this day without losing any of its sacredness.

As is known, the secret love and respect the Turks felt for mountains in Central Asia turned into a cult as part of the Shamanism belief. When the Turks arrived in Anatolia they blended the mountain cult that had existed for centuries in the Mount Ararat Region and continued it without interruption, bringing it to the present day. The endless love and respect for Mount Ararat also found voice with proverbs.

Even today the most important proverbs, plaudits and oaths among the local people are made about Mount Ararat that they adopt as sacred.

Keywords: *Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi, Ağrı Dağı, Nuh Tufanı, Atasözleri, Ant İçmeler*

¹ Prof. Dr., Director of Belli Education Cultural History and Archaeology Research Centre, İstanbul / TURKEY, okdaybelli@gmail.com

AĞRI DAĞI'NIN DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

Faruk KAYA¹

Tek bir volkan konisinin üst kısmındaki krater ya da kalderalardan volkanik maddelerin çıkarak üst üste yığılmasıyla, merkezi püskürme tipinde oluşmuş bir volkan olan Ağrı Dağı, Türkiye, Ermenistan, Azerbaycan ve İran devlet sınırlarının kesişme noktasına yakın bir alanda yer almaktadır. Ülkemizin en yüksek zirvesini oluşturan bu dağ, aynı zamanda Doğu Anadolu Bölgesi'nde, Erzurum-Kars Yaylasını, Murat Havzasından ayıran Karasu-Aras Dağları'nın doğu ucunda yükselen büyük bir volkan konisidir. Ağrı Dağı jeomorfolojik olarak Stratovolkan karakterinin özelliklerini yansıtır. Bu yapısal özelliğini değişik dönemlerde, farklı kimyasal özelliklerdeki magma çıkışları ile kazanmıştır. Ağrı stratovolkanının temel kayaçlarını ise andezitler oluşturmaktadır. Birer stratovolkan olan Büyük ve Küçük Ağrı dağlarının parazit konileri, lâv akıntıları, lâv breşleri, lapilli ve tuf yataklarından oluşmaktadır.

Kuzeydoğu Anadolu volkanik bölgesi içerisinde yer alan Ağrı Dağı'nın bulunduğu bölge Türkiye'nin en önemli volkanik bölgesi olduğu gibi Yakın Doğu'nun da en büyük volkanik bölgelerinden biridir. Büyük Ağrı Dağı kuzeydeki Iğdır Ovası'na göre 4300 m, güneydeki Doğubayazıt'a göre ise 3000 m'den daha fazla nisbi yükselti farkına sahiptir. Ağrı Dağı'nda eğim değerleri 0-75° arasında değişirken, ana ve tali koninin yüksek ve dik yamaçlarında eğimin arttığı, zirveye doğru ise eğim değerlerinin 75°'ye çıktığı tespit edilmiştir.

Bütün tahribatlara ve olumsuzluklara rağmen günümüzde hala zengin bir bitki örtüsüne sahip olan Ağrı Dağı'nda yaklaşık 1000-1100 tür bitki bulunduğu tahmin edilmektedir. Ağrı Dağı Milli Parkı olarak ilan edilen alan, flora ve fauna zenginliği, ilginç peyzaj özellikleri, jeolojik ve jeomorfolojik oluşumları, sulak alanları, rekreasyonel potansiyeli ile Türkiye'nin önemli Milli Parkları arasında yer almaktadır. Ağrı Dağı, 5137 m yüksekliği ile ülkemizin en yüksek noktası olması yanında zirvesinde de ülkemizin en büyük buzulu bulunmaktadır. Volkanik bir dağ olması nedeniyle Ağrı Dağı'nda daimi akarsu veya pınar yoktur. Daha çok geçici veya mevsimlik akarsu durumunda olan bu sular buzullardaki donma ve erime olayına paralel olarak akışa başlarlar.

Ağrı Dağı, jeolojik-jeomorfolojik özelliklerinin yanı sıra tufandan sonra Nuh'un gemisine ev sahipliği yaptığı inancı nedeniyle de efsanevi kimliğiyle ön plâna çıkan dağlardan biridir. Yüzyıllardır gezginlerin, bilginlerin, kişi ve kavimlerin dikkatinden kaçmayan Ağrı Dağı, ülkemizde ve dünyada türkülere, efsanelere, araştırmalara, sinemaya, şiire ve mitolojiye en çok konu olan dağlardan biridir. Özellikle dağcılık açısından tatmin edici bir yüksekliğe sahip olması ve kutsal kitaplarda geçen Nuh Tufanı ile ilişkilendirilmesinin yanı sıra görsel manzarası ve 5137 m. yükseltisi ile yüksek irtifa tutkusunun en iyi yaşandığı, gizemli, heybetli ve sayısız efsanelere konu olmuş Ağrı Dağı ülkemizin önemli turizm potansiyeline sahip dağlarının başında gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı, Jeoloji, Jeomorfoloji, Milli Park, Fauna, Flora, Turizm

¹ Prof. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, fkkaya@agri.edu.tr

NATURAL ENVIRONMENTAL FEATURES OF MOUNT AĞRI

Faruk KAYA¹

Mount Ağrı which is a volcanic mountain formed in a central eruption type by the accumulation of volcanic substances from the craters or calderas in the upper side of a single volcanic cone is located in an area close to the intersection point of the borders of Turkey, Armenia, Azerbaijan and Iran. Having the highest summit in our country, the mountain is also a great volcanic cone separating the Erzurum-Kars Plateau from the Murat Basin and rising in the east end of Karasu-Aras Mountains in the Eastern Anatolia Region. Mount Ağrı geomorphologically reflects the features of a stratovolcano. It had acquired this structural feature with magma outlets of different chemical properties in different periods. Andesites form the basic rocks of Ağrı stratovolcano. Parasite cones of the Great and Small mounts of Ağrı which are both stratovolcanoes comprise of lava flows, lava breccia, lapilli and tuff beds.

The region located within the Northeastern Anatolia volcanic region where Mount Ağrı rises is the most important volcanic region in Turkey and is also one of the greatest volcanic regions in the Near East. The great Mount Ağrı has a relative rise which is 4300 m higher than the Iğdır Plain in the north and 3000 m higher than Doğubayazıt in the south. In Mount Ağrı the gradient values range from 0° to 75°. The gradient values increase in the high and steep slopes of the main and side cone and rise up to 75° toward the summit.

Mount Ağrı which still has a rich plant cover despite all destructions and negativities is estimated to have nearly 1000 to 1100 plant species. The area declared as the Mount Ağrı National Park is among the important national parks in Turkey with its rich flora and fauna, interesting landscape features, geological and geomorphological formations, wetland areas and recreational potential. Mount Ağrı is not only the highest point in our country with a height of 5137 m, but it also has the greatest glacier at its summit. Due to being a volcanic mountain, Mount Ağrı has no constant streams or founts. These waters which are mainly temporary or seasonal streams start to flow in parallel with the freezing and melting in the glaciers.

Besides its geological-geomorphological features, Mount Ağrı comes into prominence with a legendary identity with the belief that it had hosted Noah's ark after the Flood. Mount Ağrı which has grabbed the attention of travelers, scholars, people and tribes for centuries is mentioned in folk songs, legends, research, cinema, poetry and mythology in the word and in Turkey. The mysterious and majestic Mount Ağrı which has a satisfying height especially for mountaineering, is associated with the Flood mentioned in holy scriptures, provides the best high altitude passion with its visual landscape and height of 5137 m. and has inspired countless legends, is among the leading mountains of our country with a remarkable tourism potential.

Keywords: *Mount Ağrı, Geology, Geomorphology, National Park, Fauna, Flora, Tourism*

¹ Prof. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Science and Literature Department of Geography, fkkaya@agri.edu.tr

AĞRI DAĞI BÖLGESİ GELENEKSEL MUTFAK KÜLTÜRÜNDE YAPILAN KIŞ HAZIRLIKLARI

Güzin Sühran BELLİ¹

Oktay BELLİ²

Ağrı Dağı Bölgesi geleneksel mutfak kültürü, kuzeyde Kafkasya-Kars-Iğdır, batıda Ağrı-Doğubayazıt, güneyde Aladağ-Tendürek-Çaldıran-Muradiye, doğuda Nahçıvan ve güneydoğuda da, kuzeybatı İran yöresini kapsamaktadır.

Doğu Anadolu'nun birçok yöresinde olduğu gibi, Ağrı Dağı Bölgesi geleneksel mutfak kültüründe de, kış mevsiminin en az 4-5 ay sürmesi nedeniyle yiyeceklerin çok büyük bir kısmı ya salamura edilmekte, ya da kurutularak saklanmaktadır. Mutfaktaki kış hazırlıkları, yaz mevsimi ortalarından başlamakta, sonbahar mevsiminin sonlarına kadar devam etmektedir. Ağrı Dağı Bölgesi geleneksel mutfak kültüründe kış hazırlıkları, Eski Çağ'dan başlamakta ve günümüze kadar kesintisiz olarak devam etmektedir. Mutfaktaki kış hazırlıklarının yapılmasının nedeni, insanların kışın diğer mevsimlere kıyasla fazla üretimde bulunamaması, yiyecek sıkıntısının çekilmesini önlemek ve beslenmenin dengeli bir biçimde yapılmasını sağlamak amacıyla.

Ağrı Dağı Bölgesi geleneksel mutfak kültürü ve yemekleri konusundaki şimdilik ilk bilgilerimizi, M.Ö. 9.-7. yüzyıllar arasında bölgede egemenliğini sürdüren Urartu Krallığı döneminden öğrenmekteyiz. Orta Çağ'da bölgenin mutfak kültürü konusunda bilgi eksikliği olmasına karşın, Osmanlı Devleti döneminde yeteri derecede bilgiye sahibiz.

Yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip olan Ağrı Dağı geleneksel mutfak kültürünü en iyi yansıtan ve geçmiş ile bağ kurulmasını sağlayan, geleneksel yöntemler ile gıdaların hazırlanması gelmektedir. Beslenme kültüründeki bu önemli gelenek, geçmiş yıllara kıyasla günümüzde az da olsa varlığını sürdürmektedir. Özellikle buzdolabı ve derin dondurucu gibi elektrikli aletlerin ortaya çıkması, fabrikalarda reçel, turşu, salça ve konserve yapımı, kışlık gıda ve bakliyatların artık fabrikalarda hazırlanması, kış mevsiminde bile olsa seralarda meyve ve sebzelerin üretilmesi, yüzlerce yıldan beri geleneksel yöntemler ile yapılan kış hazırlığı çalışmalarını büyük ölçüde azaltmıştır. Bölgedeki insanların Türkiye'nin farklı coğrafya ve iklimine sahip yörelere göç etmesi, yaşlı insanların gençlere kışlık gıda saklama yöntemlerini öğretmeden vefat etmesi, yüzlerce yıldan beri süregelen gıda saklama kültürünün unutulması ve yok olmasına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı Bölgesi, Geleneksel Mutfak Kültürü, Kış Hazırlıkları, Eski Gıda Saklama Yöntemleri

¹ Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı / Araştırmacı-Yazar, Doğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Mutfak Kültürü Uzmanı, İstanbul / TÜRKİYE, guzinsuhranbelli@gmail.com

² Prof. Dr., Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Müdürü, İstanbul / TÜRKİYE, oktaybelli@gmail.com

WINTER PREPARATIONS IN THE TRADITIONAL CULINARY CULTURE OF THE MOUNT ARARAT REGION

Güzin Sühran BELLİ¹

Oktay BELLİ²

The traditional culinary culture of the Mount Ararat Region embraces the Caucasus-Kars-Iğdır to the north, Ağrı-Doğubayazıt to the west, Aladağ-Tendürek-Çaldıran-Muradiye to the south, Nakhchivan to the east and the area of north-western Iran to the southeast.

Since winter lasts at least 4 – 5 months, as in many areas of Eastern Anatolia and in the traditional culinary culture of the Mount Ararat Region, most of the food is preserved either pickled or dried. The winter preparations in the kitchen begin from the middle of summer and continue to the end of autumn. The winter preparations in Mount Ararat Region's traditional culinary culture began in antiquity and have continued without interruption to this day. The reason for winter preparations in the kitchen is that in comparison with other seasons there is little production in winter, and the aim is to prevent a shortage of food and to provide a balanced diet.

For the present we learn our initial information on the traditional culinary culture and food of the Mount Ararat Region from the period of the Urartian Kingdom that prevailed in the region between the 9th and 7th centuries BCE. Despite there being a lack of information on the region's culinary culture in the Middle Ages, we have adequate information in the period of the Ottoman Empire.

The preparation of food by traditional methods is the best representation of the centuries-old traditional culinary culture of Mount Ararat and enables a link to be forged with the past. This important tradition in diet culture still exists today if only a little in comparison to former years. The emergence of electrical appliances particularly fridges and freezers, the production in factories of jams pickles, pastes and canned goods, winter food and pulses now being prepared in factories, and the production of fruit and vegetables in greenhouses even in winter, have to a large extent reduced the winter preparations made for centuries with traditional methods. The migration of people in the region to different geographical and climate zones, and the elderly dying without teaching their methods of storing winter food to the young are the reason for the centuries-old culture of preserving winter food to be forgotten and to disappear.

Keywords: *Mount Ararat Region, Culinary Culture, Winter Preparations, Old Food Storage Box*

¹ Deputy Director of Belli Education Cultural History and Archaeology Research Centre / Researcher-Writer, Specialist on Eastern Anatolian Traditional Cuisine, İstanbul / TURKEY, guzinsuhranbelli@gmail.com

² Prof. Dr., Director of Belli Education Cultural History and Archaeology Research Centre, İstanbul / TURKEY, oktaybelli@gmail.com

AĞRI DAĞI VE ÇEVRESİNDE ÖNE ÇIKAN TURİSTİK KAYNAKLAR

Faruk KAYA¹

Başlıca turizm kaynaklarından biri olan dağlık alanlarda, turizm hızla gelişen bir olgu olmasına ve ülkemizde de bu alanda değerlendirilebilecek birçok dağ bulunmasına rağmen bu sektörde bugüne dek hala yeterli gelişmenin sağlanamaması dikkati çekicidir. Bilhassa dağcılık açısından tatmin edici bir yüksekliğe sahip olması ve kutsal kitaplarda geçen Nuh Tufanı ile ilişkilendirilmesinin yanı sıra, görsel manzarası ve 5137 m. yükseltisi ile yüksek irtifa tutkusunun en iyi yaşandığı, gizemli, heybetli ve sayısız efsanelere konu olmuş Ağrı Dağı ülkemizin önemli turizm potansiyeline sahip dağlarının başında gelmektedir.

Ağrı Dağı bütün dünyada kendisi kadar yüksek ve hatta kendinden çok daha yüksek dağlardan daha fazla bilinmektedir. Bunun başlıca üç nedeni vardır. Birincisi, heybetli oluşudur. İkincisi, dağcılık yönünden tatmin edici olmasıdır. Üçüncüsü ise monoteist dinlerde önemli bir yerinin bulunmasıdır. Ülkemizin en yüksek dağı (5137 m.) olan ve adı Ağrı ili ile özdeşleşmiş bulunan Ağrı Dağı, gerek dağa tırmanma (trekking) ve gerekse kış turizmi açısından yüksek bir potansiyele sahiptir. Ağrı Dağı sadece salt dağcılar için değil, aynı zamanda bilim insanları ve araştırmacılar için de bulunmaz bir hazinedir. Büyük Ağrı Dağı'na yapılan tırmanışlar sadece dağcılık sporuna yönelik olmayıp, bunların çoğu bilimsel amaçlıdır. Bilhassa Nuh'un Gemisi'nin Ağrı Dağı'nda karaya oturduğu inancı, pek çok kişinin bu dağa tırmanmasına yol açmıştır.

Ağrı, Süphan, Tendürek ve Köseadağ başta olmak üzere ülkemizin önemli yüksek dağlarını sınırları içerisinde barındıran Ağrı İli yüksek bir kış ve yaz turizm potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır. Adı geçen dağlar ve yakın çevreleri dağ yürüyüşü, dağ bisikleti, atlı sporlar, motokros, yamaç paraşütü, dağ rallisi, kampçılık, avcılık ve çim kayağı vb çok sayıda aktivite için uygun konuma ve koşullara sahiptir. Söz konusu faaliyetler için gerekli tesislerin yapılması bölgenin turizm potansiyelini hareketlendirecektir.

Başta Nuh'un gemisi inancı olmak üzere ulusal ve uluslararası alanda birçok yönüyle ilgi çeken Ağrı Dağı'nın daha az yüksek olan alçak yamaçları, kış aylarında milletlerarası kış sporları çekim merkezi, yaz mevsiminde ise teleferikle dağa çıkış, manzara seyretmek, dağa tırmanma ve bilimsel araştırma faaliyetlerine dönük yaz turizm merkezi haline getirilebilir. Ağrı ili, ülkemizin yüksek turizm potansiyeline sahip yörelerinden birini teşkil eder. Bu yörede ülke genelinde önem arz eden doğal ve beşerî turistik değerler dikkat çekici derecede fazladır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı, Turizm Potansiyeli, Yaz Turizmi Turizm, Kış Turizmi, İnanç Turizmi.

¹ Prof.Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, fkkaya@agri.edu.tr

TOURISTIC ROCKS COMING TO THE FOREFRONT ON MOUNT AĞRI AND ITS SURROUNDING AREAS

Faruk KAYA¹

Although tourism is a rapidly developing phenomenon in mountainsides which are one of the primary tourism resources and there are many mountains to be evaluated in this area in Turkey, no adequate development has been attained in this sector yet, which is remarkable. The mysterious and majestic Mount Ağrı which has a satisfying height especially for mountaineering, is associated with the Flood mentioned in holy scriptures, provides the best high altitude passion with its visual landscape and height of 5137 m. and has inspired countless legends, is among the leading mountains of our country with a remarkable tourism potential.

Mount Ağrı is known better than mountains that are as high as itself and even higher than itself worldwide. This has three main reasons. Firstly, it is majestic. Secondly, it is satisfying for mountaineering. Thirdly, it has an important place in monotheist religions. Mount Ağrı which is the highest mountain in our country (5137 m.) and has been identified with Ağrı province has a high potential in terms of both climbing (trekking) and winter tourism. Mount Ağrı is a precious treasure not only for mountaineers, but also for scientists and researchers. Climbs to the Great Mount Ağrı are not only aimed at the mountaineering sports. Most of them have scientific purposes. Especially the belief that Noah's ark had grounded on Mount Ağrı has caused most people to climb up the mountain.

Ağrı province which includes remarkable high mountains of our country primarily such as Ağrı, Süphan, Tendürek and Köseadağ within its boundaries has a high potential for winter and summer tourism. The aforementioned mountains and their surrounding areas have appropriate positions and conditions for countless activities such as trekking, mountain cycling, riding sports, motocross, paragliding, mountain rally, camping, hunting and turfskiing. Constructing necessary facilities for the aforementioned activities will mobilize the tourism potential of the region.

Lower slopes of Mount Ağrı which attracts attention from many aspects, primarily the belief of Noah's ark in the national and international area can be made a center of summer tourism aimed at international winter sports in winter, ropeway hiking, scenery enjoying, mountain climbing in summer and scientific research activities. Ağrı province is one of the regions of our country with a high tourism potential. The region has a remarkably high number of natural and humane touristic values that are of prime importance across the country.

Keywords: *Mount Ağrı, Tourism Potential, Summer Tourism, Winter Tourism, Belief Tourism.*

¹ Prof. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Science and Literature, Department of Geography, fkkaya@agri.edu.tr

ŞANLIURFA İLİNDE KURULU GES'LERİN ULAŞIM AĞINA GÖRE UYGUNLUK ANALİZİ

Abdulkadir GÜZEL¹

Mehmet ÖZCANLI²

Bekir AKGÜN³

Nüfusun sürekli artması ve teknolojinin sürekli gelişip çeşitlenmesine bağlı olarak enerjiye duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu enerji ihtiyacını karşılamak ülkelerin yükümlülükleri altındadır. Enerji üretimi ile doğal denge arasındaki ters ilişki nedeniyle ülkeler doğanın dengesini bozmayan yenilenebilir alternatif enerji kaynaklarına yönelmişlerdir. İlk olarak rüzgar enerjilerine yoğunlaşılsa da sonraki yıllarda güneş ışınlarını enerjiye çeviren teknolojilerin gelişmesine bağlı olarak GES'lerin kurulumu yaygınlaşmıştır. Tükenmeyen ve daimî olarak var olan güneş enerjisi çevre açısından temiz bir kaynaktır ve bu özelliği ile fosil kaynaklara alternatif olmaktadır. Dünya yüzeyine her yıl düşen güneş radyasyonu, günümüze kadar olan fosil yakıtların yaklaşık 160 katıdır. Diğer enerji kaynaklarına göre potansiyeli yüksek olan güneş enerjisinin çevreci olması, kontrol ve kullanım kolaylığı, yatırım maliyetinin düşük ve sürdürülebilir olması gibi özelliklerinden dolayı yaygınlaşması daha hızlıdır. Bu özellikleri ona ticari ürün olarak değer katmaktadır. Günümüzde ülkeler var olan enerji açıklarını kapatmada ve toplam enerji üretiminde yenilenebilir enerjinin oranını artırmada en önemli kaynak olarak GES'leri görmektedir. GES'lerin kurulum yerleri de enerji verimliliği açısından bir o kadar elzemdir. Bu çalışmada Şanlıurfa ilinde GES'lerin ulaşım ağlarına göre (Karayolu, demiryolu) uygunluk analizi yapılmıştır. Bu analizde ilk normalizasyon analizi, yakınlık sınıflandırması sonrasında ikili karşılaştırma matrisi alınarak GES'lerin tutarlılık oranları belirlenmiştir. Bu sınıflama Şanlıurfa ilinde Kurulu olan 32 GES üzerinde yapılmıştır. GES'lerin saptanması ve fiziki özelliklerinin belirlenmesi uzaktan algılama teknikleri ile yapılmıştır. Analizler sonunda elde edilen sonuçlar haritalanarak GES'lerin durumu görsel olarakta netleştirilmiştir. Sonuç olarak karayollarının çevrelerine göre uzaklıkları haritası incelendiğinde GES'lerin yer itibarıyla kara yoluna mesafe açısından uzak olsa da genel olarak karayolu ulaşım ağının oldukça iyi olduğu belirlenmiştir. Buna bağlı olarakta kurulan veya kurulacak olan yeni santraller karayollarının çevrelerine göre uzaklık açısından kayda değer bir olumsuzluk oluşturmadığı saptanmıştır. Çalışmada ulaşım yollarının uzaklığı ve mevcut santrallerin uygunluğu haritasını incelendiğinde sadece Urfa Merkez İlçesi'nin güneyindeki 12 nolu santralin diğer santrallere göre ulaşım yollarına olan uzaklığı açısından biraz daha uzak bir mesafede kurulduğu, geri kalan tüm santrallerin genel olarak ulaşım yollarına yakın bir mesafede kurulduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güneş Enerji Santrali (GES), Şanlıurfa İli, Uygunluk Analizi, İkili Matris Analizi, Ulaşım Ağı

¹ Doç. Dr. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, akdguzel@harran.edu.tr

² Arş. Gör. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, mehmetozcanli@harran.edu.tr

³ İstanbul Emniyet Müdürlüğü, piriayazbarlas@gmail.com

ACCORDANCE ANALYSIS OF SOLAR ENERGY POWER PLANT ACCORDING TO THE TRANSPORT NETWORK IN ŞANLIURFA PROVINCE

Abdulkadir GÜZEL¹

Mehmet ÖZCANLI²

Bekir AKGÜN³

Due to the constant growth of the population and the continuous development and diversification of technology, the need for energy is increasing. It is under the obligations of countries to meet these energy needs. Because of the inverse relationship between energy production and natural balance, countries have turned to renewable alternative energy sources that do not deconstruct the balance of nature. In the following years, the installation of GES became widespread due to the development of technologies that convert solar rays into energy, although they were first focused on wind energy. Solar energy, which is inexhaustible and constantly exists, is a clean source for the environment and is an alternative to fossil sources with this feature. Julianne Feinstein The solar radiation that falls on the Earth's surface every year is about 160 times that of fossil fuels. Solar energy, which has high potential compared to other energy sources, is faster to spread due to its environmental characteristics, ease of control and use, low investment cost and sustainable. These properties add value to it as a commercial product. Currently, countries see GES as the most important source for closing existing energy deficits and increasing the proportion of renewable energy in total energy production. Installation locations of GES are also so essential in terms of energy efficiency. In this study, conformity analysis was carried out according to the transportation networks of GES (Road, railway) in Şanlıurfa province. In this analysis, after the first normalization analysis, proximity classification, the consistency rates of GES were determined by taking a binary comparison matrix. This classification was carried out on 32 GES established in the province of Sanliurfa. Detection of GES and determination of their physical properties were made by remote sensing techniques. At the end of the analysis, the results obtained were mapped and the state of the GES was visually clarified. As a result, when he examined the map of the distances of highways according to their environment, it was determined that the road transport network in general is quite good, although the GES are far from the land Road in terms of distance. Accordingly, it was found that the new power plants installed or installed do not constitute a significant negative in terms of distance relative to the environment of the highways. In the study, it was determined that only Power Plant No. 12 in the south of Urfa Central District was established at a slightly farther distance in terms of its distance to transport routes than other power plants, and that all remaining power plants were established at a distance close to transport routes in general.

Keywords: *Solar Energy Power Plant (GES), Sanliurfa Province, Conformity Analysis, Climate Matrix Analysis, Transport Network*

¹ Doç. Dr. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, akdguzel@harran.edu.tr

² Arş. Gör. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, mehmetozcanli@harran.edu.tr

³ İstanbul Emniyet Müdürlüğü, piriayazbarlas@gmail.com

TEKNOLOJİ VE NUH'UN GEMİSİNİ ARAMA

Andrew JONES¹

Son 40 yılda Nuh'un gemisinin aranmasında teknolojinin kullanılması, araştırmacıların bulunması zor tekne için "Ararat dağlarını" daha kolay keşfetmesini sağladı. Arama, öncelikle bölgenin en yüksek dağı olan Ağrı Dağı olarak adlandırılan stratovolkan üzerinde yoğunlaştı. 1800'lerin başındaki son Rus-İran Savaşı'ndan sonra dağ, batılı Hristiyan kaşifler için daha erişilebilir hale geldi, ancak bölgenin uzaklığı nedeniyle, dağa tırmanan ve bir dağ gördüklerini iddia edenlerin çelişkili görgü tanıklarına çok dikkat edildi çamur ve buza sıkışmış sağlam taşlaşmış dikdörtgen mavna şeklindeki gemi. Yanardağın tepesinde mükemmel korunmuş bir teknenin bu fantastik hikayelerini doğrulamanın kolay bir yolu olmadığından, görgü tanıklarının çoğu gerçek olarak kabul edildi. Bölgenin yüksek çözünürlüklü, düşük maliyetli uydu ve hava fotoğrafçılığının yakın zamanda halka açık olması, Nuh'un gemisini arayanların evlerinde oturup dağların havadan çekilmiş fotoğraflarını, ünlü gemiye benzeyebilecek herhangi bir şey için taramaları için yeni fırsatlar yarattı. Google Earth uydu fotoğrafçılığının ekran görüntülerinden alınan Ağrı Dağı'ndaki sözde gemi görüntülerini tanıtan videolar, sosyal medya platformlarında 1000'lerce kez görüntülendi. İnsanlar geminin yalnızca görgü tanığının tespit edildiğini duymak yerine, artık Google Earth'ten Nuh'un gemisi olarak alınan uydu görüntülerinin pikseli yakın çekim görüntülerinde görülen gölgeleri ve jeolojik özellikleri tanıtıyorlardı. Bu arada, Ağrı Dağı'nda ve özellikle Durupınar tekne oluşum yerinde dağdan uzaktaki alanlarda jeofizik araştırma teknolojisinin yıllar boyunca kullanılması, kaşiflerin ve bilim adamlarının pahalıya ihtiyaç duymadan yerin altında ne olduğuna dair verileri hızlı ve kolay bir şekilde elde etmelerini sağlamıştır. İlgi yaratmak için kazılar. Jeofizik araştırma sonuçlarından yorumlanan gerçeği ortaya çıkarmak için hala geleneksel kazıların yapılması gerekecek olsa da, bu, halkın Nuh'un gemisinin gömülü kalıntıları olarak 3D modelleri tanıtmaya olan ilgisini durdurmadi. En son uzaktan algılama teknolojisinin uygulanması, Nuh ve geminin hikayesine çok daha fazla ilgi yarattı. 3D sismik gibi arkeolojide uzaktan algılama teknolojisinde ortaya çıkan eğilimler, Nuh'un gemisini arama hikayesini halkın zihninde tutabilir. Bazı uzaktan algılama arkeologlarına göre, teknolojideki gelecekteki gelişmeler, bir sahada her türlü yıkıcı kazı ihtiyacını bile ortadan kaldırabilir.

Anahtar Kelimeler: *Nuh'un Gemisi, Jeofizik Araştırma, Teknoloji, Yer Radarı, Elektrik Öz direnç Tomografisi*

¹ Nuh'un Gemisi Araştırmacısı, NoahsArkScans.com, andrewmarkjones@gmail.com

TECHNOLOGY AND THE SEARCH FOR NOAH'S ARK

Andrew JONES¹

The use of technology in the search for Noah's ark over the last 40 years has enabled researchers to more easily explore the "mountains of Ararat" for the elusive boat. The search has focused primarily on the stratovolcano called Mount Ararat (*Ağrı Dağı*), the tallest mountain in the region. The mountain became more accessible to western Christian explorers after the last Russo-Persian War in the early 1800s but due to the remoteness of the region much attention was given to the conflicting eyewitness testimony of those that did climb the mountain and claimed to have seen an intact petrified rectangular barge-shaped ship stuck in the mud and ice. Since there was no easy way to verify these fantastic stories of a perfectly preserved boat high up on the volcano many of the eyewitness accounts were accepted as fact. The recent availability to the public of high-resolution low-cost satellite and aerial photography of the area has created new opportunities for Noah's ark searchers to sit at home and comb through aerial photos of the mountains for anything that might look like the famous ark. Videos promoting so-called ark sightings on Mount Ararat that were taken from screenshots of Google Earth satellite photography have generated 1000s of views on social media platforms. Instead of only hearing about an eyewitness account of the ark being spotted people were now promoting shadows and geological features seen in pixelated closeup views of satellite imagery taken from Google Earth as being Noah's ark. Meanwhile the use over the years of geophysical survey technology on Mount Ararat and at sites away from the mountain especially at the Durupinar boat formation location has let explorers and scientists to obtain data quickly and more easily of what is below the ground without the need for expensive excavations to generate interest. While traditional excavations still would have to be done to ground truth what is being interpreted from the geophysical survey results this has not stopped the public's interest in promoting 3D models as being the buried remains of Noah's ark. The application of the latest remote sensing technology has generated a lot more interest in the story of Noah and the ark. Emerging trends in remote sensing technology in archaeology such as 3D seismic could keep the story of the search for Noah's ark in the public's mind. Future advances in technology could even eliminate the need for any type of destructive excavation at a site according to some remote sensing archaeologists.

Keywords: *Noah's Ark, Geophysical Survey, Technology, Ground-Penetrating Radar, Electrical Resistivity Tomography*

¹ Noah's Ark Researcher, NoahsArkScans.com, andrewmarkjones@gmail.com

NUH DÖNEMİNDEN MODERN DÖNEME KADININ TOPLUMDAKİ KONUMU (ZERDÜŞTLÜK ÖRNEKLİĞİNDE MUKAYESELİ OLARAK BİR DEĞERLENDİRME)

Ayda KARGAR¹

Din insanın hayatına anlam katarak önemli bir rol üstlenir. Amacı insanları mutluluğa kavuşturmak, nerden gelip nereye gideceğini fark ettirmek, ne için bu dünyada bulunduğunu vb. sorulara yanıt vermek olan din, aynı zamanda insana, zayıflığından kaynaklanan korkularından emin olmasını da sağlayan bir inanç sistemidir. Bu nedenle din insanların topluluk şeklinde yaşamalarını da sağlamakla toplumsal yaşam pratiklerini de düzenler. Dolayısıyla yeryüzünde toplumsal yaşama örnekliğini sergilemeye başlayan insanı bu defa daha başka konu ve sorunlar karşılamıştır. Süreç içerisinde tezahür eden deneyimler ve yaşam pratikleri, beraberinde değişerek ve gelişerek beliren ihtiyaçları, çevresel koşulları, kültürü ve benzeri bir sürü faktörleri de belirlemiştir. Söz konusu değişimlere uyum sağlama çabası ise inanç sistemine yansımıştır. Örneğin liberal ve bireysel yaşam insanı hür kılarken; tabiate ve yerleşik yaşama dayalı deneyimler insanın tabiatı kutsamasına kadar varabilmiştir. İnsanın karşılaştığı konular bunlarla sınırlı kalmamış, yanı sıra farklı boyutları da kapsamıştır. Erkek ve Kadın'ın cinsinin toplumdaki konumunun belirlenmesi hususunu da ayrıca tezahür eden problemlerden olarak zikretmek gerekir. Mezkûr cinsiyetlerin toplumdaki değer skalasının oldukça aşırı uçlarda bir çizgi sergilediği ifade edilebilir. Söz gelimi kadın, daha evvel tanrıça veya ilahe olarak değer görüp, uğur getiren ve çok değerli, güç sahibi bir varlık olarak görülürken; daha sonra aynı varlığın oldukça değersiz sayıldığı, günah ve karmaşanın yeryüzüne yayılmasının müsebbibi sayıldığı ve tüm felaketlerin yine aynı varlıktan kaynaklandığı kanaati veya inancı kendisini hissettirmiştir. Diğer tarafta erkek ise başlangıçta sadece avcı ve toplayıcı bir rol üstlenirken zamanla, fiziki gücünü çiftçilikte ve savaşta ortaya koyarak rolü üstlenmiş ve toplumsal yaşam sahasını erkeğin lehine-kadının aleyhine olmak üzere kontrolü altına almaya başlamıştır. Bu durum zamanla kadını arka plana itmiştir. Sorumluluğun ve toplumsal statünün daha da belirgin bir biçimde farklılaştığı söz konusu değişim, günümüze kadar çok büyük bir yelpazede varlığını göstererek taşınabildiği görülmektedir. Sözü edilen değişimin neticesinde, kadının toplumda hak ettiği statü ve değere halen daha yeteri kadar sahip olmadığı düşünülmektedir. Bu çalışmanın da amacı hem kadının bu hak ve / veya değer ihlaline dikkat çekmek hem de belli dönemlerde insanların üzerinde büyük etkiler yaratarak hayatlarına yön vermeyi başarmış olan tarihsel şahsiyetlerin konuya ilişkin felsefelerini referans alarak durumu tahlil etmektir. Burada özellikle Zerdüş'tün ve Zerdüştlük inancının, kadına bakışını diğer inançlarla kıyas ederek değerlendirmek istenmektedir. Zerdüş inancının kadına hak ettiği yeri sağlamada başarılı olup olmadığını, nedenleri ve yöntemleriyle gözler önüne sermek ve buradan da modern dünyanın perspektifine bir kapı aralamak düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zerdüş, Kadın, Din, Toplumsal Cinsiyet, Erkek

¹ Doktora. Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü (Din Psikolojisi)
ayda.karegar@yahoo.com ORCID: 0000-0001-9644-6573 GSM: 05347146074

THE POSITION OF WOMEN IN SOCIETY FROM THE AGE OF NOAH TO THE MODERN PERIOD (A COMPARATIVE EVALUATION IN THE EXAMPLE OF ZOROASTRIANISM)

Ayda KARGAR¹

Religion plays an important role by adding meaning to human life. Its purpose is to Make people happy, to make them realize where they come from, where they are going, why They are in this world, etc. Religion, which is to answer questions, is also a belief system that Allows people to be sure of their fears arising from their weakness. For this reason, religion Also regulates social life practices by enabling people to live as a community. Therefore, this Time, other issues and problems met the human being, who started to show his example of Social life on earth. Experiences and life practices that have emerged in the process have also Determined the needs, environmental conditions, culture and many similar factors that have Changed and developed. The effort to adapt to these changes is reflected in the belief system. For example, liberal and individual life makes people free; Experiences based on nature and Settled life have reached the extent of man's blessing of nature. The issues faced by man were Not limited to these, but also covered different dimensions. It is also necessary to mention the Issue of determining the position of the sex of Man and Woman in society as one of the Problems that appear. It can be stated that the value scale of the aforementioned genders in the Society exhibits a rather extreme line. For example, while a woman was formerly valued as a Goddess or deity, she was seen as a very valuable and powerful being that brings good luck; Later on, the belief or belief that the same entity was deemed quite worthless, that sin and chaos Was responsible for the spread of the earth, and that all disasters were caused by the same entity Made itself felt. On the other hand, the man, on the other hand, assumed only a hunter and Gatherer role in the beginning, over time, he assumed the role by revealing his physical strength In farming and war, and started to control the social life field in favor of the man and against The woman. This situation pushed the woman into the back ground over time. It is seen that the Said change, in which responsibility and social status differ more clearly, can be carried to the Present day by showing its existence in a very large range. As a result of the mentioned change, It is thought that women still do not have the status and value they deserve in society. The aim Of this study is to draw attention to this violation of women's rights and / or values, and to Analyze the situation by referring to the philosophies of historical figures who have managed To shape their lives by creating great effects on people in certain periods. Here, it is desired to Evaluate the view of Zoroastrianism and the Zoroastrian belief against women by comparing Them with other beliefs. It is thought to reveal whether the Zoroastrian belief is successful in Providing the woman with the place she deserves, with its reasons and methods, and from there To open a door to the perspective of the modern world.

Keywords: Zoroastrian, Woman, Religion, Gender, Man

¹ Phd. Student, Ankara University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Sciences (Psychology of Religion) ayda.kargar@yahoo.com ORCID: 0000-0001-9644-6573 GSM: 05347146074

NUH TUFANININ MİTİK CANLILARI

Bayram AYHAN¹

Tefsir literatürünü incelediğimiz zaman Nuh tufanının öncesi ve sonrasında mitik bir canlının/insan türünün aktif bir rol aldığını müşahade ederiz. Üc b. Unuk veya Avc b. Anak olarak anılan bu mitik insanın babası Hz. Adem'in büyük oğlu Kâbil/Kayin, annesi de Anak'tır. Üc b. Anak annesini öldürmeye çalışan şeytanı öldürmüş ve annesini kurtarmış, annesinin duası ile 3000-3300 yıl arasında yaşamış ve boyu bulutları aşacak kadar uzamıştır.

Kaynaklar, Nuh tufanında gemiye binmeyen canlılardan sadece Üc'un kurtulduğunu ifade etmişlerdir. Kurtulmuş olmasının iki gerekçesi vardır. İlk yoruma göre boyu bulutları aştığı için gökten yağın yağmurlar ona herhangi bir zarar vermemiştir. Diğer yoruma göre Hz. Nuh'un gemi yapımında ihtiyacı olan özel bir keresteyi birkaç adımda Şam'dan alıp gelmiş ve bu iyi eylemi yüzden gemiye binmediği halde boğulmaktan kurtulmuştur.

Üc b. Anak sadece Nuh tufanında değil, Hz. Musa'nın Firavun ile karşılaşmasında ve İsrailoğulları'nın Tih çölünden kendilerine vadedilen kutsal topraklara giderken de tarih sahnesine çıkar. Eski Ahid anlatılarında ve bazı rivayet tefsirlerinde İsrailoğulları'nın Kenan diyarında gördükleri Anakoğullarının Nefil'lerin (insan kızları ile evlenen meleklerden doğan canlılar) soyundan olduğu zikredilir. Rivayetlere göre İsrailoğulları çölden Kenan'a gitmek istemezler ve Anakoğulları ile savaşmayı göze alamazlar, zira onların yanında çekirge gibi kalmaktadırlar.

Tefsirlerden özet olarak alıntıladığımız mitik canlılara dair rivayetleri ele alan müfessirlerin bir kısmı bu rivayetlerin tamamen mitolojik söylentilerden edinildiğini ve tarihsel hakikatlerinin olamayacağını beyan etmişlerdir. Bu yorum makul ve makbul görünse de tufan ekseninde ortaya çıkan mitik canlı veya canlıların sadece Semitik kaynaklarda yer almadığını, başka din ve kültürlerde de benzeri canlıların yer aldığını görebilmekteyiz. Örneğin Hint Mitolojisinde Brahma ve Şiva ile birlikte Hint panteonun en önemli üç tanrısından (Trimurti) birisi olan ve evrenin koruyucusu kabul edilen Vişnu'nun ilk avatarının tufan ile şekillendiğini görürüz. Vişnu, Matsya (dev bir balık) avatarası şeklinde yeryüzüne gelir ve tüm evreni kaplayan tufandan Manu'yu (ilk insanı) kurtarır. Matsya bir balina boyutlarında betimlenir. Gövdesinin yarısı balık diğer kısmı insan olarak tasvir edilen antropomorfik bir canlıdır.

Tufan bağlamında bir diğer mitik canlı Kuzey Irak bölgesinde yaşayan Yezidîlerin inancında karşımıza çıkar. Yezidî inancına göre Hz. Nuh'un gemisi Lâleş Vadisi'nden geçerken bir kayaya çarpar ve delinir. Delikten su almaya başlayan ve batma tehlikesi geçiren gemi kara bir yılan tarafından kurtarılır. Karayılan vücudu ile deliği kapatır ve geminin batmasını engelleyerek, geminin içindekilerle birlikte sağlam bir şekilde kurtulmasına vesile olur. Bu yüzdendir ki Yezidîler nezdinde kutsal bir mekân kabul edilen Lâleş vadisindeki Şeyh Adî türbesinin giriş kapısında siyah bir yılan vardır ve hacı olmak için türbeyi ziyarete gelen her Yezidî yılanı da öperek kutsar.

Sonuç olarak, tefsir kaynaklarımız Nuh tufanı bağlamında mitolojik bir canlı olan Üc b. Anak'ın tarihsel bir hakikatinin olmadığını söylemiş ve bu anlatıların kaynağının İsrâiliyyat (Tevrat kaynaklı gayri sahih bilgi) olduğunu belirtmişse de, biz tufan bağlamında mitik canlılarla farklı kültür ve din havzalarında da karşılaşmaktayız. Kronolojik süreçte Hinduizmin Tanrılar panteonunun en önemli temsilcisi Vişnu'nun ilk avatarasının, Nefillerin ilk temsilcisi ve Yezidîliğin kutsal karayılanının da tufan ile şekillendiğine ve kutsandığına tanık olmaktayız.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, İsrailiyyat, Nuh Tufanı, Mitik Canlılar, Yezidîlik.

¹ Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi. Niğde/Türkiye.
ORCID: 0000-0003-1851-0204. byrmayhan@gmail.com. / bayramayhan@ohu.edu.tr.

MYTHIC CREATURE OF THE NOAH FLOOD

Bayram AYHAN¹

When we examine the commentary books/literature we observe a mythical creature/human species taking an active role before and after the Flood (Noah's Flood). This mythical human's father known as *Ûc b. Unu kor Avc b. Anak*, is Noah's big son Cain and his mother is *Anak*. *Ûc b. Anak* has killed the Satan trying to kill his mother and saved his mother, owing to his mother's invocation he has lived between 3000-3300 years and his length has exceeded the clouds. Resources expressed that only *Ûc b. Anak* has survived from the flood from among creatures unboarded to the Noah's ship. There are two reasons for his salvation. Firstly because of his length exceed the clouds, the pouring rains from clouds hasn't damage to him. According to the other he has taken in a few steps a special timber that Noah has needed for it in shipbuilding and therefore he has escaped from the drowning despite not getting on the ship.

Ûc b. Anak is not go on the stage of history only in the Flood but also in the encourage of Moses and Pharaoh and when Israelites going from the desert of Tih/Sahara to the promised holy land to them. In the narratives of Old Testament and some rumor commentaries it is mentioned that the Anaksons whom Israelites see them in Canaan was from the lineage of Nephils (biblical offspring of the "sons of God" and the "daughters of men"). According to the narratives Israelites don't want to go to the Canaan from Sahara and not want to make war with Anaksons because Israelites are like a grasshopper beside them.

Some of commentators mentioned that this narratives about to mythical creature which are we quote in summary are taken completely from mythological rumor and there is no historical truth of this rumors. Even though this comment can be reasonable and acceptable we not only see that the mythical creatures in the context of Semitic resources but we see similar mythic creatures in the other religion and culture. For example we see that in the Hindu mythology Vishnu's first avatar who is known as "The Preserver" within the Trimurti, the triple deity of supreme divinity that includes Brahma and Shiva, is shaped by the event of the Flood. Matsya is described to have rescued the first man Manu from a great deluge. Matsya may be depicted as a giant fish, often golden in color, or anthropomorphically with the torso of Vishnu connected to the rear half of a fish.

Another mythical creature appear in Yazidis faith who are live in the North Iraq. According to Yazidis faith when Noah's ship pass from Lalish Valley it bumps to a rock and puncture. The ship which started to taken water and have in danger of sinking rescued by a black snake. Black snake plugs the hole with its body and conduce to be saved the ship with its contents. Therefore there are a black snake on the entrance door of Sheikh Adî tomb in Lalish Valley that considered sacred by Yazidis and all Yazidis come to be pilgrim caress and sanctify snake.

Consequently, even though our commentary resources has expressed relating to the Noah Flood that there have no a reality of mythical creature/human *Ûc b. Anak* and the source of this rumors are *Isrâiliyyah* (a untrue information sourced from Old Testament/Talmud) we encounter mythical creature related to the Flood in different religious and cultural basin. In chronological process we witness that Vishnu's first avatar which most important representative of Hindu panteon of gods and the first representative of Nephilim and Yazidis' sacred black snake take shape related to Flood.

Keywords: Exegesis, *Isrâiliyyat*, Noah's Flood, Mythical Creature, Yazidis.

¹ Assoc. Prof., Nigde Ömer Halisdemir University, Faculty Member of Basic Islamic Science, Nigde/TURKEY. ORCID: 0000-0003-1851-0204. byrmayhan@gmail.com. / bayramayhan@ohu.edu.tr.

ŞANLIURFA İLİNDE KURULU GES'LERİN TRAFİK ALANLARINA GÖRE UYGUNLUK ANALİZİ

Bekir AKGÜN¹

Mehmet ÖZCANLI²

Abdulkadir GÜZEL³

Günümüz de teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesine bağlı olarak güneş enerji santrallerinin kurulumu hız kazanmış ve bu santrallerin teknik alt yapısı bütün ülkelere yapılmaya devam etmektedir. Bu ülkelerden bir tanesi de Türkiye'dir. Tükenmeyen ve daimî olarak var olan güneş enerjisi çevre açısından temiz bir kaynaktır ve bu özelliği ile fosil kaynaklara alternatif olmaktadır. Dünya yüzeyine her yıl düşen güneş radyasyonu, günümüze kadar olan fosil yakıtların yaklaşık 160 katıdır. Yenilebilir enerjiye ilginin artmasından sonra güneş enerjisi ülkeler arasındaki yerini almaya başlamış ve hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Özellikle gelişmiş ülkeler bu işin ciddi boyutlarını bildikleri için bu enerjiye daha fazla önem vermişlerdir. Bu yüzden de ilk sıraları gelişmiş ülkeler almıştır. Bu ülkelerden ilk sıra da Çin Devleti bulunmaktadır. Çin Devleti güneş enerjisine stratejik olarak yaklaşmış ve planlamalarında birincil önem kategorisinde yer vermiştir. Bu sayede ikinci sıra da bulunan Japonya'ya bile neredeyse 3.5 kat fark atmıştır. Japonya küçük bir ülke olmasına rağmen elindeki enerjiyi en verimli şekilde kullanmak için çok fazla çaba harcamaktadırlar. Teknolojilerinin gelişmiş olması bu durumu daha da kolay hale getirmiştir. Japonya'dan sonra önemli bir diğer ülke ise; ABD'dir. Bu ülke hemen hemen Japonya'yla aynı seviyededir. Bu ülkelerden sonra da Almanya ve Hindistan gelmektedir. Bütün bunların doğrultusunda ülkelerin bazıları gelişmiş teknolojilerini kullanarak bazıları da güneş enerji potansiyelini kullanarak dünya da söz sahibi olmuşlardır. Güneşlenme potansiyeli bakımından Avrupa ve diğer birçok ülkeye göre avantajlı olan ülkemizde bu sektör yavaş yavaş gelişmeye başlamıştır. Bu anlamda henüz potansiyelini ortaya koyamasa da gelecekte daha da gelişme gösterecektir. Türkiye'nin orta kuşakta yer alması ve bunun sonucunda birçok ülkeye göre güneşlenme oranı oldukça fazla olması büyük bir avantaj teşkil etmektedir. Fakat güneşlenme potansiyeli Türkiye'den daha düşük olan ülkeler Türkiye'ye göre daha hızlı gelişme göstermişlerdir. Özellikle Almanya ve Çin bunların en güzel örnekleridir. Türkiye'ye göre daha az güneşlenme oranı alan Almanya teknolojisiyle bu açığı kapatmıştır. Çin ise güneşlenme potansiyeli bakımından yüksek olması ve teknolojisiyle güneş enerjisini birleştirmesi bakımından dünya da ilk sıraları almaktadırlar. Bu araştırma da Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Orta Fırat Bölümü'nde yer alan Şanlıurfa İli'nde bulunan güneş enerji santrallerinin coğrafi açıdan dağılışını incelemek ve bu enerji santrallerinin trafo alanlarına göre uygunluğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Çünkü GES'leri trafolarla olan uzaklıkları arttıkça enerji kayıpları da artmaktadır. Bu nedenle Şanlıurfa ilinde kurulu olan 32 GES'in Trafo alanlarına yakınlık analizi yapılarak sınıflanmış bu sınıflama sonucunda normalizasyon ölçüt aralığına göre GES'lerin trafo alanlarına göre ikili matris analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler haritalanarak görselleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Trafo Alanları, Şanlıurfa İli, Uygunluk Analizi, İkili Matris Analizi, Normalizasyon Analizi

¹ İstanbul Emniyet Müdürlüğü, piriayazbarlas@gmail.com

² Arş. Gör. Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, mehmetozcanli@harran.edu.tr

³ Doç. Dr. Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, akdguzel@harran.edu.tr

ACCORDANCE ANALYSIS OF SOLAR ENERGY POWER PLANT ACCORDING TO THE TRANSFORMER IN ŞANLIURFA PROVINCE

Bekir AKGÜN¹

Mehmet ÖZCANLI²

Abdulkadir GÜZEL³

Today, due to the rapid development of technology, the installation of solar power plants has gained speed and the technical infrastructure continues to be made by all countries. One of these countries is Turkey. Solar energy, which is inexhaustible and constantly exists, is a clean source for the environment and is an alternative to fossil sources with this feature. Julianne Feinstein The solar radiation that falls on the Earth's surface every year is about 160 times that of fossil fuels. After an increase in interest in edible Energy, Solar Energy began to take its place among countries and increased rapidly. Dec. Especially developed countries have paid more attention to this energy because they know the serious dimensions of this work. Therefore, developed countries took the first place. The first row of these countries is also the Chinese state. The Chinese state has given such importance to solar energy that even Japan, which is in second place, has almost 3.5 times the difference. Although Japan is a small country, they make a lot of effort to use the energy at their disposal in the most efficient way. The fact that their technology is advanced makes this situation even easier. Another important country after Japan is the United States. This country is almost on the same level as Japan. After these countries come Germany and India. In line with all this, some of the countries have had a say in the world by using advanced technologies and some by using the solar energy potential. In our country, which is advantageous compared to Europe and many other countries in terms of sunbathing potential, this sector has started to develop gradually. Although it has not yet demonstrated its potential in this sense, it will develop further in the future. It is a great advantage that Turkey is located in the middle generation and as a result, the rate of sunbathing is quite high compared to many countries. But countries with lower sunbathing potential than Turkey have developed faster than Turkey. Germany and China in particular are the best examples of them. Germany, which receives a lower rate of sunbathing than Turkey, has closed this gap with its technology. China, on the other hand, also ranks first in the world in terms of its high solar potential and combining solar energy with its technology. The aim of this research is to examine the geographical distribution of solar power plants in Sanliurfa province, located in the Middle Euphrates section of Southeast Anatolia region, and to determine the suitability of these power plants according to transformer areas. Because as their distance from GES to Transformers increases, energy losses also increase. For this reason, as a result of this classification, which was classified by analyzing the proximity to the transformer areas of 32 GES installed in Sanliurfa province, binary matrix analysis was performed according to the transformer areas of GES according to the normalization criteria December. The resulting data is mapped and visualized.

Keywords: *Transformer Areas, Şanlıurfa Province, Conformity Analysis, Binary Matrix Analysis, Normalization Analysis*

¹ İstanbul Emniyet Müdürlüğü, piriayazbarlas@gmail.com

² Arş. Gör. Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, mehmetozcanli@harran.edu.tr

³ Doç. Dr. Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, akdguzel@harran.edu.tr

KÜRESELLEŞME, TURİZM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: MÜMKÜN MÜ, HAYAL Mİ?

Bekir DERİNÖZ¹

Küreselleşme dünyayı etkisi altına alan ve modern toplum üzerinde önemli izler bırakan bir süreç olarak 21. yüzyılın en belirgin olgusu haline gelmiştir. İnsan yaşamı üzerinde önemli ve ciddi etkileri bulunan küreselleşme olgusu, beraberinde getirdiği süreçlerle insan yaşamını hemen her alanda etkilemektedir. Bu alanlardan biri de turizmdir. 21. yüzyılda turizm büyük ölçüde küreselleşmenin dinamikleriyle ilişkili hale gelmiştir. Bu ilişkinin zayıfladığı alan ya da toplumlarda günden güne turizm sektöründe önemli gelir kayıpları yaşandığı görülmektedir. Tam da bu noktada bir kurtarıcı olarak sürdürülebilirlik kavramı en basit tanımıyla küreselleşme ile turizm arasındaki bu ilişkinin nasıl daha çevreci ve uzun ömürlü olacağı ile ilgilidir. Bu çalışmanın amacı 21. yüzyılda küreselleşme, turizm ve sürdürülebilirlik ilişkisini sorgulamaktır. 21. yüzyılın küreselleşmiş dünyasında turizm ve sürdürülebilirlik bir arada uygulanabilir mi? Küreselleşme turizmi ne şekilde etkilemektedir? Küreselleşme turizmin sürdürülebilirliği konusunda hangi avantaj ya da dezavantajları doğurmaktadır? Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan literatür taraması ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılarak elde edilen veriler üzerinden yorumlamalar ve çıkarımlar yapılmış, önerilerde bulunulmuştur. Araştırma sonuçları küreselleşmenin geçmişten günümüze turizm üzerinde önemli paradigma değişimlerine neden olduğunu göstermektedir. Bu değişimin hızının küreselleşme hızıyla neredeyse paralel olarak devam ettiği gerçeği dikkat çekicidir. Ancak günümüzde bu hızlı gelişimi aniden durduran ve hatta süreci tersine çeviren Covid-19 pandemisi yaşanmıştır. Tüm bu gelişmeler ışığında küreselleşmeyle beraber (Covid-19 da dahil olmak üzere) turizmde ortaya çıkan paradigma değişimleri zamanla turizm yaklaşımlarında ve destinasyonlarında da yeni arayışları, yaklaşımları zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluk alternatif turizm yaklaşımları arayışları şeklinde turizme yansımıştır. Bu değişim, dönüşüm ve arayış içerisinde turizmde önemli adaptasyon ve sürdürülebilirlik sorunları yaşanmaktadır. Turizmin küreselleşmenin getirdiği yeni dünyaya uyum sağlaması öngörülemeyen sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların ve etkilerinin en aza indirilebilmesi için sürdürülebilirlik ilkelerinin yeni turizm yaklaşımlarına ve destinasyonlarına etkili şekilde uygulanabilmesi gerekmektedir. Bunun için de turizmde adeta çimento görevi görececek bazı evrensel anahtar kavramlar geliştirme ihtiyacı vardır. Bu çalışmanın en dikkat çekici sonucu bu anahtar kavramlardan biri olarak yer duygusunu önermesidir.

Anahtar Kelimeler: *Küreselleşme, Turizm, Sürdürülebilirlik, Turizmde Adaptasyon, Yer Duygusu*

¹ Dr., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Balıkesir.
bekirderinoz@balikesir.edu.tr, (Orcid ID: 0000-0002-0427-2092)

GLOBALIZATION, TOURISM AND SUSTAINABILITY: POSSIBLE OR IMAGINE?Bekir DERİNÖZ¹

Globalization has become the most prominent phenomenon of the 21st century as a process that has influenced the world and left significant traces on modern society. The phenomenon of globalization, which has important and serious effects on human life, affects human life in almost every area with the processes it brings. One of these areas is tourism. In the 21st century, tourism has become largely associated with the dynamics of globalization. In areas or societies where this relationship weakens, it is seen that there are significant income losses in the tourism sector day by day. At this point, the concept of sustainability as a savior, in its simplest definition, is about how this relationship between globalization and tourism will be more environmentally friendly and long-lasting. The aim of this study is to question the relationship between globalization, tourism and sustainability in the 21st century. Can tourism and sustainability coexist in the globalized world of the 21st century? How does globalization affect tourism? What advantages or disadvantages does globalization bring about the sustainability of tourism? In the study, interpretations and inferences were made on the data obtained by using literature review and document review methods, which are qualitative research methods, and suggestions were made. Research results show that globalization has caused significant paradigm shifts on tourism from past to present. The fact that the speed of this change continues almost in parallel with the speed of globalization is remarkable. However, today, there has been a Covid-19 pandemic, which abruptly stopped this rapid development and even reversed the process. In the light of all these developments, the paradigm shifts that have emerged in tourism together with globalization (including Covid-19) have necessitated new searches and approaches in tourism approaches and destinations over time. This necessity is reflected in tourism in the form of the search for alternative tourism approaches. In this change, transformation and search, important adaptation and sustainability problems are experienced in tourism. Adaptation of tourism to the new world brought by globalization brings with it unforeseen problems. In order to minimize these problems and their effects, sustainability principles should be applied effectively to new tourism approaches and destinations. For this, there is a need to develop some universal key concepts that will serve as cement in tourism. The most striking result of this study is that it proposes the sense of place as one of these key concepts.

Keywords: *Globalization, Tourism, Sustainability, Adaptation in Tourism, Sense of Place*

¹ Dr., Balıkesir University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Geography, Balıkesir.
bekirderinoz@balikesir.edu.tr (Orcid ID: 0000-0002-0427-2092)

FUTBOL HAKEMLERİNİ STRESE İTEN FAKTÖRLER – AĞRI İLİ ÇALIŞMA ÖRNEĞİ

Canan SAYIN TEMUR¹

Spor, sporcular açısından önceden belirlenen kurallara göre bireysel veya takım halinde yapılır ve içerisinde rekabet, yarışma, eğlence, ve optimal performansla ulaşmak için yapılan fiziksel ve zihinsel aktiviteleri barındırdığından seyirci açısından görsel bir şölen gibidir. Spor dalları içerisinde en fazla ilgi çeken futbolun seyredenlerde daha fazla zevk ve heyecan yaratabilmesi, futbolun başlıca unsurlarından biri olan hakemlerin sağlıklı koşullarda performans sergilemesine bağlıdır. Hakemlerin futbol müsabakalarında göstermiş oldukları performansları, kendi durumları ve çevresel unsurlar olmak üzere bir takım değişkenler tarafından etkilenebilmektedir. Bu değişkenlerden biri olan stres, hakemlerin karar verme süreçlerini etkileyen faktörlerin başında gelir. Bundan dolayı bu çalışmada, Ağrı ilinde bulunan faal futbol hakemlerini strese iten faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, klasman durumu, daha önce futbol oynama durumu, hakemlik dışındaki meslekleri, meslek ve hakemlik yılları gibi değişkenler açısından da incelenmesi amaçlanmıştır. Bulgulara ulaşmak için katılımcılara demografik bilgiler yöneltilmiş ve Koca ve Yıldız (2018) tarafından geliştirilen 14 madde ile üç alt boyuttan (dışsal faktörler, sosyal faktörler ve kişisel faktörler) oluşan Futbol Hakemlerini Strese İten Faktörler Ölçeği uygulanmıştır. Ölçekteki ifadeler (“1=Hiç katılmıyorum”, “2=Katılmıyorum”, “3=Kararsızım”, “4=Katılıyorum”, “5=Tamamen katılıyorum”dan oluşan) 5’li Likert tipindedir. Araştırmaya katılan hakemlerden bu 14 maddeye ek olarak kendilerini strese iten faktörleri örnekleme yöntemi ile kendilerine verilen ankette boş bırakılan yere yazmaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan veriler Ağrı ilindeki futbol hakemlerinden (n=49) elde edilmiştir. Veriler SPSS 22.0 istatistik paket programı ile değerlendirilmiş ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizinde yüzde frekans tabloları ve değişkenlere göre farklılık olup olmadığı ANOVA testi kullanılarak incelenmiştir. Verilerin analizi sonucunda katılımcıların demografik özelliklerine göre hakemleri strese iten faktörler arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p<0,05$) görülmüştür. Ayrıca Futbol hakemlerini strese iten faktörler ölçeğinin üç alt boyutuna ek olabilecek ruhsal faktörler boyutunu temsil edebilecek nitelikte olan başka faktörlerin olduğu ve oluşan stresin, hakemlerin psikolojik ve fizyolojik yapıları üzerinde etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Futbol, Futbol Hakemleri, Futbol Maçı, Stres

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, e-posta: syncanan@hotmail.com

FACTORS PUSHING FOOTBALL REFEREES TO STRESS – THE STUDY CASE OF AĞRI PROVINCE

Canan SAYIN TEMUR¹

Sport is done by the athletes individually or as a team according to the predetermined rules; and it is like a visual feast for the audience as it includes competition, contest, entertainment, and physical and mental activities to reach optimal performance. Generation of more pleasure and excitement for the audience by football that attracts the most attention among the sports branches depends on the performance of the referees who are one of the main elements of football, in sound conditions. Performance of the referees in football matches can be affected by a number of variables including their own situation and environmental factors. Stress, one of these variables, is the primary factor affecting the decision-making processes of the referees. Therefore, in this study; determining the factors that stress the active football referees in Ağrı and examining these factors in terms of variables such as age, gender, marital status, educational background, classification status, previous football-playing status, professions other than refereeing, and profession and years of refereeing is intended. In order to reach the findings; demographic information was asked to the participants and the Scale of Factors Pushing Football Referees to Stress, which consists of 14 items and three sub-dimensions (i.e. external factors, social factors and personal factors), developed by Koca and Yıldız (2018) were applied. The statements are distributed in a 5-grade Likert-type scale (consisting of 1 = I totally disagree, 2 = I disagree, 3 = I am undecided, 4 = I agree, 5 = I totally agree). In addition to these 14 items, the referees participating in the research were asked to write down the factors that push them to stress in the blank space on the questionnaire given to them by sampling method. The data used in the research were obtained from the football referees (n=49) in Ağrı. The data were evaluated with the SPSS 22.0 statistics package program and the significance level was taken as $p < 0.05$. In the analysis of the data obtained in the study, percentage frequency tables and whether there is a difference according to the variables were examined using the ANOVA test. As a result of the analysis of the data, it was seen that there was no significant difference ($p < 0.05$) between the factors pushing the referees to stress according to the demographic characteristics of the participants. In addition, it has been concluded that there are other factors that can represent the psychological factors dimension that may be in addition to the three sub-dimensions of the factors pushing football referees to stress, and that the resulting stress has an effect on the psychological and physiological structures of the referees.

Keywords: Covid-19, Futbol, Futbol Hakemleri, Futbol Maçı, Stres

¹ Assistant Professor, Ankara Yıldırım Beyazıt University, syncanan@hotmail.com

URARTU FİBULALARI

Davut YİĞİTPAŞA¹

Tunç, altın veya gümüşten yapılmış olan fibulalar, giysi uçlarını tutturmaya yarayan veya süs amaçlı kullanılan bir çengelli iğnedir. MÖ II. bin yılın ortalarından “Orta Miken” den beri kullanıldığı bilinmesine rağmen Demir Çağı’nda yaygın olarak kullanılmıştır. Avrupa’da çok genel fibulalar görülürken Yakındoğu’da nadir ve tek örnekler görülür. Doğuda Luristan, batıda Kıbrıs, kuzeyde Kafkaslar, güneyde Suriye-Filistin ve Mısır’a kadar yayılımı uzanır.

Frig fibulaları dış pazarlarda alıcı bulan ünlü bir takıdır. İvriz kabartmasında betimlenen Tyanalı Urpalla’nın, Zincirli’de Kraliçe Burrekab’ın ve Khorsabad sarayında Asur imparatoru II. Sargon’nun huzuruna çıkmak için sırtında taşıdığı armağanı ile bekleyen Frig elçisi giysisinde tipik bir Frig fibulasının nasıl kullanıldığını görmek mümkündür. Yarım daire biçimli fibulalar batıda Yunanistan’dan, doğuda Asur ve Urartu’ya kadar yayılmış olup Frigler’e özgüdür.

Doğu Anadolu Bölgesi’ne yabancı olan bu özel buluntu grubunun Urartu’ya geldiği dönem, inşa tarihleri belli olan, MÖ 7. Y.Y. II. Rusa dönemine tarihlenen Ayanis, Toprakkale ve Karmir-Blur kazılarında fibula bulunmuş olmasıdır. Urartu’da fibulalar saçta, giysilerde ve gerdanlıklarda kolye olarak kullanılabilirdi. İğne gövdeleri yuvarlak kesitli olup sivri bir uçla son bulurlardı. Çoğunlukla kavisli bir gövdeye sahip olup küçük boyutludurlar. Hafif üçgenimsi, oval yarım daire biçimli örneklerde mevcuttur. Menteşeye iliştirilen iğnenin son ucunun yerleşmesi için bu kısım düzleştirilip yukarıya doğru bükülen bu kısım genellikle insan eli biçimlidir. Bu özellikteki fibulalar asimetrik planlıdır. Başlıca bezemeler; çizgi, içi çizgi bezekli üçgenler, baklava dilimi motifleri, çapraz çizgiler ve ‘ı’ işareti görülür. Bazı örneklerde spiralin iğneyle buluştuğu yerde iğne çoğu zaman süslüdür.

Urartu Fibulaları, Blinkenberg’in çalışmasına göre Frig fibula tiplerinin başlarına bir U harfi konularak sınıflandırılmıştır. Daha sonra B. Ögün Urartu fibulalarının tipolojisini yapıp bunları üç ana gruba ayırmıştır. Fibulaları tiplerine ve şekillerine göre tarihlendirmek mümkündür. Bu yüzden bunlarla Urartu mezarlarını ve yerleşimlerini tarihlendirmede önemli bir buluntu grubu olarak değerlendirilmiştir.

Fibula yapımında iki kalıp kullanılmıştır: Açık Kalıp Tekniği; gövdenin profili ‘D’ şeklinde veya dikdörtgen ve kare olan fibulalar bu kalıpta yapılmıştır. Kapalı Kalıp Tekniği; gövdesi oval ve yuvarlak kesitli olan iğneler bu kalıpta yapılmışlardır.

Bu çalışmamda Erzurum, Van, Kahramanmaraş ve Adıyaman Müzelerinde bulunan Urartu Fibulaları ve fibulaların işlevleri, tipleri, yapımında kullanılan teknikler incelenmiş ve Urartularla çağdaş kültürlerin örneklerinin karşılaştırılması yapılarak sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Vazolar üzerinde yer alan resimlerden, kabartmalardan ve mezarlarda ele geçen iskeletlerin üzerinde in-situ olarak ele geçmelerinden, bunların omuz, kalça ve kolda kullanıldığı anlaşılmaktadır. Fibulalar şekillerine göre 4 ana tipe ayrılmıştır. Urartu fibulaları kendi içersinde çok karakteristik özellikler ve çeşitli tiplerde olmaları sınıfsal farklılığı yansıtabilir. Giyim veya süs işlevlerinin yanı sıra fibulaların mezarlara bırakılmış olması onların belki de kötü ruhları kovmasının yanı sıra özellikle büyük boyutlu fibulalar kefeni bağlamada kullanılmış olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Urartu, Bronz, Takı, Fibula, Sarmal Fibula, Yaylı Fibula*

¹Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi ABD, Kurupelit Kampüsü/55139-SAMSUN. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8821-5628> E-mail: davut.yigitpasa@omu.edu.tr

URARTIAN FIBULAE

Davut YİĞİTPAŞA¹

Fibulae, made of bronze, gold or silver, are safety pins used to fasten the ends of clothing or used for ornamental purposes. Although it is known to have been used since the middle of the millennium BC II., it was widely used in the Iron Age. While very general fibulae are seen in Europe, rare and single specimens are seen in the Near East. It extends to Luristan in the east, Cyprus in the west, the Caucasus in the north, Syria-Palestine and Egypt in the south.

Phrygian fibulae are a famous jewelry that finds buyers in foreign markets. Urpalla of Tyana depicted on the relief of Ivriz, Queen Burrekab in Zincirli, and Assyrian Emperor Sargon II in the palace of Khorsabad, it is possible to see how a typical Phrygian fibula was used in the dress of the Phrygian ambassador waiting with the gift he carried on his back to appear before Sargon II. Semicircular fibulae spread from Greece in the west to Assyria and Urartu in the east and are unique to the Phrygians.

The period when this special group of finds, foreign to the Eastern Anatolia Region, came to Urartu, dates back to the 7th B.C. The fact that fibulae were found in Ayanis, Toprakkale and Karmir-Blur excavations dated to the Rusa II period. In Urartu, fibulas could be used as necklaces in hair, clothes and necklaces. Needle bodies were round in cross section and ended with a pointed tip. They often have a curved body and are small in size. It is available in slightly triangular, oval semicircular specimens. This part, which is flattened and bent upwards to accommodate the last end of the needle attached to the hinge, is usually in the form of a human hand. Fibulae with this feature are asymmetrical in plan. Major decorations; line, interior line decorated triangles, lozenge motifs, diagonal lines and the 'i' sign are seen. In some examples, the needle is often decorated where the spiral meets the needle.

Urtian Fibulae are classified according to Blinkenberg's study by placing a U letter at the beginning of Phrygian fibula types. Later, B. Ögün made the typology of Urtian fibulae and divided them into three main groups. It is possible to date fibulae according to their type and shape. Therefore, they were considered as an important group of finds in dating the Urtian tombs and settlements.

Two molds were used in the construction of the fibula: Open Mold Technique; Fibulae with a 'D' shape or rectangular and square body profile were made in this mold. Closed Mold Technique; needles with oval and round cross-sections were made in this mold.

In this study, Urtian Fibulas in Erzurum, Van, Kahramanmaraş and Adıyaman Museums and their functions, types, techniques used in their construction were examined and the results were tried to be reached by comparing the examples of Urtians and contemporary cultures. It is understood from the paintings on the vases, the reliefs and the in-situ findings on the skeletons found in the graves that they were used on the shoulders, hips and arms. Fibulae are divided into 4 main types according to their shape. Urtian fibulae have very characteristic features and various types, which may reflect class differences. In addition to their clothing or ornamental functions, the fact that the fibulae were left in the graves and perhaps expelled the evil spirits, especially large fibulas must have been used to tie the shroud.

Keywords: *Urtian, Bronze, Jewelry, Fibulae, Spring Fibula, Hinged Fibula*

¹ Assoc. Prof. Dr., Ondokuz Mayıs University, Faculty of Letters, Department of Archaeology, Protohistory and Near Eastern Archaeology, Kurupelit Campus 55139-SAMSUN. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8821-5628> E-mail: davut.yigitpasa@omu.edu.tr

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E BAYEZİD SANCAĞININ TAŞINMA MESELESİMehmet Emin TÜRKLÜ¹Harun AYDIN²

Bayezid, ilk olarak Yavuz Sultan Selim'in 1514 yılındaki doğu seferiyle birlikte Osmanlı hâkimiyetine girmiş, kesin olarak ise 1578 yılında ilhak edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin bölgedeki hâkimiyetini sağlamlaştırmasından sonra belirli dönemlerde Van, çoğunlukla da Erzurum eyaletine bağlı olarak idare edilen Bayezid sancağında klasik eyalet - sancak yönetim şekline ziyade, yurtluk – ocaklık olarak tabir edilen ve bazı mutena bölgelerde uygulanan bir idare biçimi tercih etmiştir. 1845 yılında yurtluk – ocaklık sisteminin kaldırılmasıyla bazı yönetsel değişiklikler yaşanmış ancak Bayezid'in statüsü Erzurum'a bağlı bir sancak olarak devletin yıkılışına kadar devam etmiştir.

XX. yüzyılın başlarından itibaren Bayezid sancak merkezinin daha batıda yer alan Karakilise kazasına taşınma mevzuu gündeme gelmeye başlamıştır. Taşınma meselesiyle alakalı mahalli askeri ve mülki idareciler tarafından merkeze gönderilen görüş ve talepler, bunlara verilen cevaplar Osmanlı arşiv vesikalarından tespit edilmiştir. Bayezid sancağının nakli meselesini içeren bu evraklar tasnif ve tahlil edilerek Osmanlı Devleti'nde hemen hemen bütün kurumların iştiraki ve koordinasyonu ile yapılan muamelatın nasıl bir yol haritasına sahip olduğu ve hangi aşamalardan geçtiği gözlemlenmiştir. Ayrıca böyle bir taşınma mevzusunun gerçekleşmesi halinde bölgedeki siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal değişimlerin ne şekilde meydana gelebileceği yine resmi evrakların konuya yaklaşımına bakılarak anlaşılmaya çalışılmıştır. Ancak söz konusu dönemde Bayezid sancağının taşınma mevzuuyla ilgili böyle önemli girişimler olmasına rağmen bir sonuç alınamamıştır.

Yukarıda belirtildiği üzere Bayezid sancağının taşınma meselesi Osmanlı Devletinin yıkılışına kadar sonuca bağlanamamıştır. Ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kurulma aşaması gerçekleştikten sonra meclisin önemle üzerinde durduğu konuların başında mülki idari yapılanma gelmektedir. Bu kapsamda Bayezid (bu dönemden itibaren Bayazıt şeklinde ifade edilmektedir) sancağı Mebusu Süleyman Sudi (Acarbey) Bayazıt'ın müstakil liva olması için meclise önerge vermiştir. Akabinde ise Layiha Encümeni tarafından Bayazıt'ın müstakil liva olduğunu belirten bir onay yazısı meclise sunulmuştur. Osmanlı döneminde çeşitli teşebbüsler olmasına rağmen taşınamayan Bayazıt'ın idari statüsünde böyle bir değişiklik yapılarak Erzurum vilayetinden ayrılıp müstakil liva haline gelmesi taşınmanın da habercisi olarak nitelendirilebilir.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1926 yılına gelindiğinde Bayazıt merkezinin taşınma mevzuu yeniden gündeme gelmiştir. Bu dönemde vilayetin içinde bulunduğu isyanlar ve İran ile olan sınır münasebetleri nedeniyle Bayazıt vilayet merkezinin Karakilise/ Karaköse'ye taşınması Bakanlar Kurulu kararıyla gerçekleştirilmiştir. Tarihi süreç içinde Türk – İran sınırının çok yakın bir noktasında yer alması sebebiyle çeşitli olayların merkezinde yer alan Bayazıt, sürekli bir tehdide maruz kalmıştır. 1900'lü yılların başından itibaren bulunduğu mevkiden daha güvenli olan Karaköse'ye nakledilmek istenerek bu tehdit ve tehlikelerden uzaklaştırılmaya çalışılmış ve nihayet taşınma işlemi 1926 yılında gerçekleştirilebilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bayezid Sancağı, Osmanlı Devleti, Türkiye Cumhuriyeti, Sınır, Taşınma

¹ Araştırma Görevlisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, meturklu@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5777-7708

² Araştırma Görevlisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, haaydin@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7857-0367

THE ISSUE OF MOVING THE BAYEZID SANJAK FROM THE OTTOMAN ERA TO THE REPUBLICAN

Mehmet Emin TÜRKLÜ¹

Harun AYDIN²

Bayezid first came under Ottoman rule with Yavuz Sultan Selim's eastern expedition in 1514, and was definitely annexed in 1578. After the Ottoman Empire consolidated its dominance in the region, the province of Van, mostly under the province of Erzurum, in certain periods. In Bayezid's sanjak, rather than the classical state-sanjak administration, he preferred a form of administration called yurtluk-ocaklik, which was applied in some decent regions. With the abolition of the yurtluk-ocaklik system in 1845, some administrative changes were experienced, but the status of Bayezid continued until the collapse of the state as a sanjak attached to Erzurum.

XX. from the beginning of the century, the issue of moving the sanjak center of Bayezid to the Karakilise district, which is located further west, started to come to the fore. Opinions and requests sent to the center by the local military and civil administrators related to the relocation issue and the answers given to them were determined from the Ottoman archive documents. These documents, which include the transfer of the Bayezid sanjak, were classified and analyzed, and it was observed what kind of a road map and what stages the transaction was carried out with the participation and coordination of almost all institutions in the Ottoman Empire. In addition, in the event of such a relocation, the political, military, economic and social changes in the region have been tried to be understood by looking at the approach of the official documents to the subject. However, in this period, although there were such important attempts to move the Bayezid sanjak, no results could be obtained.

As stated above, the issue of relocating the Bayezid sanjak could not be concluded until the collapse of the Ottoman Empire. However, after the establishment of the Turkish Grand National Assembly took place, one of the main issues that the assembly focused on was the civil administrative structure. In this context, Bayezid (from this period, it is expressed as Bayazıt) Sanjak Deputy Süleyman Sudi (Acarbay) submitted a proposal to the parliament for Bayazıt to be an independent liva. Subsequently, a letter of approval was presented to the parliament by the Draft Committee stating that Bayazıt was an independent liva. Despite various attempts during the Ottoman period, Bayazıt could not move, making such a change in his administrative status, leaving Erzurum province and becoming an independent liva, can be considered as a harbinger of relocation.

After the proclamation of the Republic, in 1926, the issue of relocating the center of Bayazıt came to the fore again. In this period, due to the revolts in the province and the border relations with Iran, the transfer of the center of Bayazıt province to Karakilise / Karaköse was carried out by the decision of the Council of Ministers. Bayazıt, which is at the center of various events, has been exposed to a constant threat due to its location very close to the Turkish-Iranian border during the historical process. Since the beginning of the 1900s, he was asked to be transferred to Karaköse, which is safer than the place he was in, and an attempt was made to avoid these threats and dangers, and finally, the relocation was carried out in 1926.

Keywords: *Bayezid Sanjak, Ottoman Empire, Republic Of Turkey, Border, Moving*

¹ Research Assistant, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, meturklu@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5777-7708

² Research Assistant, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, haaydin@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7857-0367

ÇOKSESLENDİRİLMİŞ (İKİ SESLİ) TÜRK HALK EZGİLERİN KORO EĞİTİMİNDE KODALY YÖNTEMİNE UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ

Emre YÜCELAND¹

Bireyleri içinde yaşadığı toplumun halk türküleri aracılığıyla kendi toplumsal kültür öğeleri ile tanıştırmaya, eğitmeye ve öğretmeye dayalı olan Kodaly Yöntemi (metodu), kültürün müziksel öğeler yoluyla aktarılması, özelliklerinin tanınması ve öğretilmesi bakımından önemli görülmektedir.

Karmaşık bir bütün olarak ele alabileceğimiz kültür öğesinin ana elemanlarından biri olan müziğin, içinde bulunduğu toplumun müziksel öğelerinin koro eğitimi vasıtasıyla öğretilmesi, yaşam boyu sürecek olan bir müziksel kültür aktarımını da beraberinde getirecektir. Bu bakımdan, koro eğitimi, çoksesli Türk halk ezgilerinin öğretilmesi, seslendirilmesi ve giderek ulusaldan uluslararası bir boyut kazanması açısından da gereklilik taşımaktadır. Türk Müziği ezgilerinin koro eğitiminde kullanılması, toplumumuzda ortak bir söyleme geleneğinin ve verimli bir ses kültürünün oluşmasında etkin bir rol üstlenmektedir. Toplumsal müzik kültürümüzün Kodaly yöntemi kullanılarak öğrencilere öğretilmesi, gençlik korolarının bu yöntem ile kendi müziksel kültür öğelerini benimsemesi ve kullanılacak olan Türk halk ezgileriyle birlikte öğrencilerin müziğimizdeki makamsal ve ritmik yapılarla ilgili becerilerinin geliştirilmesi bir amaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, koro eğitiminde kullanılabilecek olan çokseslendirilmiş (iki sesli) Türk müziği ezgileri incelenmiş ve müzik öğretim yaklaşımlarından biri olan Kodaly Yöntemine uygun bir biçimde öğretilirliği ve bir repertuar oluşturulması irdelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türk Müziği, Kodaly Yöntemi, Koro Eğitimi, Müzik Eğitimi*

¹ Öğr. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, yucelandemre@gmail.com, ORCID:0000 – 0002 – 5759 – 7069.

INVESTIGATION OF THE SUITABILITY OF VOICED (TWO VOICES) TURKISH FOLK METHOD WITH KODALY METHOD IN CHOIR EDUCATION

Emre YÜCELAND¹

The Kodaly Method, which is based on introducing, educating and teaching individuals with their own social culture elements through folk songs of the society they live in, is considered important in terms of transferring culture through musical elements, recognizing and teaching its characteristics.

Teaching music, which is one of the main elements of the cultural element, which we can consider as a complex whole, and the musical elements of the society in which it is located, through choral education will bring along a musical culture transfer that will last a lifetime. In this respect, choir education is also necessary in terms of teaching and performing polyphonic Turkish folk melodies and gradually gaining an international dimension from a national one. The use of Turkish Music melodies in choir education plays an active role in the formation of a common singing tradition and a productive sound culture in our society. Teaching our social music culture to the students using the Kodaly method, the youth choirs adopting their own musical cultural elements with this method, and the development of the students' skills about the makam and rhythmic structures in our music, together with the Turkish folk melodies to be used, appear as a goal.

In this study, polyphonic (bivocal) Turkish music melodies that can be used in choir education were examined and it was tried to be taught in accordance with the Kodaly Method, which is one of the music teaching approaches, and to create a repertoire.

Keywords: *Music Education, Choir Education, Kodaly Method, Turkish Music*

¹ Lec., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, yucelandemre@gmail.com, ORCID:0000 – 0002 – 5759 – 7069.

NUH'UN GEMİSİ İZİ OLARAK TANIMLANAN DOĞAL SİT ALANININ KORUNMASI VE GELECEĞE AKTARILMASI

Fethi Ahmet YÜKSEL¹

Ağrı ili sınırları içinde yer alan ve son dönemlerde çeşitli araştırmacılar tarafından Nuh'un Gemi'si olduğu iddia edilen bölge Gürbulak Oluğunun güney kesiminde Telçeker (Sürbehan) ile Üzengili (Meşar) köyleri arasında yer alır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu 17.09.1989 tarih ve 3657 sayılı kararı ile gemi kütlesinin korunması gereken taşınmaz kültür tabiat varlığı özelliği gösterdiğini dikkate alarak söz konusu sahayı doğal sit alanı olarak koruma altına almıştır.

Nuh'un Gemisi'nin bulunduğu öne sürülen bölgede bulunan bu yapının muhtemelen 1945 yılında meydana gelen heyelan sonucu oluşan doğal bir yapı olduğu çeşitli bilim insanları tarafından ifade edilmektedir. Nuh'un Gemisi'ne ait olduğu iddia edilen bu doğal yapının bulunduğu alanın çok iyi korunamamaktadır. Türkiye için büyük bir turistik potansiyel oluşturacak niteliğinin bulunması konuyu güncel ve acil kılmaktadır.

Akyayla dağlarının eteklerinde yer alan bu oluşum, Meso-Tersiyer yaşlı kayalar birimlerinin üzerindedir. Bu kesimin uzun süre tektonik deformasyonlardan etkilenmediği düşünülmektedir.

Yerinde yapılan saha gözlemleri sonucu heyelan ve erozyon tehlikesi altında olan bu yapının sağ ve sol kenarlarında ciddi yarıkların olduğu, zaman zaman tekrar eden heyelan ve erozyon sonucu meydana gelen aşınmanın artık yapının gövdesine sirayet ettiğini müşahade edilmiştir. Öncelikle, bu alanın, doğal olaylardan ve kontrolsüz insan girişlerinden korunması sağlanmalıdır. Yapılacak projeler dahilinde, öncelikli olarak, heyelan duyarlılık haritaları yapılmalıdır.

Nuh'un Gemisinin kalıntılarının olduğu alanda gözlem ve incelemeler sonucunda Nuh'un Gemisi'nin olduğu düşünülen bölgenin aşırı derecede erozyonuna maruz kaldığı görülmüştür. Bu tahribatın önlenmesi için Yerbilim (jeomorfolojik, jeolojik, jeofizik) çalışmalarından sonra sahanın jeoteknik yöntemlerle önleyici tedbirler alınmalı ve alanın tahrip olan kısımları restore edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Arkeojeomorfoloji, Arkeojeofizik, Jeoarkeoloji, Nuh'un Gemisi, Doğal Sit*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Mühendislik Fak. Jeofizik Müh. Böl., Büyükçekmece, İstanbul, fayuksel@iuc.edu.tr , ORCID: 0000-0003-2207-1902

CONSERVING AND TRANSFERRED TO THE FUTURE OF THE NATURAL SITE DEFINED AS THE TRACE OF NOAH'S ARK

Fethi Ahmet YÜKSEL¹

Located within the borders of Ağrı province and claimed to be Noah's Ark by various researchers recently, the region is located in the southern part of the Gürbulak Trough, between the villages of Telçeker (Sürbehan) and Üzengili (Meşar). The Immovable Cultural and Natural Heritage High Council of the Ministry of Culture and Tourism, with its decision dated 17.09.1989 and numbered 3657, took the said area under protection as a natural protected area, taking into account that the ship mass exhibits the characteristics of an immovable cultural and natural property to be protected.

Various scientists state that this structure, which is located in the area where Noah's Ark is claimed, is probably a natural structure formed as a result of a landslide that occurred in 1945. The area where this natural structure, which is claimed to belong to Noah's Ark, is not well preserved. The fact that it will create a great touristic potential for Turkey makes the issue current and urgent.

Located at the foot of Akyayla Mountains, this formation overlies the Meso-Tertiary aged rock units. It is thought that this section was not affected by tectonic deformations for a long time.

As a result of the field observations made in the field, it has been observed that serious cracks have formed on the right and left sides of this structure, which is under the danger of landslide and erosion, and that the wear that has occurred as a result of repetitive landslides and erosion has now spread to the body of the structure. First of all, this area should be protected from natural events and uncontrolled human entry. First of all, landslide susceptibility maps should be prepared within the scope of the projects to be made.

As a result of observations and examinations in the area where Noah's Ark remains, it was seen that the area thought to be Noah's Ark was exposed to extreme erosion. In order to prevent this destruction, preventive measures should be taken with geotechnical methods after the earth science (geomorphological, geological, geophysical) studies and the damaged parts of the area should be restored.

Keywords: *Arkeojeomorfoloji, Arkeojeofizik, Jeoarkeoloji, Nuh'un Gemisi, Doğal Sit*

¹ Assist. Prof. Dr., Istanbul University-Cerrahpaşa, Faculty of Engineering, Department of Geophysical Engineering, Büyükcemece, İstanbul, fayuksel@iuc.edu.tr , ORCID: 0000-0003-2207-1902

İPEK YOLU TİCARETİNİN AĞRI DAĞI BÖLGESİ EKONOMİSİ İÇİN ÖNEMİ

Filiz BAŞBAYDAR BELLİ¹

Çin'in günümüzdeki Xian (Şian) eyaletinden başlayan ünlü İpek Yolu; Turfan, Kaşgar, Semerkant, Buhara, Belh, Merv şehirleri üzerinden İran topraklarında Tebriz şehrine ulaşmaktadır. Aslında İpek Yolu, çeşitli ülke ve şehirlerden geçen oldukça geniş bir yelpaze ağı gibidir. Anadolu topraklarında da, günümüzde Türkiye-İran sınırı üzerinde yer alan Yüksekova, Van-Kotur, Doğubeyazıt-Gürbulak gibi gümrük kapılarından geçerek birçok şehre ulaşmaktadır.

Çalışmanın konusunu oluşturan Ağrı Dağı bölgesi, Anadolu topraklarında İpek Yolu ticaretinin merkezinde yer almaktadır. Başka bir deyişle Ağrı Dağı bölgesi, coğrafi konumu dolayısıyla doğu ülkeleri ile Anadolu toprakları arasında bir köprü görevi görmektedir. Ağrı Dağı bölgesinin İpek Yolu güzergahı üzerindeki en önemli konaklama merkezi, Iğdır'ın 21km. güneyine konumlanan Ejder Kervansarayı olarak da bilinen Şerafeddin Ejder Kervansarayı'dır. Ticaret kervanlarının güven içerisinde konaklayabildiği, tacirlerin mal ve can güvenliklerinin sağlandığı bir merkez olan Ejder Kervansarayı, Ağrı Dağı bölgesinin en ünlü kervansarayıdır. XIII. yüzyılda inşa edildiği anlaşılan bu kervansaray dışında, Ağrı Dağı bölgesinde konaklama amacı ile inşa edilen bu yapıda bir başka kervansarayın varlığı henüz bilinmemektedir. XII. ve XIII. yüzyıllarda Selçuklu Devleti'nin can ve mal güvenliğini sağlayarak sürekliliğini teşvik ettiği ticari faaliyetler sayesinde, İpek Yolu ticareti Anadolu topraklarında en üst noktalara çıkmıştır.

Çin, Türkistan (Orta Asya), Afganistan, Hindistan ve İran gibi ülkelerden İpek Yolu aracılığı ile Ağrı Dağı bölgesine getirilen çeşitli eşyalar, Anadolu ve Kafkasya'da bulunamadığı için çok büyük bir değere sahipti. Ağrı Dağı bölgesinin en önemli uluslararası ticari merkezlerinden biri olan Ani kenti, 100.000'i aşan bir nüfus potansiyeline sahipti. Kentte, uluslararası pazarlarda satılan Doğu malları, her zaman kıymetli ve aranan bir niteliğe sahipti. Satılan mallar ayrıca, Doğu ile Batı medeniyetleri arasında bir kültürel etkileşim bir moda aracı olarak da değerlendirilmiştir. Bu bağlamda İpek Yolu, ticari ve ekonomik etkinliklerin devamını sağlama, bölgelerin ticaretini geliştirme ve zenginleştirme dışında kültürel bir yol ağı olarak Çin'den hareketle Ağrı Dağı bölgesine değin varlık gösterdiği tüm coğrafyalarda tarihsel görevini yerine getirmiştir. Öyle ki İpek Yolu ticareti, Ağrı Dağı bölgesindeki şehirlerin ekonomisinin gelişimine katkı sağladığı gibi, refah seviyesinin yükselmesine ve bölgenin kültürel yönden çeşitlenerek zenginleşmesine imkan tanımıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı Dağı Bölgesi, İpek Yolu Ticareti, Şerafeddin Ejder Kervansarayı, Ani Kenti*

¹Öğr. Gör. Bitlis Eren Üniversitesi Mimari Dekoratif Sanatlar Programı, bafiliz@gmail.com, ORCID: 0000000247056680.

THE IMPORTANCE OF THE SILK ROAD TRADE FOR THE ECONOMY OF THE AĞRI MOUNTAIN REGION

Filiz BAŞBAYDAR BELLİ¹

The famous Silk Road starting from the present-day Xian (Xian) province of China; It reaches the city of Tabriz in Iranian territory through the cities of Turfan, Kashgar, Samarkand, Bukhara, Belh and Merv. In fact, the Silk Road is like a wide network of fans passing through various countries and cities. In Anatolia, it reaches many cities by passing through customs gates such as Yüksekova, Van-Kotur, Doğubeyazıt-Gürbulak, which are located on the Turkey-Iran border today.

The Mount Ararat region, which is the subject of the study, is located in the center of Silk Road trade in Anatolian lands. In other words, the Mount Ararat region acts as a bridge between eastern countries and Anatolian lands due to its geographical location. The most important accommodation center of Mount Ararat on the Silk Road route is 21km from Iğdır. Şerafeddin Ejder Caravanserai, also known as Ejder Caravanserai, located in the south of it. Ejder Caravanserai is the most famous caravanserai of the Mount Ararat region, which is a center where trade caravans can stay safely and where the security of goods and lives of traders is ensured. Apart from this caravanserai, which is understood to have been built in the 13th century, the existence of another caravanserai in this structure, which was built for accommodation in the Mount Ararat region, is not known yet. Thanks to the commercial activities that the Seljuk State encouraged its continuity by ensuring the safety of life and property in the XII and XIII centuries, the Silk Road trade reached the highest points in the Anatolian lands.

Various goods brought to the Mount Ararat region via the Silk Road from countries such as China, Turkistan (Central Asia), Afghanistan, India and Iran had a great value because they could not be found in Anatolia and the Caucasus. The city of Ani, one of the most important international commercial centers of the Mount Ararat region, had a population potential of over 100,000. Oriental goods sold in the city, in international markets, were always valuable and sought after. The goods sold were also evaluated as a fashion tool for cultural interaction between Eastern and Western civilizations. In this context, the Silk Road has fulfilled its historical duty in all geographies where it exists from China to the Mount Ararat region as a cultural road network, apart from ensuring the continuation of commercial and economic activities, developing and enriching the trade of the regions. So much so that the Silk Road trade not only contributed to the development of the economy of the cities in the Mount Ararat region, but also enabled the increase of the welfare level and the enrichment of the region by cultural diversification.

Keywords: *Ağrı Dağı Bölgesi, İpek Yolu Ticareti, Şerafeddin Ejder Kervansarayı, Ani Kenti*

¹ Lecturer Bitlis Eren University, Architectural Decorative Arts Program, bafiliz@gmail.com, ORCID: 0000000247056680.

18. YÜZYILDA DİYADİN SANCAĞININ İDARİ YAPISI VE İDARECİLERİ

Hakan KAYA¹

Osmanlı Devleti, kendine has idari yapılar meydana getirmekle birlikte bu idari sistemler bütünü içerisinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da farklı bir yönetim tatbik etmiştir. Bu bağlamda Osmanlı Devleti, İran sınırında bulunan sancakların büyük bir kısmını *hükümet* ya da *yurtluk-ocaklık* sistemi ile yönetmiştir. *Hükümet* ve *yurtluk-ocaklık* sistemiyle yönetilen sancaklar Osmanlı serhaddinde İran'a karşı bir set görevi görmüştür. Bu sancakların yöneticileri genellikle aynı ailenin üyeleri arasında seçilmiştir. Ayrıca devlet *yurtluk-ocaklık* olarak idare ettiği yerlerde hem tahrir uygulamış, hem de savaş dönemlerinde sancakbeylerinden lojistik destek almıştır. Diyadin sancağı da Çaldıran savaşından sonra Osmanlı hakimiyetine girmiş, 16. yüzyılın son çeyreğine kadar Osmanlı-Safevi arasında el değiştirmiştir. İki devlet sınırında bulunan Diyadin sancağı da *yurtluk-ocaklık* ile yönetilmiştir.

Diyadin sancağının Osmanlı idari yapılanmasında farklı eyaletlere bağlandığı görülmektedir. Diyadin 16. yüzyılın son çeyreğine kadar genellikle Van Eyaleti'ne, 16. yüzyılın son çeyreğinde ise Revan'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesiyle birlikte Revan Eyaleti'ne bağlanmıştır. Eyalet daha sonra tekrar Van Eyaleti'ne bağlanmış olup, 18. yüzyılın ikinci yarısından sonra da genellikle Erzurum Eyaleti'ne dahil edilmiştir. Diyadin sancakbeyleri *yurtluk-ocaklık* kanunu gereği Erzurum valileri, Bayezid sancakbeyi, sancakta bulunan aşiretlerin, kabilelerin ve eşrafın tavsiyesi üzerine aynı ailenin bireyleri arasında seçilmiştir. Eyalet valilerinin ve Bayezid sancakbeylerinin bazı dönemlerde seçime müdahale etmeleri ve istedikleri kişilerin atanması nedeniyle sancak dâhilinde istikrarsızlık meydana gelmiştir.

Yerel beyler sancak yönetimi tevcihi karşılığında devlete yüksek miktarda nakdi vergi vermekteydi. Sancakbeyi de tahmini olarak hesaplanan yerleşim birimlerin vergilerini toplamaktaydı. Sancakbeyliğinin hem maddi anlamda büyük getirisinin olması hem de toplumda ciddi bir prestiji ifade etmesi dolayısıyla sancakbeyleri arasında çatışmalar yaşanmaktaydı. Çünkü genellikle azledilen yerel bey, seçilen yerel beyin otoritesini tanımayarak devlete isyan ediyordu. Eski sancakbeyi yeni atanan sancakbeyi tarafından kontrol altına alınmaya çalışılıyordu. Ancak isyan eden sancakbeyinin isyanı kolay bir şekilde kontrol altına alınamıyordu. Bu sempozyumda ifade edilen konular arşiv belgeleri çerçevesinde ayrıntılı olarak izah edilerek sancağın Osmanlı idari yapısında yönetim biçimi ve sancak idarecileri hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Yöneticiler, Seçim, Yurtluk-Ocaklık, Vergi, Çatışma*

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, hkaya@agri.edu.tr, Orcid Nr. 0000 0001 8904 965X

ADMINISTRATIVE STRUCTURE AND ADMINISTRATORS OF DIYADIN SANJAK IN THE 18TH CENTURY

Hakan KAYA¹

Although the Ottoman Empire created its own central administrative structures, it applied a different administration in Eastern and Southeastern Anatolia. In this context, the Ottoman Empire ruled most of the sanjaks on the Iranian border with the sovereign government or the *yurtluk-ocaklık* system. These sanjaks, which were governed by the government and the *yurtluk-ocaklık* system, acted as a barrier zone against Iran in the Ottoman frontier. The rulers of these sanjaks were usually chosen among the members of the same noble family. In addition, the state both applied land registry records (*tahrir*) in these *yurtluk-ocaklık* sanjaks and received logistical support from their rulers during the wars. Diyadin sanjak was captured by the Ottomans after the Battle of Çaldıran but the city changed hands between the Ottomans and the Safavids until the last quarter of the 16th century. After the 16th century it was governed by through *yurtluk-ocaklık* system since Diyadin located on the border of the two states.

It is seen that Diyadin sanjak was connected to different provinces in the Ottoman administrative structure. Diyadin was generally connected to the Van Province until the last quarter of the 16th century, and to the Revan Province in the last quarter of the 16th century, when Revan came under Ottoman rule. The province was later attached to the Van Province again, and after the second half of the 18th century, it was generally included in the Erzurum Province. Diyadin's governors were elected among the members of the same family according based on the *yurtluk-ocaklık* system, on the advice of the Erzurum governors if these rulers received the support of the ruler of Bayezid, tribes and notables in the sanjak. Instability occurred within the sanjak due to the fact that the governors of the provinces and the ruler of the Bayezid sanjak interfered the appointments since they wanted their own appointees to be selected for the rule in Diyadin

These local rulers were paying a high amount of cash tax to the state in return for the confirmation of their sanjak administration. The ruler of sanjak was also collecting the taxes of the settlers calculated under an estimate. There were conflicts among the same family members of the sanjak, as the ruler of the sanjak had great financial benefits and meant a serious prestige in their society. These local rulers, who were generally dismissed from the power, rebelled against the state through rejecting the new elected local ruler's authority. The old ruler (*sancakbeyi*) was tried to be controlled by the newly appointed ruler of the sanjak. These rebellions could not be easily brought under control. The details of these practices will be expressed in this symposium within the available archival documents and more data will be given about the management style of Diyadin sanjak and its administrators.

Keywords: *Rulers, Election, Yurtluk-Ocaklık, Tax, Conflict*

¹ Assistant Professor, Ağrı İbrahim Çeçen University Faculty of Science and Literature Department of History, hkaya@agri.edu.tr, Orcid Nr. 0000 0001 8904 965X.

AHLAT'TAKİ SELÇUKLU YAPILARININ GRAVÜR SANATINA YANSIMASIHava KÜÇÜKÖNER¹Mustafa KÜÇÜKÖNER²

İslam dünyasında “Kubbet-ül İslam” olarak bilinen kentlerden biri olan Ahlat Şehrimiz Van Gölü'nün kuzeybatı kıyısında Bitlis İlimize bağlı 35.000 nüfuslu bir ilçedir. Şehre Selçuklu mezar taşları ve kümbetleri damgasını vurmuştur. Eşi benzeri rastlanmayan bu mezar taşlarındaki sanatsal duruş, işçilik ve kaligrafi ile günümüze taşıdığı değerler sayesinde Ahlat Selçuklu yapıları Dünya harikalarından biri olmaktadır.

Bu önemli yapıların sanatsal olarak da değerlendirilmesi için Erzurum'da yaşayan ve üniversitede yüksek lisans yapan uzman bir ressam grubu ile 2011 yılında Ahlat Gravürleri Projesi başlatılmıştır. Ahlat'taki Selçuklu yapıları canlı olarak etüt edilmiş, elde edilen görsel veriler atölye ortamında gravür sanatı ile resmedilmiş ve proje kapsamında toplamda 150'ye yakın gravür resim üretilmiştir. Gravür tekniklerinden asitli oyma, aquatinta ve ahşap oyma resim teknikleri kullanılmıştır.

Bu gravür resimler yurt içinde ve dışında sergilenmek ve kataloglanmak için hazır hale getirilmiş ve bir çok yerde sergilenmiştir. Son olarak 14-16 Ekim 2021 tarihleri arasında, Konya'da Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde düzenlenen “25. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu” kapsamında ‘Selçuklunun İzinde; Ahlat Mezar Taşları Gravür Resimleri’ adı altında izleyiciler ile buluşmuştur.

Bu makalede Ahlat Gravürleri Projesi ile yapılan gravürlerdeki konular arasından Emir Bayındır Kümbeti, Emir Ali Kümbeti, Hasan Padişah Kümbeti, Alimoğlu Kümbeti, Erzen Hatun Kümbeti, Şirin Hatun- Boğatay Akas Kümbeti (Çifte Kümbetlerin Büyüğü), Mağara Evleri ve Bayındır Köprüsü ve Mezar Taşlarından yapılmış gravürler ele alınarak değerlendirilmiştir. Değerlendirmede gravür resimlere yer verilmiş ve görseller kullanarak mekansal ve teknik analizleri ile sanatsal değerlendirmeler yapılmıştır.

Bir kalıbın üzerine resmin oyulması ve boya verilerek bir kağıda basılması olarak açıklanan gravür resim teknikleri 15. yüzyılda Almanya'da sanat amaçlı olarak kullanılmaya başlanmış ve özellikle görüntünün belgesel olarak kayıt ve çoğaltılması açısından önemli olmuştur. Dönemlerinin en ünlü sanatçılarından olan Albert Dürer, Francisco Goya, Rembrandt ve Pablo Picasso gibi ünlü sanatçılar gravürün gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Gravür resimler 19. yüzyılda Japonya'da hayatın bir parçası oluvermiş, özellikle de 20. yüzyılda Avrupa'da yaygınlaşmıştır. Günümüzde Dünyada ve Türkiye'de çağdaş sanata eş olarak gelişen modern gravür teknikleri ile oldukça etkili gravür resimler üretilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Ahlat, Selçuklu Mezarlığı, Selçuklu Kümbetleri, Gravür, Sanat*

¹ Uzman, Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, havacakoner@hotmail.com

² Prof., Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Öğretim Elemanı, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-9796-0117>. Email: mustkoner@hotmail.com

REFLECTION OF SELJUK BUILDINGS IN AHLAT ON ENGRAVING ART

Hava KÜÇÜKÖNER¹

Mustafa KÜÇÜKÖNER²

Our City of Ahlat, one of the cities known as “Dome of Islam” in the Islamic world, is a district of Bitlis with a population of 35,000 on the northwest coast of Lake Van. Seljuk tombstones and cupolas left their mark on the city. Ahlat Seljuk structures are one of the wonders of the world, thanks to the artistic stance, craftsmanship and calligraphy in these unique tombstones and the values they carry to the present day.

In order to evaluate these important structures artistically, the Ahlat Engravings Project was started in 2011 with a group of expert painters living in Erzurum and doing a master's degree at the university. The Seljuk structures in Ahlat were studied live, the visual data obtained were depicted with the art of engraving in the workshop environment, and a total of nearly 150 engravings were produced within the scope of the project. Acid engraving, aquatinta and wood engraving techniques were used among the engraving techniques.

These gravure paintings have been made ready to be exhibited and cataloged at home and abroad and have been exhibited in many places. Lastly, the “25. Within the scope of the International Symposium on Medieval and Turkish Period Excavations and Art History Researches, 'Following the Seljuks; Ahlat Tombstones Engraving Pictures' met with the audience.

In this article, among the subjects in the engravings made with the Ahlat Engravings Project, Emir Bayındır Tomb, Emir Ali Tomb, Hasan Sultan Tomb, Alimoğlu Tomb, Erzen Hatun Tomb, Şirin Hatun-Boğatay Akes Tomb (The Largest of Double Tombs), Cave Houses and Bayındır Bridge and Tombstones engravings were evaluated. In the evaluation, engravings were included, and spatial and technical analyzes and artistic evaluations were made using visuals.

Gravure painting techniques, which are described as carving a picture on a mold and printing it on a paper by applying paint, started to be used for artistic purposes in Germany in the 15th century and were especially important in terms of recording and duplicating the image as a documentary. Famous artists such as Albert Dürer, Francisco Goya, Rembrandt and Pablo Picasso, who were among the most famous artists of their time, contributed to the development of engraving. Engravings became a part of life in Japan in the 19th century, and especially in Europe in the 20th century. Today, highly effective gravure paintings can be produced with modern engraving techniques that have developed in parallel with contemporary art in the world and in Turkey.

Keywords: *Ahlat, Seljuk Cemetery, Seljuk Tombs, Engraving, Art*

¹ Specialist of Art, Selcuk University, Faculty of Fine Arts, Proficiency in Art, havacakoner@hotmail.com

² Prof. Necmettin Erbakan University, Faculty of Fine Arts and Architecture, Painting Department,
Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-9796-0117>. mustkoner@hotmail.com

NUH PEYGAMBER VE NAHÇIVAN'DAKİ EFSANEVİ GEMİSİ İLE İLGİLİ EDEBİ VE SANATSAL ÖRNEKLER

Humar MAMMADOVA¹

Nahçıvan'ın kadimliğini kanıtlayan önemli etkenlerden biri de bu ülkenin Nuh ve müntesipleriyle bağlantılı olmasıdır. Ordubad bölgesinde MÖ 4.-1. bin yıllarına ait Gamigaya tasvirlerinin varlığı, Nabi yurdu, Nahçıvan, Nehram, Nahajir, Nuhdaban, Nuhgeldik, Peygamberayagi gibi yer adlarının varlığı Nuh'un bu topraklardaki varlığının bir başka kanıtıdır. Nuh Peygamber'in Nahçıvan'daki hayatı ve onunla ilgili efsanelerin ortaya çıkışı araştırmacıların odak noktası olmuştur.

Son yıllarda Hz. Nuh, Dünya Tufanı ve Nahçıvan ile bağlantıları ciddi anlamda gündeme gelmiş ve bir dizi önemli çalışma yapılmıştır. Gamigaya anıtı karmaşık bir şekilde incelenmiş, araştırmaya tarihi ve kültürel anıtlar dahil edilmiştir. Araştırma ile ilgili kitaplar ve monografiler derlenmiş, bilimsel makaleler yayınlanmış ve sanat eserleri oluşturulmuştur. Ayrıca Nuh Peygamber'in mezarının Nahçıvan'daki yeri de netlik kazandı. Nisan 2009'da "Nuh Peygamber: Dünya Tufanı ve Nahçıvan" konulu uluslararası bir sempozyumun düzenlendiğini belirtmek gerekir.

Bütün bunlar, Büyük Doğu'nun kapısı, kadim Nahçıvan diyarı, Nuh Peygamber ve onun efsanevi gemisi hakkında sayısız araştırma, ilmî ve sanat eseri ortaya çıkarmaktadır.

Nahçıvan edebî ortamında yazan müelliflerin Nuh Peygamber'e ve onun efsanevi gemisine de başvurduklarını belirtmek gerekir. Bu yazarların eserlerinden Hüseyin Razi, Asım Yadigar, Vagif Memmedov, Kamala Ağayeva, Muhtar Kasımsade, Farrukh Nagizade, Adil Kasımlı, Nuh Peygamber ile ilgili sanat örnekleri ve onunla ilgili efsaneler oluşturulmuştur. Asım Yadigar'ın "Nahçıvan Balladı", "Gençleşen Nahçıvan ", "Dünyanın bezeyi", "Duzdağ", Farrukh Nagizadeh'in "Hazrat Nuh", Kamala Ağayeva'nın "Sende tarihlerin çok izleri var" şiirleri değerli şiir örnekleri olarak kabul edilir. Nuh Peygamber ile ilgili efsanelerin Nahçıvan edebî ortamında cilalanması ve şiirleştirilmesi bu konunun aciliyetini göstermektedir.

Muhtar Kasımsadeh'in "Nuhçikhan'dan Geliyorum" kitabı dikkatimizi çekiyor. Nuh'un hikayesini yansıtan Gamigaya şiiri, coşkulu edebî düşüncenin ürünü olan şiirler arasında özel bir yere sahiptir. Şiirin başında şunları okuyoruz:

Nuh zamanından geliyorum,

Bu Nuh'un kendi eli.

Eski kale-mezar

Gemi heykeli!

Genel olarak şiiri okurken Nuh'un hikayesi gözlerimizin önünde canlanıyor. Dünya fırtınasının yeryüzünde meydana gelmesi, gemisinde Nuh'a inananların bulunması, geminin Ağrı'ya, Haçadağ'a dokunması ve tüm bunlar şair Muhtar Kasımsade'nin yüksek sanat ustalığıyla bir Nuh'un Nahçıvan edebî ortamındaki vakayinamesi. Burada hem mitsel hem de bilimsel kaynaklara yapılan atıflar, şairin şiir hakkında kapsamlı araştırmalar yaptığını kanıtlamaktadır. Ayrıca coğrafi isimlerin şiirde doğru yerleştirilmesi, günümüzde yankılanan bazı gerçeklerin sanatsal yansıması, şairin mükemmel sanatsal yeteneğini ortaya koymaktadır. Şiirde okuyoruz:

Dört bin metre yüksekliğinde

¹ Doç. Dr., Azerbaycan Nahçıvan, Nahçıvan Devlet Üniversitesi, xrmammedova@mail.ru

Tarihe saygı diyor
Gamigaya!
Bütün dünya duysun:
Burası Nuh'un vatanı
Nuhçikhandır - Nahçıvan,
Dikkat,
Dikkat Gamigaya diyor!

Yazarın bu mısraları, şiirin gerçekten yazılabilmesi için uzun süredir yaptığı arayışın ve memleketi Nuhçikhana-Nahçıvan'a duyduğu büyük saygı ve saygının bir yansımasıdır. Şairin 2013 yılında Acemi Yayınevi tarafından yayınlanan şiir kitabına "Nuhçıhan'dan geliyorum" adını vermesi, memleketi Nahçıvan'ın ve Nuh efsanesinin önemini göstermektedir.

Nahçıvan edebiyat çevresinin önde gelen temsilcisi şair Asım Yadigar'ın eserlerinde Gamigaya'nın yanı sıra Nuh peygamberin motiflerine de rastlıyoruz. "Dünyanın Süslenmesi" adlı şiirinde şunları okuyoruz:

Adına kaç kelime eklenir,
ne kadar efsane.

Nahçıvan!
Tarihin kendisi kadar eski,
Nuh onun kollarında
ayak izi,
Gamigaya ataları
tarih deseni,

"Biz de buradayız!" - kelimeler.

Nahçıvan'ın kadim topraklarının güzellikleri, kucağında Nuh Peygamber'in ayak izlerini taşıyan ve atalarımız tarafından tarihe kazınan Gamigaya ile yüceltiliyor. Şairin antik çağlardan kalma Nahçıvan tasviri, tarihin taş hafızasına kazınmış bilgileri aktarması, "Dünyanın Süslenmesi" şiirinin duygusal etkisini artırmaktadır.

Zaur Vedili'nin "Nuh'un Ülkesi" şiiri Nahçıvan'ın güzelliklerini tüm tonlarıyla anlatan şiirlerinden biridir. Şiirde okuyoruz:

Bin destan, büyüklük, güç,
Burası Nuh'un ülkesi, yaşlısı da genci de.
Cennette yürürsek, bu dünyanın cenneti,
Ağabeyim Nahçıvanlı, Nahçıvanlıydı.

Genel olarak şiirde Nahçıvan tabiatının güzelliği yüceltilmekte ve Nahçıvan'ın bölgeleri hakkında tarihi bilgiler de söylenmektedir. Şiirin adının "Nuh'un Ülkesi" olması tesadüf değildir. Burada Nahçıvan'dan Nuh'un diyarı olarak bahsedilir ve ebedi Nuh efsanesinin bir takım özellikleri not edilir.

Şair, Nahçıvan edebi ortamının diğer temsilcilerinden merhum şair Vagif Memmedov'un "Burası Nahçıvandır" şiirinde Ordubad'ı överken, buranın Nuh'un diyarı olduğunu unutmamıştır.

Nahçıvan edebi ortamının yazarlarının eserlerinde Nuh ile ilgili efsanelere değinmeleri ve şiirler yazmaları, şairlerimizin tarihimize ve coğrafyamıza olan büyük sevgisinden kaynaklanmaktadır. Bu efsaneleri yaşatmak ve nesilden nesile aktarmak tarihçilerimizin ve yazarlarımızın en önemli görevlerinden biridir. Edebiyatımız bununla başa çıkabilir. Nahçıvan edebiyat çevresinin tüm temsilcilerine bu doğrultuda başarılar diliyoruz.

Anahtar Kelimeler: *Nuh Peygamber, Gamigaya, Nahçıvan, Edebî Çevre, Şair*

LITERARY AND ARTISTIC EXAMPLES ABOUT THE PROPHET NOAH AND HIS LEGENDARY ARK IN NAKHCHIVAN

Humar MAMMADOVA¹

One of the important factors proving the antiquity of Nakhchivan is that this country is connected with Noah and his followers. The existence of the Gamigaya depictions of the 4th-1st millennium BC, the names of the land of the Prophet, Nakhchivan, Nehram, Nahajir, Nuhdaban, Nuhgeldik, and the Prophet's footprints in the Ordubad region is further evidence of Noah's existence in this land. Researchers have always focused Prophet Noah's life in Nakhchivan and the origin of legends about him.

In recent years, the Prophet Noah, the World Flood and their connection with Nakhchivan have become seriously relevant, and a number of important studies have been conducted. The Gamigaya monument was studied in a complex way, historical and cultural monuments were involved in the research. Books and monographs related to the research were compiled, scientific articles were published, and works of art were created. In addition, the location of the tomb of the Prophet Noah in Nakhchivan has been clarified. It should be noted that an international symposium on "Prophet Noah: World Flood and Nakhchivan" was held in April 2009.

All this gives rise to numerous researches, scientific and artistic works on the gate of the great East, the land of ancient Nakhchivan, about the Prophet Noah and his legendary ark.

It should be noted that the authors who wrote in the literary environment of Nakhchivan also appealed to the Prophet Noah and his legendary ark. From the works of these authors Huseyn Razi, AsimYadigar, Vagif Mammadov, Kamala Agayeva, Mukhtar Gasimzade, Farrukh Nagizade, Adil Gasimli, examples of creativity related to the Prophet Noah and the legends about him were formed. AsimYadigar's poems "Naxçıvan balladası" ("Nakhchivan Ballad"), "Gəncləşən Naxçıvan" ("Rejuvenating Nakhchivan"), "Dünyanın bəzəyi" ("Decoration of the World"), "Duzdağ" ("Duzdag"), Farrukh Nagizadeh's "HəzrətiNuh" ("Hazrat Noah"), Kamala Agayeva's "Səndə tarixlərin çox nişanı var" ("You have many signs of history") are considered valuable poetic examples. The poeticization of the legends about the Prophet Noah in the literary atmosphere of Nakhchivan demonstrate the topicality of this topic. Muhtar Kasımzadeh's book "I'm Coming from Nuhçikhan" draws our attention. Gamigaya poetry, which reflects the story of Noah, has a special place among the poems that are the product of enthusiastic literary thought. At the beginning of the poem we read:

I come from the time of Noah,

This is Noah's own hand.

old castle-grave

Ship statue!

In general, the story of Noah comes to life before our eyes as we read the poem. The occurrence of the world storm on earth, the presence of those who believe in Noah in his ship, the ship touching Ağrı and Haçadağ, and all these are a chronicle of Noah in the Nakhchivan literary environment, with poet Muhtar Kasımzadeh's mastery of art. The references made here

¹ Assoc. Dr., Azerbaijan Nakhchivan, Nakhchivan State University, xmemmedova@mail.ru

to both mythical and scientific sources prove that the poet has done extensive research on poetry. In addition, the correct placement of geographical names in the poem, the artistic reflection of some facts that resonate today, reveals the poet's excellent artistic talent. In the poem we read:

four thousand meters high

It respects history

Gamigaya!

Let the whole world hear:

This is Noah's homeland

Nuhchikhandir - Nakhchivan,

Attention,

Attention says Gamigaya!

These lines of the author are a reflection of his long search for the poem to be written and the great respect and respect he has for his hometown, Nuhchikhana-Nakhichevan. The poet's naming of "I am coming from Nuhçihan" to his poetry book published by Acemi Publishing House in 2013 shows the importance of his hometown Nakhchivan and the Noah legend.

In the works of poet Asım Yadigar, the leading representative of the Nakhchivan literary circle, we come across the motifs of the prophet Noah as well as Gamigaya. In his poem "The Ornament of the World" we read:

How many words are added to the name,

what a legend.

Nakhchivan!

As old as history itself

Noah in his arms

footprint,

Gamigaya ancestors

date pattern,

"We're here too!" - the words.

The beauties of the ancient lands of Nakhchivan are glorified with Gamigaya, which carries the footprints of Prophet Noah in its lap and was engraved in history by our ancestors.

The poet's depiction of Nakhchivan from ancient times, conveying the information engraved in the stone memory of history, increases the emotional impact of the poem "Ornamentation of the World".

Zaur Vedili's poem "Noah's Land" is one of his poems that describes the beauties of Nakhchivan with all its tones. In the poem we read:

A thousand epics, greatness, power,

This is the land of Noah, old and young alike.

If we walk in heaven, this is heaven on earth,

My brother was from Nakhchivan, from Nakhchivan.

In general, the beauty of the Nakhchivan nature is glorified in the poem and historical information about the regions of Nakhchivan is also said. It is no coincidence that the title of the poem is "Noah's Land". Here Nakhchivan is mentioned as the land of Noah and some features of the eternal Noah legend are noted.

While praising Ordubad in the poem "This is Nakhchivan" by the late poet Vagif Mammadov, one of the other representatives of the Nakhchivan literary environment, the poet did not forget that this is the land of Noah.

The fact that the authors of the Nakhchivan literary environment refer to the legends about Noah and write poems in their works is due to the great love of our poets for our history and geography. Keeping these legends alive and transferring them from generation to generation is one of the most important duties of our historians and writers. Our literature can handle it. We wish success to all representatives of the Nakhchivan literary circle in this direction.

Keywords: *Noah Prophet, Gamigaya, Nakhchivan, Literary Atmosphere, Poet*

ESKİ ÇAĞ'DA TÜRKLERİN ANADOLU'DAKİ İZLERİ: ERZURUM-ŞENKAYA'DA BULUNAN TAŞ BABA HEYKELİ

Hüsnü GENÇ¹

Oktay BELLİ²

Erzurum'un 180 km kuzeydoğusunda Şenkaya ilçesi Akşar beldesine bağlı Ormanlı Köyü kırsalında çobanlar tarafından bir taş baba heykeli bulunmuştur. Yetkili kurumlara haber verilmesi üzerine, Erzurum Müze Müdürü ve arkeologlar 03. Şubat 2020'de heykelin bulunduğu alanda gerekli çalışmaları yaptıktan sonra, taş baba heykelini Erzurum Müzesi'ne getirterek, koruma altına almıştır.

Taş baba heykelinin bulunduğu alan, Şenkaya ilçesinin 25 km doğusunda ünlü Allahuekber Dağlarının batı yamacında yer almaktadır. Taş baba heykelinin konumlandığı kurgan biçimli mezar, deniz seviyesinden ortalama 2050 m yüksekliğindedir. Tipik bir yayla yerleşimi niteliğinde olan yörenin doğusunda Allahuekber Dağları (3120 m), güneyinde Soğanlı Dağları (2823 m), kuzeyinde Erdavut-Ziyaret Dağları (2438 m) ve batısında da Kırdag (2850 m.) yükselmektedir.

Bölge, temiz su kaynakları yönünden de oldukça zengindir. Örneğin, Soğanlı Dağlarından çıkan Bardız Çayı ve Allahuekber Dağlarından kaynaklanan Akşar ve Yeşilkaya Çayları ile Taht Köyü çevresinde birleşen dereler, Penek Çayı adı altında, Penek ve Paşalı düzlüklerini geçtikten sonra, batı yönüne doğru akarak, Oltu Çayı ile birleşir ve Yusufeli yöresinde bölgenin en büyük akarsuyu olan Çoruh Nehri'ne kavuşur.

Yayvan yamaçlı dağların eteğindeki engebesiz düzlükler ile vadilerin deniz seviyesinden yüksekliği, ortalama 2000-2450 m arasında değişmektedir. Bölgenin, Eski Çağ'da ağaçlık ve orman alanları ile kaplı olduğu bilinmektedir. Bölgenin yalnızca doğusunda bulunan sarıçam ormanları, günümüze kadar varlığını sürdürmektedir. Orman alanlarının zamanla ortadan kalkması ile birlikte, çayır ve meralar daha da gelişerek, zengin ve gür çayırılar ile kaplanmıştır. Bu yüzden ekonomik üretimlerinde küçükbaş hayvan besiciliğinin yaygın olduğu yarı göçebe topluluklar için bölge, tipik bir yayla yerleşimi niteliğindedir.

Kurgan biçimli bir mezarın üzerine dikilen taş baba heykeli, 123 cm uzunluğunda ve ortalama 45 cm genişliğindedir. Aradan geçen yüzlerce yıl boyunca kurgan biçimli mezarlar, ya yağmur ve sel suları tarafından aşındırılarak tahrip olmuş, ya da define bulmak isteyen kişiler tarafından kaçak olarak kazıldığı için, tahrip edilmiştir. Günümüzde taş heykelin bulunduğu yer, toprağın akıp gitmesi yüzünden çok hafif bir yükselti konumundadır. Yakın çevrede bulunan sert bir bileşime sahip kaya yataklarından çıkarılarak işlenen heykelin en önemli özelliği, Hakkari kabartmalı dikilitaşları ve Anadolu'daki en büyük Oltu heykeli ile Ahlat'ın kuzeybatısında Bostankent'de bulunan İskit taş heykelinden çok daha kısa olmasıdır. Bu yüzden taş baba heykeli, şimdilik Anadolu'daki en kısa boylu heykeli oluşturmaktadır.

Taş çok sert bir bileşime sahip olduğu için, heykel tam bir plastik biçimde yapılamamıştır. Bu yüzden, heykelin baş kısmı ve gövde ayrıntıları, yalnızca kabartma olarak işlenmiştir. Heykelin yuvarlak ve büyük olarak yapılan baş kısmında, saçların ve kulakların işlenmediği görülmektedir. Bu özellik, Türklerin diğer taş baba heykellerinde de benzerdir. Geniş olarak gösterilen alından sonra, kalın kaşlar burun ile birleşmektedir. Bu biçim ile burun

¹ Müze Müdürü, Erzurum / TÜRKİYE, e-posta: husnugenc1@hotmail.com

² Prof. Dr., Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi (BEKAM) Müdürü, İstanbul / TÜRKİYE, e-posta oktaybelli@gmail.com

ve kaşlar, kabaca “T” görünümünü almaktadır. Gözler, iri ve yuvarlak olarak gösterilmiştir. Burnun altında, bıyıklar yoktur ve ağız kısmı, açık olarak gösterilmiştir.

Başın bir devamı halinde olan kalın gövdenin yanlarındaki kolları, şematik olarak işlenmiştir, hatta kollar başın bir devamıymış gibi gösterilmiştir. Başın sağ yanağından aşağıya inen sağ kol, dirsekten bükülerek, çenenin altına kadar uzanmaktadır. Sağ elin parmakları ile tuttuğu küçük ve derin kase, dudakların altına gelmektedir. Diğer taş baba heykellerinde olduğu gibi, küçük kasenin içinde ölümsüz bir yaşamı simgeleyen “Bengisu” bulunmaktadır. Sol omuzdan aşağıya doğru inen ve dirsekten bükülen kolun el parmakları, sağ elin altında ve kemerin üzerinde gösterilmiştir. Her iki elin parmakları da, ayrıntılı olarak tek tek işlenmiştir.

Bel kısmında, 10 cm genişliğindeki dört yatay boğumlu kalın kemer, oldukça belirgin işlenmiştir, hatta kalın kemer, heykelin en vurgulayıcı özelliğini yansıtmaktadır. Heykelin kemer ve kalçadan sonra gelen kısmında bacaklar işlenmemiştir. Aşağıya doğru gittikçe daralan kısım, toprağa bir kama gibi gömülmek için yapılmıştır, ancak heykelin alt kısmı düz kesilmiştir. Heykelin gövdesine, nispeten düz ve yuvarlak bir şekil verilmeye çalışılmış ve taş özenli bir biçimde zımparalanmıştır. Erkeğin giymiş olduğu giysi ile ilgili en küçük bir detay işlenmemiştir.

Taş baba heykelinin kaçınıcı yüzyılda yapıldığını ve kurgan biçimli mezarın üzerine dikildiğini, bölgede benzerlerinin olmaması ve kurgan biçimli mezarda arkeolojik kazı yapılmaması yüzünden, şimdilik kesin olarak bilemiyoruz. Ancak, bu tür taş baba heykelinin, 6.-13. yüzyıllar arasında Türklerde yaygın bir gelenek olarak kurgan biçimli mezar üzerine dikildiğini de bilmekteyiz. Orta Asya’da Türklere ait taş baba heykellerinin tipik bir benzeri olan heykelin, Allahuekber Dağı’nın batı eteklerinde bulunması, tarihin seyrini değiştirecek niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: *Eski Çağ, Anadolu, Erzurum, Şenkaya, Kurgan Biçimli Mezar, Taş Baba Heykeli, Türkler*
The Traces of the Turks

IN ANATOLIA IN ANTIQUITY: THE STONE ANCESTOR STATUE AT ŞENKAYA-ERZURUM

Hüsnü GENÇ¹

Oktay BELLİ²

The statue of a stone father was found by shepherds in the countryside around Ormanlı Village attached to the town of Akşar in the Şenkaya district and 180 km northeast of Erzurum. The authorised bodies were informed and the stone father statue was brought to Erzurum Museum and put under protection on 3rd February 2020, after the Erzurum Museum Curator and archaeologists had carried out the necessary work in the area where the statue was found.

The place where the stone ancestor statue was found is on the western slope of the famous Allahuekber Mountains, 25 km east of the district of Şenkaya. The kurgan-style tomb on which the stone father sculpture was placed is approximately 2050 m above sea level. The area bears the characteristics of a typical upland settlement with the Allahuekber Mountains (3120 m) rising to the east, the Soğanlı Mountains (2823 m) to the south, the Erdavut-Ziyaret Mountains (2438 m) to the north and Mount Kırdağ (2850 m) to the west.

The area has abundant fresh water sources. For example, the Bardız River that comes from the Soğanlı Mountains and the Akşar and Yeşilkaya Rivers with their sources in the Allahuekber Mountains, and the streams that merge in the vicinity of Taht Village, flow west after flowing across the Penek and Paşalı plains as the Penek River, and merging with the Oltu River meet the Çoruh River, the largest river in the region, in the vicinity of Yusufeli.

The height above sea level of the flat plains at the foot of the broadly sloping mountains and the valleys varies between 2000 and 2450 m. We know that the area was covered with woodland and forests in antiquity. The Scotts Pine forests found only in the east of the region have survived to this day. With the forest areas being destroyed over time the meadows and pastures have increased even more, and they are covered with rich lush grass. Consequently, the region has the characteristics of a typical upland settlement for semi-nomadic communities where sheep and goat farming is popular in their economic production.

The stone father statue erected on the kurgan-style tomb is 123 cm long and about 45 cm wide. Over the centuries, kurgan-style tombs have been destroyed, either worn away by rain and flood water or because they have been illegally excavated by people wanting to find treasure. Due to the soil having slipped away, the location of the stone statue today is on a very slight ridge. The most significant feature of the statue, quarried and carved from rock beds of a hard stone compound found in the immediate vicinity, is that it is much shorter than the Hakkari stelae in relief and the Scythian stone statue found at Bostankent northwest of Ahlat and the Oltu statue, the largest in Anatolia. Accordingly, the stone father statue is at present the shortest statue in Anatolia.

Since the stone is of a very hard compound, the statue has not been made in a true plastic form. Thus the head of the statue and the body details have been carved only in relief. The hair and ears have not been carved on the statue's head that was made round and large. This feature is similar to that of other stone father statues of the Turks. After the broad forehead, thick eyebrows are joined to the nose. With this shape the nose and eyebrows appear like a rough 'T'.

¹ Director of Museum, Erzurum / TURKEY, e-mail: husnugenc1@hotmail.com

² Prof. Dr., Director of the Belli Education, Culture, History and Archaeology Centre, İstanbul / TURKEY, e-mail: oktaybelli@gmail.com

The eyes have been shown as large and round. Under the nose there is no moustache and the mouth is shown to be open.

The arms at the sides of the thick body and continuing from the head have been carved schematically; in fact the arms have been shown as a continuation of the head. Coming down from the head's right cheek, the right arm is bent at the elbow and stretches up to under the chin. The small, deep bowl held with the fingers of the right hand comes under the lips. As in other stone father sculptures, in the small bowl there is 'Bengisu' symbolising the elixir of life. The fingers of the hand of the arm coming down from the left shoulder and bent at the elbow are shown under the right hand and on the belt. The fingers of both hands have been carved in detail, one by one.

The thick belt, 10 cm wide with four horizontal grooves, at the waist has been carved very distinctly; in fact the thick belt represents the most highlighted feature of the statue. The legs in the section after the statue's belt and hips have not been carved. The part that gradually narrows downwards has been made to be buried in the soil like a wedge, but the end of the statue has been cut straight. An attempt was made to give a relatively even and rounded form to the body of the statue and the stone was meticulously sanded down. Not even the tiniest detail has been carved with regard to the clothing worn by the man.

At present we do not know for certain in which century the stone father statue was made and when it was erected on the kurgan-style tomb because there are no similar ones in the region, and no archaeological excavations have been made on the kurgan-style tomb. However, we do know that this type of stone father statue was erected on kurgan-style tombs as a popular tradition with the Turks between the 6th and 13th centuries. The finding of the statue akin to the stone father statues of the Turks in Central Asia on the western foot of the Allahuekber Mountain could change the course of history.

Keywords: *Antiquity, Anatolia, Erzurum, Şenkaya, Kurgan-Style Tomb, Stone Father Statue, Turks*

OSMANLI DEVLETİ'NDE GÖRÜLEN SALGIN HASTALIKLAR: ETKİLERİ VE ALINAN TEDBİRLER

İbrahim ÖZGÜL¹

Tarih boyunca insanlık, veba, kolera, tifo, sıtma, çiçek ve cüzzam gibi salgın hastalıklarla karşılaşmıştır. Dünyanın başka bölgelerinde olduğu gibi Osmanlı coğrafyasında da farklı dönemlerde ve farklı şiddetlerde görülmüştür. Bu salgınlar savaşların seyrini değiştirerek sonucunu etkilediği gibi devletlerarası siyasi, iktisadi ve içtimai ilişkileri de menfi etkilediği dönemler olmuştur. Osmanlı Devleti bu salgınların etkisini azaltmak için almış olduğu sağlık, sosyal ve ekonomik tedbirlerin uygulanmasında çağdaş devletlere göre daha insani, insan hayatını ve onurunu korumada daha dikkatli davranmıştır. Dünyada tıp alanında meydana gelen gelişmeleri takip etmiş, modern sağlık kurumlarını açarak burada çalışan görevlilere her türlü eğitim, donanım ve ekonomik imkânlar sağlayarak yetkilendirmiştir. Ancak Osmanlı devletinin ticaret yollarının kavşağında bulunması ve değişik cephelerde savaşması nedeniyle bulaşıcı hastalıklara sık sık maruz kalmıştır. Bu salgınlar ülkenin vergi ve asker toplamasında menfi sonuçlar doğurduğu için içte ve dışta bazı problemlerin yaşanmasına da neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı, Salgın, Hastalık, Tedbir, Karantina*

THE PANDEMICS IN THE OTTOMAN EMPIRE: THEIR EFFECTS AND MEASURES TAKEN

İbrahim ÖZGÜL²

Throughout history, humanity has encountered epidemics such as plague, cholera, typhoid, malaria, flower and leprosy. As in other parts of the world, it was seen in different periods with different intensities in the Ottoman geography. While these pandemics affected the results of the wars by changing the course of wars, there were also times when they affected the intergovernmental political, economic and social relations. The Ottoman Empire has been more careful in protecting human life and dignity than modern states in the implementation of health, social and economic measures taken to reduce the effects of these pandemics. They followed the developments in the field of medicine in the world, opened modern health institutions and authorized the staff working in these institutions by providing them with all kinds of education, equipment and economic opportunities. As the Ottoman State was at the crossroads of trade routes and at war in different fronts, it caused it to be frequently exposed to infectious diseases. Since these pandemics had negative consequences for the country's collection of taxes and troops, it caused some problems both inside and outside.

Keywords: *Ottoman, Pandemic, Disease, Protection, Isolation*

¹ Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, iozgul@agri.edu.tr

² Assoc. Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Faculty of Education, iozgul@agri.edu.tr

SOSYAL POLİTİKADA KOLLEKTİF KENDİ KENDİNE YARDIM MEKANİZMASI OLARAK AHİLİK MÜESSESESİNİN TEMELİ FÜTÜVVET

İsa AKALIN¹

Sosyal politikanın vasıtaları olarak kamu müdahalesi ve kendi kendine yardım mekanizmaları iktisadi ve sosyal önemli işlevlere sahiptir. Türk - İslâm medeniyetinde ahilik müessesesi, gerek kuruluş felsefesi ve gerekse işleyişi ve etkileri itibariyle, sosyal politikanın kollektif kendi kendine yardım mekanizmaları içinde ele alınabilecek niteliklerdedir.

Fütüvvet, sözlük anlamı itibariyle gençlik, yiğitlik, mertlik, adamlık demektir. Tasavvufta ise bu anlamlara ilave olarak fedakârlık, diğerkâmlık, başkalarının hak ve menfaatini kendininkinden önde tutmak; herhangi bir karşılık beklemeden başkalarına yardım ve iyilik yapmak; toplumun ve fertlerin kurtuluşu ve mutluluğu için kendini feda etmek; başkalarını kendinden daha önemli ve daha saygıdeğer görmek demektir. Sûfiler, İslam tarihinde daha sonraları bir teşkilata dönüşen fütüvveti, önceden ahlâkî bir kavram olarak kullanmışlar, onu manevî makamlar arasında saymışlar, ona zengin bir içerik kazandırmışlar ve hakkında müstakil eserler yazmışlardır. Fütüvvet anlayışı Anadolu'da Türkler arasında zamanla iktisadî hayatı yönlendiren bir düşünce ve yaşam şekline dönüşmüş ve Ahilik olarak müesseseseleşmiştir.

Ebû Abdîrrahman es-Sülemî (412/1021), bilinen en eski fütüvvet kitabı yazarıdır. es-Sülemî, “Kitâbü'l-Fütüvve” adlı eserinde yiğitlik, mertlik, delikanlılık, fedakârlık, diğerkâmlık olarak fütüvvet ahlâkını ele almıştır. es-Sülemî, “Ve mine'l-fütüvveti: yiğitliktendir ki ...” diye başladığı her bir fütüvvet ahlâkî ilkesini âyet, hadîs ve sûfi sözleriyle açıklamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Ahilik, Fütüvvet, es-Sülemî, Hadîs

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-1421-3503, isaakalin@akdeniz.edu.tr.

THE BASIS OF THE MORAL INSTITUTION AS A MECHANISM OF COLLECTIVE SELF-HELP IN SOCIAL POLICY IS THE FUTUWVET

İsa AKALIN¹

Public intervention and self-help mechanisms as means of social policy have economic and social important functions. In Turkish-Islamic civilization, the institution of morality, both in terms of the philosophy of the organization and in terms of its functioning and effects, is one of the qualities that can be addressed within the collective self-help mechanisms of social policy.

Futuwwah is in the meaning of the dictionary, it means youth, valor, manhood and manhood. In Sufism, in addition to these meanings, altruism, altruism, the rights and interests of others, help others without waiting for any response and do the favor, self-sacrifice for the salvation and happiness of society and individuals means more important and more respectable than others. Sufis, use the word futuwwah, a word which in due course became a name for the urban organizations in the medieval Islamic World which emphasized such virtues as honesty and generosity, as a moral terms and they consider it among spiritual maqams. They have enriched its content and wrote many books on that. Futuwwah understanding it transformed into a way of thinking and life that led the economic life in Anatolia among the Turks and as Akhizm it has been institutionalized.

Abû Abdîrrahman al-Sulemî (412/1021) is the oldest known author of the futuwwah book. al-Sulemî in his book, he has covered the philosophy of futuwwah as bravery, manhood, youth, sacrifice and altruism.

Keywords: *Social Policy, Akhizm, Futuwwah, al-Sulemi, Hadith.*

¹ Ass. Prof., Akdeniz University, ORCID ID: 0000-0003-1421-3503, isaakalin@akdeniz.edu.tr.

NUH ATA KİMLİĞİ

İsa YÜCEER¹

Bu şahsiyet Adem atadan sonra insanlığın ikinci atası konumundadır. Onun çok erken dönemde insanı eğitme, terbiyesini sürekli yapma sapma gösterenin ıslahı ve doğru olana irşat edilmesi gibi temel eğitim öğretim faaliyeti yürüttüğü bilinmektedir. Bir elçi olarak çok önemli insan yetiştirme çalışması yürüttüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda insanın yolunu düzeltmesi istikamet üzere olması ve hayatına çeki düzen vermesi için yaptıkları önemli mesajlar içermektedir. Kıyamete kadar gelecek insanlar onun bu etkinliklerinde izlenen metottan istifade edecektir. Zira o bir metodoloji takip etmiş ve bunu sürekli yürütmüştür.

O insan yetiştirme gibi ancak bir ekip ve kadroyla yürütülebilecek faaliyetleri yürütürken sunduğu usul ve yöntemlerle numune olmuştur. İnsanlık o örnekten hareketle çok şey öğrenecektir. Hiçbir zaman onun uzun geçmişte yaşamış olması yaptıklarının geçersiz olduğu anlamına gelmez. Zira o aynı zamanda bir peygamber olarak aldığı vahiy bilgisine göre hareket etmiş, görev yapmış ve bunda ileri düzeyde başarılı olmuştur. Sunduğu usul, kaide ve kurallar her dönemde geçerliliğini muhafaza etmektedir. Çünkü o bir başarı örneğidir.

Nuh atanın en belirgin özelliklerinden birisi de insanlığın çok erken döneminde sanayi ve teknolojiye katkılarıdır. Bu da belirgin olarak gemi yapımında ve taşımacılıkta kendini göstermektedir. Bilindiği üzere insanlığın en temel sorunlarından birisi ulaşım ve taşımacılıktır. Haliyle bu da vasıtalarla sürdürülecektir. O çok erken dönemde aldığı vahiy bilgisinin ışığında kapsamlı bir gemi yapmış ve bu geminin üreticisi ve kaptanı olarak aracına aldığı tüm yolcuları kazasız belasız, salimen çok büyük dalgalardan geçirerek sahile taşımıştır. Bu bir numunedir.

Günümüze gelindiğinde böyle bir ataya saygı gösterilecek yerde onu aslı esası olmayan bilgilere dayanarak kendini içkiye veren kimse olarak sunulması kabul edilemez bir yaklaşımdır. İşin gerçeğinde o bir peygamber olarak önemli bir görev icra etmiş ve insanlığa mesajlar sunmuştur. Bunlar doğru algılanacak ve değerlendirilecektir. Bu şahsiyetin gerçek kimliği ve kendisinin hakiki haliyle tanınması ve tanıtılması gerekmektedir. Aksi takdirde onun kadir ve kıymetini bilmemek haksızlık olur. Bildiride Nuh atanın sunduğu mesajlar, insanlığa getirdiği faydalı hizmetler ve onun gerçek yönü üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kimlik, Eğitim, İmaj, Üretim, Numune*

¹ Prof. Dr. BEÜ İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi, BİTLİS. Email-iyuceer@beu.edu.tr; myyuceer@yahoo.com

ANCESTOR IDENTITY OF NOAH

İsa YÜCEER¹

This personality is the second ancestor of humanity after Adam. It is known that he carried out basic education and training activities such as educating people in the very early period, training them continuously, rehabilitating the deviant and guiding them to the right one. It is understood that he carried out very important human training work as a prophet. In this context, it contains important messages for people to correct their way, to be on the way and to tidy up their life. People who will come until the Day of Judgment will benefit from the method followed in his activities. Because he followed a methodology and carried it out continuously.

He set an example with the methods and methods he presented while carrying out activities such as raising people that can only be carried out with a team and staff. Humanity will learn a lot from that prophet. Just because he lived long past doesn't mean his actions are invalid. Because he also acted according to the knowledge of revelation he received as a prophet, served and was highly successful in this. The procedures, and rules it offers remain valid in every period. Because he is an example of success.

One of the most distinctive features of Noah prophet is his contributions to industry and technology in the very early period of humanity. This is evident in shipbuilding and transportation. As it is known, one of the most fundamental problems of humanity is transportation. As a result, this will continue with vehicles. He built a comprehensive ship in the light of the revelation information he received in a very early period, and as the manufacturer and captain of this ship, he carried all the passengers he took in his vehicle safely and safely to the shore by passing them through huge waves. This is an example.

Today, it is an unacceptable approach to present such an ancestor as someone who gives himself to drink based on inaccurate information instead of showing respect. As a matter of fact, he performed an important task as a prophet and presented messages to humanity. These will be perceived and evaluated correctly. The true identity of this person and his true form need to be recognized and promoted. Otherwise, it would be unfair not to know his power and value. In the declaration, the messages offered by Noah ancestor, the beneficial services he brought to humanity and its true aspect will be emphasized.

Keywords: *Identity, Education, Image, Production, Sample*

¹ Prof. Dr., BEU Faculty Member of the Faculty of Islamic Sciences, BİTLİS. Email-iyuceer@beu.edu.tr; myyuceer@yahoo.com

CITTASLOW KENT TASARIMINA BİR ÖNERİ: CITTA-MODD (CITTASLOW MOBİL DOĞRUDAN DEMOKRASİ)

İsmet ALACA¹

Küreselleşme ile birlikte kentler, sınırları içerisinde yer aldıkları devletlerden daha etkin birer aktör olarak uluslararası arenada varlık göstermeye başlamışlardır. Günümüz kentlerinin birçoğu çokuluslu şirketlerin yatırım sahasına dönüşmüş, yaygın kapitalist ekonomik sistemin muhatapları haline gelmişlerdir. Dünya kentleri olarak adlandırılan New York, Paris, Londra, İstanbul, Dubai, Tokyo gibi birçok mega kent bulundukları ülkelerin sınırlarından bağımsız olarak ulus ötesi bir kimlik kazanmaya başlamışlardır. Bu akıma kapılan nispeten daha küçük kentler ve kasabalar ise yarışan kentler ve cazibe merkezleri olarak varlık gösterme çabası içerisinde. Dünya her geçen gün daha fazla ulus devlete bölünürken, kentler daha çok sermayenin talepleri doğrultusunda birbirine bağlanmakta, birer ilişkiler ağına dönüşmektedir. Hangi devletin sınırları içerisinde yer alırlarsa alsınlar kentler, küresel sermaye açısından erişilebilirlikleri artarak, gelişen ulaşım ve iletişim ağlarıyla birer yatırım, üretim ve lojistik merkezlerine dönüşmektedir. Bu akıma ayak uyduramayan kentler ise kolaylıkla terkedilmekte, ekonomik anlamda sönmülenerek cazibesini yitirmektedir.

Mega kentlerin yanı sıra, bu kentlerin etrafına konumlanmış ve böylece hayat bulmuş olan küçük kentler ve kasabalar da küreselleşme trendine ayak uydurmaya mecbur bırakılarak, dirençleri kırılmaktadır. Bu koşullar altında küreselleşmeye büyük kentlerle birlikte ayak uyduran küçük kentleri ve kasabaları kendi kimliği, mimarisi, yemekleri ve doğal güzellikleri ile ayakta tutmanın formülü aranmaktadır. Kibbutz Kasabaları, Geçiş Kasabaları (Trasition Towns) bu çabaların ürünleridir. Bu formüllerden biri de gün geçtikçe üye sayısı artan cittaslow (sakin kent) tasarımıdır. Cittaslow dünyanın yaşanabilir koşullara sahip tüm kıtalarında varlık gösterirken ulaştığı üye sayısı başarısını ispatlamaktadır. Halen 18'i Türkiye'de olmak üzere, dünyada 278 sakin kent unvanına sahip küçük yerleşim yeri bulunmaktadır. Ancak küresel düzeni şekillendiren çokuluslu sermaye karşısında, yerleşiklerin kendi imkanlarıyla şekillendirmeye çalıştığı bu küçük kentlerin tabii bulunduğu 7 başlıktan oluşan 72 kriter mevcuttur. Bu kriterler önemli ve gerekli olmakla birlikte, bu çalışmanın da konusunu oluşturan, “demokrasi” ve “demokratik katılımcılık”, başlıklarda yer almamakta, bağlayıcı olmayan muğlak ifadelerde adeta temenni düzeyinde kalmaktadır. Bu çalışma “Cittaslow kriterleri, yerel demokrasi ve demokratik katılım bakımından yeterli midir?” sorusundan hareketle yazılmıştır. Çalışmanın hipotezi ise şöyledir: “Cittaslow kentlerinin nüfusları düşük olduğundan dolayı gerek seçmen sayısının azlığı ve gerekse de teknoloji kullanımı konusunda cittaslow organizasyonunun ilkesel olumlu duruşu dolayısıyla, mobil telefonlar üzerinden doğrudan demokrasinin işletilmesine elverişlidir.” biçimindedir. Çalışma yalnızca bununla yetinmeyerek Citta-MODD (Cittaslow Mobil Doğrudan Demokrasi) adıyla bir başlık ve alt kriter önerisinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Cittaslow, Sakin Kentler, Yerel Demokrasi, Demokratik Katılım, Doğrudan Demokrasi*

¹ Öğr. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, e posta: ialaca@agri.edu.tr

A SUGGESTION FOR CITTASLOW CITY DESIGN: CITTA-MODD (CITTASLOW MOBILE DIRECT DEMOCRACY)

İsmet ALACA¹

With globalization, cities have begun to show their presence in the international arena as more effective actors than the states they are in. Many of today's cities have turned into investment sites of multinational companies and have become the addressees of the widespread capitalist economic system. Many megacities such as New York, Paris, London, Istanbul, Dubai and Tokyo, which are called world cities, have begun to gain a transnational identity independent of the borders of the countries they are in. Relatively smaller cities and towns which are caught up in this trend are in an effort to exist as competing cities and centers of attraction. While the world is being divided into more and more nation-states, cities are becoming more and more connected to each other in line with the demands of capital, turning into a network of relations. Regardless of which state they are located in, cities are turning into investment, production and logistics centers with their increasing accessibility in terms of global capital and developing transportation and communication networks. Cities that cannot keep up with this trend are easily abandoned, withering away economically and losing their attractiveness.

In addition to mega cities, small cities and towns located around these cities and thus come to life are also forced to keep up with the globalization trend and their resistance is broken. Under these conditions, a formula is sought for keeping small cities and towns that adapt to globalization together with big cities alive with their own identity, architecture, food and natural beauties. Kibbutz Towns, Transition Towns are the products of these efforts. One of these formulas is the cittaslow design, whose number of members is increasing day by day. While Cittaslow is present in all continents of the world with livable conditions, the number of members it has reached proves its success. Currently, there are 278 small settlements in the world with the title of Cittaslow, 18 of which are in Turkey. However, in the face of the multinational capital that shapes the global order, there are 72 criteria consisting of 7 headings that these small cities, which the residents try to shape with their own means, are subject to. Although these criteria are important and necessary, "democracy" and "democratic participation", which are also the subject of this study, are not included in the titles, and remain at the level of wishes in non-binding ambiguous expressions. This study will try to find the answer of this question "Are the Cittaslow criteria sufficient in terms of local democracy and democratic participation?" The hypothesis of the study is as follows: "Because of the low population of Cittaslow cities, the low number of voters and the positive stance of the cittaslow organization in the use of technology are suitable for the operation of direct democracy over mobile phones." The study is not content only with this, but proposes a title and sub-criteria named Citta-MODD (Cittaslow Mobile Direct Democracy).

Keywords: *Cittaslow, Slow City, Local Democracy, democratic participation, Direct (pure) Democracy*

¹ Lecturer, Ağrı İbrahim Çeçen University, Vocational School, e-mail: ialaca@agri.edu.tr

NUH TUFANI BAĞLAMINDA TABİİ ÂFETLER, KÖTÜLÜK PROBLEMİ VE TANRISAL ADALET İLİŞKİSİ

M. Latif BAKIŞ¹

Her varlığa hakkını tam teslim etmek olarak da tanımlanan “adâlet”, özellikle transandantal alan için bir zorunluluk ve mükemmellik meselesini teşkil eder. En yetkin varlığın aynı zamanda en adil varlık olduğu ve yukarıda geçen tanıma uygun olarak her şeye hakkını vermeyi zorunlu kıldığı anlaşılmaktadır. Hak kavramı ise bir eyleme, bir çabaya veya en azından bir deneyimlemeye bağlı olarak değerlendirildiğinden; varlıkların, kendi fiillerinin neticesi olmayan kötülüklerden mesul tutulmamaları gerektiğine inanılmaktadır. Kur'an-ı Kerîm'de geçen “kişiye ancak çalıştığına karşılığı vardır” ve “kimse kimsenin günahından sorulmaz” mealindeki ayetlerin de desteklediği bu inanç, insanın irâdî bir özne olarak fiillerinden ne kadar sorumlu olduğunu; ve içinde bulunduğu deneyimler dünyasında gelişen olaylardan ne kadar bağımsız olarak değerlendirilebilir olduğunu sorunsal olarak konu edinmektedir. Tanrı'nın kuvveti, kudreti, ilmi ve iradesi ile insanın hürriyeti ve iradesi aynı zeminde tartışılmaktadır. Ayrıca mezkûr tartışmanın bir iki farklı perspektifle ele alınması konunun özgünlüğüne ve önemine işaret eder: Birincisi, insanın ahlâkî fail olması yönüyle konunun incelenmesidir. İkincisi de “adâlet” kavramının, tezahür şekillerine göre mi, va'z ettiği ideallerine göre mi incelenmesi gerektiği hususudur. Allah-İnsan-Tabiat üçlüsünün irade-ahlâk-tabii düzen üçlüsü ile “adâlet” ilkesi bağlamında ele alınacağı çalışmada örnekledirmeler için ise Hz. Nuh (as)'un döneminden son peygamber Hz. Muhammed (sav)'e kadar ki peygamberler tarihinde tezahür eden hadiselerin izi sürülerek konu bütünlüğü sağlanmaya çalışılacaktır. Dolayısıyla tabîî hadiselerin ne kadar tabiatın mekanik işleyişin neticesi olduğu; bunda Tanrı'nın iradesinin ne kadar bulunduğu ve insanın bilinçli tercih ve eylemelerinin cereyan eden olaylarda bir rolünün bulunup bulunmadığı merak konusudur. İnsanın değer küresini aşındıran eylemlerinin neticesinde kendi yaşam atmosferini etkileyebildiği düşünülmektedir. Esasen Kur'an'da, insanın kendi iradesiyle kozmik düzeni bozduğu ifade edilerek, tabiatta cereyan eden olumsuz işleyişlerde insanın iradi dahlinin bulunduğu; bu nedenle onu Tanrı'nın değil kendi tercihlerinin cezalandırdığı ima edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Nuh, Ahlâk, Adâlet, Kötülük, İrade*

¹ Öğretim Görevlisi, AİÇÜ İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü (Felsefe Tarihi) ORCID: 0000-0002-1794-7765 bakislatif@gmail.com / mlbakis@agri.edu.tr

THE RELATIONSHIP OF NATURAL DISASTERS, THE PROBLEM OF EVIL AND THE GODDESS JUSTICE IN THE CONTEXT OF NOAH'S FLOOD

M. Latif BAKIŞ¹

“Justice”, which is also defined as giving full credit to every being, constitutes a matter of necessity and perfection especially for the transcendental field. It is understood that the most competent being is at the same time the most just being, and it obliges to give everything its due in accordance with the definition given above. Since the concept of right is evaluated depending on an action, an effort or at least an experience; It is believed that beings should not be held responsible for evils that are not the result of their own actions. This belief, supported by the verses in the Qur'an stating "only what one works for" and "no one is asked about anyone's sin", shows how responsible man is for his actions as a volitional subject; and how it can be evaluated independently from the events that develop in the world of experiences it is in. The power, might, knowledge and will of God and human freedom and will are discussed on the same ground. In addition, handling the aforementioned debate from one or two different perspectives points to the originality and importance of the subject: The first is the examination of the subject in terms of the human being as a moral agent. The second is whether the concept of "justice" should be studied according to its manifestations or according to the ideals it preaches. In the study, in which the God-Man-Nature trio will be discussed in the context of the will-morality-natural order trio and the principle of "justice", Hz. The last prophet from the time of Noah (as). By tracing the events that took place in the history of the prophets until the Prophet Muhammad (saas), an attempt will be made to ensure the integrity of the subject. It is a matter of curiosity how much God's will is and whether man's conscious choices and actions play a role in the events that take place. It is thought that people can affect their own life atmosphere as a result of their actions that erode the value sphere. Essentially, in the Qur'an, it is stated that man disrupts the cosmic order with his own will, and that human will is involved in the negative processes that occur in nature; therefore, it is implied that he is punished not by God but by his own choices.

Keywords: *Noah, Morality, Justice, Evil, Will*

¹ Lecturer, AİÇÜ Faculty of Islamic Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies (History of Philosophy) ORCID: 0000-0002-1794-7765 bakislatif@gmail.com / mlbakis@agri.edu.tr

POLONYA VE MACARİSTAN'DA ORTA ÇAĞLARDA BAL ÜRETİMİNİN HUKUKİ KÜLTÜR TARİHİ

Marian MAŁECKI¹

Orsolya FALUS²

Bal, arıların bitki nektarından veya canlı bitki sularından veya bitkilerin canlı kısımlarından seçilmiş maddelerden, bitki özsuğunu emen böcekler tarafından toplanan, kendi maddelerini ekleyerek dönüştürdüğü, depoladığı, kuruttuğu ve olgunlaştırdığı doğal tatlı maddedir. petekler. İnsan balı Taş Devri kadar erken tanınmış ve tüketmiştir. Bu, İspanya'da bal peteğinden bal toplayan bir adamı, bal avcısını betimleyen 16.000 yıllık bir kaya çizimi ile kanıtlanmıştır. Bu şekilde elde edilen bal, o zamanlar tek tatlandırıcıydı. Ayı avında yem olarak da kullanılmıştır. Avustralya'da bal avcılığını gösteren kaya çizimleri de var. Planlı bal üretimi ile arıcılığın ilk izleri MÖ 7. binyılda Anadolu'ya kadar götürülebilir. Eski Ahit ayrıca arı tutmak ve bal toplamak hakkında da yazar. Aziz Augustine'e göre bal, Tanrı'nın hassasiyetini ve iyi niyetini gösterir. Kuran'ın Nahl Suresi'nde (16:68-69) arılara, insanlar üzerinde iyileştirici etkisi olan meyveyi yemeleri ve bal yapmaları emredilmiştir. Türkiye halen dünyanın en büyük bal üreticilerinden biridir. Macaristan'da, Árpád hanedanının kralları zamanında, manastırlarda ve manastırlarda çok sayıda arıcılık yapılmaktaydı ve bu, kuruluş belgelerine sadık bir şekilde yansıtılmıştır. Macar balı, balmumu, bal birası ve ballı hamur Orta Çağ'da dünyaca ünlüydü. 13-15. yüzyıllarda kralın arıcılarının yaşadığı Macar köyleri vardı. Bazı köy isimleri (örneğin: Méznevelő, Méhész, Méhkerék, Méhes) nüfusun daha önce arıcı olduğunu veya çoğunlukla arıcılıkla uğraştığını kanıtlamaktadır. Polonya'da üretilen bal, aynı zamanda bir tür sıvı altın olarak da kabul görmüştür. Tarihsel olarak, birçok arı kolonisi kraliyet toprak sahiplerinin kontrolü altındaydı. Malikanelerinden bal çalmak, darağacında sık sık ölümle karşılandı. Sanığa ait olsalar bile bütün bir arı kolonisini yok etmek iç organ çıkarmayla sonuçlandı. Çalışma, Orta Çağ ve Erken Modern Çağ'da Polonya ve Macaristan'da bal üretiminin düzenlenmesini günümüze ulaşan çağdaş belgelere dayanarak sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bal Üretimi, Polonya, Macaristan, Düzenleme, Orta Çağ*

¹ Prof. Dr., Jagiellonian Üniversitesi, Krakow, Polonya, malecki.marian@interia.pl

² Doc. Dr., Dunaújváros Üniversitesi, Dunaújváros, Macaristan, dr.falus.orsolya@gmail.com;
<https://orcid.org/0000-0002-8217-3065>

LEGAL CULTURAL HISTORY OF HONEY PRODUCTION IN THE MIDDLE AGES IN POLAND AND HUNGARY

Marian MAŁECKI¹

Orsolya FALUS²

Honey is the natural sweet substance collected by bees from plant nectar or live plant juices or from selected material from living parts of plants by insects that absorb plant sap, which the bees collect, transform by adding their own substances, store, dehydrate and ripen in honeycombs. Man knew and consumed honey as early as the Stone Age. This is evidenced by a 16,000-year-old rock drawing in Spain depicting a man collecting honey from a honeycomb, a honey hunter. The honey thus obtained was the only sweetener at the time. It was also used as bait for bear hunting. There are also rock drawings depicting honey hunting in Australia. The first traces of beekeeping with planned honey extraction can be traced back to Anatolia in the 7th millennium BC. The Old Testament also writes about keeping bees and harvesting honey. According to St. Augustine, honey indicates the tenderness and goodwill of God. According to Surat An-Nahl (16:68-69) of the Qur'an bees were commanded to eat the fruit and make honey, which has a healing effect on humans. Turkey is still one of the largest honey producers in the world. In Hungary, in the time of the kings of the Árpád dynasty, beekeeping was practiced in large numbers in monasteries and abbeys, which are faithfully reflected in the founding documents. Hungarian honey, beeswax, honey beer, and honey dough were world famous in the Middle Ages. During the 13–15th centuries there were Hungarian villages in which the king's beekeepers lived. Some village names (eg: Méznevelő, Méhész, Méhkerék, Méhes) prove that the population was a beekeeper before or was mostly engaged in beekeeping. Honey produced in Poland has been esteemed as a type of liquid gold, as well. Historically, many bee colonies were under control of the royal landowners. Stealing honey from their estates was often met with death on the gallows. Destroying an entire colony of bees, even if they belonged to the accused, resulted in evisceration. The study presents the regulation of honey production in Poland and Hungary in the Middle Ages and the Early Modern Age on the basis of surviving contemporary documents.

Keywords: *Honey Production, Poland, Hungary, Regulation, Middle Ages*

¹ Prof. Dr., Jagiellonian University, Krakow, Poland, malecki.marian@interia.pl

² Assoc. Prof. Dr., University of Dunaújváros, Dunaújváros, Hungary dr.falus.orsolya@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-8217-3065>

ŞANLIURFA İLİNDE KURULU GES'LERİN İSKAN ALANLARINA GÖRE UYGUNLUK ANALİZİ

Mehmet ÖZCANLI¹

Abdulkadir GÜZEL²

Bekir AKGÜN³

Ülkelerin ekonomilerinin gelişmesi ve ilerlemesi açısından yapılan ekonomik stratejilerde ilk dikkat edilen unsur enerji ve bu enerjinin nasıl elde edileceğidir. Enerji bu yüzden planlanan ekonomik kalkınma stratejilerinde üstünde durulan öncül konular arasındadır. Enerji kaynaklarına olan ilgi, 1970 yılında yaşanan petrol kriziyle artmıştır. Bu kriz sonrasında ülkeler enerji kaynaklarının çeşitli olması, sürdürülebilir olması ve verimli olması için yeni arayışlara girmiştir. Bunların yanında geleneksel enerji kaynaklarının doğaya çok fazla zarar vermesi nedeniyle çevre dostu olan enerji kaynakları arayışına girilmiştir. Enerji açığını ithal ederek kapatan ülkeler yeni bir anlayış geliştirerek yeni alternatifler geliştirmişlerdir. Bu alternatifler çevre dostu enerji kaynakları temel alınarak hazırlanmıştır. Bu durum 2000 yılından sonra daha ilgi görmeye başlamış ve hızlı bir şekilde yenilebilir enerji gelişmeye başlamıştır. Bu gelişmeyle birlikte teknolojinin de son yıllar da hızlı gelişmesine bağlı olarak yenilebilir enerji kaynaklarından daha fazla faydalanılabilecektir. Alternatif olarak bulunan bu yenilebilir enerji kaynağı yenilenmeyen enerji kaynaklarına göre doğaya daha az zarar verdiği için, daha önceki fosil yakıtların vermiş olduğu zararı telafi etmek için çok önemli bir çözümdür. Bu enerji kaynaklarından biri olan güneş enerjisinin önemi son yıllarda artmış ve önemi giderek artmaya da devam etmektedir. Ülkenizin güneş enerji potansiyelinin yüksek olması bu enerji türünün bizim açımızdan önemini daha da arttırmaktadır. Özellikle ülkemizin bölgeler bazında en fazla güneş enerjisi potansiyeline sahip olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin önümüzdeki süreçlerde bu alanda daha da öne çıkması beklenmektedir. Bu bölgenin büyük bir ili olan Şanlıurfa ili de bu potansiyelin en çok kullanılacağı ildir. Güneş enerji potansiyeli ülkemiz illeri arasında en fazla olan Şanlıurfa ilinin bu potansiyeli kullanmada ülkemizin diğer illeri ile kıyaslandığında geri kaldığı görülmüştür. Şanlıurfa iline bakıldığında genel olarak güneşlenme potansiyeli açısından en fazla güneşlenme Siverek ve Viranşehir'in kuzeyinde olduğu görülmektedir. Özellikle bu alanlar da güneşlenme 1.700 KWh/m²-yıldır. Diğer alanlar da ise ortalama 1.500 ile 1.650 KWh/m²-yıl arasında değişmektedir. Enerji bakanlığın yaptığı araştırmalara göre ortalama Türkiye'nin 1527 KWh/m²-yıl ışıyım şiddeti vardır. Şanlıurfa bu bakımdan oldukça potansiyeli yüksektir. Ortalamanın üzerinde bir ışıyım şiddetine sahiptir. Bu çalışmada Şanlıurfa ilinde kurulu olan 32 GES'in iskan alanlarına göre uygunluk analizi yapılmıştır. Yöntem olarak GES'lerin iskan alanlarına yakınlık sınıflaması yapılmış, bu sınıflama sonucunda elde edilen değerler ikili karşılaştırma matrisine tabi tutulduktan sonra normalizasyon analizi yapılmıştır. Bu analizler sonucunda elde edilen değerlerin saha ile karşılaştırılmasının yapılması için arcgis ortamında haritalanarak GES'lerin iskan alanları ile ilişkileri açıklanmıştır. Çalışma sonucunda analize tabi tutulan GES'lerin %3'ünün Çevre Şehircilik Bakanlığı'nın iskan alanı kriterlerine uygun olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İskan Alanlar, Şanlıurfa İli, İkili Matris Analizi, Normalizasyon Analizi,

¹ Arş. Gör. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, mehmetozcanli@harran.edu.tr

² Doç. Dr. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, akdguzel@harran.edu.tr

³ İstanbul Emniyet Müdürlüğü, piriayazbarlas@gmail.com

ACCORDANCE ANALYSIS OF SOLAR ENERGY POWER PLANT ACCORDING TO THE SETTLEMENT IN ŞANLIURFA PROVINCE

Mehmet ÖZCANLI¹

Abdulkadir GÜZEL²

Bekir AKGÜN³

Energy is the first element of attention in the economic strategies made in terms of the development and progress of the economies of countries and how to obtain this energy. For this reason, it is one of the main issues focused on in the planned economic development strategies Dec. Interest in energy sources increased with the oil crisis in 1970. After this crisis, countries began to seek new sources of energy to be diverse, sustainable and efficient. In addition, due to the fact that traditional energy sources cause a lot of damage to nature, the search for energy sources that are environmentally friendly has been started. Countries that close their energy deficit by importing it have developed a new understanding and developed new alternatives. These alternatives are based on environmentally friendly energy sources. This situation began to attract more attention after 2000 and edible energy began to develop rapidly. With this development, due to the rapid development of technology and recent years, edible energy sources will be more utilized. As an alternative, this edible energy source is a very important solution to compensate for the damage caused by previous fossil fuels, as it does less damage to nature than non-renewable energy sources. The importance of solar energy, one of these energy sources, has increased in recent years and its importance continues to increase. The high potential of your country's solar energy increases the importance of this type of energy from our point of view. In particular, Southeast Anatolia region, which has the most solar energy potential in our country's regions, is expected to stand out in this area in the coming processes. Sanliurfa province, a major province of this region, is also the province where this potential will be most used. Sanliurfa province, which has the most solar energy potential among the provinces of our country, has decimated compared to other provinces of our country in using this potential. Looking at Sanliurfa province, in general, in terms of sunbathing potential, it is seen that the most sunbathing is north of Siverek and Viransehir. Especially in these areas, sunbathing is 1,700 KWh/m²-year. Other areas also range from 1,500 to 1,650 KWh/m²-year on average Dec. According to research conducted by the Ministry of energy, the average radiation intensity of Turkey is 1527 KWh/m²-year. Sanliurfa has a high potential in this regard. It has a radiation intensity above average. In this study, conformity analysis was made according to the settlement areas of 32 GES established in Sanliurfa province. As a method, proximity classification of GES to residential areas was made, after the values obtained as a result of this classification were subjected to a binary comparison matrix, normalization analysis was performed. In order to compare the values obtained as a result of these analyses with the field, they are mapped in the arcgis environment and their relationship with the residential areas of GES is explained. As a result of the study, it was determined that 3% of the GES analyzed did not meet the criteria of the Ministry of Environment urbanization for housing.

Keywords: Residential Areas, Şanlıurfa Province, Binary Matrix Analysis, Normalization Analysis,

¹ Arş. Gör. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, mehmetozcanli@harran.edu.tr

² Doç. Dr. Harran üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, akdguzel@harran.edu.tr

³ İstanbul Emniyet Müdürlüğü, piriayazbarlas@gmail.com

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÖRÜŞMELERİNDE DIŞ YARDIMLAR VE İKTİSADİ TEDBİRLER VE DIŞ POLİTİKA (1958)

M. Salih MERCAN¹

Savaş sonrası sıkıntılarının giderilmesi ve dış yardımın artması ile Türk ekonomisi dinamik bir döneme girmiştir. İthalat bolluğu ve dış yardım, tarımda makineleşme, bunun etkisiyle ekim sahasının hızla genişletilmesi, iyi ürün yıllarının birbirini kovalaması ve Kore Savaşının yarattığı yüksek dünya konjonktürü yardımıyla Ekonomide hızlı bir gelişme başlamıştır. 1950 -1953 dönemi Türk Ekonomisinde büyük canlılık ve bolluk dönemidir. Elindeki ürün fazlasını ihraç edecek yer bulamayan Türkiye'ye dünyanın belli başlı zahire ambarlarından biri olmaya aday bir ülke olarak bakılmaktadır. Dönemin ilk yıllarında hızla artan yatırımlar, tarımdaki büyük ürün artışı ve dış yardımlarla karşılanıyordu. Milli gelirdeki sıçrayış esas olarak tarımsal üretimden doğmakta idi. Fakat dönemin ortalarına doğru ekilebilir toprakların sınırlarına varılması ile dar boğazlar kendini gösterdi; zorlamalar, enflasyona, gittikçe büyüyen dış ödemeler açığına yol açtı ve sonunda ekonomi dengeden çıktı. Bu yılların ekonomi politikası da önceki dönemlerdekinden değişiktir. İlk yıllarda gerek iç, gerek dış piyasada çok liberal bir tutum gösteren iktisadi politika, darlıkların ve sıkıntıların ortaya çıkması ile gittikçe kontrole doğru sürüklenmiştir.

Gittikçe hızlanan enflasyon ve gerek iç, gerek dış ticarete dar boğazlar karşısında 4 Ağustos 1958 de oldukça geniş bir istikrar politikasına girildi. Paranın dış değeri fiili devalüasyona tabi tutuldu, oldukça büyük ölçüde bir dış yardımla dış ticaret tıkanıklıkları giderildi ve içerde kredi musluklar sıkıldı. Bu dengeye getirme işleminin sonuçları iyice belirmeden 27 Mayıs 1960 ihtilali oldu. Bu dönemde enflasyon durdurulmuş, nispi fiyatlar normale yaklaşmış ve özellikle kredilerle borçlar konusunda bazı karışık hesaplar temizlenmiştir. Fakat bu yıllar önemli çapta iktisadi durgunluk yılları olmuştur. Bu dönemde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, karşılaştığı davaların birincisi, milleti topyekûn çalışma sahalarna yöneltmek, ikincisi, bunların eline gereken sermayeyi vermek ve istihsalı artırmak için hariçten gereken malzemeyi, fabrikaları, tesisleri getirtmek idi. 8 sene zarfında bu sahalarda büyük başarılar kazanıldı.

1950 yılında 7,5 milyon ton olan hububat istihsalı 1957 senesinde 14,5 milyon tona, pamuk istihsalı 118 bin tondan 145 bin tona çıkarılmış, bakır istihsalı 11 700 tondan 24 700 tona, demir istihsalı 2333in tondan 930 bin tona, krom istihsalı 422 bin tondan 833 bin tona, maden kömürü (tövnan-) 4 milyon 360 bin tondan 6 küsur milyon tona, linyit istihsalı 1 milyon 200 bin tondan 3 milyon tona, ham petrol istihsalı 16 bin tondan 305 bin tona çıkarıldığı gibi, yılda 333 bin ton ham petrol tasfiye edecek bir rafineri kurularak 19 vilâyetin petrol ihtiyacının memleket dâhilinde karşılanması ve yılda 200 bin ton kömür tasarrufu temin edilmiştir. Sınai sahada şeker istihsal kapasitesi 119 bin tondan 365 bin tona, çimento istihsalı 395 bin tondan 1 milyon 800 bin tona yükselmiştir. Yapılmakta olan fabrikalarla birlikte istihsal kapasitesi 2 milyar 750 bin tona çıkacaktır. Bütün bunlara diğer sanayi kollarını, yapılan yolları, köprüleri, limanları, sulama tesislerini, barajları, elektrik santrallerini, nakil şebekelerini ve ticaret filosunda önemli artışları ilâve etmek çalışıldı. Fakat bütün bunlar yapılırken Türkiye ebetteki bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Bu zorluklar sırasıyla, Kore krizinin hitamını müteakip ihracatçısı bulunduğumuz mevaddı iptidai fiyatlarının dünya piyasalarında kaydettiği daimî sükut Türkiye'nin üç sene üst üste maraz kaldığı kuraklık ve tabii afetler, mevcut bütün zorluklara rağmen başlanmış bulunan enfastrüktür ve sanayileşme gayretlerinin semeresini alabilmek için bu projeleri uzun vadeli krediler yerine orta ve kısa vadeli kredilerle tahakkuk

¹ Emekli Öğretim Üyesi

ettirmek mecburiyetinde kalınmış olması ve bu yatırımların rantabilitesinin alınmasına zaman kalmadan taksit vadelerinin hulul etmiş bulunmasıdır.

Türkiye, bütün bu gayretleri sarf ederken, Amerikan yardımından da istifade etmekte idi. öte yandan, Amerika'nın önderliği ve teşebbüsü ile hür dünya camiası tarafından ortaya konulmuş ve bütün müttefiklerimiz ve bilhassa Avrupa iktisadi İş Birliği Teşkilâtına mensup partnerlerimiz tarafından kabul edilmiş olan tesanüt ve yardım prensibi her gün biraz daha faydalı şekilde tatbik sahasına intikal ettirilmekte ve bu suretle hür dünyanın başlıca davalarından biri olan az gelişmiş memleketlerin kalkınması davası hal yoluna girmektedir. Ancak, bu gibi fikirlerin tatbik mevkiine konulması ve gereği gibi randıman vermesi, elbette ki, bir zamana mütevakkıftır. işte bu sebeptir ki, maalesef Türkiye'nin sıkıntılı bir devresinde ortaya çıkan ihtiyaçlarına kifayet etkiyen Amerikan yardımı hariç, diğer memleketlerden aldığımız krediler uzun vadeli kredi yerine kısa vadeli olmuştur. Bu şekilde belki 300 milyon dolan aşan krediler elde etmiş olduk ve bunlarla beş, altı tane muazzam baraj, limanları, çimento fabrikaları, şeker fabrikaları, tekstil fabrikaları kurarak, evvelce bütün bir memlekette beş - altı fabrika muazzam eserler diye yâd edilirken, bir tek vilâyette beş altı fabrika yapmak imkânını elde edildi. İşte 1954 ten beri biz bu yardımın gereği gibi olmasına çalışıldı. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri, 3 senelik kuraklığın neticelerini, yardım azlığını, Türk Milletinin fedakârlığıyla telâfi etmeye gayret ediyorlardı. Çünkü bu hükümetler, yolundan dönmek mecburiyeti ve azminde idi. Çünkü biz yarının Türkiye'sini yapmak mecburiyetinde idi. Çünkü biz geri kalmış, az gelişmiş bir memleketin azim ve kudretiyle neler yapabileceğini göstermek ve bunu bilfiil ispat etmek mecburiyetinde idik. Elbette ki, alınacak kâfi bir yardım Türk Milletinin azmi ile, cesareti ile, kararı ile ve yapıcı kudreti ile birleştiği anda bu güçlüğü önleyecek bir mahiyet arz edecektir. Çünkü Türk Milleti için eğer bir iştira gücü fazlalığı ortaya çıktı ise bu zevki sefa maksadıyla para sarf etmekten ve krediyi bollaştırmaktan değil, fabrikalar, limanlar, barajlar ve sair tesisler kurmak için para kullanmaktan, Türk işçisine ve çiftçisine verdiği fazla iştira gücünden, yani istihsal kaynaklarını artıracak yatırımların artmasından meydana geldi.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, İktisat Program, Yardım, Üretim*

FOREIGN AID AND ECONOMIC MEASURES AND FOREIGN POLICY IN THE NEGOTIATIONS OF THE GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF TURKEY (1958)

M. Salih MERCAN¹

The Turkish economy has entered a dynamic period with the elimination of its post-war troubles and the increase of foreign aid. With the help of the abundance of imports and foreign aid, mechanization in agriculture, the rapid expansion of the October field due to this, the pursuit of good crop years and the high world conjuncture created by the Korean War, a rapid development of the economy has begun. The period 1950-1953 is a period of great vitality and abundance in the Turkish Economy. Turkey, which cannot find a place to export more of its products, is considered a candidate country to become one of the main grain warehouses in the world. In the first years of the period, rapidly increasing investments were met by a large increase in agricultural products and foreign aid. The jump in national income was mainly due to agricultural production. But by the middle of the period, when the boundaries of arable land were reached, the narrow straits manifested themselves; the compulsion led to inflation, an ever-growing deficit of external payments, and eventually the economy went out of balance. The economic policy of these years is also different from that of previous periods. In the early years, economic policy, which showed a very liberal.

In the face of the ever-accelerating inflation and the narrow straits in both domestic and foreign trade, a fairly broad stabilization policy was initiated on August 4, 1958. The external value of money was subjected to actual devaluation, foreign trade blockages were eliminated to a fairly large extent with the help of foreign aid, and credit taps were tightened inside. Before the results of this balancing process were well determined, the May 27, 1960 revolution happened. During this period, inflation was stopped, relative prices approached normal, and some mixed accounts were cleared, especially with regard to loans and debts. But these years have been years of significant economic stagnation. During this period, the first of the cases faced by the Government of the Republic of Turkey was to direct the nation to all-out work sites, and secondly, to give them the necessary capital and bring the necessary materials, factories, facilities from outside to increase employment. In 8 years, great achievements have been achieved on these fields.

7.5 14.5 million tonnes of grain procurement million tons in 1950 to 1957, the output 118 of 145 thousand tons thousand tons of cotton was removed from 11 700 700 tons 24 tons of copper production, from procurement 2333 in 930 thousand tons of tons of iron ore, chromium procurement 422 833 thousand tons thousand tons of Coal (Run Mine-) 4 360 million tons from 6 million tons to 3 million tons of lignite production from 1 million 200 thousand tons, extraction of 16 thousand tons thousand tons of crude oil production such as 305, 333 thousand tons of crude oil refinery was established in the year will purge the province's oil and 19th its needs were met within the country and 200 thousand tons of coal were saved per year. Jul. The sugar production capacity in the industrial field increased from 119 thousand tons to 365 thousand tons, and the cement production increased from 395 thousand tons to 1 million 800 thousand tons. Together with the factories being built, the production capacity will increase to 2 billion 750 thousand tons. All other industries, made roads, bridges, ports, irrigation facilities, dams, power plants, transport networks and attempt to add a significant increase in the trading fleet. But while all this was being done, some difficulties in Turkey were encountered. These difficulties, respectively, after the expiry of the Korean crisis was the primitive mevad prices on world markets where we have been exporter of permanent lapse of three years in a row, recorded in Turkey, where nothing bad drought and natural disasters,

¹ Retired Faculty Member

despite his current difficulties, once started, infrastructure and industrialization efforts reap the benefits of these projects in order to get long-term loans medium and instead of a short-term loan and the accrued obligation with thick installment of the capacity of these investments was not to be taken without having the maturity of the incarnation of time he is.

While Turkey was making all these efforts, it was also taking advantage of American assistance. on the other hand, the principle of recognition and assistance, put forward by the leadership and initiative of America and the free world community and adopted by all our allies and partners belonging to the European Economic Cooperation Organization in particular, is being applied a little more usefully every day, and thus the case for the development of underdeveloped countries, one of the main cases of the free world, is on the way. But, of course, it is incumbent on a time when such ideas should be put into practice and given proper efficiency. that is why, unfortunately, the loans we received from other countries, with the exception of American assistance, which affected the needs that arose in a troubled period of Turkey, were short-term instead of long-term loans In this way, we obtained loans dolan perhaps in excess of 300 million, and with them five, six massive dams, ports, cement factories, Sugar Mills, textile factories, establishing five or six works in the entire country, while previously he remembered the enormous factory, a single factory in the prefecture were able to make it to five or six. Since 1954, we have been trying to make this assistance as necessary. The Governments of the Republic of Turkey were trying to compensate for the consequences of the 3-year drought, the lack of assistance, with the sacrifice of the Turkish Nation. Because these governments were obliged and determined not to turn away from their path. Because we were obliged to make the Turkey of tomorrow. Because we were obliged to show what a backward, underdeveloped country could do with its perseverance and might and actually prove it. Of course, sufficient assistance to be received will be of a nature that will prevent this difficulty as soon as it is combined with the determination, courage, decision and constructive power of the Turkish Nation. If the power to negotiate for the Turkish nation, because that appeared to spend in excess of the loan and not the enjoyment of pleasure, with the purpose of bollastirmek, factories, harbors, dams, and other facilities.

Keywords: *Turkey, Economic Program, Aid, Production*

BİR SOSYAL SORUMLULUK ÖRNEĞİ: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİMeral DİNÇER¹

Toplumsal ihtiyaç ve beklentiler, tarih boyunca yaşanan koşullara göre sürekli değişmektedir. Vatandaşlar toplumsal hizmetlerin yerine getirilmesini devletten beklenen bir hak olarak görmektedir, ancak ne kadar gelişmiş olursa olsun, devletin her toplumsal sorunun üstesinden gelebileceği, kamu kuruluşlarıyla çözüm üretilebileceği beklenmemelidir. Bireylerin ve gönüllü kuruluşların etkin, bilinçli, örgütlü katılımı da büyük önem arz etmektedir.

Sosyal sorumluluk insanın, karşı taraftan herhangi bir menfaat beklemeden ve kendisini topluma karşı sorumlu hissederek, gönüllü faaliyetlerde bulunmasıdır. Sosyal sorumluluktaki en önemli amaç, kişisel çıkarlar gözetilmeksizin toplumun ihtiyaçları ve sorunları hedef alınarak gerçekleştirilen toplumsal faydadır.

İbrahim Çeçen, bu ülkenin yetiştirdiği bir iş insanı olarak sosyal sorumluluk bilinci ile ülkesine hizmet etmeyi hedef edinmiştir. “Bu topraklarda yaşayan herkesin yine bu topraklara gönül borcu vardır” düşüncesinden hareketle, sosyal sorumluluğu kurumsal yapı ile birleştirerek, 2004 yılında İbrahim Çeçen Vakfı’nı kurmuştur. Vakıf, eğitim, sağlık, spor, kültür ve sanat alanlarında yürüttüğü projelerle, ülkenin gelişimine katkıda bulunmayı amaç edinmiştir. Bu hedef doğrultusunda tüm Türkiye çapında faaliyetlerinin yanı sıra; İbrahim Çeçen’in de doğup büyüdüğü Ağrı ili pilot bölge olarak seçilmiştir.

Vakfın en büyük eseri, İbrahim Çeçen’in “ülkeme olan gönül borcum ve en anlamlı yatırıмым” olarak adlandırdığı, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi’dir. Ağrı, tüm istatistik sıralamalarının en altında yer alan, Türkiye’nin en yoksul illerinden biridir. Ağrı’da yapılacak bir üniversitenin, şehrin, halkın, gençlerin ve dolayısı ile ülkenin kaderini değiştireceğine inanılarak üniversite inşa edilmiştir. Tamamı devlete bağış niteliğinde olan Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi fiziksel olarak kampüs ve binaların yapılarak bağışlanmasının yanı sıra, İbrahim Çeçen Vakfı aracılığıyla sosyal ve kültürel anlamda Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesini, kuruluşundan itibaren desteklemeye devam etmekte, projeler yapmakta, teşvikler vermektedir.

Üniversite temel işlevleri bilimsel araştırmalar yapmak, alanında nitelikli insan kaynağı yetiştirmek, toplumsal değişime öncülük etmek olmasına yanı sıra bulundukları kente sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açılardan da etkilerinin olması beklenmektedir. Üniversite Ağrı’nın sanayisiyle, tarımıyla, sivil toplum kuruluşlarıyla ama en önemlisi halkıyla bütünleşmelidir. Ağrı’nın yaşam biçiminin bu üniversite ile gelişeceği; Ağrı’nın sosyal, kültürel, ekonomik hayatını değiştireceği hedeflenmektedir.

Bu makalede, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi’nin kuruluş dönemi ile “vakıf destekli devlet üniversitesi” statüsü konumunda, İbrahim Çeçen Vakfı ve üniversite işbirliğiyle yapılanlar ve Ağrı iline katkıları anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Sorumluluk, Vakıf, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversite*

¹ Dr., meral.dincer@icvakfi.org.tr, İbrahim Çeçen Vakfı

A SOCIAL RESPONSIBILITY MODEL: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY

Meral DİNÇER¹

Social needs and expectations are constantly changing based on the conditions experienced throughout history. Citizens consider the fulfillment of social services as a right expected from the state, however, no matter how developed it is, the state should not be expected to overcome every social problem, and it should not be expected that the state can solve every social problem through public institutions. Effective, conscious and organized participation of individuals and voluntary organizations is also of great importance.

Social responsibility is the voluntary activities of people without expecting any benefit from the other party and due to feeling responsible himself/herself to society. The most important goal in social responsibility is the social benefit carried out by targeting the needs and problems of society without looking after any personal interests.

As a business person raised by this country, İbrahim Çeçen aims to serve his country with his social responsibility awareness. From the thought of "Everyone who lives on these lands have a debt of gratitude to these lands", in 2004, he has founded the İbrahim Çeçen Foundation by combining social responsibility with the corporate structure. The Foundation aims to contribute to the development of the country with its projects in the fields of education, health, sports, culture and arts. In line with this goal, as well as all the activities throughout Turkey, being the province where İbrahim Çeçen was born, Ağrı province has been selected as the pilot area.

The greatest monument of the foundation is the Ağrı İbrahim Çeçen University, which is named as "it's my debt of gratitude to my country and my most significant investment" by İbrahim Çeçen. Having been ranked at the bottom of all statistics rankings, Ağrı province is one of the poorest provinces of Turkey. Believing that a university in Ağrı province will change the fate of the city, the people, the youth and thus the country, the university was built. Ağrı İbrahim Çeçen University, which has the characteristics of being a donation to the state, in addition to the donation of physically made campuses and buildings, İbrahim Çeçen continues to support Ağrı İbrahim Çeçen University since its foundation in social and cultural terms through the foundation, produces projects, and provides incentives.

Among the main functions of the university, it is expected to conduct scientific research, to train qualified human resources in the field, to lead social upheaval, and to have an impact on the city in terms of socio-economic and socio-cultural aspects. The University should integrate with Ağrı's industry, agriculture, non-governmental organizations, but most importantly with its people. The life style of Ağrı is expected to develop with this university and it is aimed to change the social, cultural and economic life of Ağrı.

In this article, the foundation period of Ağrı İbrahim Çeçen University, in the status of a "foundation supported state university", activities performed in cooperation with the İbrahim Çeçen Foundation and the university and contributions of the university to Ağrı province will be explained.

Keywords: *Sosyal Sorumluluk, Vakıf, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversite*

¹ Dr. meral.dincer@icvakfi.org.tr, Foundation of İbrahim Çeçen

TARİH BOYUNCA OLUŞAN SAĞLIK UYGULAMALARI VE GÜNÜMÜZE YANSIMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: NUSAYBİN ÖRNEĞİ

Meryem Fehir KAFADAR¹

Esma ÇOBAN²

Mezopotamya’da din, büyü ve kehanet tıp uygulamaları ile birlikte olduğu için tapınaklarda tıbbi hizmetler ve tıbbi eğitim verilmiş ve tıp burada gelişimini sürdürmüştür.

Bu dönemde pek çok bitkisel ilaç geliştirilmiş ve bazı cerrahi yöntemler uygulanmaya başlanmıştır. Nedeni bilinmeyen hastalıkların kaynağı ise işlenen günahların cezası olarak değerlendirilmiştir. Mezopotamya kalıntılarından tıp el kitabı ve reçeteler bulunmuştur. İlk defa yazılı kanunlar oluşmuş ve bu kanunlar içerisinde hekimlik uygulamalarını ilgilendiren yasalar yazılmıştır. Tarih boyunca tıp konusunda kullanılan yöntemler ya bir sonraki nesile sözlü olarak aktarılmış ya da kaybolup gitmiştir. Mezopotamya’da atılan bu adımlar daha sonraki tıbbi gelişmelere temel olmuş, yazının kullanılması ile bu gelişmeler daha sonra gelenlere aktarılabilmektedir. Bu sayede daha sonra gelenler bir önceki tecrübeye eklemeler yaparak ve onu daha ileriye taşıyarak tıbbın gelişimine büyük katkılar sağlamışlardır.

İlkçağlardan beri Nusaybin’de hastane ile ilgili çalışmaların ve Tıp okulunun faaliyetinin başlaması ve modern tıbbın temellerinin atılmış olduğunu bildiren kaynaklar mevcuttur. Milattan önce altıncı yüzyılda kurumsallaşmış eğitime ait bulguların tespit edildiği Nusaybin’de bu kurumun devamı olduğu düşünülen Nisibis Okulu, Milattan sonra dördüncü yüzyılda önceki inanç merkezi olan pagan tapınağının üzerine kurulmuş ve onüçüncü yüzyıla kadar varlığını sürdürmüştür. Nusaybin’de mimari yapının bir unsuru olarak hastaneler inşa edilmiştir. Nusaybin Episkoposluğu’na 309 yılında atanan ve Nusaybin’de doğan Mor Yakub 313 yılında Nusaybin’deki kiliseyi yaptırmıştır. Ardından Episkopos Mor Yakub ve öğrencisi şair Mor Efrem 325 yılında temelini attıkları Nusaybin Okulu’nu 326 tarihinde hizmete kazandırmışlardır. Bu bölgedeki kilise ve manastırlara bağlı olarak çalışan hastanelerin ve tıp eğitimi için inşa edilen binaların varlığına milattan sonra 410 yılında rastlanmaktadır. İslam Devleti’nin kurulmasından sonra Bimaristan adı verilen hastanelerin yapımına ilk defa Dimaşk’ta başlanmıştır. Abbasiler Bimaristan çalışmalarını Bağdat’ta sürdürmüşlerdir. Halife Nureddin Mahmud döneminde ise Halep’in yanısıra Nusaybin’de de hastane ile ilgili gelişmeler devam ederek 1160’lı yıllarda ilgili vakıfların kurulması ile hastane masrafları, tabip maaşlarının ödenmesi ve ilaçların temini sağlanmıştır. 1327 yılında Büyük Selçuklu İmparatorluğu zamanında Naşibîn/Nusaybin Bīmāristān’ın varlığından ve buraya atanan hekimlerden bahseden kaynaklar mevcuttur. Yine Artuklular döneminde kurulup on altıncı ve on yedinci yüzyıllara kadar kullanılan Bimaristan’ın bulunduğu bildirilmiştir. Akkoyunlular döneminde Uzun Hasan Bey’in kardeşi Cihangir Bey’in yaptırdığı bir hastanenin bulunduğu bilinmektedir.

Bu yazımızda Nusaybin’de, tarih boyunca gelişen tıp eğitiminin ve uygulamalarının günümüze yansımalarını incelemeyi amaçladık.

Anahtar Kelimeler: *Tıp, Eğitim, Gelişim, Hastane, Bimaristan*

¹ Fırat Üniversitesi Hastanesi, mrymkfdr@gmail.com

² Adıyaman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, esmacbn1989@gmail.com

THE EVALUATION OF HEALTH PRACTICES THROUGHOUT HISTORY AND THEIR REFLECTIONS TO THE PRESENT: THE CASE OF NUSAYBIN

Meryem Fehir KAFADAR¹

Esma ÇOBAN²

Since religion, magic and divination were together with medical practices in Mesopotamia, medical services and medical education were provided in temples and medicine continued to develop here.

During this period, many herbal medicines were developed and some surgical methods were started to be applied. The source of the diseases whose cause is unknown was evaluated as the punishment for the sins committed. Medical manuals and prescriptions have been found from Mesopotamian ruins. Written laws were formed for the first time and within these laws the laws concerning the practice of medicine were written. The methods used in medicine throughout history were either transmitted to the next generation orally or disappeared. These steps taken in Mesopotamia became the basis for later medical developments, and these developments could be transferred to those who came later with the use of writing. In this way, those who came later made great contributions to the development of medicine by adding to the previous experience and taking it further.

There are sources that state that the work on the hospital and the medical school started in Nusaybin since ancient times, and the foundations of modern medicine were laid.

The Nisibis School, which is thought to be the continuation of this institution in Nusaybin, where the findings of institutionalized education were determined in the sixth century BC, was founded in the fourth century BC on the pagan temple, which was the previous belief center, and continued its existence until the thirteenth century. Hospitals were built as an element of the architectural structure in Nusaybin. Mor Yakub, who was appointed to the Nusaybin Episcopate in 309 and was born in Nusaybin, had the church built in Nusaybin in 313. Then, Bishop Mor Yakub and his student poet Mor Efrem brought the Nusaybin School into service in 326, the foundation of which was laid in 325. The existence of hospitals operating under churches and monasteries in this region and buildings built for medical education can be found in 410 AD. After the establishment of the Islamic State, the construction of hospitals called Bimaristan was started in Damascus for the first time. Abbasids continued their studies in Bimaristan in Baghdad. During the reign of Caliph Nureddin Mahmud, developments regarding the hospital continued in Nusaybin as well as in Aleppo, and with the establishment of relevant foundations in the 1160s, hospital expenses, payment of physician salaries and medicines were provided.

There are sources mentioning the existence of Naşībīn/Nusaybin Bīmāristān in 1327 during the Great Seljuk Empire and the physicians appointed there. It has been reported that there is Bimaristan, which was established during the Artukid period and used until the sixteenth and seventeenth centuries. It is known that there was a hospital built by Uzun Hasan Bey's brother Cihangir Bey during the Akkoyunlu period.

In this article, we aimed to examine the reflections of the medical education and practices that have developed throughout history in Nusaybin.

Keywords: *Medicine, Education, Development, Hospital, Bimaristan*

¹ Hospital of Fırat University, mrymkfdr@gmail.com

² Adıyaman Training and research Hospital, esmacbn1989@gmail.com

HUKUKUN TEMEL İLKELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Muhammed Halid KAFADAR¹

Avrupalılar Yunan, Roma ve İbrani medeniyetlerini en eski medeniyetler olarak yansıtmaya çalışmışlardır. Ancak tarihi araştırmaların ilerlemesi ile Mezopotamya' da Sümerlerle birlikte medeniyetin temellerinin atıldığı açığa çıkmıştır. Medeniyetler farklı zaman ve yerlerde gelişme ve duraklamalarla ilerlemeye devam etmiştir. Bu ilerlemeler esnasında Doğuda ve batıda yaşamış çeşitli milletler birbirinden etkilenecek, tarım, ticaret, ekonomi, sanat ve hukuk alanında çeşitli sistemler kurmuşlardır.

Bu eski köklü medeniyetlerin, tarih boyunca Mezopotamya'dan Anadolu ya doğru oluşturduğu etkileşimlerle, Anadolu üzerinden batıya doğru yayılmaya devam ettiği bilinmektedir.

Pek çok alandaki gelişmelerde olduğu gibi hukuk alanındaki ilk yazılı kanunların da Sümerlerden itibaren olduğu görülmektedir. Hukuka yön veren temel ilkeler ilk defa Sümerlerde yazılı hale gelmiştir.

Biz bu yazımızda hukukun temel ilkelerinin tarihsel olarak gelişim sürecini ve daha sonraki hukuk sistemlerine etkisini incelemeyi amaçladık.

Bir toplumu geliştirip değiştirme etkisine sahip olan hukuk, eğer iyi uygulamalara sahip değilse o toplumu geriye doğru da götürebilir. İnsanın bir arada yaşaması, devlet kurması, ticaret yapması için hukuk kuralları gereklidir. Mezopotamya'daki kanunları farklı zamanlarda farklı kişiler tarafından yazılmakla birlikte üslup ve içerikleri karşılaştırıldığında aralarında etkileşimlerin olduğu görülmektedir. Kanunların çoğu prolog (önsöz), metin ve epilog (son söz) bölümlerinden oluşsa da bir kısım kanunun tüm bölümleri açığa çıkarılamamıştır.

Çivi yazısının okunabilmesi ile eski Mezopotamya'daki siyasi kültürel yapının ayrıntıları, devlet yapısının anlaşılması ve hukuki metinlerin açığa çıkması sağlanmıştır. Yazılı hukukun ilk örneklerinin eski Mezopotamya'da olduğu ve yazıldığı çivi yazısının okunabilmesi ile ispatlanmıştır. Mezopotamya'da oluşan hukuk hem bu bölgeyi hem de komşu coğrafyaları da etkileyerek geniş bölgelere yayılmış ve uygulama alanı bulabilmiştir. Burada yerleşen hukuk sistemi ile birlikte hukuk felsefesi de gelişmiştir. Kişi özgürlüğünü ön plana alan bu sistemde Adalet, hukuk sisteminin ana teması olarak kabul edilmiştir. Ayrıca bu kanunların içeriğinde 'kamu güvenliği, ekonomik refah, düzen, barış, aile güvenliği ve gerçeklik kavramları' adalet ile ilgili olarak vurgulanan diğer unsurlar olduğu görülmektedir. Günümüze kadar ulaşan hukuk ve iktisatla ilgili bu metinler içerisinde evlilik sözleşmesi, satış sözleşmeleri bulunmaktadır.

Örf adetlerin uygulaması pek çok toplulukta görülürken hukukun uygulanması ancak belli bir medeniyet seviyesine ulaştıktan sonra gerçekleşebilmiştir. Yani hukukun varlığı ve uygulanabilmesi o toplumun gelişmişlik düzeyini de göstermektedir. Tarihte bilinen ilk kanun koyucu olarak Ur-Nammu kabul edilmektedir. Ur-Nammu sosyal konulara da eğilerek mabedlerde okuma yazma öğretme hareketini başlatmış, hukuk matematik ve astronomi dersleri vermiştir. İlk defa tapulama işlemini yaptırmıştır. Devletin gelir ve giderlerini kayıt altına almış ticaret hukukunu temelini atmıştır. Nig-si-sa: adalet kavramı ilk defa bu kanunda geçmektedir. Halka özgürlüklerini, eşitliği "ama-ar-ga-bi" verildiği ise Lipid-İhtar kanununda geçmektedir. Lipit-İhtar ve Ur-Nammu'nun kanun metinlerinde adalet kavramı ve buna bağlı olarak doğruluk, gerçeklik kavramları ve bu kavramların da tanrıya bağlı olduğu dikkati çekmektedir. Barış, özgürlük, kamu güvenliği, iktisadi iyilik hali, toplumun düzeni, aile

¹ Stajyer Avukat, Çanakkale Barosu, hld3kfdr@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8995-3021

bütünlüğünün sağlanması ve evlilik sözleşmesinin kurulması, yalandan uzak gerçeklik ve doğruluk, hukuki uyuşmazlıkların çözümüne yönelik çalışmaların yapılması kanunlarda gelişim gösterdiği izlenebilen hukukun temeli olan ana temalar olduğu dikkati çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Hukuk, Temel İlkeler, Tarihsel Gelişim, Çivi Yazısı, Adalet*

HISTORICAL DEVELOPMENT OF FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF LAW

Muhammed Halid KAFADAR¹

Europeans tried to reflect the Greek, Roman and Hebrew civilizations as the oldest civilizations. However, with the progress of historical research, it has been revealed that the foundations of civilization were laid with the Sumerians in Mesopotamia. Civilizations have continued to progress with development and pauses in different times and places. During these advances, various nations living in the East and the West were influenced by each other and established various systems in the fields of agriculture, trade, economy, art and law. It is known that these ancient deep-rooted civilizations continued to spread westward through Anatolia with the interactions they formed from Mesopotamia to Anatolia throughout history. As with the developments in many fields, it is seen that the first written laws in the field of law were formed from the Sumerians. The basic principles that guide the law were first written in the Sumerians. In this article, we aimed to examine the historical development process of the basic principles of law and their effects on later legal systems.

The law, which has the effect of improving and changing a society, can also take that society backwards if it does not have good practices. Rules of law are necessary for people to live together, establish a state, and do business. Although the laws in Mesopotamia were written by different people at different times, when their style and content are compared, it is seen that there are interactions between them. Although most of the laws are composed of prologue (preface), text and epilogue (postword) parts, all parts of some of the laws could not be revealed. With the ability to read the cuneiform, the details of the political cultural structure in ancient Mesopotamia, the understanding of the state structure and the legal texts were revealed. It has been proved by reading the cuneiform script that the first examples of written law were formed and written in ancient Mesopotamia. The law that emerged in Mesopotamia, by affecting both this region and neighboring geographies, spread to large regions and found an area of application. Along with the legal system settled here, the philosophy of law has also developed. Justice has been accepted as the main theme of the legal system in this system, which puts personal freedom at the forefront. In addition, in the content of these laws, it is seen that "the concepts of public security, economic welfare, order, peace, family security and reality" are other elements emphasized in relation to justice. There are marriage contracts and sales contracts among these texts related to law and economics that have survived until today. While the application of customs is seen in many communities, the application of law could only be realized after reaching a certain level of civilization. In other words, the existence and application of law also shows the level of development of that society. Ur-Nammu is accepted as the first known legislator in history. Ur-Nammu also focused on social issues and started the literacy teaching movement in the temples and provided law, mathematics and astronomy courses. It is the first time he has done the deed. He recorded the income and expenses of the state and laid the foundation of commercial law. Nig-si-sa: The concept of justice is mentioned for the first time in this law. The fact that the people are given their freedom and equality "ama-ar-ga-bi" is mentioned in the Lipid-Ishtar law. In the legal texts of Lipit-ishtar and Ur-Nammu, it is noteworthy that the concept of justice and accordingly the concepts of truth and reality and that these concepts are dependent on God. It is noteworthy that peace, freedom, public security, economic well-being, order of the society, ensuring family integrity and the establishment of a marriage contract, truthfulness and accuracy, and working on the resolution of legal disputes are the main themes of the law, which can be observed to develop in laws.

Keywords: *Law, Basic Principles, Historical Development, Cuneiform (Wedge Writing), Justice*

¹ Trainee Lawyer, Çanakkale Bar Association, hld3kfd@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8995-3021

NUH TUFANI KONULU RESİM VE GRAVÜRLERİN SANATSAL AÇIDAN İNCELENMESİ

Mustafa KÜÇÜKÖNER ¹

Eski Türklerin Eğri Dağ, İranlılar'ın Küh-i Nuh, Arapların Cebel ül Haris (Büyük Ağrı), Ermenilerin Masik, Batı toplumlarının ise Ararat adıyla andıkları Ağrı Dağı, 5137 metrelik yüksekliğiyle Türkiye'nin en yüksek dağdır. Kuzeyde Iğdır, güneyde ise Doğubeyazıt ovalarının arasında kilometrelerce uzaklıktan görülür. Doğusunda 3996 metre yüksekliğindeki kardeşi Küçük Ağrı ile birlikte Doğubeyazıt'ın karşısında heybetle yükselir. 2500 metreye kadar ortak bir taban üzerinde yükselen bu iki kardeşi, yaklaşık 14 kilometre uzunluğundaki Serdabulak Geçidi (2687m.) ortadan ikiye ayırır. Eski İpej yolu güzergahı ve kervan yolu üzerindeki bu geçitte birçok köy ve yayla yer alır. Ağrı Dağı ve civarı, jeolojik konumu ve Büyük Tufan'dan sonra Nuh'un Gemisi'ne ev sahipliği yapma efsanesinden dolayı çok açıdan önemli bir dağdır.

Nuh Tufanı olayı ve Nuh'un Gemisinin insanlar dahil bütün yaratıklardan örnekler ile tufanda yer almaları ve sonrasında tufandan kurtulma hikayelerinin çeşitli kültürlerde benzerleri görülmektedir. Kur'anı Kerim'de 10 surede Nuh Tufanı konusu geçmektedir. Tevrat'ın tekvin kitabında da Nuh Tufanı konusu yer almaktadır.

Ağrı Dağı ve Nuh Tufanı binlerce yıldır sosyolojik ve dinsel açılardan olduğu gibi sanatçılar tarafından da sürekli konu olarak ele alınmıştır. Ağrı Dağı'nın heybetli yapısı ve erişilmez yüksekliği onu cazibeli kılmıştır. Nuh'un Gemisi'nin dini ve diğer kaynaklarda da burada olduğunun bilinmesi sayesinde hem Ağrı Dağı hem de bu bölge yüzyıllardır ilgi odağı olmuştur.

Dünya üzerinde ve Türkiye'de farklı dönemlerde yaşayan minyatür ressamaları, gravür ustaları ve yağlıboya ressamalar ve da farklı zamanlarda Nuh Tufanı konusu üzerine sayısız çalışmalar yapmışlardır. Bu bildiride ilk olarak Zübdetü't Tevarih'ten ve Siyer-i Nebiden alınan altı minyatür resimdeki Nuh Tufanı konusu görsel olarak ve anlam olarak değerlendirilecektir. Sonra 17-19.yüzyıllar içinde Avrupa'dan Anadolu'ya gelerek keşif ve çizim yapan sanatçıların Ağrı Dağı konulu klasik tarzdaki gravür resimleri ele alınarak değerlendirilecektir. En son olarak da Türk ressamlarından Turan Erol, Hasah Rastgeldi, Can Göknıl, Mecit Yolcu, Nuri Abaç, Nilüfer İnaltong, Mustafa Küçüköner, Uğur Özen ve Serdar Akkılıç'ın yağlı boya tuval resimlerine yer verilecektir. Resimler görsel olarak ve anlam olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Nuh'un Gemisi, Tufan, Minyatür, Resim, Gravür.*

¹ Prof., Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü Başkanı, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-9796-0117>. mustkoner@hotmail.com

AN ARTISTIC EVALUATION OF THE PAINTINGS AND ENGRAVINGS ON NOAH'S FLOOD

Mustafa KÜÇÜKÖNER¹

Ararat, known as Eğri Dağ by the ancient Turks, Küh-i Nuh by the Iranians, Cebel ül Haris (Great Ağrı) by the Arabs, Masik by the Armenians, Ararat by the Western societies, is the highest mountain in Turkey with its height of 5137 meters. It can be seen from kilometers away between the plains of Iğdır in the north and Doğubeyazıt in the south. It rises with majesty in front of Doğubeyazıt with its 3996-meter-high brother Little Ararat in its east. Rising on a common base up to 2500 meters, these two brothers are separated by the Serdabulak Pass (2687m.), which is approximately 14 kilometers long. There are many villages and plateaus in this pass on the old Ipej road route and the caravan route. Mount Ararat and its vicinity is an important mountain in many respects due to its geological location and the legend of hosting Noah's Ark after the Great Flood.

The story of Noah's Flood and Noah's Ark taking part in the flood with examples from all creatures, including humans, and then the stories of getting rid of the flood are similar in various cultures. The subject of Noah's Flood is mentioned in 10 suras in the Qur'an. The subject of Noah's Flood is also included in the book of Genesis of the Torah.

Mount Ararat and Noah's Flood have been constantly dealt with by artists as well as sociological and religious aspects for thousands of years. The majestic structure and inaccessible height of Mount Ararat made it attractive. Thanks to the knowledge that Noah's Ark is here in religious and other sources, both Mount Ararat and this region have been the focus of attention for centuries.

Miniature painters, gravure masters and oil painters living in different periods in the world and in Turkey, and at different times, have made numerous studies on the subject of Noah's Flood. In this paper, firstly, the subject of Noah's Flood in six miniature paintings taken from Zübdetü't Tevarih and Siyer-i Nebi will be evaluated visually and in terms of meaning. Then, the classical style engravings on Mount Ararat by artists who came to Anatolia from Europe and made explorations and drawings in the 17th-19th centuries will be evaluated. Finally, oil canvas paintings by Turkish painters Turan Erol, Hasah Rastgeldi, Can Göknıl, Mecit Yolcu, Nuri Abaç, Nilüfer İnaltong, Mustafa Küçüköner, Uğur Özen and Serdar Akkılıç will be featured. Pictures will be evaluated visually and as meaning.

Keywords: *Noah's Ark, Flood, Miniature, Painting, Engraving.*

¹ Prof. Necmettin Erbakan University, Faculty of Fine Arts and Architecture, Painting Department,
Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-9796-0117>. mustkoner@hotmail.com

ŞAİR, MÜTERCİM VE YAZAR: AHMET METİN ŞAHİNMüzahir KILIÇ¹İsmet ALPARSLAN²

Ahmet Metin Şahin, Ağrı'nın Tutak ilçesinde 1935 yılında doğmuş, önce Erzurum Pulur Köy Enstitüsü, sonra da yeni açılan Van/ Erciş; Ernis Köy Enstitüsüne naklolup buradan mezun olmuştur. Öğretmenliğe Ağrı/Tutak'ta başlamış, 1967 yılında Ankara'ya tayin olmuş, 1977 yılında emekli olmuştur. Halen İstanbul'da ikamet etmektedir.

Şahin'in anne tarafı şair bir aile ye mensuptur. Dedesi âlim, şair ve müftü Mehmet Şükrü Efendi ile dayısı şair aynı zamanda öğretmen olan Salim Balcı'dan Farsça dersleri almıştır. Ayrıca son Mevlevihan olarak kabul edilen, İstanbul Askeri Lisesi ünlü Edebiyat öğretmeni Şefik Can'dan da dil konusunda faydalandı. Ankara'da Hisar dergisinin yazı kadrosunda yer alıp şiir ve yazıları bu dergide yayınlanınca edebiyatımıza "Hisarcılar Grubu" şairi olarak geçti Hisar'dan başka çeşitli gazete ve dergilerde şiir ve yazıları yayınlandı. Sabrın Acı Suları (1975) Kar Danesinde Yaşamak (2008) ve Sonsuzluk Bestesi (2014) isimli şiir kitapları vardır.

Şahin, kendi gayretiyle Farsça ve Urduca dillerini öğrendi. Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, Muhammed İkbâl, Sadi Şirâzî ve Ferüdüddin Attar gibi önemli kişilerin eserlerini Türkçeye çevirdi. Şahin'in çevirilerinde en önemli husus; şiirleri vezin bakımından aslına en yakın biçimde nazmen çevirmesidir.

Mesnevi 3 cilt, toplam 25772 beyit

Seçme Hikâyeler, Mevlana, (2006)

Mevlânâ'nın Rubaileri, (2217 rubai) (2008)

Hafız Divanı, Hâfız-ı Şirâzî, (2006)

Gülistan, Bostan, Sadi Şirâzî, (2006)

Câvidnâme, Muhammed İkbâl, (2006)

Kuşların Dili, Mantık Al-Tayr, Feridüddin Attar, (2011)

Bildiride şairin eserleri ve edebi kişiliği ayrıntılı olarak incelenecektir. Ahmet Metin Şahin, İstanbul'da ikamet etmekte olup MS hastalığından muztarib olarak büyük oranda hafıza kaybı yaşamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Metin Şahin, Ağrı, Tutak, Şair ve Yazar

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ORCID 0000-0003-3167-2099

² Emekli Öğretim Üyesi, Akademisyen, Şair

POET, TRANSLATOR AND AUTHOR: AHMET METIN ŞAHİNMuzahir KILIÇ¹İsmet ALPARSLAN²

Ahmet Metin Şahin was born in 1935 in the Tutak district of Ağrı, first of all, the Pulur Village Institute of Erzurum and then the newly opened Van / Erciş; Ernis graduated from the Village Institute. He started teaching in Ağrı / Tutak, was appointed to Ankara in 1967 and retired in 1977. He still lives in Istanbul.

Since Şahin's mother side was a poet family, she took Persian lessons from her grandfather, scholar, poet and mufti Mehmet Şükrü Efendi and her uncle Salim Balcı, who was also a teacher. In addition, the last Mevlevihan accepted, Istanbul Military High School famous literature teacher Sefik Can also took advantage of language. When his poems and writings were included in the editorial staff of Hisar magazine in Ankara, his poetry and writings were published in various newspapers and magazines other than Hisar. Sabrın Acı Suları (1975) Living in Snow (2008) and Sonsuz Composition (2014) are poetry books.

The Shah learned the Persian and Urdu languages through his own efforts. Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, Muhammed İkbâl, Sadi Şirâzî and Ferûdüdin Attar translated the works of important people into Turkish. The most important point in Şahin's translations is that he translated poems in the most similar way to the original in terms of meter.

Mesnevi 3 volumes, a total of 25772 couplets

Selected Stories, Mawlana, (2006)

The Rubai of Mawlana, (2217 rubai) (2008)

The Divan of Hafez, Hafiz-i Shirazi, (2006)

Gulistan, Bostan, Sadi Shirazi, (2006)

Câvidnâme, Muhammed İkbâl, (2006)

The Language of Birds, Logic Al-Tayr, Feridüddin Attar, (2011)

In this paper, poet's works and literary personality will be examined in detail. Ahmet Metin Şahin, residing in Istanbul, suffers from MS and suffers from memory loss to a large extent.

Keywords: *Ahmet Metin Şahin, Ağrı, Tutak, Poet and Author*

¹ Dr. Faculty Member, Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Education, ORCID 0000-0003-3167-2099

² Retired Lecturer, Academician, Poet

MESNEVİ ŞERHLERİNDE NUH'UN GEMİSİ VE İŞÂRÎ YORUMLARIMüzekkîr KIZILKAYA¹

Nuh Peygamber “Gece gündüz kavmimi İslam’a çağırdım. Çağırımla onları artırmadım, ancak (tâatten ve imandan) uzaklaştırdım” dedi. Burada fazlalığın çağrıya isnadı sebebiyet üzeredir. Allah Teâla’nın şu sözünde olduğu gibi “Ben onları ne zaman senin bağışlaman için çağrı yaptırısam çağrıya uymamak için kulaklarını tıkadılar. Çağrımdan ve bana duydukları kinden ötürü elbiseleriyle de beni görmemeleri için gözlerini örttüler. Kâfirler Hz. Nuh’a sevap dediğin şey ne ise bize göster, dediler. Hz. Nuh da onlara sizler başlarınızı, gözlerinizi örtersiniz dedi.” Zira şehvet perdeleri ile bâtını örtülü olan ve gaflet elbiseleri ile perdelenen ehl-i nefes esrâr-ı ilahîden ve maârif-i Rabbânî’den mütelezzez olamaz. Efendimiz (as) “Benim ümmetimin hali Nuh’un gemisi gibidir. Ona yapışıp giden necat bulur, ondan uzak duran boğulur gider.” buyurmuşlardır. Yani hadisi şerifte işaret edilen mânâ şudur: Ehl-i sünnet ve’l-cemaat Nuh’un gemisine benzer. Kim ona sınıksız bağlanır ve gemiye binerse kurtuluşa erer. Zira bu geminin baş kaptanı Hz. Muhammed (sav) dir. Başka bir yönüyle Hz. Nuh’un gemisi Kitap, Sünnet, İcmâ, mesâbesindedir. Kitap, sünnet ve icmaya kim sarılırsa necat bulur, kim terk ederse Ken’an misali küfür ve cehalet tufanında kaybolur, boğulur gider.

Mesnevi şarihleri tasavvufî açıdan Hz. Nuh’un gemisini sohbet-i mürşide, Kenan’ın gemiye binmekten kaçınışını ise mürşid-i kâmilin sohbetinden uzak duran insanlara teşbih etmişlerdir. İnsan-ı kâmilin ve mürşidin sohbetinden yüz çevirenlerin, evliyâ-yı kirâmın hâl ve kaâlini inkar edenlerin, zâhirî ilim ve ameline güvenip kurtulacaklarını zannettiklerini dile getirmişlerdir. İlmiyle ve ameliyle mağrur olanları, onların bildiğini bende bilirim, bana ne öğretecekler ki iddiasıyla tekebbür eden kimseleri Kenan’a teşbih ederler. Bu nedenle de bu kişilere “Kenan gibi her kûhe (Dağ) gitme, ilmin ve amelin sana dağ gibi yüksek görünse de onunla mağrur olma ki Tufan günü gelince sen tek başına kalmayasın, unutmaki senin ve ne senin iltica eylediğin dağ nede sahip olduğunu iddia ettiğin ilmin seni kurtaramaz. O gün inanlar dışın kalan ehl-i küfrün helak olma günüdür. Kurtuluş gemisinde olmak istiyorsan sohbet-i mürşide devam et, kurtuluş için bir insan-ı kâmilin eteğinden tutmak gerek” sözleriyle Kenan ve Kenan gibilerin kalplerinin mühürlü olduğuna işaret etmişlerdir. Bu tip insanların gönlünde Hakk’ı ve hakikati kabul etmedikleri için mühür vardır, kulaklarına ve gözlerine perde çekilmiştir.

Bu bildiride Mesnevi şarihlerinin Nuh’un Gemi’ne getirdikleri işârî yorumlar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Tasavvuf, İşârî Yorum, Nuh, Nuh'un Gemisi, Tarikat-Mürşid,*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniv. İslami İlimler Fakültesi, Tokat. E-mail: muzekkirkizilkaya@gop.edu.tr, orcid.org/0000-0002-1774-8774)

NOAH'S ARK AND ITSIRI INTERPRETATIONS IN THE MASNEVI COMMENTARY

Müzekkir KIZILKAYA¹

Prophet Noah said, "I called my people to Islam day and night. I did not increase them with my call, but I distanced them (from obedience and belief). Here the attribution of the excess to the call is about to cause. As Allah Ta'ala says, "Whenever I called for your forgiveness, they stopped their ears in order not to heed the call. Because of my call and their hatred for me, they covered their eyes with their clothes so that they would not see me. The disbelievers They said, "Show us what you call a reward for Noah." Hz. Noah said to them that you should cover your heads and eyes. For, the people of the nafs, whose insides are covered with veils of lust and veiled with the clothes of heedlessness, cannot be different from the mysteries of the divine and the maârif-i Rabbânî. The Prophet (pbuh) said, "The state of my ummah is like Noah's ark. Whoever clings to it finds necat, whoever stays away from it suffocates." they have ordered. In other words, the meaning implied in the hadith is this: Ahl as-sunnat wa'l-jamaat is like Noah's ark. Whoever clings to it and embarks on the ship will be saved. Because the chief captain of this ship, Hz. Muhammad (pbuh). In another aspect, Mr. Noah's Ark is at the level of Book, Sunnah, Ijma. Whoever clings to the book, sunnah and consensus will be saved, and whoever abandons it will be lost and drowned in the flood of disbelief and ignorance like Ken'an.

Mesnevi commentators, from the mystical point of view, to Hz. They likened Noah's ark to the murshid, and Kenan's avoidance of boarding the ship to people who stayed away from the murshid's conversation. They stated that those who turn away from the conversation of the perfect human being and the master, and those who deny the state and validity of the awliya-i kirâm, believe that they will be saved by relying on their apparent knowledge and deeds. Those who are proud of their knowledge and deeds, I know what they know, what will they teach me that they associate people with their claims to Kenan. For this reason, he said to these people, "Do not go to every kûhe (Mountain) like Canaan, even though your knowledge and deeds seem high to you, do not be proud of it so that you will not be alone when the Flood comes, remember that neither you nor the mountain you take refuge in, nor the knowledge you claim to have. cannot save you. That day is the day of destruction of the people of disbelief who are not believers. They pointed out that the hearts of people like Kenan and Kenan are sealed with the words "If you want to be on the ship of salvation, continue the conversation, for salvation you need to hold the skirt of a perfect human being". Such people have a seal in their hearts because they do not accept the Truth and the truth, and a veil has been put on their ears and eyes.

In this paper, the interpretations of Mesnevi commentators to Noah's Ark will be evaluated.

Keywords: *Sufism, Ishari Interpretation, Noah, Noah's Ark, Tariqa-Murshid*

¹ Lecturer Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Islamic Sciences, Tokat. muzekkir.kizilkaya@gop.edu.tr, orcid.org/0000-0002-1774-8774

DOĞUBAYAZIT İLÇESİ VE YERLEŞİM YERLERİNDE İÇME SULARINDA FLORÜR: GENEL DEĞERLENDİRME

Nazmi ORUÇ¹

Doğubayazıt köylerinde florürce zengin suları özellikle diş ve kemiklerin teşekkülü döneminde uzun süre tüketen insan ve hayvanlarda diş ve iskelet floroza yol açan kronik florür zehirlenmesi olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından yıllar önce ortaya konulmuştur. Türkiye'de içme sularında uzun yıllardır izin verilen maksimum florür miktarı 1.5 mg/L dir. Yaklaşık 40 yıl önce bu bölgede yapılan çeşitli araştırmalarda içme ve sulama amaçlı kullanılan bazı kaynak sularında 5.0-12.5 mg/L arasında florür bulunduğu tespit edilmiştir. İller Bankası tarafından Doğubayazıt Kasabası'na 1970'lerin başında Kanikork kaynağından getirilen su 9,5 mg/L florür içerdiğinden 1974 yılında bu suyun tüketimine son verilerek 1985 yılına kadar ilçenin içme suyu eski Abdigör kaynağından ((F=0.40 mg/L) sağlanmıştır. Köy Hizmetler tarafından Doğubayazıt merkezine 1985 yılından itibaren Balıklı Göl'den alınan sağlıklı (F=0.05 mg/L) su getirilmiş, ayrıca nüfus artışı nedeniyle Balıklı Göl'den 2040 yılına kadar yetecek miktarda su ilçe merkezine 2014 yılında Avrupa Birliği katkısıyla sağlanmıştır. Bu arada Doğubayazıt Belediyesi Karabulak kaynağından (F=0.20 mg/L) 2050 yılına kadar yeterli olacak su projesini 2020 yılında tamamlamıştır. Gökçekaynak köyü muhtarının Atatürk Üniversitesi'ne yaptığı başvuru üzerine Gökçekaynak-İçtegel Pınarı'nın 11.7 mg/L florür içerdiği tespit edilmiş ve 1974 yılında Esnemez Köyü'nden Gökçekaynak köyüne kaliteli su ((F=0.3 mg/L) Köy Hizmetleri tarafından getirilmiştir. Bölgedeki içme ve sulama sularındaki yüksek florür içeriği nedeniyle, Atatürk Üniversitesi Tıp, Diş Hekimliği ve Ziraat Fakültesi araştırmalarına göre yaklaşık 8-10 bin insanın ve 40-50 bin çiftlik hayvanının kronik florür zehirlenmesine maruz kaldığı belirtilmiş ayrıca Yüksek Florürlü Su Meselesi konusunda CENTO sempozyumu Atatürk Üniversitesinde Haziran 1977'de yapılmıştır. İnsan ve hayvan ihtiyacı için Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 1997 yılına kadar Balıklı Göl'den 44 köye toplamda 57,45 L/sn sağlıklı su temin edildiği kaydedilmiştir. Geçmiş yıllarda Doğubayazıt ilçe merkezine ve köylerine Balıklı Göl'den sağlıklı su getirildiği için günümüzde bu suyu tüketen insan ve hayvanlarda florür tehlikesi söz konusu olmamalıdır. Bölgede doğal olarak bulunan florürlü kaynak sularıyla bulaşan toprak ve bitki örneklerinde kontrole göre daha fazla florür değerleri bulunmuştur. Bu nedenle florürce zengin kaynak sularının ve Sarısu Çayı'nın geçtiği alanlarda doğal olarak toprakta ve bitkilerde florür birikimi vardır. Çiftlik hayvanlarının yayla mevsimi dışında beslendiği çayır-mera bitkilerinin florür düzeylerinin araştırılması ayrıca geçmiş onlu yıllardan bu yana sağlıklı su tüketmiş insan ve çiftlik hayvanlarında olumlu, varsa olumsuz gelişmelerin sağlık elemanlarınca araştırılması önerilmiştir. Ayrıca Ağrı İl Tarım ve Orman Müdürlüğüne çeşitli su kaynaklarında rutin olarak yapılan nitrat analizine florürün de alınması çok faydalı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Doğubayazıt, Yüksek Florürlü Sular, Florür Zehirlenmesi

¹ Prof. Dr., Toprak ve Su Kimyası Öğretim Üyesi(E), E-Posta:nazmioruc1937@gmail.com

FLUORIDE IN DRINKING WATER IN DOĞUBAYAZIT DISTRICT AND SETTLEMENTS: GENERAL EVALUATION

Nazmi ORUÇ¹

It was revealed by various researchers several years ago that people and animals who continuously consume the fluoride-rich waters in Doğubayazıt Villages,

Especially during the formation of teeth and bones, have chronic fluoride poisoning that result dental and skeletal fluorosis. The maximum amount of fluoride allowed in drinking water in Turkey for many years is 1.5 mg/L. In various researches carried out in this region about 45 years ago, it was determined that there were fluoride between 5.0-12.5 mg/L in some spring waters used for drinking and irrigation. Since the water that brought by the Iller Bank from Kanıkork spring to Doğubayazıt Town in the early 1970s contained 9.5 mg/L fluoride the consumption of this water was discontinued in 1974. Hence Town's domestic water was supplied till 1985 from old Abdigör spring. Healthy (F=0.05 mg/L) water has been supplied to the district from Balıklı Göl since 1985, and due to the population growth, sufficient amount of water that needed till 2040 was supplied from Balıklı Göl to the town in 2014 with the contributions of the European Union. Meanwhile, the Doğubayazıt Municipality completed the water project which will be sufficient until 2050 from Karabulak spring (F=0.20 mg/l) in 2020. Gökçekaynak-İçtegel Spring was found to contain 11.7 mg/L fluoride then good quality water was supplied to Gökçekaynak Village from Esnemez Village (F=0.3 mg/L) in 1974 following the headman's application to Atatürk University. Due to the high fluoride content in drinking and irrigation waters of the region it has been reported by Faculties of Medicine, Dentistry and Agriculture of Atatürk University that approximately 8-10 thousand people and 40-50 thousand farm animals, are exposed to chronic fluoride poisoning. Also, CENTO seminar on high fluoride water problems was held at Atatürk University in June 1977. It was recorded that, until 1997, the General Directorate of Rural Services supplied 44 villages from Balıklı Göl totaling to 57.45 L/s of healthy water for human and animal needs. It was stated by the General Directorate of Rural Services that 57.45 L/sec water was supplied from the main line as a total human and animal demand flow from Balıklı Lake to 44 villages in 1997. Since healthy water has been brought from Balıklı Lake to Doğubayazıt district center and villages in the past, there is no risk of fluoride in humans and animals consuming healthy water nowadays. Higher fluoride values were found in regional soil and plant samples which contaminated with high fluoride waters than the control. Then in areas where natural fluorine-rich spring waters and Sarısu Stream passes, there is naturally potential danger of accumulation of fluoride in the soil and plants. It has been suggested to pay attention to the fluoride levels of meadow-pasture plants that farm animals are fed outside of the plateau season, and also to investigate positive or if any negative developments in humans and farm animals that have consumed healthy water since the past decades by health personnel. It would be highly beneficial to include fluoride in the nitrate analysis that routinely performed in various water resources by the Provincial Directorate of Agriculture and Forestry of Ağrı.

Keywords: *Doğubayazıt, High Fluoride Waters, Fluoride Intoxication*

¹ Prof. Dr. Emeritus Professor of Soil&Water Chemistry, E-Mail: nazmioruc1937@gmail.com

NUH'UN PEYGAMBER OLARAK HALKIYLA ÇATIŞMASI BAĞLAMINDA İMAN-TOPLUM ÇATIŞMASI

Necip UYANIK¹

Bir peygamberin gerçek amacının ne olduğunu anlamanın yolu onun topluma ne tür bir mesaj verdiğine bağlıdır. Bunun yanında 'ben' olmanın yansıması olan özgür bir şekilde iman etmenin gücünü varoluşun içinde yeşertmesi onun farkıdır. Bu bağlamda peygamber hakikat olarak bildiği şeye sıkıca tutunma ve onu korkusuzca yayma cesaretine sahip bir kişiliğe sahip olmuştur. Ancak peygamberdeki bu cesaret ve iman gücü en başta toplumun alışkanlıklarına ve doğru olmayan hakikat çarklarına yönelik bir tehdittir. Bu da hakikat olanı gösteren iman ile hakikati çarpıtan toplum arasında sert bir çatışmanın oluşmasına neden olacaktır. İşte peygamber Nuh'un toplumuyla karşı karşıya gelmesindeki temel nedenler sözü edilen çatışmanın nedenlerinde aranmalıdır. Burada Nuh tekil ve güçlü bir imanla hakikati öne sürerken, buna karşın toplum ise sayıca üstünlüğü kullanarak hakikat olanın üzerini örtmeyi seçmiştir. Bu bağlamda toplumu oluşturan bireylerin her biri kendine, kendi içsel imanına yönelik bir hamle yapmasıyla ancak peygamberin işaret ettiği hakikati yakalama imkanına ulaşabilecektir. Bu çalışmada Nuh'un bir peygamber olarak kavmiyle yaşadığı çatışmayı iman, özgürlük, benlik gibi konular bağlamında tartışacağız.

Anahtar Kelimeler: *Nuh, Peygamber, İman, Toplum, Varoluş*

OPPOSITION TO FAITH-SOCIETY IN THE CONTEXT OF NOAH'S CONFLICT WITH HIS PEOPLE AS A PROPHET

Necip UYANIK²

The way to understand what a prophet's true purpose is depends on what kind of message he sends to society. Besides, it is his difference that the power of free faith, which is the reflection of being me, flourishes in existence. In this context, the prophet had the courage to hold firm to what he knew as truth and spread it fearlessly. But this courage and strength of faith in the prophet is primarily a threat to society's habits and the wheels of unrighteous truth. This will result in a bitter conflict between faith that shows the truth and the society that distorts it. The main reasons why the prophet Noah confronted his people should be looked for in the causes of the conflict mentioned. Here Noah asserted the truth with singular and strong faith, whereas society chose to cover up the truth by using outnumbered superiority. In this context, each of the individuals who make up the society will only be able to capture the truth that the prophet has pointed out by making a move toward his own inner faith. In this study, we will discuss Noah's conflict with his people as a prophet in the context of issues such as faith, freedom, self.

Keywords: *Noah, Prophet, Faith, Society, Existence*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, necipuyanik@artuklu.edu.tr, Mardin Artuklu Üniversitesi

² Assist. Prof. Dr., necipuyanik@artuklu.edu.tr, Mardin Artuklu University

YİRMİNCİ YÜZYILDA AĞRI-PATNOS BÖLGESİ'NİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

Nihat FALAY¹

Urartular'ın "Aladırı", Romalılar'ın "Patisus" dedikleri Patnos'a ilk olarak Hurîler yerleşmiştir. T.C. yönetimi altında ise 1936'ya kadar köy olarak kalan Patnos stratejik bir konum kazanmıştır, çünkü doğu-batı, kuzey-güneye giden yolların en kritik kavşağında yer almaktadır. Ağrı ilinin (8) ilçesinden biridir. Patnos, Badişan Deresi'nin suladığı ova üzerinde bulunmaktadır ve iklimi karasaldır. Çevresi bitki örtüsü bakımından fakirdir ve "kenger", "geven" vb. bitkiler temel besin maddesidir. İlçe nüfusunun % 44'ü kırsal, % 56'sı ise kentsel bölgede yaşamaktadır. Nüfus artışında askerî birliklerin ve göç hareketlerinin katkısı büyüktür. Askerî nüfusun toplam nüfustaki payı 1991'de % 31.8'dir. Merkezde erkek nüfus kadın nüfustan fazladır. Yerelde ise kadın nüfus fazladır. Bunun nedenleri; çalışmak için erkeklerin kent merkezlerine göçü, kan davaları ve iş kazalarında ölümdür. Kentlere yönelik iç göçler devam etmektedir. Merkez ilçe nüfusu göç nedeniyle artmaktadır. Ekonominin temeli, tarım ve hayvancılığa dayanır. İlçe merkezinde sanayi işletmesi ve fabrika yoktur. Tarımsal faaliyetler, yağışların düşüklüğü nedeniyle gelişmemiştir ve aile işletmeciliği düzeyindedir. Tarımsal arazi yerel ağaların elinde toplanmıştır, hiç toprağı olmayan aileler de vardır. Hayvancılık önemli geçim kaynağıdır, ama hayvancılıkta verim düşüktür, nedeni hayvan sağlığına ilişkin önlemlerin yetersizliğidir. Diğer faaliyet alanı ise halıcılıktır. İlçede ulaşım özellikle kışın zor şartlarla yapılmaktadır. İlçe belediyesi yollarının uzunluğu sadece (2) kilometredir; ayrıca yollarda kar ve yağmurlar nedeniyle bozulmalar olmaktadır. Aydınlatma petrol ve radyum lambalarıyla yapılmaktadır. Temizlik işleri amele ve el arabalarıyla yapılmakta ve çöpler Badişan Deresi'ne dökülmektedir. Benzer şekilde sağlık sorunu yaşayan ilçede mezbaha olmayıp, hayvan kesimi söz konusu derenin kenarında yapılmaktadır ve kalıntıları dereye atılmaktadır. İlçe merkezindeki halkın % 80'nin gelir düzeyi düşüktür. Patnos toplumu; yerli halk, dışarıdan gelenler ve devlet görevlilerinden oluşmaktadır. Yerli halk, aşiret bağlarına dayalı bir yapıya sahiptir. Aşiret bağlantıları Patnos'ta çok yaygındır. Patnos'ta yerleşme daha çok kuzey, kuzey-doğu ve güney-batı eksenlerinde gelişmektedir, çünkü Badişan Deresi güneye doğru gelişmesine engel olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Patnos, Ağrı, Sosyo-Ekonomik Yapı*

¹ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü (Emekli), İstanbul/TÜRKİYE e-posta: nfalay@istanbul.edu.tr

SOCIO-ECONOMICAL STRUCTURE OF AĞRI-PATNOS COUNTY IN THE TWENTIETH CENTURY

Nihat FALAY¹

Patnos had been called as “Aladırı” by the Urartians and as “Patisus” by the Romans. Hurrians were the first folk settled down to the Patnos. Under the Turkish Republic, Patnos was in the village situation till the 1936, then it organized as county and it was one of the (8) counties of Ağrı Province. Patnos had the strategic importance in this region of Anatolia; because of its being on the crossroads of the basic roads. Patnos has the poor wrap surrounding and environmentally. Patnos’s climate is terrestrial and the “kenger” and “geven” etc. are the main aliment. % 44 percentage of the population of Patnos County is living in city dwellers and % 56 in rural districts. On the one hand the main reason of this situation is the migration and the establishment of military units and corpes on the other hand, in this space. In 1991 the proportion of the military charged persons was % 31.8 in the total Patnos population. In the center of the county the proportion of the male was lower than the female. The reasons of this are; the migration of the males to the other cities, vandetta (blood feud) and the deaths in working accidents. The main settlement in Patnos is toward the north, north-east and south-east axis; because of the Badişan Stream. The main economical fields are based on agriculture and husbandary. In the center of the county, there are no industrial units and manufactures. Agricultural activities are underdeveloped because of the shortage of rain and water. Agricultural real properties are under the hegemony of local masters (landowners-ağa); even the output of the agricultural activities are going to self-consumption. The output of the agriculture and husbandary are also low another field of activities is carpeting. Transportation is difficult especially in winter all over the Ağrı. Illumination is carried on by the petroleum and radium lambs. Cleaning services of the county are carried over by the garbage trucks and workers and they were going to pour them to the Badişan Stream. There was no slaughterhouse also. The % 80 of the folk have low income level. Patnos folk consist of three sub-groups as; the natives, the outcomers and the officials. Natives are closely and strongly related to the local tribe chiefs (ağa) and absenteeism is widespread and determined.

Keywords: *Patnos, Ağrı, Sosyo-Ekonomik Yapı*

¹ Prof. Dr., İstanbul Universty, Faculty of Economics, Department of Public Finance (Retired), İstanbul/TURKEY e-mail: nfalay@istanbul.edu.tr

TAKVİME BAĞLI BİR RİTÜEL OLARAK AĞRI'DA RAMAZAN DAVULCULUĞU

Nurettin KARAKUŞ¹

Ramazan Ayı; hicri yılın dokuzuncu ayına denk gelen, islamın beş şartından birisi olan ‘oruç’ ibadetinin ifa edildiği ve müslümanlar için kutsal olan bir aydır. Bununla birlikte özellikle ‘sahur’, ‘imsak’, ‘iftar’, ‘teravih’ ve ‘sadaka-i fitır’, orucun ve Ramazan Ayı’nın hem aşamaları hem de kendine has kavramlarıdır/terminolojisidir. Müzisyenler, yaşamlarını sürdürebilmek için gereken maddi kazancı çeşitli müziksel etkinlikler veya müzik olayları aracılığıyla elde ederler. Aynı zamanda müzisyenlerin icra ortamları olan bu müziksel etkinlikler veya müzik olayları en temelde ‘ritüel odaklı olan’ ve ‘ritüel odaklı olmayan’ müzik pratikleri olarak iki kategoride değerlendirilebilir. Ritüel odaklı olan müzik pratikleri kendi içerisinde ‘geçiş ritüelleri’, ‘takvime bağlı ritüeller’ ve ‘bunalım/kriz ritüelleri’ olarak üç ana başlık altında incelenmektedir. Nişan, kına gecesi, düğün, sünnet (düğünü), asker uğurlama merasi gibi etkinlikler geçiş ritüellerine, festival ve şenlikler, kutlama ve anma programları, Ramazan Davulculuğu ise takvime bağlı ritüellere örnek gösterilebilir. Bu bağlamda takvime bağlı bir ritüel olan Ramazan Davulculuğu’da ritüel odaklı olan bir müzik pratiğidir. Bu müzik pratiğinin gerçekleşmesinde görev alan kişiler aynı zamanda ritüelin gerçekleşmesine de vesile olan, hayatı idamelerini müzik aracılığıyla sağlayan ve birer kültürel aracı olan Ağrı’lı profesyonel müzisyenlerdir. Ağrı ili özelinde gerçekleştirilen bu çalışmanın verileri; nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama, gözlem, görüşme, doküman analizi ve etnografik betimleme metotları ile elde edilmiştir. Çalışma, Ağrı ili ve (bir meslek olarak) Ramazan Davulculuğu ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın amacı; takvime bağlı bir ritüel olan Ramazan Davulculuğu’nun Ağrı’daki tezahürünü anlamak ve bu bağlamda bir bakış açısı geliştirerek bilimsel bilgi üretmektir. Çalışmanın sonucunda; bugün (2021), Ağrı’da, Ramazan Davulculuğu’nu profesyonel müzisyenlik bağlamında bir meslek olarak yürüten sadece bir ailenin kaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Ağrı ili özelinde, takvime bağlı bir ritüel ve meslek olarak Ramazan Davulculuğu’nun, kaybolmaya yüz tutmuş somut olmayan kültürel bir miras olduğu ve Ramazan Ayı içerisinde nişan, kına gecesi, düğün, sünnet (düğünü) ve benzeri geçiş ritüellerinin çok fazla olmamasından dolayı Ramazan Davulculuğu’nun, Ağrı’lı profesyonel müzisyenler tarafından para kazanmak bir başka ifadeyle geçim sağlamak için bir diğer iş olanağı olarak görüldüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı, Ramazan Davulculuğu, Ritüel, Müzik, Profesyonel Müzisyenlik*

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, nurettinkarakus@gmail.com, nkarakus@agri.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8352-0615>.

RAMADAN DRUMMERSHIP IN AĞRI AS A CALENDARY RITUAL

Nurettin KARAKUŞ¹

Ramadan month; It is a holy month for Muslims, which coincides with the ninth month of Hijri year, one of the five pillars of Islam, 'religious fasting'. However, especially 'sahur', 'imsak', 'iftar', 'teravih/tarawih (prayer)' and 'sadaka-i fitr' are both stages and unique concepts/terminology of religious fasting and the Month of Ramadan. Musicians obtain the financial income they need to survive through various musical activities or musical events. At the same time, these musical activities or musical events, which are the performance environments of musicians, can be evaluated in two categories as 'ritual-oriented' and 'non-ritual-oriented' music practices. Ritual-oriented music practices are examined under three main headings as 'rites of passages', 'calendary rituals' and 'crisis rituals'. Events such as engagement ceremony, henna night, wedding ceremony, circumcision feast, soldier's farewell ceremony can be given as examples of rites of passage, festivals and glorifications, celebration and commemoration programs, and Ramadan Drummership can be given as examples of calendary rituals. In this context, Ramadan Drummership, which is a calendary ritual, is a ritual-oriented music practice. The people who take part in the realization of this musical practice are professional musicians from Ağrı who are also instrumental in the realization of the ritual, provide their survival through music and are a cultural mediator. The data of this study, which was carried out in the province of Ağrı, were obtained by qualitative research methods, literature review, observation, interview, document analysis and ethnographic description methods. The study is limited to the province of Ağrı and (as a profession) Ramadan Drummership. Purpose of the study; To understand the manifestation of Ramadan Drummership, which is a calendary ritual, in Ağrı and to produce scientific knowledge by developing a perspective in this context. As a result of the study; Today (2021), it has been determined that there is only one family left in Ağrı who carries out Ramadan Drummership as a profession in the context of professional musicianship. However, in the province of Ağrı, Ramadan Drummership, as a calendar ritual and profession, is an intangible cultural heritage that is about to disappear and there are not many engagement, henna night, wedding, circumcision (wedding) and similar rites of passage during Ramadan month. It has been concluded that Ramadan Drummership is seen as another job opportunity by professional musicians from Ağrı to earn money, in other words, to make a living.

Keywords: *Ağrı, Ramadan Drummership, Ritual, Music, Professional Musicianship*

¹Res. Ass., University of Ağrı İbrahim Çeçen, Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Division of Music Education, nurettinkarakus@gmail.com, nkarakus@agri.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8352-0615>.

EDEBİYATDA AĞRI DAĞI: KONUSU VE EDEBİ ÖZELLİKLERİ

Ramiz QASIMOV¹

Türkiyenin və ona kardeş Azərbaycanın Nahçıvan bölgəsinin birçok yerinden görünen Ağrı dağı pek çok edebi eserlerin konusuna dönüşmüştür. Ağrı dağı (aynı zamanda Nahçıvan bölgəsinin simgesine çevrilen Haçadağ) Anadolu ve Nahçıvan bölgesi folkloru - mit ve efsanelerinde önemli yer almıştır. Mit ve efsanelerde Ağrı dağı ilk yaratılışın sırrını, tarihini belirten, yaratılışın vatanı gibi önemli konu olmuştur. Ağrı dağı taşıdığı önemli mitoloji اهميyyete göre Türkiye ve Azerbaijan yazarları için de konuya çevrilmiş, pek çok eserlerde yer almıştır. Bu eserlerde çoğunlukla Ağrı dağı: 1. Kadim ve azemetli türk tarihinin simgesi ve vatanı gibi (Nuh tufanı hadisesi belirtisinde); 2. Ulu türk insanı; 3. Vataana sevgi ve muhabbet simgesi; 4. Milli birlik ve halklar dostluğu simgesi; 5. Kardeşliyin ve dostluğun birlik amalı; 6. Hasret ve kader simgesi; 7. Ermeni soykırımı ve zulmunun anıtı ve 8. Güzellik, vassf, tarannum objektı gibi pek çok edebi anlamlarda bir çok eserlerin konusu, önemli personajları olmuştur. “Ağrı dağı ve Adem ile Havva”, “Ağrı dağına çıkılmaz”, “Ağrı dağının adı”, “Ağrı dağının yedi devi”, “Ağrı dağı ve Kaf dağı”, Nuhun tufanı ile ilgili diğer türk efsanelerinde, aynı zamanda “Nuhun tufanı”, “İki dağı” gibi Nahçıvan efsane ve rivayetlerinde Ağrı dağı beşeriyetin başlanğıcı ve ana vatan konusu olarak önemli yer almıştır (Nahçıvan bögesi efsane ve rivayetlerinde bu, aynı zamanda, Haçadağ ve Gemikaya dağları ile simgelenmiştir). Yaşar Kemalın “Ağrı dağı efsanesi”, Kristofor Goldenin “Ağrı dağı” romanları ve onlarca şiirler olmak üzere Ağrı dağı edebi eserlerin konusu olmakla pek çok yönden anlatılmışdır. Nahçıvan yazarlarının eserlerinde ise Ağrı dağı Azerbaijan ve Türkiye olmak üzere kardeşlik, birlik simgesi ve ayrılık, hasret, kader anlatımıdır. Nahçıvanın önemli edebi isimleri olan Muxtar Qasımzade, Elman Hebib, Vaqif Memmedov, Haneli Kerimli, Hüseyin Razi, Asim Yadigar, İbrahim Yusifoğlu ve b. gibi yazarların eserlerinde Ağrı dağı güzelliği ile vassf edilmekle beraber kardeşlik ve hasret gibi milli birlik anlamında da genelleştirilmiştir. Şu konuda önemli meselelerden biri de Nahçıvan yazarlarının eserlerinde Ağrı dağı ve Haçadağ karşılatırılması ve Türliye-Azerbaijan kardeşliyinin manalandırılması ve anlatılmasıdır. Büyük Mustafa Kemal Atatürkün “Azerbaijanın sevinci sevincimiz, kederi kederimizdir”, aynı zamanda büyük Azerbaijan genel lideri Haydar Aliyevin “Azerbaijan ve Türkiye bir millet, iki devlettir” özdeyişine uygun olarak Nahçıvan edebi mühitinde hep Ağrı dağı ve Haçadağ iki ikiz kardeş gibi bir talih, bir tarih, bir kader tımsalında önemli yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı Dağı, Edebi Konu, Edebi Özellik, Nahçıvan Edebi Ortamı*

¹ Doç. Dr., Azerbaijan Milli İlimler Akademisi Nahçıvan Bölümü ramizqasimli44@gmail.com, ORCID 12588250

ARARAT MOUNTAIN IN LITERATURE: SUBJECT AND LITERATURE FEATURES

Ramiz QASIMOV¹

Mount Ararat, which can be seen from many parts of Turkey and its sister Azerbaijan, Nakhchivan, has become the subject of many literary works. Mount Ararat (Haçadağ, which is also translated as the symbol of the Nakhchivan region) has an important place in the folklore - myths and legends of the Anatolian and Nakhchivan region. In myths and legends, Mount Ararat has been an important subject, stating the secret and history of the first creation, the homeland of creation. According to the important mythology it carries, Mount Ararat has been translated into a subject for Turkish and Azerbaijani writers, and has been included in many works. Mostly Mount Ararat in these works: 1. Symbol of ancient and noble Turkish history and homeland (in the indication of Noah's Flood event); 2. Great Turkish people; 3. Symbol of love and affection for the homeland; 4. Symbol of national unity and friendship of peoples; 5. The unity of brotherhood and friendship; 6. Symbol of longing and fate; 7. The monument to the Armenian genocide and persecution and 8. Beauty, quality, tarannum objective have been the subject and important personages of many works in many literary senses. In other Turkish legends related to "Mountain Ararat and Adam and Eve", "Mount Ararat is impossible to climb", "The name of Mount Ararat", "Seven giants of Mount Ararat", "Mount Ararat and Mount Kaf", "Noah's Flood", also "Noah's Flood" In the Nakhchivan legends and narrations, Mount Ararat has taken an important place as the origin of humanity and the subject of the homeland (in the legends and rumors of the Nakhchivan region, this is also symbolized by the Haçadağ and Gemikaya mountains). Mount Ararat has been described in many ways by being the subject of literary works, including Yaşar Kemal's "legend of Mount Ararat", Kristofor Golden's "Ağrı mountain" novels and dozens of poems. In the works of Nakhchivan writers, Mount Ararat is a symbol of brotherhood, unity, separation, longing, destiny, especially in Azerbaijan and Turkey. Muxtar Qasimzade, Elman Hebib, Vaqif Mammadov, Haneli Kerimli, Hüseyn Razi, Asim Yadigar, İbrahim Yusifoğlu and b. Although Mount Ararat is characterized by its beauty in the works of the authors, the spirit of brotherhood and longing has also been generalized in the sense of national unity. One of the important issues in this regard is the comparison of Mount Ararat and Haçadağ in the works of Nakhchivan writers and the interpretation and explanation of Türliye-Azerbaijan brotherhood. In accordance with the motto of Great Mustafa Kemal Atatürk, "Azerbaijan's joy is our joy, his sorrow is our sorrow", as well as the great Azerbaijani general leader Haydar Aliyev's "Azerbaijan and Turkey are one nation, two states", Mount Ararat and Haçadağ are always two twin brothers, one luck, one state. History has taken an important place in a symbol of destiny.

Keywords: *Mount of Ararat, Literary Subject, Literary Feature, Nakhchivan Literary Environment*

¹ Assoc Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, ramizqasimli44@gmail.com, ORCID 12588250

AHMED-İ HÂNÎ'NİN GÖZÜYLE MEM Û ZÎN MESNEVİSİSait YİLTER¹

“Mem û Zîn” mesnevisi Ahmed-i Hânî'nin en önemli eserlerinden biridir. Şair, mesnevinin muhtelif bölümlerinde eser hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir. Oldukça zor ve meşakkatli bir çalışmanın ürünü olan eser, kimilerine göre iyi veya kötü bir eser olabilir. Şaire göre Mem û Zîn hikâyesinin benzeri yoktur, çünkü derleme bir eser değildir. Şairin gönül bağında yetişmiş; taze, masum ve asil bir eserdir. Hatta eser taze olmasa bile Kürtçe yazılması yönüyle kıymetlidir. Şair mütevacı bir tavırla, eserini çok lezzetli olmayan bir meyveye benzetir, ancak eserinin, kendisi için çok kıymetli bir çocuk olduğunu da sözlerine eklemiştir. Şair; eserini titizlikle yazdığını, başka eserlerden hiçbir unsuru ödünç almadığını, eserin her yönüyle kendi fikrinin ürünü olduğunu dile getirmiştir. Hânî, eseri güzelleştiren unsurların kendi hayal dünyasının ürünü olduğunu övünerek anlatır. Şair; eserinde sözcükler, anlamlar, deyimler, şiirin yapısı, cümlelerin kuruluşu ve semboller, konular, amaçlar, hikâyeler, menkıbeler, üslup, sıfatlar gibi unsurları ödünç almadığını; hepsinin kendi düşüncesinin ürünleri olduğunu iddia eder. Bu nazlı ve gönüller çalan eserin, layık olmayanların eline geçmemesini dileyen şair, irfan sahiplerinin eserinde kusur bulamayacağını ümit etmektedir. Şair, eserinde kusurlar bulunabileceğini, irfan sahiplerinin bu kusurları örteceğini ifade etmiştir. Hânî eserini Kürtçe, Derîce ve halk Arapçasının latifeleriyle, elmas, altın ve gümüşler, renkli boncuklar ve inciler ile süsleyerek çarşı ve pazarlara getirdiğini söylemektedir. Şaire göre bir kısmı yaşanmış, bir kısmı ise hayal edilmiş hikâyelerden oluşan bu eserde bazı haram ve helal bölümler yer almaktadır. Şair, başkası tarafından eğitilmediğini, taşrada yaşadığını ve Botan efsaneleri gibi hayali unsurlara eserinde yer verdiğini söylemektedir. Şair, mesnevisini didaktik bir üslupla yazmıştır; eserde asıl amacının “ilâhî aşk”ı anlatmak olduğunu dile getirmiştir. Bu yönüyle eser bir mücevhere benzetilmiştir. Bu parlak mücevher bir ayna görevi görür ve kalplerin pasını alır. Hânî, eserin kendi iç dünyasının bir yansıması olduğunu, cahillerin ve aşk yolunun müridi olmayanların bu eserden istifade edemeyeceğini dile getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ahmed-i Hânî, Mem Û Zîn, Mesnevi, Orijinal Hikâye, İlâhî Aşk.*

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, syltr71@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3741-5712>.

WITH THE EYES OF AHMED-I HANI MEM Ū ZIN MATHNAWI

Sait YILTER¹

The mathnawi “Mem u Zin” is one of the most important works of Ahmed-i Hani. The poet expressed his thoughts about the work in various parts of his mathnawi. The work, which is the product of a very difficult and troublesome work, may be a good or bad work for some. According to the poet, the story of Mem u Zin has no analogues, because it is not a compilation work. Raised in the poet's heartfelt bond; it is a fresh, innocent and noble work. Even if the work is not fresh, it is valuable in terms of being written in Kurdish. The poet modestly likens his work to a not very tasty fruit, but adds that his work is a very precious child for him. The poet, he stated that he wrote his work meticulously, that he did not borrow any element from other works, and that the work was the product of his own idea in every aspect. Hani boasts that the elements that make the work beautiful are the product of his own imagination. The poet, he did not borrow elements such as words, meanings, idioms, the structure of the poem, the construction of sentences and symbols, topics, purposes, stories, legends, style, adjectives in his work; claims that they are all products of his own thought. The poet, who wishes that this coy and heartwarming work does not fall into the hands of those who do not deserve it, hopes that those who have knowledge will not find fault in his work. The poet has stated that there may be flaws in his work, and those who have knowledge will cover up these flaws. Hani says that he brought his work to bazaars and markets by adorning it with Kurdish, Derish and folk Arabic jokes, diamonds, gold and silver, colorful beads and pearls. According to the poet, there are some haram and halal sections in this work, which consists of stories that have been lived and some have been imagined. The poet says that he was not educated by anyone else, that he lived in the provinces and that he included imaginary elements such as the legends of Botan in his work. The poet wrote his mathnawi in a didactic style; he stated that his main purpose in the work was to describe “divine love”. In this respect, the work is likened to a jewel. This bright jewel acts as a mirror and takes away the rust of hearts. Hani stated that the work is a reflection of his inner world and that the ignorant and those who are not followers of the path of love cannot benefit from this work.

Keywords: *Ahmed-i Hani, Mem u Zin, Mathnawi, Original Story, Divine Love*

¹ Doctoral Lecturer, University of Agri İbrahim Çeçen, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature, syltr71@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3741-5712>.

YAŞAR KEMAL'İN “AĞRIDAĞI EFSANESİ” ESERİNDE YER ALAN RENKLER, SEMBOLLER VE MITLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Sevcan DELİCE¹

Yunanca kökenli bir sözcük olan sembol kelimesinin sözlük anlamı TDK'ye göre im ve işaretir. Sembol en temel anlamı ile bir simge yoluyla bir düşüncenin/yapının/kavramın betimlenmesidir. Semboller hayatımızın her yerinde bize yön gösteren unsurlardır. Metinlerde geçen simgeler artık o metnin açar ibaresi/ anahtar kelimesi konumundadır. O kelimelerden yola çıkarak yazarın, okuyucunun bilinçaltına hangi mesajı göndermek istediği ya da eserinde tam olarak ne anlatmak istediği bir bilmece edasıyla çözülerek açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle sembollerin anlamını bilmek, bu simgelerle ilgilenmek kişinin hayatında da kendine yol gösterici bir unsur olacaktır. Sembollerin özellikle son dönemlerde medyaya da yansıdığı görülmektedir. Filmlerde/dizilerde fazlasıyla karşımıza çıkan simgeler, asıl kişinin sayesinde bir dedektif edasıyla irdelenerek asıl sonuca ulaşmayı sağlamaktadır. Her sembolün umumi olarak dayandığı bir mit vardır. Örneğin at sembolü; Pegasus ile Yunan mitolojisini anımsatırken aynı zamanda asaletin, cesaretin ve özgürlüğün simgesidir.

Mitlere bakacağımız zaman ise, mitolojiler daha çok tanrıları, kahramanlıkları ve doğaüstü varlıkları konu olarak ele almışlardır. Mitler toplumların kültürlerini, inanç sistemlerini, yaşamlarını, değerlerini gelecek nesillere aktarmak konusunda bir aracı görevi görmüştür ve bunu layıkıyla yerine getirmiştir. Bu anlatılarda yer alan Tanrılar/kahramanlar dinleyicilerin bakış açılarını değiştirmekte ve umumi suretle bunlardan ders çıkarmalarını, hayatlarını ona göre yönlendirmelerini sağlamaktadır. Bu konuya bir örnekle açıklık getirecek olduğumuz zaman, Narcissus örneği verilebilir. Yunan mitolojisinden bir kahramanın adı olan Narcissus'un, kendine âşık olarak kendi sonunu getirdiği ve öldükten sonra vücudunun orada nergis çiçeğine dönüştüğü anlatılır. Bu sebeple nergis çiçeğinin de o günden bu güne kendini beğenmişliğin sembolü olduğu belirtilir. Narcissus örneğinde de görebileceğimiz gibi sözlü veya yazılı olarak günümüze kadar ulaşan bu mitler hâlâ ilk günkü önemini korumaktadır.

Türklerde Şamanizm ile bağdaştırılabileceğimiz bu kavram ülkelere göre farklı isimlendirmeler içermektedir. Yunan Mitolojisinde “Nymphe (nemf)” olarak yeri ve denizi dolduran sayısız çokluktaki su perileri, Türk, Tatar ve Altay Mitolojisinde “Su İyesi” olarak adlandırılmaktadır. Bu iki mitoloji haricinde genel hatlarıyla her yerin kendine ait bir mitolojisi olduğu da gözlerden kaçmamaktadır. Sümer Mitolojisi, Lidya Mitolojisi, Hint Mitolojisi, Arap Mitolojisi, Roma Mitolojisi gibi... Her bir kavram kendi kültürlerinin değerlerini/inançlarını geçmişten günümüze kusursuz bir şekilde taşımıştır.

Edebiyatımızda renk kavramına bakacak olduğumuz zaman ise, renkler aslında altında derin anlam içeren kavramlardır. Örneğin kırmızı renginin aşk anlamını ifade ettiğini az çok herkes bilmektedir. Çünkü kırmızı dediğiniz anda kişinin aklında kanın rengi, oradan kalp oradan da aşk kavramı belirmektedir. Fakat birçok kişi aynı rengin belki de cesurluk/tehlike/talepkârlık anlamına geldiğini bilmemektedir. Renklerin canlılık oranlarına göre kişilerin ona yaklaşım oranları da farklılık göstermektedir. Tabii bu oranda kişilerin duyguları da işin içine girmektedir. Siyah ile beyaz rengini bir kişiye sunduğunuz zaman kişi karamsar ise siyahı, geleceğe umutlu bakıyor ise beyazı seçecektir. Yaşar Kemal'in “Ağrıdağı Efsanesi” isimli eserinde, daha giriş kısmında bile, renklerin canlılığı fazlası ile söz konusu olmaktadır.

Yaşar Kemal “Ağrıdağı Efsanesi” ile okuyucu kitlesini gerçek bir dünya ile kurmaca bir dünya arasında sürüklemektedir. İçerisinde renklerin betimlenmesine sıkça yer veren bu eser

¹ Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 1180122056@nku.edu.tr

birçok farklı sembolik çağrışımla mitlere gönderme yapmaktadır. Efsanelerde, destanlarda ya da en basitinden rivayetlerde bile sıkça yer verilen mitik unsurlar dolayısıyla Kemal'in bu eserindeki sembolleri irdeleyerek bir bulmaca ustası edasıyla mitlere değinmek bizlere esere karşı farklı bir bakış açısı kazandıracaktır. Bu eser, Yaşar Kemal'in sözlü edebiyat geleneğinden etkilendiği ve “söz uçar yazı kalır” ilkesine bağlı kalarak bu efsaneyi yazıya geçirdiğini düşündürmektedir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde Yaşar Kemal hakkında bilgi edinilecektir. Çalışmanın giriş kısmına geldiğimiz zaman ise Kemal'in “Ağrıdağı Efsanesi” eserinden yola çıkarak eserdeki renklere ve bu renklerin hangi anlamda kullanıldığına, hangi rengin kaç defa kullanıldığına ve buna bağlı olarak renklerin yazarın dünyasındaki etkisine değinilecektir. Sonrasında ise eserdeki sembollerden yola çıkarak kullanılan sembolün hangi miti çağrıştırdığı hakkında bilgi verilecektir. Çalışmamızın sonuç kısmına geldiğimiz zaman ise, eseri dil ve içerik bakımından inceleyerek yazarımızın yaşadığı dönem ve eseri kaleme aldığı dönemden ne kadar etkilendiği ve bunu eserine ne denli yansıttığı sergilenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrıdağı, Efsane, Mitoloji, Sembol, Yaşar Kemal*

AN INVESTIGATION ON THE COLORS, SYMBOLS AND MYTHS IN YAŞAR KEMAL'S "THE LEGEND OF ARARAT MOUNT"

Sevcan DELİCE¹

The dictionary meaning of the word symbol, which is a word of Greek origin, is sign and sign according to TDK. In its most basic meaning, a symbol is the description of an idea/structure/concept through a symbol. Symbols are the elements that guide us in every part of our lives. The symbols in the texts are now in the position of the opening phrase/keyword of that text. Based on those words, what message the author wants to send to the subconscious mind of the reader or what exactly he wants to tell in his work becomes clear by solving it like a riddle. For this reason, knowing the meaning of symbols and dealing with these symbols will be a guiding element in one's life. It is seen that symbols have been reflected in the media, especially in recent times. The symbols, which are often met in movies/series, are examined in a detective way, thanks to the noble person, to reach the main result. Every symbol has a myth on which it is based. For example, the horse symbol; While reminiscent of Pegasus and Greek mythology, it is also the symbol of nobility, courage and freedom. When we look at the myths, the myths mostly dealt with gods, heroism and supernatural beings as subjects. Myths have served as an intermediary in transferring the cultures, belief systems, lives and values of societies to future generations, and they have fulfilled this properly. The gods/heroes in these narratives change the viewpoints of the listeners and enable them to learn from them in general and to direct their lives so. When we will clarify this issue with an example, the example of Narcissus can be given. It is told that Narcissus, the name of a hero from Greek mythology, ended up falling in love with himself, and after he died, his body turned into a daffodil flower there. For this reason, it is stated that the narcissus flower has been a symbol of smugness since then. As we can see in the example of Narcissus, these myths that have survived to the present day in oral or written form still maintain the importance of the first day.

This concept, which we can associate with Shamanism in Turks, includes different naming according to countries. Numerous water nymphs that fill the land and the sea as "Nymphet" in Greek Mythology are called "Water Possess" in Turkish, Tatar and Altai Mythology. Apart from these two mythologies, it is not overlooked that every place has its own mythology in general terms. Such as Sumerian Mythology, Lydian Mythology, Indian Mythology, Arabian Mythology, Roman Mythology... Each concept has perfectly conveyed the values/beliefs of their own cultures from past to present. When we look at the concept of color in our literature, colors are actually concepts that have a deep meaning underneath. For example, about everyone knows that the color red means love. Because when you say red, the color of blood appears in the mind of the person, and the concept of love appears from there. But many people do not know that the same color perhaps means courage / danger / demanding. According to the vividness of the colors, the approach rates of the people also differ. Of course, people's emotions also come into play at this rate. When you present the color black and white to a person, if the person is pessimistic, they will choose black, and if they are optimistic about the future, they will choose white. In Yaşar Kemal's work titled "The Legend of Ağrıdağı", the vividness of colors is more than in question even in the introduction part. Yaşar Kemal drags his audience between a real world and a fictional world with his "The Legend of Ağrıdağı". This work, which often includes the description of colors, makes reference to myths with many symbolic connotations. Due to the mythical elements that are often included in legends, epics or even the simplest narrations, examining the symbols in Kemal's work and touching on myths as a puzzle master will give us a different perspective on the work. This work suggests that

¹ Tekirdağ Namık Kemal University, 1180122056@nku.edu.tr

Yaşar Kemal was influenced by the tradition of oral literature and put this legend into writing by adhering to the principle of "words fly, writing remains". In the first part of this study, information about Yaşar Kemal will be obtained. When we come to the introductory part of the study, the colors in the work, the meaning of these colors, the several times which color is used, and the effect of colors on the author's world will be mentioned, based on Kemal's "The Legend of Pain". Afterwards, based on the symbols in the work, information will be given about which myth the symbol used evokes. When we come to the conclusion part of our study, we will check the work in terms of language and content, and it will be tried to show how much our author was affected by the period in which he lived and the period in which he wrote the work, and how much he reflected this on his work.

Keywords: *Mounth Ararat, Legend, Mythology, Symbol, Yaşar Kemal*

AZERBAIJAN SANATINDA NUH TUFANI (İKONOQRAFİK TAHLİL)Sevil KARİMOVA¹

Dünya güzel sanatlarında Nuh ve Nuh Tufanı teması Bizans sanatından günümüze kadar oluşum aşamalarından geçmiştir. Avrupa sanatının farklı üsluplarında genel üslup ve bireysel üsluplarda uygulanan ikonografik şemalar, Orta Çağ'da Doğu sanatında ortaya çıktı.

Doğu sanatında Nuh teması minyatür üslup bağlamında gelişmiştir. Her iki sanatsal etki de 19. yüzyılın ikinci yarısında Azerbaycan güzel sanatlarında uygulanmış ve kendi özelliklerini oluşturmuştur. Nuh konusunu ilk ele alan Azerbaycan'ın ilk profesyonel sanatçısı Bahruz Kangarlı olmuştur. Çalışmaları İzlenimcilik'in etkisini ciddi şekilde yansıtıyor. Aynı zamanda Kangarlı, Avrupa'da akademik resim geleneği üzerinde çalışıyordu. Nahçıvanlı sanatçı bu toprakların Nuh'un kültürel metinleriyle olan bağlantısını anlatıyor. Nahçıvan'daki efsanevi "Nuh'un Mezarı" üzerinde birkaç kez suluboya tekniğiyle çalışmış olan Kangarlı, oryantalist üslubun etkilerini de gözler önüne sermektedir. Anıtın kalıntıları 20. yüzyılın başlarına kadar Nahçıvan'da bulunuyordu. Nahçıvan Mimarlık Okulu'nun klasik mezar yapısı burada görülebilir. Türbesinin bir kısmı geleneksel Selçuklu türbelerinin yerleşimindedir. Kangarlı türbesinin kalıntıları üzerinde farklı açılardan çalıştı. Nuh imgesi üzerine başka bir çalışma Kangarlı tarafından 20. eserin başında yapılmıştır. Sınıfsız bir üslup ve kalem tekniği ile yapılan portre, yeni özelliğinde "Peygamber" olarak okunmuştur. Avrupa sanatının ikonografik çözümüne karşılık gelen eski, bilge ve asil bir imaj burada yaratılmıştır.

Sovyet döneminde konu ideolojik olarak gelişmedi. Çağrılar epizodikti ve sosyalist gerçeklik tarzında ciddi bir yer almıyordu.

Bu dönemde Nuh imgesine yapılan göndermeler daha çok folklor geleneği ile ilgilidir ve betimsel çözüm neredeyse yoktur. 1990'ların başında Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra milli değerler sisteminde Nuh ve Nuh ile ilgili metinler gelişmeye başladı. Nahçıvan serisinden sanatçı Samir Gafarov'un postmodernist eserleri, grafik temsilcilerinin illüstratif çalışmalarının burada özel bir yeri var. Gafarov, Nuh imgesine evrensel, kozmik bir bağlamda yaklaşıyor. Bu serideki ilk iki eseri Nuh Tufanı'nı evrendeki önemli bir olay olarak tanımlar. Sanatçı aynı zamanda postmodernizmin akımı olan modern fantazinin unsurlarını da çiziyor. Aynı zamanda, kompozisyondaki Nuh imgesinin ölçeği ve nispeten büyük boyutu, geleneksel ikonografinin kullanılmasını gerekli kılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Nuh Tufanı, Azerbaycan, Ressamlık, İkonografik Tahlil, Kengerli, Samir Qafarov*

¹Dr, sevil.kerimova@mail.ru, Azerbaycan Devlet Medeniyet ve İncəsənət Universiteti

NOAH'S FLOOD IN AZERBAIJANI ART (ICONOGRAPHIC ANALYSIS)Sevil KARİMOVA¹

The theme of Noah and Noah's Flood in the fine arts of the world has passed through the stages of formation from Byzantine art to the present day. Iconographic schemes applied in the general style and individual styles in different styles of European art appeared in Eastern art in the Middle Ages.

Noah theme in Eastern art has developed in the context of miniature style. Both artistic influences were applied in the fine arts of Azerbaijan in the second half of the 19th century and formed their own characteristics. Bahruz Kangarlı was the first professional artist of Azerbaijan to address the subject of Noah. His work seriously reflects the influence of Impressionism. At the same time, Kangarlı was working on the tradition of academic painting in Europe. The artist from Nakhchivan describes the connection of these lands with Noah's cultural texts. Kangarlı, who worked on the legendary "Noah's Tomb" in Nakhchivan with watercolor technique several times, also reveals the effects of orientalist style. The remains of the monument were located in Nakhchivan until the beginning of the 20th century. The classical tomb structure of the Nakhchivan School of Architecture can be seen here. A part of his tomb is in the settlement of traditional Seljuk tombs. He studied the remains of the Kangarlı tomb from different angles. Another study on the image of Noah was made by Kangarlı at the beginning of the 20th work. The portrait, made with a classless style and pen technique, is read as "Prophet" in its new feature. An ancient, wise and noble image was created here, corresponding to the iconographic solution of European art.

During the Soviet period, the subject did not develop ideologically. The appeals were episodic and did not take a serious place in the socialist mode of reality.

References to the image of Noah in this period are mostly related to the folklore tradition and descriptive solutions are almost absent. After Azerbaijan gained its independence in the early 1990s, texts about Noah and Noah began to develop in the national values system. Postmodernist works of artist Samir Gafarov from the Nakhchivan series, illustrative works of graphic representatives have a special place here. Gafarov approaches the image of Noah in a universal, cosmic context. The first two works in this series describe Noah's Flood as an important event in the universe. The artist also draws elements of modern fantasy, which is the current of postmodernism. At the same time, the scale and relatively large size of the Noah image in the composition necessitated the use of traditional iconography.

Keywords: *Noah's Flood, Azerbaijan, Painting, Iconographic Analysis, Kangerli, Samir Qafarov*

¹ Dr. sevil.kerimova@mail.ru, Azerbaijan State University of Culture and Art

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN VEFATI MÜNASEBETİ İLE AĞRI MERKEZ VE İLÇELERİNDE DÜZENLENEN MATEM TÖRENLERİ

Uğur YILMAZ¹

Filiz ERKUTLU²

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu lideri olan Mustafa Kemal Atatürk, ömrü boyunca verdiği mücadele onu hem fiziksel hem de mental olarak yıpratmıştır. Bu yıpranmışlık 1937 yılından yerini rahatsızlık derecesine varan bir hastalığa bırakmıştır. 1938 yılının başlarına gelindiğinde ise hastalık kendisini tam belli ederek iştahsızlık ve halsizlik hissetmeye başlamıştır. Vücudunun çeşitli yerlerinde kaşıntılar meydana gelmiş ve burun kanamaları güçlükle önlenmiştir. Bu belirtiler üzerine Atatürk'ü muayene eden Doktor Nihat Reşat Belger, karaciğer rahatsızlığından kuşkulanan siroz tanısı koymuştur. Belger'in siroz tanısını Fransız Doktor Noel Fiessinger de yaptığı muayene sonunda teyit etmiştir. Böylece gün geçtikçe hastalık kendisini daha fazla göstermiş ve 16 Ekim 1938 tarihinde Atatürk komaya girmiştir. 21 Ekim günü komadan çıkmış ancak yorgunluk ve hastalık nedeni ile vücudu çok yıpranmıştır. Bu yıpranmışlığa vücudu daha fazla dayanamayarak 10 Kasım 1938 tarihinde vefat ederek ebedi istirahatgaha yol almıştır. Atatürk'ün vefatı ülkede büyük bir üzüntüye neden olmuştur. Türkiye'nin dört bir yanında matem törenlerinin düzenlenmesi ile kurucu liderin vefat üzüntüsünün acısı paylaşılmıştır. Bu acının paylaşıldığı ve matem törenlerinin düzenlendiği yerlerden birisi de Ağrı'dır. Ağrı Merkez olmak üzere Doğubayazıt, Diyadin, Eleşkirt, Patnos ve Tutak ilçelerinde Atatürk'ün vefatı münasebeti ile matem törenleri düzenlenmiştir. Dönemin Ağrı Valisi, Belediye Başkanı ve Cumhuriyet Halk Partisi Ağrı İl Başkanı Şevki Teker, kaymakamlar, il ve ilçe komutanlarının yanı sıra halkın da büyük katılımı ile kurucu liderin vefatından dolayı yapılan matem törenlerinin ilki 21 Kasım 1938 tarihinde Ağrı'daki Cumhuriyet Meydanı'nda yapılmıştır. Binlerce Ağrılı'nın katıldığı tören üç dakikalık bir saygı duruşundan sonra okunan istiklal marşı ile başlamıştır. İstiklal marşından sonra Vali Teker, Atatürk'ün vefatından dolayı yaşanan üzüntüyü dile getiren bir konuşma yapmış ve konuşmasında Atatürk'ün getirdiği inkılapların toplum için ne denli faydalı olduğuna da değinmiştir. Teker'in konuşma yaptığı kürsünün önüne çiçekler ve altı oku temsilen yanan altı meşale yerleştirilmiştir. Törende ayrıca şiirler okunmuş ve tören sonunda katılımcılar kortej halinde Atatürk büstüne çelenk koymak için yürümüşlerdir. Atatürk büstüne çelenk konulduktan sonra tören sona ermiştir.

Ağrı merkezde yapılan tören bu şekilde iken Doğubayazıt, Diyadin, Eleşkirt, Patnos ve Tutak ilçelerinde ise jandarma ve öğrencilerin yoğunlukta olduğu törenler düzenlenmiştir. Üç dakikalık saygı duruşu ve akabinde okunan istiklal marşı ile başlayan törenlerde Kaymakamlar konuşma yapmış ve öğrenciler ise şiirler okuyarak Atatürk'ün vefatı münasebeti ile yaşanan üzüntüyü dile getirmişlerdir. Öte yandan Ağrı merkezdeki törenlerde olduğu gibi bu beş ilçede de altı oku temsil eden altı meşale yakılmıştır. Ayrıca tören sonunda katılımcılar Atatürk büstüne çelenkler bırakmışlardır. Törenlerde Atatürk büstüne çelenkler bırakılmış ve jandarmanın havaya silah atışı yapmasından sonra törenler sona ermiştir. Çalışmada Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatı münasebeti ile Ağrı Merkez ve ilçelerinde düzenlenen matem törenleri ele alınarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman ve belge analizi yöntemi kullanılmıştır. Böylece arşiv belgeleri ve dönemi anlatan birinci elden kaynaklar incelenerek objektif bir çalışma ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Atatürk, Ağrı, Matem, Tören, Üzüntü*

¹ Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, uguryilmaz014@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3809-5522.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, filiz.erkutlu@live.com, ORCID: 0000-0002-9250-7049.

MOURNING CEREMONIES HELD IN AĞRI CENTERS AND DISTRICTS IN CONNECTION WITH THE DEATH OF MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Uğur YILMAZ¹
Filiz ERKUTLU²

Mustafa Kemal Atatürk, the founding leader of the Republic of Turkey, his struggle throughout his life has worn him down both physically and mentally. This weariness has been replaced by a disease that has reached a degree of discomfort since 1937. By the beginning of 1938, the disease had fully manifested itself and he began to feel anorexia and weakness. Itching has occurred on various parts of his body, and nosebleeds have been prevented with difficulty. After these symptoms, the doctor who examined Atatürk, Nihat Reşat Belger, suspected liver disease and diagnosed cirrhosis. Belger's diagnosis of cirrhosis was confirmed by the French doctor Noel Fiessinger at the end of his examination. Thus, the disease showed itself more and more every day, and on October 16, 1938, Atatürk fell into a coma. On October 21, he came out of a coma, but his body was very worn out due to fatigue and illness. Unable to withstand this wear and tear any longer, his body passed away on November 10, 1938, leading to eternal rest. Atatürk's death has caused great sadness in the country. The grief of the passing of the founding leader was shared with the organization of mourning ceremonies all over Turkey. One of the places where this pain is shared and mourning ceremonies are held is Agri. Mourning ceremonies were held in the districts of Dogubayazit, Diyadin, Eleskirt, Patnos and Tutak in connection with the death of Atatürk, including the Agri Center. The first of the mourning ceremonies for the death of the founding leader was held on November 21, 1938 at the Republican Square in Agri with the great participation of the Governor of Agri, the Mayor and the Provincial Chairman of the Republican People's Party Agri Shevki Teker, prefects, provincial and district commanders, as well as the people. The ceremony, which was attended by thousands of Agri residents, began with the national anthem, which was read after a three-minute tribute. After the national anthem, Governor Teker made a speech expressing his regret for the death of Atatürk and also mentioned how useful the revolutions brought by Atatürk are for society in his speech. On the other hand, flowers and six torches representing six arrows were placed in front of the podium where Tek was giving a speech. Poems were also read at the ceremony, and at the end of the ceremony, the participants marched in a cortege to lay wreaths on the bust of Atatürk. After the wreath was placed on the bust of Atatürk, the ceremony ended.

While the ceremony held at the Agri center was in this way, gendarmerie and student-intensive ceremonies were held in Dogubayazit, Diyadin, Eleskirt, Patnos and Tutak districts. During the ceremonies that started with a three-minute tribute and the national anthem that was read out after it, the Prefects made a speech and the students expressed their sadness about the passing of Atatürk by reading poems. On the other hand, as in the ceremonies at the Agri center, six torches representing six arrows were lit in these five districts. In addition, at the end of the ceremony, the participants laid wreaths on the bust of Atatürk. Wreaths were laid on the bust of Atatürk during the ceremonies and the ceremonies ended after the gendarmerie fired a gun into the air. In the study, documents and document analysis method were used from qualitative research methods by considering the mourning ceremonies held in Agri centers and districts in relation to the death of Mustafa Kemal Atatürk. Thus, archival documents and first-hand sources describing the period were examined and an objective study was tried to be put forward.

Keywords: *Ataturk, Pain, Mourning, Ceremony, Sadness*

¹ PhD Student, Ankara University Institute of Turkish Revolutionary History, uguryilmaz014@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3809-5522.

² Graduate Student, Erzincan Binali Yildirim University Institute of Social Sciences, filiz.erkutlu@live.com, ORCID: 0000-0002-9250-7049.

AĞRI İLİNDEKİ AHISKA MUHACİRLERİNİN MUTFAK KÜLTÜRÜNDEN ÖRNEKLER

Ülkü ÖNAL¹

Kafkasya ve Kuzeydoğu Anadolu, tarih boyunca göçlere sahne olmuş bir bölgedir. Özellikle son iki yüzyıl içinde, savaş ve işgal dolayısıyla bölgeden büyük göçler olmuş, çok acılar yaşanmıştır. Rus zulmünden kaçan binlerce Türk yollarda açlıktan ve soğuktan hayatlarını kaybetmiştir. Rusların Güney Kafkasya'yı işgaliyle Borçalı ve Ahbaba'daki Karapapak Türklerinin de Ağrı bölgesinde yerleştiği köyler Anadolu'nun bir uzantısı olan; ağız özellikleri, gelenek ve görenekleri, tarihleriyle bizim bir parçamız olan Ahıska ilimiz, 1828'de Rusların eline geçmesiyle buralardan uzun yılları Anadolu'ya göçler devam etmiştir.

Ahıska ilinde yaşayan Türkler, 1930'lu yıllarda da Rus baskısının artması dolayısıyla yurtlarını terk edip Türkiye'ye göç etmiş, özellikle de Ağrı gibi şehirlerimize yerleşmişlerdir. Eleşkirt ilçesinin Molla Süleyman, Uzunyazı köylerine iskân edilmişlerdir. Merkez'de ise Amatlar, Yoncalı, Gilesor ve Yenikapı gibi yerleşim yerlerinde yaşamışlardır. Daha sonraki yıllarda buradan da Anadolu'nun değişik illerine göç edenler olmuştur.

Yüzyıllardır yaşadıkları toprakları terk etmek, yabancısı oldukları yeni yerlerine alışmak muhacirler için kolay olmamıştır. Hiç bilmedikleri bir diyarı yurt edinmek de zorlanmışlardır. Gelenek ve göreneklerini yaşatarak memleket özlemini gidermeye çalışmışlardır. Kültürlerinin varlığını en somut olarak yöresel yemekleriyle var etmişlerdir.

Bildirimizde kaynak kişilerle görüşülerek kaydedilmiş yemek tarifleri sunulacaktır. Amacımız bugün dünyanın farklı yerlerinde vatansız yaşayan Ahıskalıları ile Ağrı'ya yerleşmiş Ahıska muhacirlerinin mutfak kültürlerini tanıtarak kayıt altına almaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ahıska Muhacirleri, Mutfak Kültürü, Karapapak Türkleri*

¹ ulkuonal08@hotmail.com, Araştırmacı

INSTANCES FROM MESKHETIAN IMMIGRANTS' CUISINE CULTURE IN AĞRI

Ülkü ÖNAL¹

The Caucasus and Northeast Anatolia is region that has witnessed the migrations throughout history. Especially in the last two centuries, there have been large scale migrations from the region because of the war and occupation and for this reason there has been a lot of pain. While thousands of Turks were escaping the Russian persecution, they lost their lives because of the starvation and cold on the road. With the Russian infestation to the South Caucasus, there are villages where the Karapapak Turks in Borçalı and Akbaba are located in the Ağrı region. As an extension of Anatolia; Meskhetian has become a part of us with its dialect features, traditions and customs and history. Russians conquered the Meskhetian city in 1928 for this reason migrations continued from Meskhetian to Anatolia. In the 1930's Turks who lived in Meskhetian provinces, started to leave their homeland with the increasing Russian pressure and they migrated in the Turkey especially in Ağrı city. They was settled in Molla Süleyman of the Eleskirt district in Uzunyazı villages. In the center, they lived in settlements such as Amatlar, Yoncalı, Gilesor and Yenikapı. In the following years, there were people who migrated to different cities of Anatolia. It has not been easy for immigrants to leave the homelands they have been living in for centuries and to get used to their new places. It was difficult for them to build a new homeland they never knew. They tried to eliminate the longing for their homeland by keeping alive their traditions and customs. They created the presence of their culture most concretely with their local meals. In our article, will be present the meal recipes recorded by interviewing the people providing resources. Our aim is to introduce by recording the meal cultures of Meskhetian people who living in different parts of the world and Meskhetian immigrants who settled in Ağrı.

Keywords: *Meskhetian Immigrants, Cuisine Culture, Karapapakh Turks*

¹ ulkuonal08@hotmail.com, Researcher

AĞRI DAĞI BÖLGESİ'NDE ERKEN DEMİR ÇAĞI'NIN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

Vedat Evren BELLİ¹

Ağrı Dağı Bölgesi'nin kültür yayılımı, kuzeyde Kafkasya-Kars-Iğdır, batıda Ağrı-Doğubayazıt, güneyde Aladağ-Tendürek-Çaldıran-Muradiye, doğuda Nahçıvan, güneydoğuda da, Kuzeybatı İran yöresini kapsamaktadır.

Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu gibi, Ağrı Dağı Bölgesi'ndeki Erken Demir Çağı, M.Ö. 13. yüzyılın ilk çeyreğinden, M.Ö. 9. Yüzyılın ortalarına kadar devam etmektedir. Erken Demir Çağı'nın bu tarihler arasını kapsadığını, diğer çağlarda görmediğimiz bir şekilde, çivi yazılı Assur belgeleri de desteklemektedir. Örneğin Assur Kralı I. Salmanassar (M.Ö. 1274–1245) 1273 yılında Doğu Anadolu'ya yapmış olduğu askeri seferde, Uruatri'nin 8 ülke ve 51 kentten oluştuğunu, I. Tukulti-Ninurta (M.Ö. 1244–1208) ise, Nairi Ülkesi'nin 43 kralının olduğunu belirtmektedir. Assur Kralı I. Tiglatpileser (M.Ö. 1115–1077) saltanatının üçüncü yılında Nairi Ülkesi'ne düzenlediği askeri seferi anlatan bir yazıtında 23 kralına, bir başka yazıtında ise 60 krala karşı zafer kazandığını vurgulamaktadır. Kral Assur-bel-kala (M.Ö. 1074–1057), saltanatının erken yıllarında hem Uruatri, hem de Nairi Ülkesi'ne askeri sefer düzenlemiş, kral II. Assurnasirpal'de (M.Ö. 883–859) Uruatri ve Nairi Ülkesi'nde 250 kenti tahrip etmiştir.

Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu gibi, Ağrı Dağı Bölgesi'ndeki Erken Demir Çağı mezarlar da, genellikle yerleşim merkezleriyle iç içedir, ancak bazı mezarlar bağımsız ve tek olarak yapılmıştır. Mezarlarda yön kaygısının olmadığı anlaşılmaktadır. Mezarların hemen hepsi aile mezarıdır. Tek odalı olan mezarlar, dikdörtgen planlı ve hemen hepsi bindirme tekniği ile inşa edilmiştir. Urartu mezarlarının aksine, ön girişiz olan mezar odasının içinde, ölü armağanlarının konulduğu niş ve cesedin yatırıldığı seki bulunmamaktadır. Mezar odasının üzeri, büyük ve ağır kapak taşları ile kapatılmıştır. Erken Demir Çağı mezarlarının bir başka ilginç özelliği, insanların ölen köpeklerini de tıpkı aile bireyleri gibi aynı mezara gömüyor olmalarıydı. Erken Demir Çağı insanların günlük hayatta kullandığı çanak çömleklerin, ağız ve alt kısımlarına kırmızı boya ile bezemeler yapılırken, daha sonra tek renkli keramik kullanımı yaygın olmaya başlamıştır. Tek renkli çanak çömleklerin ağız kısmının altına, yiv bezeme yapılmıştır.

Mezarlara konulan ölü armağanlarının çok büyük bir kısmını demirden dövme tekniği ile yapılmış çeşitli alet, silah ve kadın takıları oluşturmaktadır. Erken Demir Çağı'na ait demirden yapılmış yüzlerce, hatta binlerce silah ve çeşitli kadın takısının benzeri, Güney Kafkasya, Nahçıvan ve Kuzeybatı İran Bölgesi'ndeki mezarlarda yok denecek kadar azdır. Aynı mezarlarda tunçtan yapılmış çeşitli eşya, alet, silah ve kadın takısı sayısı, demirden yapılanlar ile kıyaslanmayacak ölçüde azdır. Erken Demir Çağı'nda, Doğu Anadolu Bölgesi'ne kalay gelmediği için, tunç eşya, alet, silah ve takı üretilmemiştir. Bu yüzden tunca kıyasla oldukça zor işlenen demirden başarılı bir şekilde törensel silahlar, bilezik, küpe, sac halkası, boyun halkası ve gözlü iğneler yapılmaktaydı. Dövme tekniği ile başarılı şekilde yapılan törensel silahların başında, balta, kama, bıçak ve topuz başları gelmekteydi. Olağanüstü bir başarıyla yapılan eşya, alet, silah ve çeşitli kadın takıları, demir işleme teknolojisinin çok yüksek düzeye ulaştığını kanıtlamaktadır. Demir işleme teknolojisi, Ağrı Dağı Bölgesi'nde geliştikten sonra Anadolu, Güney Kafkasya, Nahçıvan ve Kuzeybatı İran bölgelerine yayılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı Bölgesi, Erken Demir Çağı Mezarı, Demir Dövme Tekniği, Alet, Silah, Kadın Takısı

¹ Öğretim Görevlisi, Bitlis Eren Üniversitesi, Ahlat Meslek Yüksek Okulu, El Sanatları Bölümü, Ahlat-Bitlis/TÜRKİYE, e-posta: evrenbelli@gmail.com, evrenbelli@hotmail.com

THE EARLY IRON AGE IN THE AĞRI MOUNTAIN REGION CHARACTERISTICS

Vedat Evren BELLİ¹

The cultural distribution of the Mount Ararat Region covers the Caucasus-Kars-Iğdır in the north, Ağrı-Doğubeyazıt in the west, Aladağ-Tendürek-Çaldıran-Muradiye in the south, Nakhchivan in the east, and northwest Iran in the southeast.

Like Eastern and Northeastern Anatolia, the Early Iron Age in the Mount Ararat region dates back to BC. From the first quarter of the 13th century BC. It continues until the middle of the 9th century. Cuneiform Assyrian documents also support the coverage of the Early Iron Age between these dates, in a way we have not seen in other ages. For example, on his military campaign to East Anatolia in 1273, the Assyrian King Shalmaneser I (1274-1245 BCE) notes that Uruatri was made up of 8 countries and 51 cities, and Tukulti-Ninurta (1244-1208 BCE) that the Nairi Land had 43 principalities. On a tablet describing the military campaign launched by the Assyrian King Tiglath Pileser (1115-1077 BCE) in the third year of his reign to Nairi Land he emphasises that he won a victory against 23 kings and on another tablet against 60 kings. King Ashur-bel-kala (1074-1057 BCE) organised military campaigns both to Uruatri and to Nairi Land in the early years of his reign and king Ashurnasirpal II (883-859 BCE) destroyed 250 cities in Uruatri and Nairi Land.

Like Eastern and Northeastern Anatolia, the Early Iron Age tombs in the Mount Ararat region are generally intertwined with settlements, but some tombs were built independently and alone. It is understood that there is no direction anxiety in the graves. Almost all of the graves are family graves. The tombs with one room are rectangular in plan and almost all of them were built with the overlapping technique. Unlike the Urartian tombs, the burial chamber, which has no front entrance, does not have a niche where the burial gifts are placed and a bench on which the corpse is laid. The top of the burial chamber was covered with large and heavy cover stones. Another interesting feature of Early Iron Age graves was that people buried their dead dogs in the same grave as their family members. While the rim and lower parts of the pottery used in the daily life of Early Iron Age people were decorated with red paint, the use of monochromatic pottery began to be common later on. Grooves are decorated under the rim of the monochrome pottery. A large part of the dead gifts placed in the graves consist of various tools, weapons and women's jewelry made with iron forging technique. Hundreds or even thousands of weapons made of iron from the Early Iron Age and similar to various women's jewelry are scarcely found in tombs in the South Caucasus, Nakhchivan and Northwest Iran Region.

In the same graves, the number of various objects, tools, weapons and women's jewelry made of bronze is incomparably less than those made of iron. In the Early Iron Age, bronze items, tools, weapons and jewelry could not be produced because tin did not come to the Eastern Anatolia Region. Therefore, ceremonial weapons, bracelets, earrings, metal rings, neck rings and pins with eyes were successfully made from iron, which is very difficult to work with compared to bronze. Axes, daggers, knives and mace heads were among the ceremonial weapons that were successfully made with the forging technique. The objects, tools, weapons and various women's jewelry made with extraordinary success prove that the technology of iron processing has reached a very high level. After the iron processing technology developed in the Mount Ararat Region, it spread to Anatolia, South Caucasus, Nakhchivan and Northwest Iran.

Keywords: *Mount Ararat Region, Early Iron Age Tomb, Forging Technique, Tools, Weapons, Women's Jewelry*

¹ Lecturer, Bitlis Eren University, Ahlat Vocational High School, Ahlat-Bitlis/TURKEY, e-mail: evrenbelli@gmail.com, evrenbelli@hotmail.com

AĞRI DAĞI ÇEVRESİNDEN ÖRNEKLERLE SANAL DÜNYADA YANLIŞ JEOMORFİK TANIMLAMALAR: DOĞUBAYAZIT METEOR ÇUKURU, KÜP KRATER GÖLÜ, KORHAN METEOR ÇUKURU, NUH'UN GEMİSİ

Yahya ÖZTÜRK¹

Ağrı Dağı Volkan Provensi ve yakın çevresi, sahip olduğu jeolojik ve tarihsel/kültürel geçmişten dolayı bilim dünyasının ilgisini üstünde tutan önemli bir alandır. Bunda şüphesiz Ağrı Dağı ve çevresinin zengin jeomorfik peyzajı önemli rol oynamaktadır. Volkanizma, buzullaşma, flüvyal erozyon, karstlaşma, yamaç süreçleri, tektonizma gibi içsel ve dışsal dinamikler, Ağrı Dağı ve çevresinde farklı kökende yer şekillerinin oluşmasını sağlamıştır. Ancak bu kompleks etkiyle gelişen yer şekli ünitelerinden bir kısmı başta sosyal medya mecraları olmak üzere, resmi ve özel kurumların internet sayfalarında yanlış jeomorfik tanımlamalarla sunulmaktadır. Bu çalışmada da Ağrı Dağı ve çevresinde yer alan ve sanal dünyada yanlış jeomorfik tanımlamalarla ifade edilen 4 yer şeklinin morfojenetik yapısı aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bunlardan ilki Ağrı Dağı'nın güneydoğusunda, Türkiye-İran sınırında bulunan ve “Dünyanın en büyük 2. Meteor Çukuru” olarak bilinen çöküntü yapısıdır. Bu yapı, esasında meteor çarpmasıyla oluşan bir çöküntü alanı olmaktan oldukça uzaktır. Söz konusu şekil, yer altı karstlaşmasına bağlı gelişen bir dolin yapısıdır. Doğubayazıt Ovası'nda yeraltı suyu seviyesinde meydana gelen oynamalara bağlı olarak gelişen derinlik karstı, Kuvaterner alüvyon ve Pliyo-Kuvaterner bazaltların altında Mesozoyik kireçtaşlarında çözünmeye neden olmuştur. Söz konusu çözünmelere bağlı oluşan yer altı boşluğunun tavanının aniden çökmesi de bu şeklin gelişmesine yol açmıştır. Bunlardan hareketle tipik bir “örtü kayası çöküntü dolini” olan yapı, Konya Ovası'nda oldukça popüler olan obruklarla aynı morfojenetik kökene sahiptir. Bölgede büyüklük ve derinlik bakımından farklı dolinlerin de olması (İran sınırında) yer altı karstlaşmasının gerçekleştiğini ayrıca kanıtlamaktadır. Ağrı Dağı'nın kuzeybatı yamaçlarında yaklaşık 3600 metrelerde yer alan Küp Gölü, jeomorfik olarak yanlış tanımlanmış bir diğer hidrografik yapıdır. Sanal dünyada birçok alanda “Krater Gölü” olarak belirtilen gölün çanağı aslında volkanik bir patlamanın eseri olan krater yapısı sunmamaktadır. Nitekim kraterlerin iç yamaçları nispeten yüksek eğimli olur ve kraterin dairesel çanak morfolojisi belirgindir. Ancak Küp Gölü çanağının iç yamaçları dış bükey bir yamaç profili sunarken, gölün yerleştiği alan dairesel bir geometriye sahip değildir. Eriyen buzul (?) ve kar sularıyla beslenen Küp Gölü, morfojenetik olarak genç lav akışları arasında kalmış kapalı bir alanda suların birikmesiyle oluşmuştur. Zira gölün doğu ve batısı Ağrı Dağı'nın son oluşum evrelerine ait genç lav akışlarıyla çevrilidir. Muhtemelen parazit çıkış noktalarından çıkan ve effüsif (patlamasız) volkanizmanın eseri olan bu lavlar ilksel topoğrafik eğimden dolayı kuzeye akış sergilemiştir. Bu iki lav akışının dokanak noktasının gerisinde ise küçük bir kapalı çanak oluşmuş ve bu çanakta suların toplanmasıyla da Küp Gölü teşekkül etmiştir. Ağrı Dağı'nın kuzeybatısında yer alan bir diğer yanlış tanımlanmış jeomorfik yapı ise Korhan Yaylası mevkiinde bulunan ve “Meteor Çukuru” diye bilinen yapıdır. Bu çöküntü yapısı da yine Doğubayazıt Ovası'nda olduğu gibi sanal alemde meteor çarpmasına bağlı bir yer şekli olarak değerlendirilmektedir. Oysa söz konusu şekil volkanik bir patlama çukurudur. Diatrema yapısında olan çukur alan, yer altındaki sıcak gazların yukarıya doğru basınç uygulayarak zeminde patlama gerçekleştirmesiyle gelişmiş bir patlama krateridir. Nitekim bölgede bu çukurluğa benzeyen ve art arda dizilen birçok çukur daha bulunmaktadır. Ağrı Dağı'nın güneyinde yer alan ve “Nuh'un Gemisi” olarak değerlendirilen jeomorfik yapı da yine yanlış tanımlanmış bir alandır. Sosyal medyada ve bazı bilimsel çalışmalarda da Nuh'un Gemisi'nin günümüze ulaşmış kalıntısı olarak değerlendirilen alan aslında tektonik deformasyonlarla ilintili bir “heyelan sahasına” karşılık gelmektedir. Nitekim literatürde bu

¹ Öğretmen, Iğdır Anadolu Lisesi, yhztrk@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0376-0868>

heyelanın Doğubayazıt Fayı üzerinde 1949'da meydana gelen depremle tetiklendiği ifade edilmiştir. Söz konusu alanda gemi kalıntısı olarak değerlendirilen yapının da heyelana bağlı gelişmiş bir topoğrafik yapı olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla söz konusu şekil yapay bir yapıdan ziyade doğal süreçlerle evrilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Meteor Çukuru, Nuh'un Gemisi, Küp Krater Gölü, Sanal Jeomorfoloji*

WRONG GEOMORPHIC DEFINITIONS IN THE VIRTUAL WORLD WITH EXAMPLES FROM AĞRI MOUNTAIN'S SURROUNDING: DOĞUBAYAZIT METEOR PIT, KUP CRATER LAKE, KORHAN METEOR PIT, NOAH'S ARK

Yahya ÖZTÜRK¹

The around of Mount Ararat is an important area that keeps the attention of the scientific world due to its geological and historical/cultural background. The rich geomorphic landscape of Mount Ararat and its surroundings plays an important role in its formation. Internal and external dynamics such as volcanism, glaciation, fluvial erosion, karstification, slope processes, and tectonism have led to the formation of landforms of different origins in and around Mount Ararat. However, some of the landform units that developed with this complex effect are presented with incorrect geomorphic definitions on the websites of official and private institutions, especially social media channels. In this study, the morphogenetic structure of 4 landforms, which are located on Mount Ararat and its surroundings, and which are expressed with false geomorphic definitions in the virtual world, have been tried to be clarified. The first of these is the depression structure, which is located in the southeast of Mount Ararat, on the Turkey-Iran border and is known as the "2nd largest Meteor Crater in the World". This structure is far from being an area of depression caused by a meteor impact. This shape is a doline structure that developed due to underground karstification. Depth karst that developed due to fluctuations in groundwater level in Doğubayazıt Plain, caused dissolution in Mesozoic limestones. The sudden collapse of the ceiling of the underground cavity formed due to these dissolutions led to the development of this shape. Based on these, the structure, which is a typical "caprock doline", has the same morphogenetic origin as the obruks, which are very popular in the Konya Plain. Located at approximately 3600 meters on the northwest slopes of Mount Ararat, Kıp Lake is another geomorphically misidentified hydrographic structure. The basin of the lake, which is referred to as "Crater Lake" in many areas in the virtual world, does not actually offer a crater structure that is the result of a volcanic eruption. Kıp Lake, fed by melting glacier (?) and snow waters, was formed by the accumulation of water in a closed area morphogenetically between young lava flows. Because the east and west of the lake are surrounded by young lavas belonging to the last formation stages of Mount Ararat. Behind the contact point of these two lava flows, a small closed bowl was formed and Kıp Lake was formed by the collection of waters in this bowl. Another misidentified geomorphic structure located in the northwest of Mount Ararat is the structure known as the "Meteor Pit" located in Korhan Plateau. This depression structure is also evaluated as a landform due to meteor impact in the virtual world, as in Doğubayazıt Plain. However, the shape in question is a volcanic eruption pit. The pit area, which is in the structure of a diatrema, is an explosion crater developed by the explosion of hot gases under the ground by applying upward pressure. In addition, there are many more pits similar to this pit in the region. The geomorphic structure, which is located in the south of Mount Ararat and considered as "Noah's Ark", is also an misidentified geomorphic shape. This area considered as the remnant of Noah's Ark in social media and in some scientific studies, but actually corresponds to the "landslide area". In addition, it has been stated in the literature that this landslide was triggered by the earthquake that occurred in 1949 on the Doğubayazıt Fault. Therefore, this shape evolved through natural processes rather than an artificial structure.

Keywords: *Meteor Pit, Noah's Ark, Kıp Crater Lake, Virtual Geomorphology*

¹ Teacher, Iğdır Anadolu High School, yhztrk@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0376-0868>

XVIII. VE XIX. YÜZYILLARDA ELEŞKİRT'İN İDARECİLERİ

Yakup KARATAŞ¹

Eleşkirt, Osmanlı Devleti döneminde Erzurum Vilayetine bağlı Bayezid Sancağının kuzeydoğusunda bulunan bir yerleşim yeri idi. XIX. yüzyıldaki idari reformlara kadar sancak statüsünü koruyan Eleşkirt, farklı dönemlerde ocaklık veya yurtluk-ocaklık şeklinde idare edilmişti. Dolayısıyla sancağın idaresinde bulunan mutasarrıflar arasında doğal olarak akrabalık bağları ön plana çıkmıştı. Tanzimat reformlarından itibaren idarede kaza olarak itibar edilen Eleşkirt, bu sefer de merkezi hükümetçe atanan kaymakamlar tarafından idare edilegelmişti. Kimi dönemlerde müstakil sancak olarak kaydedilen Eleşkirt genel olarak Bayezid sancağının bir birimi olarak yönetilmişti. Bu durum da buradaki idarecileri Bayezid Mutasarrıflarının madununda bırakan bir bürokratik süreci beslemişti. Eleşkirt'te ortaya konan idari yapılanmanın karakteri, pek çok sancılı dönemleri de beraberinde getirmişti. Bugün dahi bu mutasarrıfların torunlarının yaşadığı Ağrı coğrafyasında bu idarecilerin görev aldıkları dönemler ve faaliyetleri önem arz etmektedir. Osmanlı Arşivi'nin tahvil kayıtlarının yanı sıra Mühimme Defterleri, Hatt-ı Hümayunlar ve İradeler gibi farklı fonlarından da istifade edilerek bölgede görev alan idareciler kronolojik olarak tespit edilmiştir. Bu idareciler arasındaki akrabalık ilişkileri ortaya konmuş ve bunların sancak tarihine olan katkıları değerlendirilmiştir. İdarecilerin devlet merkezi, aşiretler, ahali ve çevrede bulunan mevkidaşları ile olan ilişkileri tespit edilmiştir. Netice itibarıyla tarihi İpek yolu üzerinde bulunan ve askeri ve stratejik açılardan önem arz eden Eleşkirt kazasının Osmanlı dönemindeki idare tarihine ışık tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Devleti, Bayezid Sancağı, Eleşkirt, İdare, Yurtluk-Ocaklık*

¹ Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, yakup198025@gmail.com

RULERS OF ELESKIRT IN XVIII. AND XIX. CENTURIES

Yakup KARATAŞ¹

Eleşkirt was a settlement located in the northeast of Bayezid Sanjak of Erzurum Province during the Ottoman Empire. Eleşkirt, which retained its status as a sanjak until the administrative reforms in the 19th century, was governed in different periods as Ocaklık or Yurtluk-Ocaklık. Therefore, kinship ties naturally came to the fore among the governors under the administration of the sanjak. Eleşkirt, which was regarded as a district in the administration since the Tanzimat reforms, was now administered by district governors appointed by the central government. Eleşkirt, which was recorded as an independent sanjak in some periods, was generally governed as a unit of the Bayezid sanjak. This situation fed a bureaucratic process that left the administrators here under the subordinate of Bayezid Mutasarrıfs. The character of the administrative structure set forth in Eleşkirt brought with it many painful periods. Even today, the periods and activities of these administrators in the geography of Ağrı, where the grandchildren of these governors live, are important. In addition to the bond records of the Ottoman Archive, different funds such as Muhimme Registers, Hatt-ı Hümayuns and İradeler were used to identify the administrators working in the region chronologically. The kinship relations between these administrators were revealed and their contributions to the sanjak history were evaluated. The relations of the administrators with the state center, tribes, people and their counterparts in the surrounding were determined. As a result, the administrative history of the town of Eleşkirt, which is located on the historical Silk Road and has military and strategic importance, was shed light on in the Ottoman period.

Keywords: *Ottoman Empire, Bayezid Sanjak, Eleşkirt, Administration, Yurtluk-Ocaklık*

¹ Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Science and Literature Department of History, yakup198025@gmail.com

NAHÇIVAN, ORTA ARAZ VE DOĞU ANADOLU BÖLGELERDEKİ ETNİK-KÜLTÜREL SÜREÇLER

Yusuf SEFEROV¹

Araşdırmalar göstərir ki, insan həyatı başlamazdan çox əvvəl Zaqafqaziya, Şərqi Anadolu, orta Araz və Naxçıvan ərazilərinin çox hissəsi dəniz yatağı olmuşdu. Zaman keçdikcə ərazidən su çəkilməmiş, Yer qatı insan yaşayışı üçün əlverişli şəraitə gəlmişdi. Azərbaycanın Qarabağ, Naxçıvan, Urmiya, Türkiyənin Şərqi Anadolu ərazilərində ilkin insan sığınacaqları yaranmışdı. Bu bölgələr ibtidai icma dövründən prototürk və türk soylarının ilkin yaşayış əraziləri sırasına daxildir.

Azıx mağarasından (Füzuli rayonu) gənc qadına aid çənə sümüyünün tapılması Azərbaycanın dünyada ilk insan məskənlərindən biri olduğunu təsdiq etmişdi. Azıx qədim insan düşərgəsindəki uzunmüddətli inkişaf Aşel mədəniyyətilə əvəz olunmuşdu. Aşel mədəniyyətinə aid əmək alətləri Naxçıvan bölgəsində də aşkar edilmişdir.

120 min il bundan əvvəllər Aşel mədəniyyəti Mustye mədəniyyətilə əvəz olunmuşdu. Bu mədəniyyəti əks etdirən düşərgə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki Tağlar abidəsidir. Mustye mədəniyyəti dövründə Naxçıvanın Qazma, Kilid mağaralarında, Naxçıvancay və Əlincəy vadisində daş dövründən insanların yaşadıklarını təsdiqləyən əlamətlər çoxdur. Neolit və Eneolit dövrlərinə aid Naxçıvan mədəniyyətinin qədimliyini göstərən dəlillər də az deyil.

E. ə. IV-II minilliklərdə Naxçıvan, orta Araz və Şərqi Anadolu bölgələrində etnik proseslər güclənmiş və iri tayfa ittifaqları yaranmışdır. Əkinçilik və maldarlığın inkişafı yeni mərhələyə qədəm qoymuşdu. İri tayfa ittifaqlarının yüksəlişi ilkin şəhər mərkəzlərinin yaranmasına zəmin yaratmışdır.

Bəzi antropoloji təyinatlarla görə, Mezolitə sonu Neolitə əvvəlinə aid Qobustandakı qəbirlərdə aşkar edilmiş insan kəllələri Qafqazda ən qədim insan tipi olan kaspı tipidir. Azərbaycan türkünün əsas özəyini təmsil edən “kaspı” tipi avropoid irqinin cənub qolunun məhəlli variantı kimi ən qədim zamanlarda olduğu kimi, Eneolit dövründə də Zaqafqaziyada geniş yayılmışdı. Erkən tunc dövründə Naxçıvan-Urmiya-orta Araz-Şərqi Anadolu bölgələrinin əhalisi əsasən prototürk və Azərbaycan türklərinin antropoloji tipini təmsil edən “kaspı” tipindən ibarət olmuşdur.

E. ə. XXIII əsrə aid yazılı mənbələr Cənubi Azərbaycan, Naxçıvan, Ağrıdağ və Sürməli bölgələrində yaşamış kutilər, lullubilər, hurrilər haqqında məlumat verir. Bəzi tədqiqatçılar kutilərin türk olduğunu, etnonimin isə “quz”(oğuz) sözünün dəyişilmiş formasını təşkil etdiyi fikrini irəli sürmüşlər.

N. Rzayev Cənubi və Şimali Azərbaycanda qədim türk mədəniyyətinin e. ə. III minillikdən özünü göstərdiyini yazır. Akad. B. Budaqov, prof. Q. Qeybullayev tədqiqatlarında təsdiq edir ki, Cənubi Azərbaycan ərazisində və ona bitişik bölgələrdə e. ə. III-II minilliklərdə türk tayfaları yaşamırdılar. E. ə. I minillikdə bu ərazidəki Manna, Maday, Atropaten dövlətləri, şimali Azərbaycanda isə e. ə. IV əsrdən eramızın VIII əsrinə qədər yaşamış Alban dövləti türk etnoslarının siyasi qurumları idi.

Aratta dövləti e. ə. III minilliyin birinci yarısında Şumer şəhər dövlətləri ilə iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələrə girmişdir. Şumer əhalisi özünü “kəngər” adlandırmış, qonşuları isə onları “Qarapapaqlar” adlandırmışlar. Bu məlumatlar şumerlərin prototürklər olduğu fikrini yaradır.

¹ Prof. Dr., Nahçıvan Müəllimlər İnstitutu, seferovyusif3@gmail.com

Lullubi, turukki və sular Arattanın əsas əhalisi olmaqla prototürk dilində danışmışlar. “Turukki” etnonimi də “türk” adının erkən formasıdır. Araşdırmalar turukkilərin II minillikdə Urmiya gölü və Araz vadisində yaşadıklarını da göstərir.

Arxeoloji araşdırmalar Naxçıvanda insanların Orta Paleolit dövründə məskənləşdiyini sübut etmişdi. Linqvistik, toponimik, tarixi-filoloji tədqiqatlar da Naxçıvan ərazisində e. ə. V-I minilliklərdə Azərbaycan türklərinin ulu nəsiləri- naxər(naxc), muq, gərgər, mehri və b. tayfaların yaşadıklarını təsdiq edir. “Naxər” tayfa birliyi e. ə. III-II minilliklərdə orta Araz vadisinin, Naxçıvan və Mil-Qarabağ ərazilərinin gərgər tayfaları ilə əsas əhalisi olmuşdur.

Əfsanələrə görə, Nuhun dayanacaq yerləri Gəmiqaya, Ağrıdağ, Tövratda və Quranda adı çəkilən “Əshabi-kəhf”, Qazma, Kilid mağaraları, “Dədə Qorqud” boylarındakı bir çox yerlər Naxçıvan, Dərələyəz, Şərqi Anadolulı bölgələrindədir. Nuh dövründən bu yerlər lullubeylərin, turukkilərin, hürriyələrin, kimmerlərin, iskitlərin, sakların vətəni idi. Onlar ermənilər Van gölü ətrafında görünəndən çox-çox qabaq bu yerlərdə oturaq mədəniyyət yaratmışdı. İndiki ermənilərin əcdadları friqlər adlanıb. Ermənilərin özlərini haylar və Urartu mədəniyyəti ilə əlaqələndirmələri tam əsassızdır. N. Y. Marra, M. X. Abeğyana istinad edən f. e. d. İ. Cəfərsoy yazır: “Xristianlığın ilk illərində qədərki ermənilərin knyaz nəsiləri, yəni haylar aqlyutinativ dilli idilər. İndiki ermənilər isə flektiv dillidirlər. Haylar Yafəs övladları sayılırdılar, ermənilər isə Prometey nəslindəndirlər. Yafəs dilləri türk dilləri ilə bağlıdır... Antropoloji cəhətdən də bədən, kəllə ölçüləri, diş quruluşu və qan qruplarının tədqiqi sübut edir ki, “armenoid irqi” və ermənilər Cənubi Qafqazın yerli əhalisi deyil, Ön Asiyaya da çox sonralar gəlmiş köçəri əhalidir”.

Beləliklə, araşdırmalar sübut edir ki, Naxçıvan, orta Araz, Şərqi Anadolu və bunlara yaxın bölgələr prototürk və türk soylarının məskunlaşdığı ilkin ərazilərdən biridir. Burada qədim türk soylarına məxsus etnik-mədəni proseslər eradan çox erkən təşəkkül tapmış və inkişaf edərək formalaşmışdır.

Anahtar Kelimələr: *Nakhchivan, Middle Araz, Eastern Anatolia, Noah, Prototurk*

ETHNOCULTURAL PROCESSES IN NAKHCHIVAN, MIDDLE ARAZ ANDEASTERN ANATOLIA

Yusuf SEFEROV¹

Studies show that long before the beginning of human life, most part of the Transcaucasia, Eastern Anatolia, central Araz and Nakhchivan were sea bed. Over time, water was drained from the area and the Earth crust became more conducive to human habitation. Primary human settlement were established in Karabakh, Nakhchivan, Urmia regions of Azerbaijan, and Eastern Anatolia of Turkey. These regions are listed among the first settlements of the Prototurkic and Turkic tribes since the time of the primitive community.

The jawbone discovered from the Azikh cave (Fizuli region) confirmed that Azerbaijan was one of the first human settlements in the world. The long-term development of the ancient human camp of Azykh was replaced by the Ashel culture. Labor tools belonging to the Ashel culture were found in the Nakhchivan region as well.

120 thousand years ago, the Ashel culture was replaced by the Mustye culture. The camp, which reflects this culture, is a monument to the Taghlar in the Karabakh region of Azerbaijan. During the period of mustye culture, there are many signs confirming that people from the Stone Age period lived in Gazma and Kilid caves of Nakhchivan, and along the Nakhchivanchay and Alinjachay Valley. There is a lot of evidence of the antiquity of Nakhchivan culture in the Neolithic and Eneolithic periods.

In the IV-II millennia B.C. ethnic processes intensified in Nakhchivan, middle Araz and Eastern Anatolia regions and large tribal unions were formed. The development of Agriculture and cattle breeding started a new stage. The development of large tribal unions paved the way for the establishment of primary urban centers.

For some anthropological excavations, human skulls, found in tombs in Gobustan in the late Mesolithic and early Neolithic, are of the "Caspian" type, the oldest human type in the Caucasus. The "Caspian" type, which represents the core of the Azerbaijani Turks, was widespread in the Transcaucasus during the Eneolithic period, as in ancient times, as a local variant of the southern branch of the Europoid race. During the early Bronze Age, the population of Nakhchivan-Urmia-middle Araz-Eastern Anatolia regions consisted mainly of "Caspian" type, which represented the anthropological type of Proto-Turkic and Azerbaijani Turks.

Written sources of the XXIII century B.C. provide information about the Gutians, Lullubians and Hurrians who lived in South Azerbaijan, Nakhchivan, Agridagh and Surmali regions. Some researchers have suggested that the Gutians were Turks, and that the ethnonym was a modified form of the word "quz" (oguz).

N. Rzayev writes that ancient Turkic culture in Southern and Northern Azerbaijan has shown itself since the third millennium. Academician B. Budagov and prof. G. Geybullayev confirm in their researches that Turkic tribes lived in the territory of South Azerbaijan and adjacent regions in the III-II millennia B.C. In the first millennium, the states of Manna, Madia, Atropaten located in this area, and the Albanian state, which existed from the 4th century to the 8th century B.C., was the political structure of the Turkic ethnic groups.

In the first half of the third millennium, Aratta state created economic, political and cultural relations with the Sumer city-states. The Sumerian population called itself "Kenger",

¹ Prof. Dr., Nahçıvan Teachers' Institute, seferovyusif3@gmail.com

and its neighbors called them “Garapapaglar”. This information creates the idea that the Sumerians are prototurks.

Lullubis, Turukkis and Sus were the main inhabitants of Aratta and spoke the Prototurkic language. The ethnonym “Turukki” is also an early form of the name “Turk”. Studies also show that in the second millennium the Turks lived at the Lake Urmia and in the Araz valley.

Archaeological research has proved that people settled in Nakhchivan during the Middle Paleolithic period. Linguistic, toponymic, historical-philological researches confirm that the ancient generations of Azerbaijani Turks - nakhar (nakhc), mug, gargar, mehri and other tribes had lived on the territory of Nakhchivan in the V-I millennia B.C. “Nakhar” tribal association together with the gargar tribes was the main population of the middle Araz valley, Nakhchivan and Mil-Garabagh territories.

According to legends, the places of the landing of Noah in Gamigaya, Agridagh, the “Ashabi-Kahf” which name is mentioned in the Torah and the Koran, Gazma, Kilid caves and many other places named in the epos of “Dada Gorgud” are located in Nakhchivan, Daralayaz, and Eastern Anatolia. From the period of Noah, these places were the homeland of the Lullubeys, Turukkis, Hurrians, Kimmers, Scythians, and Saks. They created a sedentary culture in these places long before the Armenians appeared around the Lake Van. The ancestors of today's Armenians are called Phrygians. Armenians associate themselves with Hayls and Urartu culture but it is completely unfounded. Doc. Jafarsoy writes referring to N. Y. Marra, M. X. Abegyan: “Before the first years of Christianity, the princely descendants of the Armenians, i.e. the Hays, had an agglutinative language. Today's Armenians' language is fleective. The Hays were considered the descendants of Japheth, and the Armenians were descendants of Prometheus. Yafas languages are related to Turkic languages. Anthropologically, the study of body, skull size, tooth structure and blood groups proves that the “Armenian race” and Armenians are not natives of the South Caucasus, but nomadic people who came to Central Asia much later.”

Thus, studies prove that Nakhchivan, the middle Araz, the Eastern Anatolia and the regions close to them are one of the initial areas inhabited by the prototurk and Turkish tribes. Ethnic-cultural processes belonging to the ancient Turkic tribes formed and developed very early in the era.

Keywords: *Nakhchivan, Middle Araz, Eastern Anatolia, Noah, Prototurk*

AĞRI'DA İLMÎ VE TASAVVUFÎ KÜLTÜRÜN YAYGINLAŞMASINDA ARVASÎ AİLESİNİN ROLÜ

Abdulcebbar KAVAK¹

İslam dünyasında ilim ve tasavvuf toplumsal hayatı derinden etkilemiştir. Medrese ve tekkelerde yürütülen ilmî ve tasavvufî faaliyetler, İslam kültür ve medeniyetinin, örgün ve yaygın olarak nesiller boyu öğretilmesinde etkili olmuştur. İlim ve tedrisat, Büyük Selçuklu döneminde vezir Nizamülmülk (ö. 485/1092) tarafından açılan Nizamiye Medreseleriyle büyük bir ilerleme kat etmiş ve entelektüel çevrelerin takdirini kazanmıştır. Tasavvuf da çok geçmeden kurumsallaşmıştır. Ortaya çıkan tarikatların açtığı tekkelerde İslam ahlak ve maneviyatı öğretilmiş, buralarda yetişen kâmil insanlar, toplumsal hayatta örnek ve önder şahsiyetler olarak hizmet etmişlerdir.

Müslümanların yaşadığı farklı bölgelerde ilim ve tasavvuf kültürünün yerleşmesi ve yaşatılması misyonu, bazen ilmiye ve sufiye sınıfı mensubu aileler marifetiyle yürütülmüştür. Anadolu'nun en doğusunda İran sınırında yer alan Ağrı şehri de bu bölgelerden biridir. Ağrı'da faaliyet yürüten aileler arasında Van'ın Müküs (Bahçesaray) ilçesini merkez edinen Arvasîler, Kuzey Irak'ın Süleymaniye, Kerkük ve Erbil şehirlerinde yoğunlaşan Berzençîler, Bitlis Küfrevî Tekkesi'ni kuran Küfrevîler, Hakkari'den göç ederek Bayezid Sancağına yerleşen Halife Yusuf Ailesi, Muş'un Bulanık ilçesine bağlı Abri köyünde kurdukları Seyyid Aynü'l-Melek Zaviyesiyle tanınan Âbrîler, Ağrı'nın Navik köyüne nispetle tanınan Navikîler ve Siirt'in Kufra beldesini yöneten Hanedan ailesine mensup olan Şîrbeyler en çok bilinenlerdir. Bu ailelerden biri olan Arvasîler, on dördüncü yüzyıldan beri Van ve çevresinde aktif olarak ve başarıyla bu misyonu sürdürmüştür. On sekizinci yüzyılın ikinci yarısından beri Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinde ve yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden beri Taşlıçay ve Diyadin ilçelerinde ilim, tedrisat ve irşad faaliyetlerine devam etmektedirler.

Arvasî ailesinden Ağrı'ya (Bayezid Sancağı) ilk gelen şahsiyet müderris ve Kadirî şeyhi olarak bilinen Seyyid Abdullah Arvasî'nin büyük oğlu Seyyid Abdürrahim Arvasî'dir (ö. 1201/1786). Seyyid Abdürrahim, o dönem Bayezid Sancak beyinin talebi üzerine Van'dan ayrılarak İshak Paşa Sarayına gelmiştir. Bir taraftan İshak Paşa Sarayındaki resmi görevini yürütürken, diğer taraftan açtığı medresede talebe yetiştirmeyi ihmal etmemiştir. Kendisinden sonra çocukları ve torunları onun üstlendiği bu görevleri yürütmüşlerdir. Doğubayazıt ilçesinde açılan Arvas Medresesi on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğine kadar ilim tahsil etmek isteyen talebeler için önemli bir merkez olmuştur. Arvasîlerin damadı olan ve güçlü ilmî birikimiyle halkın saygısını kazanan Molla Muhammed Celalî'nin (ö. 1914) açtığı Celalî Medresesi, on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren içinde Said-i Nursî (ö. 1960) gibi Cumhuriyet döneminin meşhur şahsiyetlerinin de yer aldığı pek çok kişinin medrese tahsili için barındığı bir ilim irfan merkezi olmuştur. Bu medrese Birinci dünya Savaşına kadar bilfiil devam etmiştir.

Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Arvasî ailesinden Seyyid Abdullah'ın ikinci oğlu Seyyid Abdurrahman Kutub Arvasî'nin soyundan gelen Seyyid Mustafa Arvasî (ö. 1959) ve kardeşleri Seyyid Camî ve Seyyid Salih Arvasî (ö. 1988) ise Van'ın Erciş ilçesinden göç ederek Ağrı'nın Taşlıçay ve Diyadin ilçelerine yerleşmişlerdir. Onlar da açtıkları medreselerde ilmî ve tasavvufî faaliyetleri birlikte yürütmüşlerdir. Seyyid Mustafa ve kardeşlerini Doğubayazıt'taki kuzenlerinden ayıran tek husus, Seyyid Abdurrahim Arvasî ve çocukları Kadirî şeyhleri olarak faaliyet yürütürken, Seyyid Mustafa Arvasî Nakşibendî-Hâlidî şeyhi olarak irşad faaliyetlerini yürütmüştür. Aile, Doğubayazıt, Taşlıçay ve Diyadin ilçelerinde açılan medreselerde yetiştirilen onlarca talebenin yanında telif edilen bazı eserlerle Ağrı toplumuna çok değerli bir

¹ Karabük Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, akavak@karabuk.edu.tr_orcid.org/0000-0002-1846-5493

miras bırakmıştır. Arvasî ailesinden Ağrı'nın ilim ve tasavvuf kültürüne katkı sunan şahsiyetler arasında Seyyid Abdurrahim Arvasî, Seyyid İbrahim Arvasî (ö. 1247/1832), Seyyid Abdülaziz Arvasî, Seyyid Muhammed Emin Arvasî (ö. 1332/1914), Seyyid Mustafa Arvasî (ö. 1959), Seyyid Salih Arvasî (ö. 1988), Halife Yusuf Arvasî (ö. 2003) isimlerinden en çok bahsedilenlerdir.

Anahtar Kelimeler: *İlmî ve Tasavvufî Kültür, Arvasî Ailesi, Seyyid Abdurrahim Arvasî, Şeyh Mustafa Arvasî, Ağrı*

THE ROLE OF THE ARWASI FAMILY IN THE SPREAD OF SCIENTIFIC AND SUFI CULTURE IN AĞRI

Abdulcebbar KAVAKI

In the Islamic World, science and mysticism have deeply affected social life. Scientific and mystical activities carried out in madrasahs and lodges have been influential in the formal and widespread teaching of Islamic culture and civilization for generations. Science and education made great progress with the Nizamiye Madrasahs opened by the Queen Nizamulmuluk (d. 485/1092) during the Great Seljuk period and gained the appreciation of intellectual circles. Sufism was soon institutionalized. Islamic morality and spirituality were taught in the lodges opened by the sufi orders that emerged, and the perfect people who grew up in these places served as examples and leading figures in social life.

The mission of establishing and sustaining the culture of science and mysticism in different regions where Muslims lived was sometimes carried out by families who were members of the science and sufi class the city of Ağrı, located on the Iranian border in the easternmost part of Anatolia, is one of these regions. Among the families operating in Ağrı, Arvasîs, who took the Muks (Bahçesaray) district of Van as their center, Barzanji who concentrated in the cities of Sulaymaniyah, Kirkuk and Arbilin Northern Iraq, Kufrawis who founded Bitlis Kufrawî Lodge, the most well-known are the Caliph Yusuf family, who migrated and settled in the Bayezid Sanjak, the Abris, known for the Sayyid Ayn al-Malak Lodge, which they established in the village of Abri in the Bulanık district of Muş, the Nawikis, who are known relative to the Nawik village of Ağrı and the Shirbeys who belong to the Dynasty family that ruled the Kufra town of Siirt. One of these families, the Arwasîs, has actively and successfully pursued this mission in Van and its environs since the fourteenth century. Since the second half of the eighteenth century, they have been continuing their science, education and guidance activities in Doğubayazıt district of Ağrı and since the first quarter of the twentieth century in Taşlıçay and Diyadin districts.

The first person from the Arwasî family to come to Ağrı (Bayazıt Sanjak) is Sayyid Abdurrahim Arwasî (d. 1201/1786). Sayyid Abdurrahim, left Van at the request of Bayezid Sanjak Prince at that time and came to the Ishak Paşa Palace. While he was carrying out his official duty in Ishak Paşa Palace, he did not neglect to train students in the madrasah he opened. After him, his children and grandchildren carried out these duties that he undertook. Arwas Madrasah, which was opened in Doğubayazıt district, became an important center for students who wanted to study science until the last quarter of the nineteenth century. Jalali Madrasah, which was opened by Mullah Mohammed Jalalî (d. 1914), who was the son-in law of the Arwasîs and won the respect of the people with his strong scientific knowledge, has been built by many people, including famous figures of the Republican periods such as Said Nursî (d. 1960) since the end of the nineteenth century. It became a center of science and wisdom where he took shelter for his madrasah education. This madrasah, actually continued until the First World War.

In the first quarter of the twentieth century, Sayyid Mustafa Arwasî (d. 1959) and his brothers Sayyid Jami and Sayyid Salih Arwasî (d. 1988), descended from Sayyid Abdurrahman Kutub Arwasî, the second son of Sayyid Abdullah from the Arwasî family, migrated from the Erciş district of Van to Ağrı. They settled in Taşlıçay and Diyadin districts. They also carried out scientific and mystical activities together in the madrasahs they opened. The only thing that

¹ Karabuk University, Faculty of Islamic Sciences, akavak@karabuk.edu.tr_orcid.org/0000-0002-1846-5493

distinguishes Sayyid Mustafa and his brothers from their cousins in Doğubayazıd is that while Sayyid Abdurrahim Arwasî and his children operated as Qadîrî sheikhs, Sayyid Mustafa Arwasî carried out his guidance activities as Naqshbandî-Khalidî sheikh. The family left a very valuable legacy to the Ağrı community with some copyrighted Works, as well as dozens of students trained in the madrasahs opened in Doğubayazıd, Taşlıçay and Diyadin districts. Among the personalities from the Arwasî family who contributed to the science and mysticism of Ağrı, Sayyid Abdurrahim Arwasî, Sayyid İbrahim Arwasî (d. 1247/1832), Sayyid Abdülaziz Arwasî, Sayyid Muhammed Emin Arwasî (d. 1332/1914), Sayyid Mustafa Arwasî (d. 1959), Sayyid Salih Arwasî (d. 1988), Khalife Yusuf Arwasî (d. 2003) are the most mentioned names.

Keywords: *Scientific and Sufi Culture, Arwasi Family, Sayyid Abdurrahim Arwasî, Sheikh Mustafa Arwasî, Ağrı*

YAKIN DOĞU TASVİR SANATINDA BOĞA BİRLEŞİMİ KARIŞIK YARATIKLARAkın TEMÜR¹

Tasvir sanatının oluşumunda önemli bir role sahip olan hayvan figürlerinin, Paleolitik Dönemlere kadar uzanan bir geçmişi olduğu bilinmektedir. İlk mağara resimlerinde karşımıza çıkan bu tasvirler, zamanla sanatın her alanında ve farklı şekillerde görülmeye başlar. Yaşadığı coğrafyaya ve kültüre bağlı olarak birçok hayvanın tasvir edildiği görünmesine karşın, tasvir edilen hayvanların en başında boğaların geldiği şüphesiz bir gerçektir. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçtiği dönemle birlikte, daha da önem kazan boğalar, eril bir tanrı sembolü olarak, bolluğun, gücün ve kudretin bir sembolü haline dönüşürler. Bu özelliği ile Yakın Doğu Uygarlıklarının hemen hemen hepsinde tanrısal bir simge olarak, karşılık bulurlar. Boğa binlerce yıl süren bu tarihsel yolculuğunda, bulunduğu kültüre ve döneme bağlı olarak farklı anlamlar yüklenerek yoluna devam eder. Bu süreçte kimi zaman boğa gövdesine farklı uzuvlar eklenirken, kimi zaman da boğa başı farklı bir canlının gövdesine eklenir. Bu süreçte boğa ve farklı hayvanların uzuvlarının birleşimi ile karışık veya fantastik yaratık olarak adlandırılan, çok sayıda tip ortaya çıkar. Bu yaratıklar kimi zaman bir tanrının yerine geçerken, kimi zamanda tanrılar ve insanlar arasında bir yere yerleştirilerek kutsal bir varlık statüsü kazanır. Bu çalışmanın amacı ise, Yakın Doğu Uygarlıklarının tasvir sanatında sıkça gördüğümüz, boğa uzuvlarının birleştirilmesiyle oluşturulmuş karışık yaratıkların, eserler üzerindeki izlenebilen gelişimini belirlemek ve kullanıldığı toplumdaki anlam ve önemini ortaya koyabilmektir. Bu kapsamda yaratıkların baş, gövde kanat gibi eklentilerinden yola çıkılarak ana ve alt tipleri belirlenmiş ve kronolojik olarak gelişimleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yakın Doğu Sanatı, Yakın Doğu Mitolojisi, İkonografi, Boğa, Karışık Yaratıklar*

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kurupelit Kampüsü/55139-SAMSUN. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9777-5256> E-mail: akin.temur@omu.edu.tr

BULL COMBINATION MIXED CREATURES IN NEAR EASTERN DESCRIPTION ART

Akın TEMÜR¹

It is known that animal figures, which have an important role in the formation of the art of depiction, have a history dating back to the Paleolithic Periods. These depictions, which first appeared in cave paintings, gradually began to be seen in every field of art and in different forms. Although it seems that many animals are depicted depending on the geography and culture they live in, it is an undoubted fact that bulls come first among the depicted animals. Bulls, which gain more importance with the period when human beings settled down, turn into a symbol of abundance, power and might as a masculine god symbol. With this feature, they find a response as a divine symbol in almost all of the Near Eastern Civilizations. In this historical journey that lasts for thousands of years, the bull continues on its way, with different meanings depending on the culture and period it is in. In this process, sometimes different limbs are added to the bull's body, and sometimes the bull's head is added to the body of a different creature. In this process, many types, called mixed or fantastic creatures, emerge with the combination of the bull and the limbs of different animals. These creatures sometimes take the place of a god, and sometimes they are placed somewhere between gods and humans, gaining the status of a sacred being. The aim of this study is to determine the traceable development of mixed creatures created by combining bull limbs, which we frequently see in the depiction art of Near Eastern Civilizations, and to reveal their meaning and importance in the society in which they are used. In this context, the main and subtypes of the creatures were determined based on the appendages such as head, body and wings and their chronological development was tried to be revealed.

Keywords: *Near Eastern Art, Near Eastern Mythology, Iconography, Bull, Mixed Creatures*

¹ Assoc. Prof. Dr., Ondokuz Mayıs University, Faculty of Letters, Department of Archaeology, Kurupelit Campus 55139-SAMSUN. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9777-5256> E-mail: akin.temur@omu.edu.tr

NÜH TUFANI'NIN SANATSAL ANLATIMI: ARAP DİLİ VE BELAGATI PENCERESİNDEN NUH TUFANI

Aykut KAYA¹

Kur'an'ı kerim Tufanın hadisesinin nasıl gerçekleştiğini etkili bir üslup, sanatsal bir anlatım ve gözümüzle görüyormuşçasına canlı bir manzara olarak sunmaktadır. Bu sebeple bazı belagatçılar tûfan hadisesinin ayrıntılı olarak anlatıldığı ayetleri (Hûd 11/44, Kamer 54/11-14) Kur'an'ın en beliğ ayetleri olduğunu belirtmişlerdir ve Belagatin lafzî - manevî sanatların hepsini ihtiva ettiğini belirterek buradaki belâğî inceliklerin açıklanmasına özel ihtimam göstermişlerdir. Bu çalışma, tufan hadisesini Kur'an'ı Kerim'de belagat sanatları açısından anlatımını esas alarak lafız-mana arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda Tûfan hadisesinin canlı bir şekilde gerçekleştiğini resmeden Hûd 11/44 ve Kamer 54/11-14 suresindeki belâğî nükteleri açıklamaya önem veren tefsirler çerçevesinde ele almıştır. Yöntemsel olarak ise Tufan hadisesini aşama aşama konusal olarak Tufan öncesi tebliğ dönemi, tufanın başlangıcı, gelişim aşamaları, tufandan manzaralar, tufanın sonu şeklinde ele alıp her aşamada olayın muhatapları etkilemek için kullanılan belagat incelikleri belirtilecektir. Sonuç olarak, insanlık tarihinde tevhid meşalesinin temsilcileri olan peygamberlere ve onun yol arkadaşlarına eziyet eden, aşağılayan, inkarda karar kılmış ve bu yolda maddi-manevi bütün gücüyle Allah'ın nurunu söndürmeye çalışanlar, Allah'ın gazabına düçar olmuşlardır. Kur'an, tufan hadisesinin her aşamasını veciz ve öz olarak anlatmıştır. Böylece olayın zihinlerde daha kalıcı ve de muhataplar üzerinde daha etkili olmuştur. Hem seçilen kelimelerde mecâzi anlatıma yer vermiş hem de kelimelerin bir araya getirdiği cümlelerde lafzî-belâğî nükteleri barındırmıştır. Bütün insanlığı ilgilendiren bu hadise ise sonraki nesillerin ders alması için sözde/dilde etkili olmayı sağlayan belâgatin bütün sanatlarını -klasik belâgat kitaplarının kararlaştırdığı belâgat türleri: meâni, beyan, bedî'- kapsayan bir anlatımla Kur'an'da yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: *Tefsir, Nûh Tufanı, Nûh Kıssası, Belâğî Nükteler, Lafız-Mana Uyum*

¹ Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, yakupsami@gmail.com

ARTISTIC EXPRESSION OF NOAH'S FLOOD: NOAH'S FLOOD FROM THE PERSPECTIVE OF ARABIC LANGUAGE AND RHETORIC

Aykut KAYA¹

The Qur'an presents how the event of the Flood took place in an effective style, an artistic expression, and as a vivid landscape as if we were seeing it with our eyes. For this reason, some rhetorical scholars stated that the verses in which the event of Flood is described in detail (Hud 11 / 11/44, Kamer 54 / 11-14) are the most eloquent verses of the Quran. And by stating that rhetoric includes all literary and spiritual arts, they paid special attention to the explanation of the eloquent subtleties here. This study aims to reveal the relationship between word and meaning based on the narration of the flood incident in terms of the arts of eloquence in the Quran. In this context, Hûd 11/44 and Kamer 54 / 11-14, which depict that the flood incident took place vividly, discussed the eloquent witnesses within the framework of interpretations that attach importance to explanation. In terms of methodology, the Flood event will be handled gradually as the period before the Flood, the beginning of the flood, the stages of development, the landscapes from the flood, the end of the flood, and the subtleties of rhetoric used to affect the addressees of the event at every stage. As a result; Those who tortured and humiliated the prophets, who were the representatives of the torch of oneness in human history, and their companions, decided to deny them, and those who tried to extinguish the light of Allah with all their material and spiritual power, have fallen into the wrath of Allah. The Qur'an has described every stage of the flood event concisely and concisely. Thus, the event became more permanent in the minds and more effective on the interlocutors. It both included metaphorical expression in the selected words and contained literal-rhetorical wit in the sentences brought together by the words. This incident, which concerns all humanity, is included in the Quran with a narrative that covers all the literal and spiritual arts of rhetoric - the types of rhetoric determined by classical 'ilm al-balaghah books: al-ma'ânî, al-bayân and el-bedî' - that supposedly enable the next generations to take lessons.

Keywords: *Exegesis, Noah's Flood, Noah Story, Arts of Eloquence (Balagah), Word-Meaning Harmony*

¹ PhD., Şırnak University, Faculty of Theology, yakupsami@gmail.com

“NUH'UN GEMİSİ” METAFORU: İNSANLIĞIN KAYIP KÜLTÜR KİTASI OLARAK İSLAM MEDENİYETİNİN VERİLERİYLE İLİŞKİYE GEÇME ÇABASI

Bayram ÇINAR¹

İnsan ruh ve bedenden oluşan bir bütünü ifade eder. Kültürün öznesi olarak insan duygusal ve zihinsel süreçlerin oluşturduğu bütünün adıdır. Bu varsayıma göre duygusal veya zihinsel eksiklikler söz konusu bütünlüğe zarar verir. Bireyin yaşamında hafıza kayıpları ne ifade ederse, insanlığın tarihinde kayıp medeniyetler de aynı anlama karşılık gelir. İnsanın gelişim şeması biyolojik, psikolojik ve zihinsel bu süreçlerin birinin ötekini tamamlayan bir ilişki içinde olduğunu varsayar. Kişinin birey olma çabası bu bileşenlerin olabildiğince eksiksiz olması ve tamamlanması ile mümkündür. Bireyin kimlik ve kişiliğini ancak bu şekilde tamamlayabileceği düşünülür. Bu durum, insanlar kümesinin oluşturduğu büyük insanlık ailesi açısından da farklılık göstermez. Bireyin hafızasına karşın insanlığın tarihi vardır ve aynı görevi üstlenir. Bireyde hafıza kaybının bireyin yaşam konforu üzerindeki etkisi ne ise toplumların tarihsel şuur kaybının da toplum üzerindeki etkisinin aynı etkiyi yapacağı varsayılır. Çünkü her ikisi de ardışık olarak gelişir, yeni edinimler eski kalıtlara yaslanarak hayata tutunur.

İslam kültür geleneği insanlığın ortak mirasından beslenerek belirli bir kıvam ve forma kavuşmuştur. Onun özgün yanları bile bu ortak kültür havuzunun yerel nitelik gösteren yanlarının bir sonucudur. Kendinden önceki medeniyetlerin sağladığı olanaklar bu oluşumda temel öğedir. Bu yönüyle İslam medeniyeti, antik medeniyetlerden yapılan tercümelerden ve oradan yapılan eklemlemelerden bağımsız düşünülemez. Batı düşüncesinin Yunan kökleri ile buluşmasına ilham veren de olgu tarihçiliği açısından İslam düşüncesi olmuştur. Bu yönüyle medeniyetler kendinden önceki kültürel çabalardan beslenirken, kendinden sonrakiler kültürleri de besler.

Geçmiş medeniyetlerde yaşanan kültürel kayıplar önemli oranda bir şuur eksikliği ve taşınma imkânları sorunları sebebiyle meydana gelmiştir. Fakat İslam kültürü içerisinde meydana gelen kayıplar, önemli orandan bu medeniyetin mensuplarının duyarsızlıkları sebebiyledir. Söz konusu ilgisizliğe ek olarak ideolojik kamplaşmalar ve kültür okuryazarlığı olmamanın doğurduğu bilgisizlikten beslenmektedir. Tarihsel ve ideolojik sebeplerle yok edilen kısmı geri getirilemeyecek biçimde kayıptır. Fakat ilgisizlik sebebiyle büyük oranda el yazmaları halindeki bu müktesebata ilişkin ilgiyi arttırmayı başarabilirsek bu kültürün önemli bir kısmını hala kurtarma imkânına sahibiz.

Peki, ama gerçekten bu kültürel miras kurtarılmalıy mı? gerektirecek kadar önemli verileri saklamakta mıdır? Bu veriyi kurtarmak için harcanacak para ve zamana değecek envanter, bu bakiye içerisinde çıkarılabilir mi? Çalışmamız, tarihin yeniden yazılmasını gerektirebilecek önemli datanın bu kültür aramasından ortaya çıkabileceğini varsayar. Böylece doğru bildiğimiz yanlışların düzeltilmesi mümkün olabileceği gibi, gelişme ve ilerleme motivasyonunu kaybetmiş Müslüman toplumun kökleri ile buluşarak özgüven kazanmasını olası kılacaktır. Ortaya çıkacak yeni tabloda ilerlemenin önünde engel rolü üstlenen kitlelerin ilerlemenin lokomotifleri olmaları sağlanabilecektir gibi görünüyor.

Bu çalışmada insanlığın ortak mirası olan bu değeri, geleceğin dünyasına taşımanın gerekliliği, imkânı ve parametreleri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medeniyet, Kültür, İslam, İnsanlığın Ortak Mirası, Bilim

¹ Dr., GAMEM (MEB), kocacinarby@gmail.com, Orcid: 0000-0002-4886-7610,

THE METAPHOR OF "NOAH'S ARK": HUMANITY'S EFFORT TO ENGAGE WITH THE DATA OF ISLAMIC CIVILIZATION AS A LOST CONTINENT OF CULTURE

Bayram ÇINAR¹

Man refers to a whole consisting of soul and body. Human as the subject of culture is the name of the whole formed by emotional and mental processes. According to this assumption, emotional or mental deficiencies undermine that integrity. Lost civilizations in the history of humanity mean the same thing as memory loss in an individual's life. The human development scheme assumes that one of these biological, psychological and mental processes is in a relationship that complements the other. The individual's effort to become an individual is possible if these components are as complete and complete as possible. It is thought that the individual can complete his identity and personality only in this way. This situation is no different in terms of the great human family formed by the human cluster. Despite the memory of the individual, humanity has a history and undertakes the same task. It is assumed that the effect of historical loss of consciousness on the society will have the same effect on the society as the effect of memory loss on the individual's comfort of life. Because both develop sequentially, new acquisitions cling to life by leaning on old remains.

The Islamic cultural tradition has attained a certain consistency and form by being fed from the common heritage of humanity. Even its original aspects are the result of the local aspects of this common cultural pool. The opportunities provided by the previous civilizations are the basic element in this formation. In this respect, the Islamic civilization cannot be considered independent of the translations made from ancient civilizations and the articulations made there. It was Islamic thought in terms of historiography of facts that inspired the meeting of Western thought with its Greek roots. In this respect, while civilizations feed on the cultural efforts before them, they also feed the cultures after them.

Cultural losses experienced in past civilizations have occurred mainly due to a lack of consciousness and problems of transportation opportunities. However, the losses in Islamic culture are mostly due to the insensitivity of the members of this civilization. In addition to the aforementioned indifference, it is fed by ideological polarizations and ignorance caused by lack of cultural literacy. The part that has been destroyed for historical and ideological reasons is irretrievably lost. But if we manage to raise interest in this acquis, which is largely in manuscript form due to lack of interest, we still have the opportunity to save a significant part of this culture.

Well, but does this cultural heritage really store data that is important enough to be saved? Is the inventory worth the money and time to recover this data out of this balance? Our study assumes that important data that may require rewriting history can emerge from this culture search. Thus, it will be possible to correct the mistakes that we consider right, and it will make it possible for the Muslim society, which has lost its motivation to develop and progress, to gain self-confidence by meeting with its roots. In the new picture that will emerge, it seems that the masses, who play the role of an obstacle to progress, will be the locomotive of progress.

In this study, the necessity, possibility and parameters of carrying this value, which is the common heritage of humanity, to the world of the future are discussed.

Keywords: *Civilization, Cultur, İslam, Common Heritage Of Humanity, Science*

¹ Dr., GAMEM, kocacinarby@gmail.com, Orcid: 0000-0002-4886-7610,

OKUL MÜFREDAT KARARINDA DANS, TAE-BO VE PİLATESE YER VERİLMESİYLE ÖĞRENCİLERİN BİYOMOTRİK POTANSİYELİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Chivu Iacob DANIEL¹

Öğrencilerin yeni heyecan verici fiziksel egzersiz biçimlerini uygulama endişesi, öğretim içeriğinin ve beden eğitimi ile spor araçlarının yeniden gözden geçirilmesini gerektirir, böylece her ikisi de hedeflere ulaşılması için yapılandırılır (uyumlu fiziksel gelişim, sağlık optimizasyonu, vb.) İlgili kişilerin (öğrencilerin), boş zaman olanaklarına, hedeflerine ve memnuniyetlerine bağlı olarak başlangıçta organize edilmiş, daha sonra ise bağımsız hale gelmiş bir biçimde fiziksel egzersiz yapmaya olan ilgileri artar.

Sosyal uygulamalar, genç neslin (fitnes, aerobik, tae bo, pilates, kaykay, modern dans, balo salonu dansı, vb.) gibi yeni fiziksel egzersiz uygulama biçimlerine karşı daha büyük bir iştahı olduğunu göstermiştir, bu da okulun hareketsizliği ve çekici olmayan eğitim uygulamalarını bir kenara bırakarak, öğrencilerin gereksinimlerini karşılaması, organize bir çerçevede yeni içerik sağlaması anlamına hale gelir.

Günlük yaşamda hem estetik hem de sağlık açısından iyi bir fiziksel kondisyon ihtiyacı genç nesil için önemli konudur. "Geleneksel" beden eğitimi artık çekici değildir. Genç nesil toplum tarafından teşvik edilen ve birçoğunun ilgisi tamamen maddi olan, uzmanlaşmamış kişiler tarafından sunulan yeni fiziksel aktivitelere yönlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müfredat, Beden Eğitimi, Öğrenciler, Motrik Aktiviteler, Biyomotrik

¹ Doç. Dr., "Constantin Brancusi" Târgu Jiu Üniversitesi, e-mail:daniel.chivu1984@gmail.com

IMPROVEMENT OF STUDENTS' BIOMOTRIC POTENTIAL BY INTRODUCING DANCING, TAE-BO AND PILATES WITHIN THE CURRICULUM ON SCHOOL'S DECISION

Chivu Iacob DANIEL¹

Students's concern to practice new exciting forms of physical exercise requires a reconsideration of didactic content and means of physical education and sport in order to structure them so that both lead to the achievement of the objectives (harmonious physical development, health optimization, etc.) and the increase of interest of those concerned (students) for practicing physical exercise in an organized form initially and then independently, depending on the possibilities of leisure, on the objectives and on the satisfaction.

Social practice has shown that the young generation has a greater appetite for the new forms of practicing physical exercises (fitness, aerobics, tae bo, pilates, skateboard, modern dance, ballroom dance, etc.) so that it becomes important that school gives up imobillity and unattractive educational offers and meets the students' requirements, providing new content in an organized framework.

The need of a good physical condition in everyday life, both aesthetic and in terms of health, are important issues for the young generation. The "traditional" physical education is not attractive anymore, the young generation redirects toward new physical activities promoted by the society, many of them proposed by unspecialized people whose interest is purely material.

Keywords: *Curriculum, Physical Education, Students, Motric Activities, Biomotric*

¹ Associate Professor, "Constantin Brancusi" University of Târgu Jiu, e-mail:daniel.chivu1984@gmail.com

HAÇLILAR KARŞISINDA SELÇUKLU MAKAMI: AZERBAYCAN ŞAİRİ NİZAMİ'DEN ERZİNCAN HAKİMİ MELİK BEHRAM ŞAH'A SÖZ İHTİRAMI

Ebülfez EZİMLİ¹

= Büyük Azerbaycan şairi Nizami Gencevi tevellüdünün 880. yıl anısına.

`Qopardığın tufanda yuxuya gedən insan,/ Nuh olsa da, boğular, sağ qala bilməz, inan`= Nizami Gencevi Selcuklu hökmdarı Behram şahın şenine söz-ün uca megamından yeni söz. Sözün devamı:

Selçuklular: Makamın Makamı. İslam faziletleri ve Büyük Türk iradesi ile Selçuklar Yer üzerinde Yeni Dünya yarattılar: beşer evladına hümanizm, özgür yaşamak inamı ve iradesi aşıladılar. Dünya Selçuklular zamanları içerisinde kendini daha özgür ve inamlı hissetti.

Selçuklular Türk-İslam dünyasının Fazilet Makamlarını dünya mevkiine çıkarttılar: haçlılar o makamların önünde tap ede bilmediler.

Hükümdar Makamı. Fahreddin Behram Şah h. 560'ta (1165) Erzincan beyliğinin başına geçmiştir. Babası Dâvud Erzincan'ı idare edenlerden olup. Behram Şah, “Melik”, “Emîrül-Ümerâ” unvanını almıştır. O, akıllı, dürüst, ahlâklı, âdil, şefkatli ve cömert bir hükümdar idi. 1225 yılında vefat etti. Türbesinin Erzincan civarındaki Aşağı Ula köyü yakınında olduğu söylenir.

Sözün Vasıf Makamları: Şair Nizami'den Behram Şah'a Hikmet Makamı. Azerbaycan şairi Nizami Gencevi (XII: asr) de bu mevkii ve makamların hikmetlerine vakıf olmuş ve Fahreddin Behram Şah'a yüz tutmuş, “Sırlar Hazinesi” (Mahzan-ül Asrar”) adlı ilk poemasını ona hasır etmiş ve büyük hükümdara sözden hikmet tacı dokumuştur.

Eserde Behram Şah'tan üç bölümde bahis ediliyor.

Birinci bölüm: “Davud oğlu Melik Fahreddin Behram Şahın Şen'ine”;

İkinci bölüm: “Behram Şah'a Hitap ve Ta'zim”;

Üçüncü bölüm: ”Bu kitabın yazılması”:“Kılıçlar arasında Hutbeni okumuşum”

Her üç başlık dört vasıftan ibaret olan “Hz.Muhammed'in (s.a.v) Medhi” bölmesinden sonra gelir. Nizami, Behram Şah'ı inci danelerine benzer bir söz düzümleri ile vasıf ediyor:

Birinci yön: onu “beşer gevherinde şeref, yaraşık”, “her kesin gözüne ışıık” adlandırır;

İkinci yön: şair, hükümdara müracaatla söylüyor ki, sırların ile “dokuz karınlı göklerin hamile” kalıp, “gökler, şen'ine tebil çalıp- “Zafer yar olsun” - söyler”;

Üçüncü yön: “Yere, Göke şeref olan iki balık, gevherine sedefdir”,

“kılıç şakı olan Ay, kılıcının zehminden kaçıp buluta girer”.

Nizami Gencevi hükümdar Behram Şah'ı her makamına has ucalıklardan karakterize ediyor:

“O, Süleyman yüzüklü, güneş taçlı hükümdar;

Melik Fahreddin adı- dünyamıza iftihar” idi.

Yahut:

“Yetkin ağı, kamalı tanıttırıp dünyada,

¹ Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Nahçıvan Müellimler Enstitüsü, ezimliebulfez@yahoo.com.tr, Azerbaycan

Şahların serveridir, asla basılmaz ya da”.

Bu anlatımlar şair Nizami'nin de bir insan, şair gibi uca makamlara layık olduğunu kanıtlayan benzerilerdir: bu, hükümdarlara layık olan mevkiidir. Bu Fahreddin Bahram Şah mevkiidir; şair o mevkiini çok güzel anlıyor:

“Hilafet tahtı gibi (onun) şahlık tahtı ucaldı”;

O, Adhaz'da, Rum elinde şanlı gelebe (zafer) çaldı”.

Bu, Behram şah makamı olmakla, Hakkın batıl, Selçukluların Haçlılar üzerinde zaferi, Büyük Selçuklu Makamı demek idi.

Anahtar Kelimeler: *Selçuklu Fahreddin Behram Şah, Nizami Gencevi ve Behram Şah, “Sırlar Hazinesi”*

SELJUK AUTHORITY AGAINST THE CROSSES: AZERBAIJAN POET RESPECT FROM NIZAMI TO MELİK BEHRAM SAH, JUDGE OF ERZINCAN

Ebulfez EZİMLİ¹

= In memory of the 880th anniversary of the birth of the great Azerbaijani poet Nizami Ganjavi.

`The person who died in the flood that you lost,/ Even though Noah, they drown, he can't survive, believe`=

Nizami Ganjavi Selcuklu ruler Behram Shah's new word from word-of-the-know to the sheen.

Continuation of the word:

Seljuks: Maqam of Authority. With the virtues of Islam and the Great Turkish will, the Seljuks created a New World on Earth: they instilled humanism, faith and will to live freely in their human children. The world felt more free and confident during the Seljuks times.

The Seljuks raised the Virtues of the Turkish-Islamic world to a world position: the crusaders could not worship in front of those authorities.

Sovereign Office. Fahreddin Bahram Shah h. He became the head of the Erzincan principality in 560 (1165). His father Davud is one of the rulers of Erzincan. Bahram Shah received the title of "Malik", "Emîrül-Ümerâ". He was a smart, honest, moral, just, compassionate and generous ruler. He died in 1225. It is said that his tomb is near the village of Asagi Ula in the vicinity of Erzincan.

Qualification Positions of the Word: From Poet Nizami to Behram Shah, The Authority of Wisdom. Azerbaijani poet Nizami Ganjavi (XII: asr) was also aware of this position and the wisdom of the authorities and faced Fahreddin Bahram Shah, he woven his first poem named "Treasure of Secrets" (Mahzan-ül Asrar) for him and gave the great ruler a crown of wisdom. .

In the work, Bahram Shah is mentioned in three parts.

First part: "To Melik Fahreddin Behram Shah's Sen, son of David";

Second part: "Address and Ta'zim to Bahram Shah";

Third chapter: "Writing this book": "I have read the Sermon between swords"

All three titles come after the "Madhi of the Prophet Muhammad (pbuh)", which consists of four attributes. Nizami characterizes Bahram Shah with a phrase similar to pearls:

First aspect: he calls it "honor in human spirit, worthy", "light in every eye";

The second direction: the poet says with reference to the ruler that with your secrets, "nine-bellied heavens are pregnant", "the heavens play tabil to your shen" - "Glory be yar" - says";

Third direction: "Two fish that are honor to the earth and to the sky are mother-of-pearl to their core",

"The Moon, which is a sword song, escapes from the poison of its sword and enters the cloud".

¹ Nakhchivan State University, Nakhchivan Teachers Institute, ezimliebulfez@yahoo.com.tr, Azerbaijan

Nizami Ganjavi characterizes the ruler Bahram Shah with the frivolity peculiar to each office:

“He is the king with the ring of Solomon and the crown of the sun;
The name of Melik Fahreddin - pride in our world”.

Or:

"A competent net, wedge is introduced in the world,
It is the server of the kings, never raided or”.

These narratives are similar to proving that the poet Nizami is also worthy of extreme positions like a human being, a poet: this is his position worthy of rulers. This is the Fahreddin Bahram Shah site; The poet understands that position very well:

“Like the throne of the caliphate, (his) throne of shah has come to an end”;
He stole the glorious victory (victory) in Adhaz at the hands of the Greeks”.

Being the rank of Bahram Shah, this meant the falsehood of the Right, the victory of the Seljuks over the Crusaders, and the Great Seljuk Position.

Keywords: *Seljuk Fahreddin Behram Shah, Nizami Ganjavi and Behram Shah, “Treasure of Secrets”*

DİNİ, ARKEOLOJİK VE PALEOİKLİMSEL AÇIDAN NUH TUFANI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Engin KEKEÇ¹

Afrika dışındaki bütün kıtalardaki efsane ve mitlerde hayatın bitişi ve başlangıcı temasının benzer bir motif içerisinde, büyük bir sel ile gerçekleştiği aktarılmaktadır. Bu motif içinde, yeryüzündeki canlı yaşamı, seçilmiş bir kişi (kahraman) önderliğinde tekrar yeşermektedir. Amerika'daki Maya ve Aztek efsanelerinden Avustralya Aborjinlerinin efsanelerine kadar yaygın olan büyük bir sel veya tufan ile ilgili en eski yazılı belgelerin Mezopotamya'da bulunmuş olması ise, felaketin başlangıç noktası olarak buraya işaret etmektedir. Bu olayın, tarihsel bir gerçeğe dayanıp dayanmadığını anlamak, bu çalışmanın esas amacını oluşturmaktadır. Bunun için paleoiklimsel ve paleocoğrafi araştırmaların sonuçları, kazısı yapılan arkeolojik yerleşimlerdeki selle ilişkili katmanlar, gemicilik ve denizcilikle ilgili arkeolojik ve filolojik veriler ile çivi yazılı tabletlerdeki ilgili bölümler karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Buzullardan alınan karotlar ile Kuzey ve Güney Mezopotamya'daki bazı kentlerin kazıları sırasında saptanan kalın alüvyal dolgular, farklı dönemlerde iklimsel değişikliklerin veya afetlerin gerçekleştiğini göstermiştir. Fakat bunu, Tevrat'ta bahsedildiği gibi tüm karayı ve onun üstündeki yaşamı sular altında bırakacak ölçüde bir tufan yerine, küresel ısınma ve soğuma süreçlerine bağlı olarak gerçekleşen daha küçük afetler olarak dikkate almak gerekmektedir. Holosen'deki en sert mevsim değişimleri dahi dikkate alındığında, bulunduğu alana göre nispi yüksekliği ortalama 4300 m olan Ağrı Dağı veya etrafına göre ortalama 1000 m yüksekte bulunan Cudi'yi yutacak bir sel felaketinden bahsetmek mümkün görünmemektedir. Böyle bir sel felaketi mümkün olsa dahi, MÖ 3. binyıl ve ötesine giden gemicilik tarihinde Nuh'un gemisi ile karşılaştırılabilecek büyüklükte ve dayanıklılıkta bir geminin mevcut olmadığı hem arkeolojik hem de filolojik olarak söylenebilmektedir. Roma İmparatoru Caligula'nın "yüzen saray" olarak nitelendirilen gemileri bile, Gılgamış Destanı'ndaki ve Tevrat'taki gemi ölçülerine yaklaşmamaktadır.

Büyük bir volkanik patlama, depremler veya açlık yerine sel felaketinin nihai son için seçilmesi, belki de yaşanmış olabilecek bir afetin yanı sıra, dönem insanının tanık olabileceği ölçüde sık tekrarlanan ve her zaman hatırlansın istenen bir korkuyla (boğulma) ilgilidir. Böylece hem günahlardan geri tutan bir caydırıcı hem de başlangıç umutlarını yeşerten bir sembolizm oluşturulmuştur. Toplumun kökeninde yatan bu sembolizm, tarihsel veya dini boyutu fark etmeksizin, bir kahramanın önderliğinde yeşeren umutları ve insanoğlunun yeniden toparlanma arzusunu ortaya koymasından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Mezopotamya, Gılgamış, Tevrat, Ağrı Dağı, İklim Değişikliği*

¹ Araştırma Görevlisi, Kocaeli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Umuttepe/Kocaeli-TR. E-posta: engin.kecec@gmail.com. ORCID No: 0000-0001-9052-9239.

AN EVALUATION OF NOAH'S FLOOD FROM THE RELIGIOUS, ARCHAEOLOGICAL AND PALEOCLIMATOLOGIC PERSPECTIVES

Engin KEKEÇ¹

In the legends and myths of all continents except Africa, it is reported that the theme of the end and the beginning of life took place in a similar motif, with a great flood. In this motif, the living life on earth regenerates under the leadership of a chosen person (hero). Understanding whether this event is based on a historical fact is the main purpose of this study. For this purpose, the results of paleoclimatologic and paleogeographic researches, the layers associated with the flood in the excavated archaeological settlements, the archaeological and philological data related to shipping and maritime, and the relevant sections in the cuneiform tablets were evaluated in a comparative way.

Cores taken from glaciers and thick alluvial fills which were found during the excavations of various cities in Northern and Southern Mesopotamia, showed that climatic changes or disasters took place in different periods. However, this should be considered as smaller disasters due to global warming and cooling processes, rather than a flood that would cover the entire land and the life on it, as mentioned in the Torah. Considering even the harshest seasonal changes in the Holocene, it does not seem possible to talk about a flood disaster that would swallow Mount Ararat, which is about 4300 m high relative to the area it is located, or Cudi, which is 1000 m high on average compared to its surroundings. Even if such a flood was possible, it can be said, both archaeologically and philologically, that there was no ship comparable in size and durability to Noah's ark in the shipping history of the 3rd millennium BC and beyond. Even the ships of the Roman Emperor Caligula, which are described as "floating palaces", do not come close to the ship dimensions in the Epic of Gilgamesh and in the Torah.

Choosing a flood instead of a great volcanic eruption, earthquakes or famine is related to a fear (suffocation) that is repeated as often as the people of the period could witness and should always be remembered, as well as a disaster that may have occurred. Thus, both a deterrent from sins and a symbolism that regenerates initial hopes were created. This symbolism, which lies at the root of society, is important in terms of revealing the hopes that flourish under the leadership of a hero and the desire of humankind to recover, regardless of its historical or religious dimension.

Keywords: *Mesopotamia, Gilgamesh, Torah, Mount Ararat, Climatic Change*

¹ Research Assistant, Kocaeli University, Faculty of Science and Literature, Department of Archaeology, Umuttepe/Kocaeli-TR. E-mail: engin.kekec@gmail.com. ORCID ID: 0000-0001-9052-9239.

KUR'AN'DA İBLİS KISSASI BAĞLAMINDA MEKR VE SAVUNMA DİLİ

Eşref İNAN¹

Özel bir donanım ile yaratılan insan bu yeteneklerini geliştirmek üzere dünya sahnesinde bazı roller üstlenmek için gönderilmiştir. Bu yönlerinin gelişimi vahyin sayesinde hakikate sevk edilmek ile sağlanabilir. Hayat merdiveninde ilerlerken Şeytan önemli bir engel olarak göze çarpmaktadır. İblis, insanlık tarihinde ilk akli kıyası yaparak rabbiyle münakaşaya girmiş, Âdem'i ve çocuklarını düşman belleyerek bir mekr dili geliştirmiştir. Allah, onun apaçık düşman olduğunu bildirerek insanların uyanık olması yönünde sürekli ikazlarda bulunmuştur. Şeytanın hile ve tuzaklarında kullandığı dil, insanda vesvese kanadını geliştirerek onu çoğu defa hedefine ulaştırmaktadır. Vesveselerin insan üzerindeki etki yönü değişik yollarla ustaca kullanıldığı ayetlerle ifade edilirken onlardan korunma yolları da belirtilmiştir. Ayrıca Allah kendisinin inananların dostu olduğunu söylemekle onları cesaretlendirmektedir. Şeytanın sergilediği çok yönlü bu hile dili insanın mücadelesine ayrı bir anlam katmaktadır. Zira insan bu sayede üstün dereceler elde ettiği gibi mağlubiyetin acı sonunu da tadabilmektedir.

Meleklerin Hz. Âdem'e yaptığı secde onun şahsına yapılan özel bir ikramdır. Allah'ın emri olduğu için de Allah'a yapılan itaatin farklı bir yönü olarak anlaşılmalıdır. Yoksa Âdem'e yapılmış bir ibadet secdesi olarak değerlendirilmemelidir. Daha sonra Âdem ve eşine cennette diledikleri gibi yeme içme izni verilmiş sadece kendilerine yasaklı ağaca yanaşmamaları istenmiştir. Şeytanın vesvesesi ve iğvası muhataplarının isyanıyla sonuç vermiştir. Ayetlerde bir olay dizisi örülmüş iyilik ve kötülük sembolize edilerek bir imtihan ve sonucu anlatılmıştır. Bu kıssada bir münakaşa ve kibirlenme modeli şekillendirilmiştir. Şeytan sürekli üstün gelme adına aldatma ve münakaşa dilini özellikle kullanır. Ayette yaşanan bu gaybi olay defalarca anlatılarak böyle bir düşmanı önemsemenin gereğine atıfta bulunur. Şeytanın dostlarının da bu ikna ve saptırma metodunu kullanabileceği göz ardı edilmemelidir. Şeytan, verdiği sözden caydığını itiraf ederek sadece çağrıda bulunduğunu ve kendi üzerlerinde nüfuzunun olmadığını söyleyerek aldatıcı bir dil ile savunmada bulunur. Biz de bu çalışmamızla bu dili tahlil ederek çözüm yollarını değerlendireceğiz.

Anahtar Kelimeler: *İblis, Şeytan, Âdem, Savunma, Kibir*

¹ Dr., MEB, e.hamzainan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4417-2328

THE DECEITS AND DEFENSIVE LANGUAGE IN THE CONTEXT OF THE DEVIL'S PARABLE IN KORAN

Eşref İNAN¹

The human being Satan stands out as an important obstacle. By making the first mental comparison in the history of humanity, Iblis had an argument with his Lord, and he developed a language of deception by considering Adam and his children as enemies. By declaring that he is an open enemy, Allah has constantly warned people to be vigilant. The language that the devil uses in his tricks and traps develops the delusional wing in man, and often leads him to his goal. While the effects of delusions on people are expressed in verses in which they are used skillfully in different ways, the ways of protection from them are also stated. Moreover, Allah encourages them by saying that he is the friend of believers. This versatile language of deception exhibited by the devil adds a different meaning to the struggle of man. Because in this way, a person can taste the bitter end of defeat as well as obtaining superior degrees.

The angels Hz. The prostration he made to Adam is a special treat given to him. Since it is Allah's command, it should be understood as a different aspect of obedience to Allah. Otherwise, it should not be considered as a prostration of worship made to Adam. Later, Adam and his wife were given permission to eat and drink as they wished in Paradise, only they were asked not to approach the forbidden tree. Satan's delusion and temptation resulted in the rebellion of his interlocutors. In the verses, a string of events is knitted, symbolizing goodness and evil, and a test and its result are explained. A model of argument and arrogance is formed in this parable. Satan especially uses the language of deception and argument in order to constantly prevail. This unseen event in the verse is recounted many times, referring to the need to care about such an enemy. It should not be overlooked that the friends of Satan can also use this method of persuasion and diversion. By admitting that he has broken his promise, Satan defends himself with deceptive language, saying that he is only calling and has no influence over them. In this study, we will analyze this language and evaluate the solutions.

Keywords: *The Devil, The Evil, Adam, Defensive, Arrogance*

¹ Dr., MEB, e.hamzainan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4417-2328

KARAKİLİSE İBTİDAİ MEKTEBİ'NİN R. 1317-R. 1318 ÖĞRETİM YILI DEVAM DURUMU VE İMTİHAN SONUÇLARI

Fatma KAYA DOĞANAY¹

Osmanlı'da modernleşme denilince ilk akla gelen alanlardan biri eğitim olmuştur. Böyle olunca klasik eğitim kurumları olan sıbyan mektepleri, Enderun Mektebi ve medreseler yanında ibtidai mektepleri, rüşdiyeler, idadiler, sultaniler, Darülfünun ve birçok yeni eğitim kurumu teşkil edilmiştir. Yeni teşkil edilen kurumlar arasında bulunan ibtidai mektepleri ilköğretimin temelini oluşturmaktadır. Diğer yeni mekteplerde ve günümüzde olduğu gibi ibtidai mekteplerde de devam durumu ile ölçme ve değerlendirme önemli meselelerden biridir.

Bu bildirinin konusu Karakilise (Ağrı) İbtidai Mektebi'nin R. 1317-1318 (M. 1901-1902) Öğretim Yılı devam durumu ve imtihan sonuçlarıdır. Öğrencilerin devamları üçer aylık cetveller şeklinde tutulmuştur. İlk cetvel 1317 yılı Eylül, Teşrin-i Evvel ve Teşrin-i Sani aylarını kapsamaktadır. İkinci cetvel 1317 yılı Kanun-ı Evvel, Kanun-ı Sani ve Şubat ayları için hazırlanmıştır. Son cetvel ise 1318 yılı Mart, Nisan ve Mayıs ayları devam durumunu göstermektedir. Aylar içerisinde toplam öğrenci sayısına göre tam devamlı öğrenci sayısı oranı birinci sınıfta Şubat ayında en düşük, Teşrin-i Evvel ve Mart ayında en yüksek durumdadır. İkinci sınıfta yine en düşük Şubat, en yüksek Mart ayı; üçüncü sınıfta ise Mayıs en düşük, Teşrin-i Evvel, Mart ve Nisan ayları en yüksek orana sahiptir. Mektebin imtihanları hususî ve umumî olarak ikiye ayrılmaktadır. İlk hususî imtihan 1 Kanun-ı evvel 1317'de, ikinci hususî imtihan Şubat 1317 ve üçüncü hususî imtihan da Mayıs 1318'de yapılmıştır. Umumî imtihan 27 Haziran 1318'de gerçekleşmiş ve 61 öğrenci sınava katılmıştır. Sınava katılan 61 öğrenciden 5'i şahadetname aldıktan sonra mektebe devam edenler grubunu oluşturmuştur. Bu sınava göre öğrencilerin yaşları değerlendirildiğinde 8-16 yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Hususî ve umumî imtihanların ders başarı ortalamaları ele alındığında birinci sınıfta Ecza-yı Şerife ve Elifba-yı Osmanî dersi, ikinci sınıfta Kur'an-ı Azimü's-şan ve Hesap dersleri, üçüncü sınıfta Kur'an-ı Azimü's-şan, Mülâhhas İlm-i Hâl ve Risale-i Ahlâk dersleri en başarılı ortalamaya sahip derslerdir.

Bu çalışma nitel yaklaşımla ele alınmış ve veri toplama tekniği olarak doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmanın kaynaklarını Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivinden (BOA) alınan belgeler ve telif eserler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Karakilise (Ağrı), İbtidai/İptidai, Eğitim, Devam Durumu, İmtihan, Osmanlı*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, fatmaky@atauni.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-5199-9166

THE ATTENDANCE RATES AND EXAM RESULTS OF KARAKILISE PRIMARY SCHOOL IN R. 1317 – R. 1318 ACADEMIC YEAR

Fatma KAYA DOĞANAY¹

Education was one of the first areas that came to mind when modernization was mentioned in the Ottoman Empire. In this sense, besides primary schools, Enderun School, and madrasahs, which are among the classical educational institutions, elementary schools, junior high schools, high schools, universities (Darülfünun) and many other educational institutions were founded. Primary schools, which are among the newly established institutions, form the basis of primary education. As in other newly founded institutions and today's schools, the attendance, measurement and assessment were among the important issues in primary schools as well.

The topic of this presentation is the attendance rates and exam results of Karakilise (Ağrı) Primary Schools in R.1317-1318 (AD 1901-1902) academic year. Attendance rates of students were kept as in three-month intervals. The first table includes September, Teşrin-i Evvel (October) and Teşrin-i Sani (November) months of 1317. The second table was prepared for Kanun-i Evvel (December), Kanun-i Sani (January) and February months of 1317. And the last table shows the contribution of March, April and May of 1318. The ratio of the number of full-time students to the total number of students in the months, in the first grade February is the lowest, Teşrin-i Evvel (October) and March are the highest. In the second grade, February is the lowest and March is the highest. In the third grade, May has the lowest rate and Teşrin-i Evvel (October), March and April have the highest rates. The exams of the school are divided into two as private and general. The first private exam was held in Kanun-ı Evvel (December) in 1317, the second private exam was held in February 1317 and the third private exam was held in May 1318. The general examination was held on June 27, 1318 and, 61 students attended that examination. 5 of the 61 students who attended the exam formed the group of those who continued to school after receiving the certificate. When the ages of the students are evaluated according to this exam it is understood that they are between 8-16 years old. Considering the course success averages of private and general exams, Ecza-yı Şerife and Elifba-yı Osmanî course in the first grade, Qur'an-ı Azimu's-san and Calculus courses in the second grade and in the third grade Qur'an-ı Azimu's-san, Mülahhas Ilm-i Hal and Risale-i Ahlâk (Booklet of Moral) courses are the courses with more successful averages.

This study was handled with qualitative approach and document analysis was used as the data collection technique. The sources of this study consist of the documents and copyright works obtained from the State Archives Administration-the Ottoman Archives.

Keywords: *Karakilise (Ağrı), Primary School, Education, Attendance Rates, Exam, Ottoman Empire*

¹ Assist. Prof. Dr., Atatürk University, fatmaky@atauni.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-5199-9166

HALİFE YUSUF VE KIRAAT İLMİNDEKİ YERİ (TECVİDU'L-KURÂN ADLI ESERİ ÖZELİNDE)

Ferit DİNÇER¹

Halife Yusuf olarak da bilinen Yusuf Topçu, Ağrı Dağı'nın gölgesinde bulunan Doğubayazıt'ta yetişen seçkin şahsiyet ve büyük âlimlerden biridir. Çocukluğunun ilk 15 yılını Osmanlı devletinde geri kalan 65 yıllık ömrünü Cumhuriyet döneminde geçirmiştir. İshak Paşa'nın topçusu Şerif ağanın oğlu olan Halife, İlim tahsiline, Köylerinde imam-hatip olarak görev yapan Ahmed hocadan ders alarak başlamıştır. Daha sonra, bölgenin belli başlı ve meşhur medreselerde tahsilini sürdürerek icazetle tamamlamıştır. Medresede tahsil gördüğünden dolayı da askerliğini kışla yerine medresede yapmıştır. Beyazıt medreselerinde talebelik yaptığı esnada, kendisi gibi medrese talebesi olan Bediüzzaman Saîd-i Nursî hazretleri ile bir araya gelmiş ve arkadaşlıklar kurmuşlar. Birinci cihan harbi nedeniyle memleketinden başka illere göç etmek zorunda kalmış ve burada dahi ilim ve irfan yolunda çalışmalarını ihmal etmeyerek devam etmiş, Nakşî ve Kadirî tarikat şeyhlerinden icazet alarak “Zü'l-Cenaheyn” unvanına layık görülmüştür. Daha sonra memleketine dönerek, bölgedeki âlimlerin açmış oldukları ilim meşalesini teslim alarak vefatına kadar bu mukaddes yolda ilerlemiş ve emanet aldığı ilim meşalesini kendinden sonra gelen talebelerine teslim etmiştir. Bu ilmî çabasının mahsulü olarak insanların istifadesine sunmak üzere farklı alanlarda birçok dinî eser kaleme almıştır. Eserlerinin içinde bulunan “TECVİDU'L-KURÂN” adlı eseri, takdire şayan bir çalışmadır. Çok önemli bir ilim olmasına rağmen Tecvit ilmi, bölgedeki medreselerin birçoğunda teorik olarak bilinip kullanılmış ama pratik olarak ihmal edilmişti. Halife Yusuf, ihmal edilen bu ilme dikkatleri çekmek ve söz konusu ilmin, medreselerde tekrardan neşvu nema bulmak gayesiyle böyle bir çalışmaya ihtiyaç olduğunu hissederek, söz konusu eserini meydana getirmiş ve bölgenin kahir ekseriyetine hitap etmek için de eserini Kürtçe olarak yazmıştır. Eser aynı zamanda, bölgede kıraat alanında Kürtçe yazılan ilk eser unvanına da sahiptir. Adı geçen müellifi ve kıraat ilmine dair telif etmiş olduğu değerli eserini, alanla ilgili diğer eserlerle de mukayese ederek tanıtmak amacıyla kısa bir çalışma yaptık. Böylece ilim camiasına özellikle de Kur'ân-ı Kerimi okuma ve kıraat alanıyla ilgilenenlere bir nebze de olsa katkı sağlayacağını ümit ediyoruz.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Halife Yusuf, Kur'ân, Kıraât İlmi, Tecvidu'l - Kur'ân Eseri

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi, e-posta: dincerferit@gmail.com, Orcid: 0000000332694310.

CALIPH YUSUF AND HIS PLACE IN THE SCIENCE OF RECITATION (FOR HIS WORK TECVIDU'L-KURÂN)

Ferit DİNÇER¹

Yusuf Topçu, also known as caliph Yusuf is one the distinguished personalities and great scholars who grew up in Doğubeyazıt which is located in the shadow of Mount Ararat. He spent the first 15(Fifteen)years of his childhood in the Ottoman state and the remaining 65 (sixty five) years in the republican period. The Caliph, who is the son of Şerif Ağa, the gunner of İshak Pasha, started his education by taking lessons from a teacher named Ahmed Hodja, who worked as an imam-hatip(the person who commit himself to the islamic philosophy) in his villages. Later, he continued his education in the major and famous madrasas of the region and completed his education with ratification. Since he was educated in the madrasa, he did his military service in the madrasa instead of the barracks. While he was a student at Beyazıt madrasahs, he met with holiness Bediuzzaman Said-i Nursi, who was a madrasa student like him, and they become friends. Due to the First World War, he had to immigrate from his hometown to other provinces and continued his studies on the path of knowledge and wisdom here, and he was granted the title of "Zü'l-Cenaheyn" by obtaining permission from the Nakşi and Kadiri sect sheikhs. Then, returning to his hometown, he took the torch of knowledge that the scholars in the region had opened and proceeded on this sacred path until his death and handed over the torch of knowladge that he had entrusted to his successors. As a result of his scientific effort, he wrote many religious works in different fields in order to present them to the benefit of people. His work named TECVÎDU'L-KURÂN, which is included in his works, is an admirable work. Although it was a very important science, the science of Taqvid was theoretically known and used in many of the madrasas in the region, but it was practically neglected. Caliph Yusuf, feeling the need for such a study in order to draw attention to this neglected science and to find a resurgence of this science in madrasahs, created his work and wrote it in Kurdish to appeal to the vast majority of the region. The work also has the title of the first work written in Kurdish in the field of recitation in the region. We made a short study to introduce the aforementioned author and his valuable work on the science of recitation by comparing them with other works related to the field. Thus, we hope that it will contribute to the scientific community, especially to those who are interested in reading the Qur'an and recitation.

Keywords: *Pain, Caliph Yusuf, Qur'an, Recitation Science, Tajvîdu'l - The Work of the Qur'an*

¹ Dr. Faculty Member, Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Islamic Sciences, e-mail: dincerferit@gmail.com, Orcid: 00000000332694310.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ İL TEFTİŞ RAPORLARINA GÖRE AĞRI'NIN SOSYO-EKONOMİK DURUMU (1940-1950)

Hasan ÖZTÜRK¹

Bir dizi savaşın ardından Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte kurucu kadro, Türkiye genelinde sosyo-ekonomik durumun iyileştirilmesi adına çeşitli çalışmalar başlatmıştır. Kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak yapılan bu çalışmaların odağında, merkezden uzak ve savaşın en çok etkilediği şehirler yer almıştır. Kentsel kalkınmayla ilgili çalışmalar, 1939 yılına kadar sistemli bir şekilde devam etse de II. Dünya Savaşı ile birlikte bir durgunluk dönemine girmiştir. Buna rağmen savaşın devam ettiği yıllarda hükümet, Anadolu'daki şehirlerin durumlarını bütçenin el verdiği ölçüde geliştirmeye ve iyileştirmeye çalışmıştır. Savaş esnasında yaşanan ekonomik sarsıntı ise etkisini, savaş sonrasında şehirlerin gelişimlerinde yavaşlamayla göstermiştir. Hükümet, yapmış olduğu çalışmaları sistemli bir şekilde yürütmek, takip etmek ve şehirlerden haber almak adına parti il teşkilatlarını görevlendirmiştir. Bu görev neticesinde, Cumhuriyet Halk Partisi il teşkilatları, şehirlerin sosyo-ekonomik durumu hakkında merkeze düzenli bir şekilde raporlar sunmuştur. Parti il teşkilatının kentsel kalkınmada etkin olduğu yerlerden biri de Ağrı'dır. Türkiye'nin en doğusunda yer alan Ağrı'nın, tarihi ve kültürel yapısının çok eski dönemlere dayanmasının yanında vilayet, tarihte Anadolu'nun giriş kapısı olarak öne çıkmıştır. Bundan dolayı da vilayet, birçok kavim ve medeniyete şahitlik etmiştir. Diğer yandan vilayet, Cumhuriyet döneminde tarihi ve geleneksel yapısını korumuştur. Cumhuriyet döneminde Ağrı, gerek coğrafi konumu nedeniyle gerekse siyasi olayların etkisinden ötürü hükümetin, sosyo-ekonomik durumuna dikkat ettiği iller arasında yer almıştır. Çalışma kapsamında ele alınan 1940 ve 1950 yılları arasındaki dönemde vilayet üzerine birçok rapor hazırlanmıştır. Hazırlanan raporlar, savaş sonrasında yoğunlaşmış olup şehirde yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmeleri aktarma hususunda mühim bir rol oynamıştır. Raporlar ayrıca Ağrı'nın gelişmişlik düzeyi ve hükümetin Ağrı'ya bakış açısının tespiti hususlarında detaylı bilgiler içermektedir. Bu çalışmada, Cumhuriyet Halk Partisi il teftiş raporları çerçevesinde, 1940-1950 yılları arasında Ağrı'nın sosyo-ekonomik durumu incelenecektir. Böylece Atatürklü yıllarla özdeşleşen Erken Cumhuriyet Dönemi'ni takip eden on yıllık süre zarfında Ağrı'nın kat etmiş olduğu ilerleme ortaya konulacaktır. Temel kaynak mahiyetindeki raporlardan başka, döneme dair literatürden de istifade edilerek çalışmanın çerçevesi genişletilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı, CHP, İl Teftiş Raporları, Gelişme, Ekonomi*

¹ Dr. Öğr. Gör. İstanbul Galata Üniversitesi, hasandtcf@mail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8164-1966>

ACCORDING TO THE PROVINCIAL INSPECTION REPORTS OF THE REPUBLICAN PEOPLE'S PARTY SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF AĞRI (1940-1950)

Hasan ÖZTÜRK¹

With the proclamation of the Republic after a series of wars, the founding staff initiated various studies to improve the socio-economic situation throughout Turkey. The focus of these efforts to meet the socio-economic and cultural needs of the cities was the cities that were far from the center and most affected by the war. Although studies on urban development continued systematically until 1939, II. It entered a period of recession with World War II. Despite this, in the years when the war continued, the government tried to develop and improve the situation of the cities in Anatolia to the extent allowed by the budget. The economic turmoil experienced during the war showed its effect with the slowdown in the development of cities after the war. The government has appointed the provincial party organizations to carry out and follow up the works they have done in a systematic way and to receive news from the cities. As a result of this task, the provincial organizations of the Republican People's Party regularly submitted reports to the center on the socio-economic situation of the cities. One of the places where the party provincial organization is active in urban development is Ağrı. In addition to the historical and cultural structure of Ağrı, which is located in the easternmost part of Turkey, dating back to ancient times, the province stood out as the gateway to Anatolia in history. For this reason, the province has witnessed many tribes and civilizations. On the other hand, the province preserved its historical and traditional structure during the Republican period. In the Republican era, Ağrı was one of the provinces that the government paid attention to its socio-economic status due to its geographical location and the effect of political events. In the period between 1940 and 1950, which is covered within the scope of the study, many reports were prepared on the province. The reports prepared intensified after the war and played an important role in conveying the positive and negative developments in the city. The reports also contain detailed information on the level of development of Ağrı and the determination of the government's point of view towards Ağrı. In this study, the socio-economic situation of Ağrı between the years 1940-1950 will be examined within the framework of the provincial inspection reports of the Republican People's Party. Thus, the progress made by Ağrı during the ten-year period following the Early Republican Period, which was identified with the years of Atatürk, will be revealed. The framework of the study will be expanded by making use of the literature of the period, in addition to the reports that are the main source.

Keywords: *Ağrı, CHP, Provincial Inspection Reports, Development, Economy*

¹ Doctor Lecturer, Istanbul Galata University, hasandctf@mail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8164-1966>

URARTU UYGARLIĞI'NDA SANAT

Hatice KARADOĞAN¹

Ülkemizde yer alan Doğu Anadolu bölgesi, köklü bir geçmişe sahip ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir coğrafyadır. Doğu medeniyetinin altın çağı olarak bilinen dönem Mısır, Fenike, Babil, Assur, Hitit ve Urartu uygarlıkları dönemi olarak bilinmektedir. Urartu uygarlığı da bu bölgede altın çağı uygarlıklarının sonuncusudur. Urartular'dan sonra Batı medeniyetleri ileri seviyelerde varlık göstermeye başlamışlardır.

Urartular'ın Van Gölü çevresinde yaşadıkları bilinmektedir. Yeni Asur yazıtlarından alınan bilgiye göre, M.Ö.13. yy itibaren varlığından bahsedilen Urartu Uygarlığı önce Uruadri ve Nairi beylikleri halinde daha sonra düşmanları olan Asurlulara karşı birleşerek Urartu Krallığını(M.Ö.9.yy-M.Ö.6.yy) kurmuşlardır. Yaklaşık 300 yıl da krallık olarak yaşamış ve krallıkları döneminde de Yeni Asur Krallığının saldırılarına maruz kalmış olup coğrafik zorluklardan dolayı Asurlular burayı tamamen ele geçirememişlerdir. M.Ö. 7. yüzyılın ikinci yarısında Asur Devleti de giderek eski gücünü kaybetmiştir. İskitler Medler'le işbirliği yaparak Asur Devleti'ne, daha sonra da Urartu üzerine yürüyerek M.Ö. 609 yılında da Urartu Devleti'ne son vermişlerdir (Çay, 2009, s.10).

Urartular, 300 yıllık krallıkları döneminde kaleler inşa etmişler ve bu kalelerin etrafını surlarla çevirerek kale-kentler kurmuşlardır. Bu kale-kentlere valiler atamışlar, bu valiler krala bağlı olarak kale-kentleri yönetmişlerdir. Bu kale-kentler içinde saraylar, tapınak, mezar, vb mimari yapılar inşa edilmiştir. Madenler işletilmiştir. Madenlerden faydalanarak çeşitli savaş araç gereçleri ve sanatsal faaliyetlerde bulunmuşlardır. Urartuların taş levhalar ve kayalar üzerine yazdıkları kitabeler; saraylar, tapınaklar, su kanalları hakkında bilgi vermeyi amaçlamışlardır.

Urartu ülkesinde hayvancılık, at yetiştiriciliği, dokumacılık gelişmiştir. Maden işletmeciliği, yapı inşa çalışmaları ve parlak kırmızı astarlı çanak çömlekler Urartu Uygarlığının simgeleridir. Kral Menua, Argiştı ve II.Sarduri dönemleri Doğu'nun en önemli yerlerine sahip oldukları genişleme dönemidir. Urartu kralları yaptıkları işleri Milli Tanrı Haldi adına icra etmişlerdir. Urartular'da birçok tanrı vardır. Tanrıları için güzel tapınaklar inşa eder ve içlerinde tanrıların heykeli bulunurdu. Tanrılara armağanlar verilir, adaklar adanırdı.. Urartu sanatı da bu tanrılar etrafında şekillenmiştir. Adak Levhaları, kalkan, miğfer, kemer, mücevher vb. üzerleri tanrı figürleri, kutsal hayvan ve dini ritüellerle bezenirdi. Son 200 yıldır araştırmalar ve kazılar sonucu Urartularla ilgili bilgi ve bulgulara ulaşılmaktadır. Urartu Uygarlığına ait eserler; Türkiye, Rusya, Ermenistan, İngiltere, Almanya, Fransa, ABD, Japonya ve İsrail'deki müze ve koleksiyonlarında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Urartu, Sanat, Madencilik, Seramik, Mücevher*

¹ Dr., Yeditepe Üniversitesi Plastik Sanatlar Bölümü, haticemate@gmail.com

ART OF URARTU CIVILIZATION

Hatice KARADOĞAN¹

The Eastern Anatolia region, which is located in our country, is a geography that has a deep-rooted history and has hosted many civilizations. The period known as the golden age of Eastern civilization is known as the period of Egyptian, Phoenician, Babylonian, Assyrian, Hittite and Urartian civilizations. The Urartian civilization is the last of the golden age civilizations in this region. After the Urartians, Western civilizations began to exist at advanced levels.

It is known that the Urartians lived around Lake Van. According to the information obtained from the New Assyrian inscriptions, BC 13. The Urartu Civilization, which has been mentioned since the 19th century, first formed the Uruadri and Nairi principalities, then united against their enemies, the Assyrians, and established the Urartu Kingdom (9th century BC - 6th century BC). It lived as a kingdom for about 300 years and was exposed to the attacks of the New Assyrian Kingdom during their reign, and the Assyrians could not completely capture this place due to geographical difficulties. B.C. In the second half of the 7th century, the Assyrian State gradually lost its former power. Scythians, in cooperation with the Medes, went to the Assyrian State, and later on Urartu, in BC. They put an end to the Urartian State in 609. (Çay, 2009, p.10)

The Urartians built castles during their 300-year reign and built castle-cities by surrounding these castles with walls. They appointed governors to these castle-cities, and these governors ruled the castle-cities depending on the king. Palaces, temples, tombs, etc. architectural structures were built in these castle-cities. Mines were mined. They made various war tools and artistic activities by making use of the mines. The inscriptions written by the Urartians on stone plates and rocks; It is for the purpose of giving information about palaces, temples, water channels.

Livestock, horse breeding and weaving were developed in Urartu. Mining, building works and bright red slipped pottery are the symbols of the Urartian Civilization. The periods of King Menua, Argišti and Il.Sarduri are the expansion period in which they had the most important places in the East. The Urartian kings performed their work in the name of the National God Haldi. There are many gods in the Urartians. He built beautiful temples for his gods and contained statues of the gods. Gifts were given to the gods and vows were made. Urartian art was also shaped around these gods. Votive Plates, shields, helmets, belts, jewels, etc. they were adorned with figures of gods, sacred animals and religious rituals. As a result of researches and excavations for the last 200 centuries, information and findings about the Urartians have been reached. Artifacts belonging to the Urartian Civilization; It is in museums and collections in Turkey, Russia, Armenia, England, Germany, France, USA, Japan and Israel.

Keywords: *Urartu, Art, Mining, Ceramics, Jewelry*

¹ Dr., Yeditepe University Plastic Arts, haticemate@gmail.com

KIZILDİZE GÜMRÜĞÜ

Hayrettin PULAT¹

Ticaret, tarih boyunca devletlerarası münasebetlerin ekonomik boyutunu oluşturan bir cüz olagelmıştır. Sınırların modern yahut ulus ölçekli çizilmesinden önce de ticari emtianın geçişi bir dizi kontrollere tabi tutulmaktaydı. Bu kontroller ise gümrükler aracılığıyla yapılmaktaydı. Ticaretin ve buna bağlı olarak ithalat ve ihracatın arttığı 19. yüzyılda Osmanlı Devleti etkin bir gümrük politikası izleme gayretinde olmuştur. Daha önce ülke dâhilinde uygulanan gümrük politikaları zamanla değişik sebeplerden dolayı sınırlara taşınmıştır. Bununla birlikte sınırların ehemmiyeti daha da artmıştır.

Osmanlı Devleti de sınırların güvenliğini sağlamak, geçişleri kontrol altına almak, yolcularda salgın hastalık var ise ülkeye sirayet etmesinin önüne geçmek için 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İran sınırını bir dizi kurumla tahkim ve takviye etmeye çalışmıştır. Bu da iki devlet arasında düşük düzeyde bazı problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu problemlerin izalesi için Osmanlı erkânın izlediği yol ve uyguladığı politikalar yerel idareciler ile merkez arasındaki yazışmalara yansımıştır. Bu da esasen Osmanlıların ne denli merkezi bir politika izlediklerini gün yüzüne çıkarmaktadır.

Balta Limanı Ticaret Antlaşması ile birlikte yabancılara uygulanan düşük gümrük tarifeleri burada karşımıza farklı bir formda çıkmaktadır. Emperyalizmin Osmanlı ve İran devletlerinde kurumsallaşma çabalarından biri olan Tütün Rejisi gümrüklerden herhangi bir ücret ödemedi geçmek istemiş, bu da yazışmalara yansımıştır. Ayrıca Kızıldize gümrüğünde cari olan uygulamalara itiraz etmiş, uygulamalardan muaf tutulmak istemiştir.

Osmanlı Devleti'nin İran ile yaptığı ticaretin geçiş güzergâhlarından biri Bayezid-Erzurum ve Trabzon yolundan oluşmaktaydı. Bu çalışma kapsamında Bayezid sancağı dâhilinde bulunan ve İran'ın Osmanlı'ya açılan kapılarından biri olan Kızıldize gümrüğü incelenmiştir. İnceleme esnasında ilk etapta gümrükten kaynaklı diplomatik problemler, ithal eşyanın muhtevası, gümrük personelinin karşılaştığı problemler, gümrük dâhilinde meydana gelen asayiş sorunları, gümrükte iş ve işleyişin nasıl olduğu, gümrük ile birlikte kamu kurumlarının Kızıldize köyünde arttığı gibi hususlar göze çarpmaktadır. Çalışmada kullanılan veri ve bilgiler ağırlıklı olarak Başkanlık Osmanlı Arşivi'nden temin edilmiştir. Bunun yanı sıra konsolosların ticari içerikli raporları ile daha önce yapılmış akademik mahiyetteki çalışmalardan da faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kızıldize, Bayezid, İran, Gümrük, Ticaret

¹ Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, hpulat@agri.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-3852-5924

KIZILDIZE CUSTOMS

Hayrettin PULAT¹

Trade has been a part of the economic dimension of interstate relations throughout history. Even before the modern or national demarcation of borders, the passage of commercial commodities was subject to a series of controls. These controls were carried out through customs. In the 19th century, when trade and, accordingly, imports and exports increased, the Ottoman Empire tried to follow an effective customs policy. The customs policies that were previously implemented within the country have been moved to the borders over time due to different reasons. However, the importance of borders has increased even more.

The Ottoman Empire also tried to fortify and reinforce the Iranian border with a number of institutions since the second half of the 19th century in order to ensure the security of the borders, to control the crossings, and to prevent the spread of epidemics, if any. This caused some low-level problems to arise between the two states. The path followed and the policies implemented by the Ottoman authorities for the elimination of the aforementioned problems were reflected in the correspondence between the local administrators and the center. This essentially reveals how centralized the Ottomans were.

The low customs tariffs applied to foreigners with the Balta Limani Trade Agreement appear here in a different form. Tobacco Regime, one of the institutionalization efforts of imperialism in the Ottoman and Iranian states, wanted to pass the customs without paying any fee, and this was reflected in the correspondence. In addition, he objected to the current practices at the Kızıldize customs and wanted to be exempted from the practices.

One of the transit routes of the Ottoman Empire's trade with Iran consisted of the Bayezid-Erzurum and Trabzon road. Within the scope of this study, Kızıldize customs, which is located in the Bayezid sanjak and is one of Iran's gateways to the Ottoman Empire, has been examined. During the examination, at the first stage, the diplomatic problems originating from the customs, the content of the imported goods, the problems encountered by the customs personnel, the security problems occurring within the customs, how the work and functioning at the customs, and the increase in the public institutions together with the customs in Kızıldize village stand out. The data and information used in the study were mainly obtained from the Presidency Ottoman Archives. In addition, commercial reports of the consuls and previous academic studies were used.

Keywords: *Kızıldize, Bayezid, İran, Customs, Trade*

¹ Res. Ass., Ağrı İbrahim Çeçen University, hpulat@agri.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-3852-5924

AĞRI DAĞI VE CUDİ DAĞI KONULU BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN İNANÇ VE KÜLTÜREL AÇIDAN KARŞILAŞTIRILMASI

İsmet TUNÇ¹

Nuriye DENİZ²

Kaynaklarda geçen birçok farklı medeniyet, inanç ve mitolojide geçmişte yaşanmış olduğuna inanılan bir tufan olayı ile karşılaşılmaktadır. Sümer ve Asur gibi antik uygarlıklara ait tabletlerdeki bilgilere göre tanrıların insan ırkını tamamen ortadan kaldırmak istemesi sonucunda tufan gerçekleşmiştir. Bu olayın insanlardan kaynaklı kötülüklerin artması ve Tanrı'nın gazabı sebebiyle gerçekleştiğine inanılmaktadır. Ezidilik ve diğer bazı dini inanç sistemleri ve mitolojilerde de benzer sebeplerle bir tufan olayının gerçekleştiğine inanıldığı görülmektedir. İbrahimî dinlerde birlikte aynı zamanda geleneksel dinlerde de bu tür anlatımlar söz konusudur. Dünya çapında büyük bir kitleye sahip olan üç ilahi dinde bu olay Nuh Tufanı olarak isimlendirilmektedir. Bunun yanında Kur'an'da adı geçen peygamberlerden olan Hz. Nuh döneminde gerçekleşen tufan olayının sebep ve sonucu anlatılmaktadır. Kur'an'a göre insanların türlü günahları sebebiyle Allah insanlara bir ceza vermiş, iman eden ve iyilik yapan insanları ise kurtarmıştır. Bu bağlamda tufan hadisesi dini, kültürel ve tarihi bir değer taşımasından dolayı ülkemizde, Şırnak ve Ağrı illeri arasında bilimsel araştırma alanı meydana getirirken aynı zamanda tufanın gerçekleştiği yer bağlamında tartışmalara da uygun ortam oluşturmaktadır. Her iki ilde geçmiş zamanlardan beri fiziki olarak gemi kalıntısı bulma ve tufanın izlerine rastlamak amacıyla arkeolojik ve jeolojik çalışmalarda bulunulmuştur. Bunun yanında bölgede yer alan çeşitli kültür öğelerinin gerek yazılı gerekse de sözlü olarak aktarıldığı ve ortak bir hafıza meydana getirdiği bilinmektedir. Bu kapsamda, bilimsel çalışmalar ışığında elde edilen verilerin "Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi" ile "Cudi Dağı ve Nuh'un Gemisi" Sempozyumlarının verileri taranarak nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, daha önce bu alanda yapılan çalışmalardan elde edilen verilerin değerlendirilmesine dayanmaktadır. Buna göre konular belli başlıklar altında değerlendirilmiştir. Bölgenin yaşam koşullarına elverişliliği, Ararat isminin gerçekte nereyi ifade ettiği, bu konudaki arkeolojik bulgular, seyahatnamelerde konuya yaklaşım, tefsirci ve hadisçilerin geminin indiği yere dair verileri ve bilgileri değerlendirilmiştir. Konularda dinler tarihi perspektifinden, karşılaştırmanın yanında fenomenolojik yaklaşımlarla tespit edilen olguların yorumlanması ve tarihsel değeri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Dinler Tarihi, Nuh Tufanı, Kültür, İnanç, Ağrı Dağı, Cudi Dağı*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı. tuncismet@gmail.com, Orcid: 0000-0002-4767-8412

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Şırnak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Dinler Tarihi. nuriyedeniz@gmail.com, Orcid: 0000-0002-5794-2125

COMPARISON OF SCIENTIFIC STUDIES ON MOUNT ARARAT AND MOUNT CUDI IN TERMS OF FAITH AND CULTURE

İsmet TUNÇ¹

Nuriye DENİZ²

In many different civilizations, beliefs and mythologies mentioned in the sources, a flood event believed to have happened in the past is encountered. According to the information in the tablets of ancient civilizations such as Sumer and Assyria, the deluge occurred as a result of the gods' desire to completely eliminate the human race. It is believed that this event took place because of the increase in human evil and the wrath of God. It is seen that a flood event took place for similar reasons in Ezidism and some other religious belief systems and mythologies have believed. Along with the Abrahamic religions there are also such expressions in traditional religions. This event is called Noah's Flood in three divine religions that have a large audience around the world. In addition to this, the cause and result of the flood event that took place in the period of Noah is explained. According to the Qur'an, Allah punished people for their various sins and saved people who believed and did good deeds. In this context, due to the religious, cultural and historical value of the flood, while creating a scientific research area between the provinces of Şırnak and Ağrı, it also creates a suitable ambience for discussions in the context of the place where the flood took place. Archaeological and geological studies have been carried out in both provinces for the purpose of physically finding ship remains and finding traces of the flood. In addition, it is known that various cultural elements in the region are transmitted both in writing and orally and create a common memory. In this context, a qualitative research has conducted by scanning the data obtained in the light of scientific studies from the "Mount Ararat and Noah's Ark" and "Cudi Mountain and Noah's Ark" Symposiums. The research is based on the evaluation of data obtained from previous studies in this field. Accordingly, the subjects were evaluated under certain headings. The suitability of the region to the living conditions, what the name Ararat actually means, the archaeological findings on this subject, the approach to the subject in travel books, the data and information of the commentators and hadithists about the place where the ship landed have evaluated. In the subjects, from the perspective of the history of religions, besides comparison, the interpretation and historical value of the phenomena determined by phenomenological approaches have emphasized.

Keywords: *History of Religions, Noah's Flood, Culture, Faith, Mount Ararat, Mount Cudi*

¹ Asst. Prof. Şırnak University, Faculty of Theology, Department of History of Religions. tuncismet@gmail.com, Orcid: 0000-0002-4767-841

² Graduate Student, Şırnak University, Graduate Education Institute, Department of History of Religions, nuriyedeniz@gmail.com, Orcid: 0000-0002-5794-2125

ERZURUM'UN MANEVİ ŞAHSİYETİ-MUHAMMED LUTFİ

Lale BEDİROVA (ŞABANOVA)¹

Tarihin sayfalarında karşımıza nice değerli kurucu ruhlar çıkar. Bu ruhlar, Hak aşkıyla için için yanmalarına mukabil, çağlayanlar gibi coşkun akar ve susuz sinelere su, ıssız gönüllere vaha serinliği taşırlar. İşte bu gönül hekimlerinden biri de Hâce Muhammed Lutfi dir.

Erzurum'un yetiştirdiği, tasavvuf edebiyatının XX. asırdaki önemli temsilcilerinden, Nakşî-Hâlidî şeyhi Hâce Muhammed Lutfi, yaşantısı ve şiirleriyle kültür dünyamızda silinmez izler bırakmıştır. Muhammed Lutfi Efendi ülkenin en zorlu dönemlerinde yaşamış olmasına rağmen vermiş olduğu mücadeleyle ünü sadece Erzurum'a değil bütün İslam coğrafyasına yayılmış bir büyük zattır.

Halk arasında “Efe”, “Efe Hazretleri” ya da “Alvar İmamı” olarak bilinen Hâce Muhammed Lutfi Efendi, son dönemlerde Erzurum'da yetişmiş önemli mutasavvıflardandır. 1868 yılında Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesine bağlı Kındığı (Altınbaşak) köyünde dünyaya gelen Muhammed Lutfi Efendi, anne cihetiyle seyyittir. Muhammed Lutfi, ilk tahsilini babası Hüseyin Efendi'den tamamlayarak icazet almış ve 1889-1890 yılında Pasinler'in Sivaslı Câmii'ne imam olarak tayin edilmiştir.

Erzurum ve çevresinde Ermenilerin başlattığı isyan ve katliam üzerine, Ermeni zulmüne karşı mücadele etmek için halkı cesaretlendiren Muhammed Lutfi, kendisiyle birlikte gelen bir grupla Rus cephaneliğini ele geçirmiştir. Alvar köyü halkının isteği üzerine 1918 yılında Alvar köyüne yerleşen Muhammed Lutfi burada 21 yıl görev yapmıştır. 1939 yılında rahatsızlığı sebebiyle Erzurum'a taşınan Muhammed Lutfi, 1956 yılında vefat etmiştir.

Hâce Muhammed Lutfi Efendi'nin yegane eseri “Hulâsatü'l- Hakâyık” isimli eseridir. Eser, mahiyeti ve muhtevasıyla tasavvufi olup, baştan sona kadar manzumdur.

Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler yazan Muhammed Lutfi Efendi'nin şiirleri ölümünden sonra oğlu Seyfeddin Mazlumoğlu tarafından derlenerek “Hulâsatü'l- Hakâyık” adıyla yayımlanmıştır. Bu divanda çeşitli nazım şekilleriyle söylenen 700'ü aşkın şiir mevcuttur. Hece vezni ve oldukça sade bir Türkçe'nin kullanıldığı bu şiirlerden bazıları bestelenmiştir.

Muhammed Lutfi'nin yaşadığı yıllar; uzun süren savaşların getirdiği yıkımların ve zor şartların hüküm sürdüğü yıllardı. Muhammed Lutfi böylesine zor şartlardan hiçbir zaman yılmamış; İslâm âleminin ve Müslümanların zor dönemlerindeki sorunları ile her zaman bizzat ilgilenmiştir.

Muhammed Lutfi'nin bütün davranış ve düşüncelerinin kaynağı yalnızca Kuran olmuştur. Allah sevgisinin ve coşkusunun getirdiği güzel ahlak ile çevresine daima örnek olan Muhammed Lutfi, ardında değerli bir mümin topluluğu bırakan büyük bir İslam alimidir.

Muhammed Lutfi'nin şiirleri toplumun her kesiminden, hemen her insanın anlayabileceği şekilde, sade ve samimi bir dille kaleme almıştır. Üslubu samimi olan bu şiirler, işledikleri konular itibarıyla de, mücevher çeşitliliği ve kalitesi bakımından son derece kıymetli bir hazine görünümündedir.

Anahtar Kelimeler: *Erzurum, Lutfi, Divan, Şahsiyet, Şiir*

¹ Doktora öğrencisi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Folklor Enstitüsü, Güney Azerbaycan Folkloru Şubesi, Azerbaycan, Bakü, lale.shabanova@gmail.com, (99451) 5486246
ORCID NO: 0000-0003-3266-2917

THE SPIRITUAL PERSONALITY OF ERZURUM-MUHAMMED LUTFI

Lala BEDİROVA¹

Many valuable founding spirits appear before us in the pages of history. Although these spirits smolder with the love of God, they flow like waterfalls and carry water to thirsty breasts and the coolness of an oasis to desolate hearts. One of these heart physicians is Haji Muhammed Lutfi.

The XXth century of Sufi literature brought up by Erzurum. Haji Muhammed Lutfi, one of the important representatives of the 19th century, the Naqshî-Khâlidî sheikh, left indelible traces in our cultural world with his life and poems.

Although Muhammed Lutfi Efendi lived in the most difficult times of the country, he is a great person whose reputation spread not only to Erzurum but also to the entire Islamic geography with his struggle.

Hâce Muhammed Lutfi Efendi, known as “Efe”, “His Holiness Efe” or “Alvar Imam” among the people, is one of the important mystics who grew up in Erzurum recently. Muhammed Lutfi Efendi, who was born in 1868 in the village of Kındigi (Altınbaşak) in the Pasinler (Hasankale) district of Erzurum, is a sayyid from the point of view of his mother. Muhammed Lutfi completed his primary education from his father Hüseyin Efendi and received his license and was appointed as the imam of Pasinler's Sivaslı Mosque in 1889-1890.

Mohammad Lutfi, who encouraged the people to fight against the Armenian persecution after the rebellion and massacre initiated by the Armenians in Erzurum and its surroundings, seized the Russian arsenal with a group that came with him. Muhammed Lutfi, who settled in Alvar village in 1918 at the request of the people of Alvar village, worked here for 21 years. Muhammed Lutfi, who moved to Erzurum in 1939 due to his illness, died in 1956. The only work of Hâce Muhammed Lutfi Efendi is “Hulâsatü'l-Hakayık”. The work is mystical in its nature and content, and it is in verse from beginning to end. The poems of Muhammed Lutfi Efendi, who wrote poems in Arabic, Persian and Turkish, were compiled by his son Seyfeddin Mazlumoğlu after his death and published under the name “Hulâsatü'l-Hakâyık”. There are more than 700 poems sung in various verse forms in this divan. Some of these poems, in which syllabic meter and a very plain Turkish are used, were composed.

The years Muhammad Lutfi lived; These were years of destruction and difficult conditions brought on by long-lasting wars. Muhammad Lutfi has never been discouraged by such difficult conditions; He has always been personally interested in the problems of the Islamic world and Muslims in their difficult times.

The only source of Muhammad Lutfi's behavior and thoughts was the Qur'an. Muhammad Lutfi, who has always been an example to his surroundings with the moral values brought by his love and enthusiasm for Allah, is a great Islamic scholar who left behind a valuable community of believers.

Muhammed Lutfi's poems were written in a simple and sincere language that can be understood by almost everyone from all walks of society. These poems, whose style is sincere, look like an extremely valuable treasure in terms of the variety and quality of jewellery, as well as the subjects they deal with.

Keywords: *Erzurum, Lutfi, Divan, Personality, Poetry*

¹Graduate student, Azerbaijan National Academy of Sciences Institute of Folklore, Southern Azerbaijan Folklore Branch, Azerbaijan, Baku, lale.shabanova@gmail.com, (+994 51)548 62 46, ORCID NO: 0000-0003-3266-2917

NUH TUFANI'NİN AZERBAYCAN EDEBİYATINA ŞİİRSEL YANSIMASI

Mammadova ŞEREBANİ¹

Nuh Tufanı efsanesi, onun tabiat ve ilahi güçler karşısında ne kadar aciz olduğunu gösteren, binlerce yıldır insan hafızasına kazınan efsanelerden biridir. Bilimsel edebiyatta bu fenomene genellikle "Dünya Tufanı" denir. Dünya tufanı - Nuh tufanı efsanesinin dünyanın farklı yerlerinde farklı halklar arasında yayılması, çeşitli dini öğretilerde bir gerçek olarak ele alınması ve hatta modern halkların Dünya'ya yayılmasının bu mitte ilişkili olduğu gerçeği her zaman ilgi odağı olmuştur.

Nahçıvan toprakları, Nuh'un efsanevi ziyareti ve dünya tufanı ile yakından bağlantılıdır. Tarihte ilk kez, Yunan bilgin Claudius Ptolemy, MS 2. yüzyılda Nahçıvan'dan Nuh Peygamber'in evi olarak bahsetmiştir. Nuh Peygamber'in Nahçıvan şehrini kurduğuna dair bilgiler tarihi kaynaklarda yer almaktadır. Bilgamiş destanında, İncil'de, Kur'an-ı Kerim'de Tufan ile ilgili verilen bilgi ve efsaneler Nahçıvan folklorunda yer almakta, yer adları Nahçıvan topraklarında olup, mitsel inançların yansıması Gemigaya'nın resimlerinde yaşamaktadır. Azerbaycan'ın, özellikle Nahçıvan'ın Nuh ile bağlantısı, edebiyatımızda sanatsal ifadesini bulmuştur.

Azerbaycan folklorunda, Nuh Peygamber hakkındaki efsaneler, sadece Azerbaycan-Türk etnosunun kökenine ilişkin başlangıçtaki felsefi-kozmolojik kavramı değil, aynı zamanda tüm dünyanın yaratılışın senaryosunu da yansıtmaktadır. Bu, Azerbaycan folklorunun sanatsal ve coğrafi sınırlarının genişliğini, konunun zenginliğini gösterir ve doğrular. Bu bölgeden toplanan Nuhla ilgili efsaneler yaratılışın göksel versiyonunu efsanevi versiyonla birleştirmiştir.

Araştırma zamanı konuya 3 yönden yaklaşılmıştı:

1. Folklor ile ilgili materyaller
2. Dini görüşler ve efsaneler
3. Yazılı edebiyat örnekleri

Bizi en çok ilgilendiren Nuh tufanı efsanesinin Nahçıvan versiyonudur. Her şeyden önce, bu seçeneğin Avrupalı bilim adamları tarafından hala bilinmediği ve araştırmalarında buna atıfta bulunmadığı belirtilmelidir. Yine de Nahçıvan seçeneğinin diğer seçeneklere göre birçok avantajı olduğunu güvenle söyleyebiliriz ve buna özellikle dikkat edilmelidir.

Nuh'un gemisiyle ilgili halk arasında pek çok bayatı vardır. Bu örnekler dinsel ve mitsel görüşlerin halk dilindeki yansımasıdır. Günümüzde "Nuh dedi, peygamber demedi", "Nuh Peygamberden qalma", "Nuh eyyamından kalma" ifadeleri dilimizde kullanılmaktadır.

Nuh ve Nuh tufanı Azerbaycan aşık şiirinin odak noktasında yer almış ve aşıklar bu konudaki görüşlerini dile getirmişlerdir. 18. yüzyıl âşık şiirimizin tanınmış temsilcilerinden Hasta Qasim ve 19. ve 20. yüzyıllarda yaşamış Âşık Alasgar da Nuh ve Nuh tufanı hakkında oldukça ilginç, tartışmalı ve bilim dışı düşünceler ortaya koymuşlardır.

Makale, uzun zamandır tartışılan Nuh ve Nuh tufanı efsanesinin Azerbaycan klasik şiirindeki yansımasını göstermektedir. Khagani Şirvani (XII yüzyıl), Nizami Gencevi (XII yüzyıl), Nesimi (XIII yüzyıl), Fuzuli (XVI yüzyıl), Şah İsmail Hatayi (XVI yüzyıl), Seyyid Azim Şirvani (XIX yüzyıl) ve Abasqulu ağa Bakikhanov (XIX yüzyıl) gibi dahilerin yaratıcılığında yansımıştır.

¹ Doç. Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi, sherebani@gmail.com

Azerbaycan klasik şiirinde Nuh ve Nuh'un fırtınası bir tür zaman terazisi veya bir mihenk taşı haline gelmiş, iyi ile kötüyü, siyah ile beyazı, acı ile tatlıyı, ölüm ile yaşamı karşılaştırmanın temeli olmuştur. Konuya farklı açılardan yaklaşan yazarlar Nuh'u ilahi bir kurtarıcı, Nuh'un gemisini de bu kurtuluşu gerçekleştirme görevi olarak tanımlarlar.

Nesimi'nin Farsça Divanı'nda da Nuhla ilgili deyimler yer almaktadır: “Fırtınamız dağları ve çölü kaplasa da, Nuh gibi bir gemin varsa üzölme ifadesini kullanılmıştır.

Nuh ve Nuh tufanı ile ilgili düşünce ve ifadeler, Mirze Alakber Sabir, H.Cavidin, M.Hadi ve diğer şairlerin eserlerine ve Molla Nasreddin'in mecmuasında da yer almaktadır.

Nuh ile ilgili efsanelerin izlerini Kitabı-Dede Korkut destanında da görüyoruz. Efsaneye göre Nuh'un biricik kızı için gelen üç görücüye evet demesinin ardından köpeğiyle eşeğinin dönüp kız olması ve onları gelen görücülerle evlendirdimsi kıssası anlatılır. Nuh daha sonra kızını ziyaret etmek istemiş, amma hangisinin gerçek kızı olduğunu bilmiyordu. Çünkü köpek ve eşek kızlarına o kadar benziyorlardı ki, onları seçemiyordu. Bir kızın kocası eşek huylu olduğundan, diğeri köpek gibi olduğundan şikayet ediyor. Dede Korkut kitabında kadın tiplerini sıralarken bu konuya değinir: “Bin, söylərsən, birisini quymaz,-ərin sözünü qulağına qoymaz. ol, Nuh peyğəmbərin eşəgi əslidür. Andan dəxi sizi, xanım, Allah saqlasun.

Bugün bile Nuh peygamber ile ilgili eserler yazılmaqdadır. Nahçıvanlı Arif Gadim'in "Nuh Destanı" poemasında Nuh efsanesinin bir daha farklı ifadesini görürüz.

Nuh tufanı'nın edebiyatımızın her türlü şekil ve tasvirinde tecelli etmesi kanaatimizce Nuh peygamberin bu bölge ile bağlantılı olmasından kaynaklanmaktadır, Nahçıvan Nuh tufanından sonra medeniyetin başlangıç noktasıdır.

Anahtar Kelimeler: *Nuh, Nahçıvan, Şiir, Destan, Bayati*

POETIC REFLECTION OF NOAH'S FLOOD ON AZERBAIJANI LITERATUREMammadova ŞEREBANİ¹

The legend of Noah's Flood is one of the legends that has been engraved in human memory for thousands of years, showing how helpless he was in the face of nature and divine powers. In scientific literature, this phenomenon is often called the "World Flood". World Flood - The spread of Noah's Flood legend among different peoples in different parts of the world, its handling as a fact in various religious teachings and even the fact that the spread of modern peoples to the World is associated with this myth has always been the focus of attention.

The lands of Nakhchivan are closely connected with Noah's legendary visitation and the world flood. For the first time in history, the Greek scholar Claudius Ptolemy referred to Nakhchivan as the home of Noah in the 2nd century AD. Information that Prophet Noah founded the city of Nakhchivan is available in historical sources. The information and legends about the Flood given in the epic of Bilgamiş, in the Bible, in the Qur'an take place in Nakhchivan folklore, place names are in the territory of Nakhchivan, and the reflection of mythical beliefs lives in the paintings of Gemigaya. The connection of Azerbaijan, especially Nakhchivan with Noah, found its artistic expression in our literature.

In Azerbaijani folklore, the legends about the Prophet Noah reflect not only the initial philosophical-cosmological concept of the origin of the Azerbaijani-Turkish ethnos, but also the scenario of the creation of the whole world. This shows and confirms the breadth of artistic and geographical boundaries of Azerbaijani folklore, the richness of the subject. Legends about Noah collected from this region combined the celestial version of creation with the mythical version.

At the time of the research, the subject was approached from three aspects:

1. Folklore related materials
2. Religious views and legends
3. Examples of written literature

What interests us most is the Nakhchivan version of the Noah's flood legend. First of all, it should be noted that this option is still unknown to European scientists and did not refer to it in their research. Nevertheless, we can safely say that the Nakhchivan option has many advantages over other options, and special attention should be paid to this.

There are many stale ones among the people about Noah's ark. These examples are the reflection of religious and mythical views in the language of the people. Today, the expressions "Noah said, not prophet", "Noah's legacy", "Noah's legacy" are used in our language.

Noah and Noah's Flood took place at the focal point of Azerbaijani ash poetry and the ashugs expressed their views on this subject. Patient Qasim, one of the well-known representatives of our 18th century ashug poetry, and Âşık Alasgar, who lived in the 19th and 20th centuries, also put forward very interesting, controversial and unscientific ideas about Noah and Noah's Flood.

The article shows the reflection of the long-discussed Noah and Noah's Flood legend in Azerbaijani classical poetry. Khagani Shirvani (XII century), Nizami Ganjavi (XII century), Nasimi (XIII century), Fuzuli (XVI century), Shah Ismail Hatayi (XVI century), Sayyid Azim

¹ Assoc. Prof. Dr., Nakhchivan State University, sherebani@gmail.com

Shirvani (XIX century) and Abasqulu agha Bakikhanov (XIX century) reflected in the creativity of geniuses such as

In Azerbaijan classical poetry, Noah and Noah's storm became a kind of scales of time or a touchstone, the basis for comparing good and evil, black and white, bitter and sweet, death and life. Authors approaching the subject from different angles define Noah as a divine savior and Noah's ark as the task of realizing this salvation.

There is a saying about Noah in the Persian Divan of Nesimi: "Even though our storm covers the mountains and the desert, the expression of being sad is used if you have an ark like Noah.

Thoughts and expressions about Noah and Noah's Flood are also included in the works of Mirze Alakber Sabir, H.Cavidin, M.Hadi and other poets and in Molla Nasreddin's journal.

We also see the traces of the legends about Noah in the epic of Kitabi-Dede Korkut. Legend has it that after Noah said yes to three seers who came for his only daughter, his dog and donkey turned into girls and married them to the seers. Noah wanted to visit his daughter later, but he didn't know which one was his real daughter. Because they looked so much like dog and donkey girls that he couldn't pick them out. One girl's husband complains that he's an ass, while the other complains that he's like a dog. While listing the types of women in his book, Dede Korkut touches on this subject: "If you say it, someone will not quymaz, he will not hear the word of the woman. be, Noah's donkey's donkey is original. All the while, my dear, God bless you.

Even today, works about the prophet Noah are being written. We see another different expression of the Noah legend in the poem "The Epic of Noah" by Arif Gadim from Nakhchivan.

In our opinion, the manifestation of Noah's Flood in all forms and descriptions of our literature is due to the Prophet Noah's connection with this region, Nakhchivan is the starting point of civilization after Noah's Flood.

Keywords: *Noah, Nakhchivan, Poetry, Epic, Stale*

İSLAM TARİHİ KAYNAKLARINDA BÜYÜK VE KÜÇÜK AĞRI DAĞI HAKKINDAKİ BAZI MALUMATLAR

Mehmet Salih GECİT¹

Ağrı Dağı söz konusu olduğunda Tevrat'ta geçen “Ararat” kelimesinden hareketle hem tufan olayı hem de Hz. Nuh'un bahsi geçmektedir. Nitekim son yıllarda yazılan bilimsel çalışmalarda ve düzenlenen ulusal ve uluslararası sempozyumlarda “Ağrı Dağı” ve “Hz. Nuh” ismi yan yana zikredilmektedir. İslami kaynaklarda Tufan Olayı ve Hz. Nuh'un adı zikredildiğinde daha çok “Cizre Şehri” ve “Cudi Dağı” zikredilmekte ise de Ağrı Dağı ve Ararat ismi hakkında da birçok bilgiye yer verilmektedir. Türkçede “Ağrı Dağı” olarak tanınan bu dağ, batı dillerinde “Ararat” ismiyle meşhur iken, Arapça yazılmış kaynaklarda “Cebelü Haris ve Hüveyris” şeklinde tanınmaktadır. Bu terkipte geçen “Haris” kelimesi Büyük Ağrı Dağını, “Huveyris” adı da Küçük Ağrı Dağını ifade etmektedir.

Ağrı Dağı Türkiye'nin ve İslam dünyasının önemli değerlerindendir. İlk çağlardan beri farklı milletlerin dikkatini çeken bu dağ, İslam döneminde de birçok tarihçinin dikkatini çekmiştir. Bu nedenle Müslüman tarihçiler eskiden beri onun hakkında ulaşabildikleri bilgileri eserlerine almışlardır. Bu dağ İslam Dünyasının en yüksek dağı olmakla birlikte Hz. Nuh ile ilgili olayların dayandığı bilgilerin yaşanma merkezi olarak anıldığından birçok araştırmancın, seyahatin ve olayın mekânı olarak da zikredilmektedir. Günümüzde olduğu gibi kadim tarihlerde çok kıymetli tarihî, coğrafik varlık olarak tanındığı veya tanınması gerektiği açıktır. Biz de bu iki önemli coğrafik varlık hakkında İslam tarihi kaynaklarında geçen bazı malumatları bir araya getirmek istedik. Bu nedenle İslam tarihi kaynakları olarak bilinen kitaplarda taramalar ve incelemeler yaptık. Bu çalışmamızda anılan yolla elde ettiğimiz bazı bilgileri bir araya toplayıp değerlendirme, bu bağlamda adı geçen bazı dini ve tarihî şahsiyetleri tespit edip tanıma ve tanıtmaya gayretini göstereceğiz.

Bu tebliğimizde Büyük ve Küçük Ağrı Dağı hakkında İslam Tarihi Kaynaklarında geçen bazı bilgiler bir araya getirilecek, Cebel-i Haris ve Huveyris şeklinde İslami Kaynaklarda isimlendirilen iki dağ ile bu dağın etrafında bazı tarih kaynaklarında geçen şehir, bu şehirlere gönderilen Musa isimli peygamber, bu peygambere iman getirmeyip isyan eden bin (1000) şehir halkının helak olup cesetlerinin Ağrı Dağı altında kalmış olduğuna dair birtakım rivayetler ele alınacaktır. Ayrıca bu iki dağa adı verilen Haris b. Rebia ve Huveyris b. Rebia isimli iki şahıs hakkında da araştırmalarda bulunarak İslam tarihi kaynaklarında zikredilip günümüzde bilinmeyen diğer bazı inançlar ve bilgiler hakkında bilimsel değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Büyük Ağrı Dağı, Küçük Ağrı Dağı, İslam Tarihi, Cebel-i Haris, Cebel-i Hüveyris*

¹ Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Kelam ve İtikadi İslam Mezhepleri ABD Öğretim Üyesi. (ORCID ID: 0000-0003-3233-0920), msgecit@agri.edu.tr

SOME INFORMATION ABOUT THE GREAT MOUNTAIN AGRI (ARARAT) AND THE SMALL MOUNT AGRI (LITTLE ARARAT) IN ISLAMIC HISTORY SOURCES

Mehmet Salih GECIT¹

When it comes to Mount Ararat, both the flood event and Hz. Noah is mentioned. As a matter of fact, in scientific studies written in recent years and in national and international symposiums, "Mount Ararat" and "Hz. The name Noah is mentioned side by side. The Flood Event and Hz. When Noah's name is mentioned, "Cizre City" and "Cudi Mountain" are mostly mentioned, but there is also a lot of information about Mount Ararat and the name Ararat. Known as "Ağrı Mountain" in Turkish, this mountain is famous with the name "Ararat" in western languages, while it is known as "Cebelü Haris and Hüveyris" in Arabic sources. The word "Haris" in this composition refers to the Great Ararat Mountain, and the name "Huveyris" refers to the Little Ararat Mountain.

Mount Ararat is one of the important values of Turkey and the Islamic world. This mountain, which has attracted the attention of different nations since ancient times, has also attracted the attention of many historians during the Islamic period. For this reason, Muslim historians have included the information they can reach about him in their works since ancient times. Although this mountain is the highest mountain in the Islamic World, it is also mentioned as the place of many researches, travels and events since it is the center of the information on the events of the Prophet Noah. It is clear that it was or should be recognized as a very valuable historical and geographical asset in ancient histories as it is today. We wanted to bring together some information about these two important geographical entities in Islamic historical sources. For this reason, we made scans and analyzes in the books known as Islamic history sources. In this study, we will try to collect and evaluate some of the information we have obtained in the aforementioned way, and to identify and introduce some religious and historical figures mentioned in this context.

In this paper, some information about Greater and Lesser Ararat Mountains in Islamic Historical Resources will be brought together, two mountains named in Islamic Resources as Cebel-i Haris and Huveyris and the city mentioned in some historical sources around this mountain, the prophet Moses sent to these cities, belief in this prophet. A number of rumors that a thousand (1000) people of the city, who did not bring them and rebelled, were destroyed and their corpses remained under Mount Ararat will be discussed. In addition, these two mountains were named Haris b. Rebia and Huveyris b. By making researches about two people named Rebia, they will be mentioned in the sources of Islamic history and scientific evaluations will be made about some other unknown beliefs and information today.

Keywords: *Big Ararat, Little Ararat, History of Islam, Cebel-i Haris, Cebel-i Hüveyris*

¹ Associate Professor. He is a lecturer at Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Theology and Religious Islamic Sects. (ORCID ID: 0000-0003-3233-0920), msgecit@agri.edu.tr

AHMED-İ HANÎ'NİN MEN Ü ZİN ADLI ESERİNDE YER ALAN BİR ŞİİRDEKİ DİNÎ VE AHLAKÎ GÖRÜŞLERİ

Mehrali CALP¹

Bu çalışmada, Kur'an ve sünnet bağlamında Ahmed-i Hanî'nin dini ve ahlakî görüşleri ele alınmıştır. Çok yönlü bir âlim, mübelliğ ve mürşid olan Ahmed-i Hanî, görüş ve düşüncelerini eserleri aracılığıyla dile getirmiştir. İslam inanç ve örfünün yaşandığı bir coğrafyada yetişmiş bir şahsiyet olan Ahmed-i Hanî, edebi ve dinî nitelikli eserleri ile insanları Hak yoluna irşad etmeye kendini adanmış bir âlim, aynı zamanda düşüncelerini etkili olarak anlatan bir şâirdir. Ahmed-i Hanî'nin eserleri incelendiğinde, baskın olarak ahlakçı tavrıyla hareket ettiği söylenebilir.

Eski şairler, pek azı dışında, büyük çoğunluğu inanmış ve muvahhid insanlardır, islâm dininin evrensel emirleri ve iki cihan Severi'nin muhkem hadisleri onların ilham kaynağı olmuştur. Kur'an ve sünnetin hikmet-amiz ilkelerini tazmin ve ıktibas yoluyla eserlerine yansıtmaları onların irşad ve tebliğ hizmetindeki gayretlerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Telmih yoluyla olsun, meâlen veya aynen olsun Hanî'nin âyetlerden ve hadislerden ıktibas ya da tazmin yapması, şiirlerini didaktik bir çehreye büründürmüş olmakla birlikte eserlerine dinî vecd ve heyecan katmıştır. Hanî'nin bu yaklaşımı, şiirlerini, adeta daha sonraki dönemde Necip Fazıl'ın maverai bir âlem içinde hakikat arama cehdi ile şiire yaklaşımı'nın bir prototipi olarak değerlendirmemize yol açmaktadır. Nasıl ki Necip Fazıl şiiri, mutlak hakikat olan Allah'ı arama işinin bir aracı görmekte ise Ahmed-i Hanî de eserlerini, yaratılan her şeyde Allah'ın ad ve sıfatlarına delil getirme gayreti içinde olmuştur.

Kur'an ve sünnet bağlamında Ahmed-i Hanî'nin dini ve ahlakî görüşlerinin ele alındığı bu araştırmanın amacı, Hanî'nin Mem ü Zîn mesnevîsinde bulunan dinî ve ahlakî unsurları belirlemek, kur'an, sünnet ve hikmet bağlamında ilişkisini açıklamaya çalışmaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

1. Ahmed-i Hanî'nin Mem ü Zîn adlı mesnevîsindeki tevhidde ayet ve hadislerle başvurmuş mudur? Başvurmuşsa hangi ayet ve hadislerle telmihde bulunmuştur?

Bu çalışma nitel bir araştırma olup araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın nesnesini Ahmed-i Hanî'nin Mem ü Zîn, adlı eseri oluşturmaktadır. Ahmed-i Hanî'nin Hüseyin Esen-Osman Tunç tarafından hazırlanan İman Akidesi, Divan adlı eserleri ile Türkçesi Nazmî tarafından hazırlanan Mem ü Zîn mesnevîsi esas alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmış, alan yazın taranarak konuyla ilgili bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur.

Bu çalışmada, Ahmed-i Hanî'nin eserlerinde ileri sürdüğü görüşler ile Kur'an ayetleri ve sünnetler arasındaki semantik ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak Ahmed-i Hanî'nin hayat serüvenine ve eserlerine bakılırsa onun ana amacının insanları kötülüklerden sakındırmaya ve iyiliklere özendirmeye çalışan bir Allah dostu olduğu söylenebilir. İnceleme konumuz Mem u Zîn ve diğer eserlerinin birçok mısrasında ya tam ıktibas ya da tazmin yoluyla ayet ve hadislerin mealleri yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Ahmed-i Hanî, Ahlak, Din, Kur'an, Meczaz*

¹ Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü (Ağrı, Türkiye)
mcalp@agri.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2261-4893

AHMED-I HANÎ'S RELIGIOUS AND ETHICAL VIEWS IN A POEM IN MEM Ü ZİNMehrali CALP¹

In this study, Ahmed-i Hani's religious and moral views are discussed in the context of the Qur'an, sunnah and wisdom. Ahmed-i Hani, who is a versatile scholar, teacher and guide, expressed his views and thoughts through his works. Ahmed-i Hani, a person who grew up in a geography where Islamic belief and manners is lived, is a scholar who is devoted to guiding people to the path of Truth with his literary and religious works, and is also a poet who freely expresses his thoughts. When the works of Ahmed-i Hanî are examined, it can be said that he acted with a moralistic attitude.

The old poets, except for a few, were mostly believers and muwahhid people, the universal orders of the religion of Islam and the strong hadiths of the two worlds Severi were them sources of inspiration. The fact that they reflect the principles of the Qur'an and the Sunnah that teach wisdom to their works through compensation and quotation can be considered as an indicator of their efforts in the service of guidance and notification. Whether it is through reference, translation or exactly, Hani's quoting from verses and hadiths has not only made his poems have a didactic aspect, but has also added religious ecstasy and excitement to his works. This approach of Hânî leads us to evaluate his poems as a prototype of Necip Fazıl's approach to poetry with the search for truth in a transient world. Just as Necip Fazıl sees his poetry as a tool for the search for Allah, who is the absolute truth, Ahmed-i Hani has made an effort to bring his works as evidence for the manifestation of Allah in everything created.

The aim of this research, which deals with Ahmed-i Hani's religious and moral views in the context of the Qur'an, sunnah and wisdom, is to determine the moral elements in a poem of Hani's Mem ü Zîn masnavi and to try to explain its importance in the context of the Qur'an, sunnah and wisdom.

For this purpose, answers to the following question were sought:

1. Did Ahmed-i Hani refer to verses and hadiths in the tawhid in Mem ü Zîn's mathnawi? If so, which verses and hadiths did he refer to?

This study is a qualitative research and scanning model was used in the research. The object of the research is Ahmed-i Hani's work named Mem ü Zîn. Ahmed-i Hani's Faith Akide prepared by Hüseyin Esen-Osman Tunç, Divan, and Mem ü Zîn mathnawi prepared in Turkish by Nazmî are based on. Document analysis was used as a data collection tool. In this study, it was tried to reach the relevant findings by scanning the literature. Obtained data were subjected to descriptive analysis.

In this study, it will be tried to determine the semantic relations between the views put forward by Ahmed-i Hani in his works and the verses of the Qur'an and sunnahs. As a result, considering the life adventure and works of Ahmed-i Hani, it is possible to reach the conclusion that his main aim is to be a friend of Allah who tries to warn people from evil and encourage them to do good. In many verses of Mem u Zin, our subject of study, there are translations of verses and hadiths either by full quotation or by implicit expression.

Keywords: *Ahmed-i Hani, Morality, Religion, Qur'an, Metaphor*

¹ Assoc. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Teaching (Ağrı, Turkey), mcalp@agri.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2261-4893

HZ. NUH'UN OĞLUYLA DİYALOĞU (HÛD 11/42-43) IŞIĞINDA DİNÎ VE MİLLÎ DEĞERLERİN GENÇLERE AKTARIMINA DAİR BİR DEĞERLENDİRME

Mustafa YILDIZ¹

Sağlıklı bir toplum için iyi eğitilmiş bir gençliğin ne denli önemli olduğu ortadadır. Böyle bir gençliğin kadim gelenekten gelen dinî ve millî değerlerle beslenmesi hayatî bir önem taşımaktadır. Bu değerlerin kuşaklar arasında kesintisiz bir şekilde aktarılmasında yetişkinlerin kritik görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Zira bu değerleri aktarırken yanlış üslup ve yöntemlerle hareket edilmesi, modern çağın farklı ideolojik akımlarının hedefindeki genç kuşakla olan bağların kopmasına neden olabilecektir. Nitekim çağdaş dönemde yetişkinlerle gençler arasında varlığını iyiden iyiye hissettiren kuşak çatışmasının en önemli nedenlerinden biri de iletişimdeki üslup ve yöntem sorunudur. Bu noktada birçok peygamberin hayatından somut modellemelerin yapıldığı Kur'an kıssalarının yol göstericiliğine başvurulabilir. Bu kıssalardan biri de insanlık tarihinde derin izler bırakmış ata şahsiyetlerden Hz. Nuh'u konu edinmekte, onun ailevî hayatına dair çarpıcı detaylar sunmaktadır. Tufan hadisesi esnasında yaşanan şu olay bu detaylardan sadece biridir: *“Gemi yolcularıyla birlikte dağ gibi dalgalar arasında yol almaya başladı. Bu esnada Nuh, kendi başına bir kenarda duran oğluna: “Yavrucuğum! Haydi gel, sen de bizimle beraber gemiye bin; ne olur o inkârcılar arasında kalma!” diye seslendi. Fakat oğlu: “Ben bir dağa tırmanırım, o dağ beni boğulmaktan kurtarır” diye cevap verdi. Bunun üzerine Nuh ona: “Bugün Allah'ın merhamet ettiği kimseler hariç hiç kimse onun helâk hükmünden kaçıp kurtulamaz.” diyerek davetini yeniledi. Tam o esnada aralarına büyük bir dalga girdi ve oğlu sulara gark olup gitti.”* (Hûd 11/42-43) Bu çalışma kapsamında Hz. Nuh'un davetine icabet etmeyerek inanç tercihinin farklı şekilde kullanan oğluyla olan bu diyalogu üzerinde durulacak, bu kısa diyalogdan hareketle gençlerle olan iletişimde dikkat edilmesi gereken bazı noktalara temas edilecektir.

Trajik bir sonla biten bu diyalogda Hz. Nuh'un oğlu; olağanüstü şartlarda bile yüksek dağlara çıkmayı göze alabilen iddialı bir delikanlı, bütün ısrarlara rağmen tüm çağrılarını reddeden inatçı bir karakter, ama aynı zamanda yaşadığı sorunlara karşı aklına güvenerek kendince bazı çözümler üreten bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte tarafta ise muhatap ters ve inatçı olsa bile ümidini hiçbir zaman kaybetmeden son ana kadar onu maddî-manevî kurtuluşa davet eden Hz. Nuh yer almaktadır. Bunu yaparken de gayet yumuşak bir üslup kullanarak, muhatabını ikna etmeye çalışmakta; fakat tercih noktasında onu serbest bırakmaktadır. Hz. Nuh'un hayatından aktarılan bu kısa kesit, dikkatli okumalara tabi tutulduğunda dinî ve millî değerlerle beslenmesi icap eden gençlerle olan iletişimde dikkat edilmesi gereken hususlarda önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Tefsir, Hz. Nuh, Tûfan, Gençlik, İletişim, Davet, Dinî ve Millî Değerler*

¹ Dr. Arş. Gör. Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Tefsir Ana Bilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-3900-8064> mustafayildiz@sirnak.edu.tr

AN ASSESSMENT ON THE TRANSFER OF RELIGIOUS AND NATIONAL VALUES TO YOUTH IN THE LIGHT OF THE NOAH'S DIALOGUE WITH HIS SON (HÛD 11/42-43)

Mustafa YILDIZ¹

It is obvious how important a well-educated youth is for a healthy society. It is vital that such a youth be fed with religious and national values coming from ancient tradition. Adults have critical duties and responsibilities in the uninterrupted transfer of these values between generations. Because, acting with wrong styles and methods while conveying these values may cause breaking the ties with the young generation, which is the target of different ideological currents of the modern age. As a matter of fact, one of the most important reasons of the generation conflict between adults and young people in the nowadays is the problem of style and method in communication. At this point, the guidance of the stories of the Quran, which contain concrete models from the lives of many prophets, can be consulted. One of these stories offers astonishing details about Noah, one of the most important figures in human history, and his family life. This incident during the flood is just one of these details: *"So the Ark floated with them on the waves (towering) like mountains, and Noah called out to his son, who had separated himself (from the rest): 'O my son! embark with us, and be not with the unbelievers!'" The son replied: "I will betake myself to some mountain: it will save me from the water." Noah said: "This day nothing can save, from the command of Allah, any but those on whom He hath mercy! "And the waves came between them, and the son was among those overwhelmed in the Flood."* (Hûd 11/ 42-43) Within the scope of this study, this dialogue of Noah with his son who prefers different beliefs by not responding to his invitation, will be focused on. Starting from this short dialogue, some points that need to be considered in communication with young people will be mentioned.

In this dialogue that ends with a tragic end, Noah's son; An assertive young man who can afford to climb high mountains even under extraordinary conditions, is a stubborn character who rejects all calls despite all insistence. But at the same time, he appears as a person who produces some solutions in his own way by trusting his mind against the problems he experiences. The person on the other side of the dialogue is Noah who invites to material and spiritual salvation without despair, even if the person he is dealing with is unkind and stubborn. While doing this, Noah tries to convince his interlocutor by using a very soft style; but he offers him a choice. This short section of Noah's life, when examined carefully, provides important clues about the issues that should be cared in communication with young people who need to be nurtured by religious and national values.

Keywords: *Tafsir, Hz. Noah, Flood, Youth, Communication, Religious and National Values*

¹ PhD. Research Assistant, Sırnak University Faculty of Theology Department of Basic Islamic Studies
<https://orcid.org/0000-0002-3900-8064> mustafayildiz@sirnak.edu.tr

NÛH PEYGAMBERİN OĞLU BAĞLAMINDA KUR'AN'DA EHL KAVRAMININ TAHLİLİ

Nazife Vildan GÜLOĞLU¹

Hz. Nûh, Kur'ân-ı Kerîm'de çok zikredilen peygamberlerdendir. O uzun süren hayatı boyunca putperest kavmini, bir olan Allah'a inanmaya davet etmiş; ancak onların çoğu, bu daveti kabul etmemişlerdir. Buna karşılık Nûh peygamber, yüce Allah'tan yardım istemiş; O da kendisine gemi yapmasını vahyetmiş ve gemiye alması gerekenleri bildirmiştir. Gemiye alınacaklar arasında, onun ailesi de bulunmaktadır. Buna istinaden Hz. Nûh, tufan emareleri belirtmeye başladığı bir sırada uzak duran oğlunu gemiye binmeye çağırmış; o ise gemiye binmemiş ve boğulanlardan olmuştur. Burada Hz. Nûh'un yüce Allah'a oğlunun da ailesinden olduğunu söylemesi, buna karşılık O'nun ise "O senin ehlinden/ailenden değildir." buyurması, dikkat çekmektedir. Sözlükte ehl kelimesi, "bir adamın eşi, yakınları ve o kimseyle aynı meskeni paylaşan kişiler" anlamına gelmektedir. Buna göre de Hz. Nûh'un ehli denildiği zaman normal şartlar altında onun oğlunun da ehlinden sayılması gerekmektedir. Hz. Nûh da ehl kelimesini bu doğrultuda anlamış olmalı ki yüce Allah'a yaptığı niyazda oğlunun da ehlinden olduğunu ifade etmiştir. Bu anlayış ise bizzat yüce Allah tarafından Hûd sûresinin 46. âyetinde düzeltilmiş ve ehl kelimesine sözlük anlamının ötesinde daha özel bir mana yüklenmiştir. Şer'î mana olarak da ifade edilebilecek olan bu mana nedir? Hz. Nûh'un oğlu, niçin onun ehli dışında tutulmuştur? İlgili âyetlere göre Hz. Nûh'un ehli kimlerden oluşmaktadır? Bu bildirinin amacı, zikri geçen sorulara cevaplar aramak ve Kur'an'da ehl kavramına Hûd sûresinin 46. âyetinde yüklenen manayı tespiti çalışmaktır. Hz. Nûh ile ilgili pek çok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu bildiri, Hûd sûresinin 46. âyetinde geçen ehl kavramını merkeze almış olması yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır ve literatüre katkı sağlayacaktır. Kur'ân-ı Kerîm'de kullanılan kelimeler, bulundukları bağlama göre farklı anlamlara gelebilmektedirler. Mesela Seâlibî'ye (ö. 429/1038) göre Kur'an'da ehl kelimesi, "bir beldede oturan kimseler, Tevrat ve İncili okuyanlar, erbap, eş, çocuklar, din, ümmet, kavim ve aşiret, bir şeye layık olanlar ve bir şeyi hak edenler" manalarında kullanılmıştır. Yüce Allah Kur'an'da geçen kelimeleri, çoğunlukla Arapların kullanımına uygun bir şekilde kullanmıştır. Bununla birlikte bazı kelimelere yeni manaların da yüklendiği anlaşılmaktadır. İşte bu manaları tayin etmek, tefsir âlimlerinin üzerinde durduğu önemli meseleler arasında yer almıştır. Bu açıdan bildiride bazı müfessirlerin ilgili âyete yaklaşımları, âyette geçen ehl kelimesine nasıl mana verdikleri ve bu çerçevede geliştirdikleri söylemler ele alınacaktır. Kısaca ifade etmek gerekirse dil ile ilgili izahlara girmeleri beklenen bazı müfessirlerin bu âyette geçen ehl kelimesinin anlamı üzerinde pek durmadıkları görülmektedir. Mesela Mukâtil (ö. 150/767) ve Ferrâ (ö. 207/822) ilgili âyete sadece "O, kurtarmayı vadettiğim ehlinden değil!" anlamını vermişlerdir. Zeccâc (ö. 311/923) ise bu yorumu kabul etmekle birlikte "O, senin dinine mensup olanlardan değildir." izahının da yapıldığını belirtmiş, ayrıca âyette Hz. Nûh'a nispet edilen çocuğun onun gerçek oğlu olup olmadığıyla ilgili görüşlere yer vermiştir. Bu konudaki tartışmalar Taberî (ö. 310/923), Begavî (ö. 516/1122), Râzî (ö. 606/1210) ve Kurtubî (ö. 671/1273) gibi müfessirlerin eserlerinde de ifade edilmiştir; ancak bu eserlerde onun, Hz. Nûh'un gerçek oğlu olduğu ve fakat onun dinine mensup olmadığı için ailesinden sayılmadığı yorumu tercih edilmiştir. Mâtürîdî (ö. 333/944) ise tefsirinde konuyla ilgili tartışmalara hiç girmemiştir. Ona göre Hz. Nûh oğlu hakkında, onun görünüşteki muvafakatine bakarak, "Oğlum, ailemdendir." demiştir; fakat oğul, gerçek bir mümin olmadığı için Allah bunu reddetmiştir. Zemahşerî'ye (ö. 538/1144) göre ise bu âyetlerde bildirilmek istenen husus şudur: Nesep yakınlığı ancak din yakınlığı olduğu zaman bir anlam ifade etmektedir. Öyle ki aynı dinden olan bir kimse, yabancı da olsa kişiye, dindaşı olmayan

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ORCID ID 0000-0001-7126-7691, nguloglu@kastamonu.edu.tr

en yakın akrabasından bile daha yakındır. Râzî ve Kurtubî'ye göre de ilgili âyette din yakınlığı olmadığı zaman nesep yakınlığının bir önem ifade etmediği vurgulanmaktadır. Netice itibariyle -çoğu müfessirin de tercih ettiği üzere- ilgili âyete göre Hz. Nûh'un ehli olan kimseler, onun dinine tabi olan müminlerden ibarettir ve Hûd sûresinin 46. âyetinde geçen ehl kavramı, din anlamında kullanılmıştır, denilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Tefsir, Hz. Nûh, Ehl, Aile, Hûd Sûresi*

THE ANALYSIS OF “EHL” CONCEPT IN KORAN WITHIN THE CONTEXT OF PROPHET NOAH’S SON

Nazife Vildan GÜLOĞLU¹

Noah is one of the most mentioned prophets in Koran. He invited his pagan tribe to believe in the unique Allah during his long life; however, most of them rejected his invitation. In return, he asked for help from Almighty Allah and Allah inspired him to build a ship and informed him about the things to be taken to the ship. His family is among the people to be taken to the ship. Based on this, Noah called his son, who is away from the ship at the beginning of the flood signs appear, to get on the ship. Yet, he didn't get on the ship and became one of the drowned people. Here, that Noah says his son is one of the family members and Allah wills “He is not from your people” in return, draws the attention. The word “ehl” means “the spouse, relatives and the people who share the same house with a person” in the dictionary. Accordingly, when it is said “Noah’s ehl”, his son should be accepted among his people under normal circumstances. Noah must have understood the word “ehl” in this direction so that he stated his son from his people in his prayer to Almighty Allah. This understanding was corrected by Allah in the 46th verse of Surah Hûd and the word “ehl” was ascribed a special meaning beyond the one in the dictionary. What is this meaning which can also be stated as ecclesiastical meaning? Why was Noah’s son excluded from his people? Who constitute the people of Noah according to the related verses of Koran? The aim of this paper is to search for answers to the mentioned questions and to try to determine the meaning that is ascribed to the concept of “ehl” in the 46th verse of Surah Hûd in Koran. There are so many studies about Prophet Noah. However, this paper differentiates from the others on the sense that it centers the concept of “ehl” in the 46th verse of Surah Hûd and will contribute to literature. Words used in Koran can have different meanings according to their context. For example, the word “ehl” in Koran is used in the meanings such as “people living in a town, people who read Torah and Bible, connoisseur, spouse, kids, religion, Islam nation, tribe and clan, people who are worthy and who deserve something” according to Seâlibî (d. 429/1038). Almighty Allah used the words in Koran mostly suitable for the use of Arabs. Nevertheless, it is understood that some words were attributed new meanings. Determining these meanings have been among the significant issues that gloss scholars dwell on. In this respect, the approaches of some glossators to the related verse, how they interpret the word “ehl” in the verse and the statements they have developed within this scope will be discussed in this paper. To put it briefly, it is observed that some glossators who should explain the language have not emphasized much on the word “ehl” in this verse. For example Mukâtil (d. 150/767) and Ferrâ (d. 207/822) interpreted the related verse as “He is not among your people that I promised to save”. While accepting this interpretation, Zeccâc (d. 311/923) states that “He is not among those who belongs to your religion” explanation is also available. Besides, he also includes some opinions about whether the son mentioned in the verse is the real son of Noah or not. Discussions about this topic was also stated in the works of some glossators such as Taberî (d. 310/923), Begavî (d. 516/1122), Râzî (d. 606/1210) and Kurtubî (d. 671/1273). However, the interpretation that he is the real son of Noah but is not considered from his family as he doesn't belong to Noah’s religion is preferred in these works. Mâtûrîdî (d. 333/944) has never mentioned such discussions about the topic in his interpretation. According to him, Noah said “My son is from my family” by looking at his consent in appearance; however, Allah rejected this as the son is not a real believer. According to Zemahşerî (d. 538/1144), the point to be declared in these verses is that lineage intimacy makes

¹ Dr. Lecturer Kastamonu University Faculty of Theology, ORCID ID 0000-0001-7126-7691, nguloglu@kastamonu.edu.tr

sense only when there is also religious intimacy. Such that, someone with the same religion, though he is a foreigner, is closer to a person than his own relative who belongs to a different religion. According to Râzî and Kurtubî, it is emphasized in the related verse that lineage intimacy does not matter when there is not a religious intimacy. As a result, as many glossators preffer, the people of Noah consist of the believers in his family according to the related verse and the statement “your people / your family” in the 46th verse of Surah Hûd can be interpreted as “your coreligionist family”

Keywords: *Gloss, Prophet Noah, Ehl, Family, Surah Hûd*

MÖ 3. BİNYIL GÖÇLERİNİN 2008'DE AĞRI DAĞI'NIN TEPESİNE YAKIN BULUNAN ESKİ AHŞAP YAPIDAN KAYNAKLANDIĞINI YORUMLAMAK

Philip Ernest WILLIAMS¹

Aşırı şiddet belirtileri gösterse de, Eski Yakın Doğu'daki medeniyet, büyük duvarlı şehirleri, çark yapımı boyalı çanak çömlekleri, Büyük Piramitleri ve hatta yazının başlangıcı ile MÖ 3. binyılın Erken Tunç Çağı'nda doruğa ulaştı. Bu rafine ve gelişmiş şehirler aniden ve garip bir şekilde sona ererken, yeni, görünüşte barışçıl, ancak rustik bir kültür Antik Yakın Doğu'ya yayılıyor ve bu derinlere gömülü şehirlerin kalıntılarının üzerine yerleşiyor. Kırmızı-siyah perdahlı çanak çömlek ile karakterize edilen bu yeni kültür, göç eden tarım yerleşimlerinden oluşuyor gibi görünüyor ve çeşitli şekillerde Kura-Aras, Khirbet Kerak veya Transkafkasya olarak adlandırılıyor. Yazar, bu yeni kültürün arkeolojik araştırmalarını gözden geçiriyor ve uzun süredir gömülü olan bu yapının arkeolojik bir araştırmasını elde etme çabalarının bir parçası olarak ziyaret ettiği Ağı Dağı'nın tepesine yakın 2008 yılında bulunan antik ahşap yapıdan kaynaklanıp kaynaklanmadığını değerlendiriyor. Bu keşifte bulunan seramik ve diğer eserlerin, onu bu yeni arkeolojik yayılımın daha önce bilinmeyen kökenleriyle ilişkilendirebileceğine inanıyor. Yazar, bu yayılmanın hem Orta Tunç uygarlığının kökeni hem de 2011 tarihli *The Archaeological Evidence of Noah's Flood* adlı kitabında izini sürdüğü ve yayınladığı yeni dünya çapındaki göçlerin kaynağı olduğuna inanıyor. Williams, daha önceleri bu çalışmalara ışık tutan ırkçı varsayımlar nedeniyle 1960'lardan beri araştırmaları bırakılan dünya çapındaki göçlere yeni bir ilgi gösterilmesi çağrısında bulunuyor. İronik olarak, göç araştırmalarından uzaklaşma, bu ırkçı temelli göçlerin mevcut tarih öncesi kronolojiye gömülmesiyle sonuçlandı. Öte yandan, bu göçlerin Ağı Dağı'ndaki antik ahşap yapıdan kaynaklandığı tespit edilirse, hem arkeolojiyi hem de kültürü bilgilendiren ırkçı efsanenin sonunu başlatacaktır. Aksine her insan, Nuh'un Gemisi'nden başka bir şey olmayan bu kadim ahşap yapıyı bir zamanlar yaşamış olanların soyundan gelir.

Anahtar Kelimeler: Kura-Araslar, Khirbet Kerak, Transkafkasya, Erken Tunç, Orta Tunç, Kırmızı-Siyah Perdahlı Çanak Çömlek, Anti-Difüzyon, Göçler, Urartu, Nötron Aktivasyonu, Petroglif Analizi

¹ Mount Ararat Discovery Foundation, philip@araratdiscovery.org

INTERPRETING THIRD MILLENNIUM BC MIGRATIONS AS ORIGINATING FROM THE ANCIENT WOODEN STRUCTURE FOUND IN 2008 NEAR THE TOP OF MOUNT AGRI

Philip Ernest WILLIAMS¹

Though showing signs of excessive violence, civilization in the Ancient Near East reached a climax in the Early Bronze Age of the third millennium BC with its great walled cities, its wheel-made painted pottery, the Great Pyramids, and even the beginnings of writing. As these refined and advanced cities suddenly and strangely come to an end, a new, apparently peaceful, though rustic culture spreads throughout the Ancient Near East, settling above the remains of these deeply buried cities. This new culture which is characterized by *red-black burnished pottery* appears to consist of migrating agriculture settlements and is variously called *Kura-Araxes*, *Khirbet Kerak*, or *Transcaucasian*. The author reviews archaeological investigations of this new culture and considers whether it may have originated from the ancient wooden structure found in 2008 near the top of Mount Agri which he visited as part of his efforts to obtain an archaeological investigation of this long-buried structure. He believes that ceramics and other artifacts found inside this discovery might link it to the previously unknown origins of this new archaeological spread. The author believes this spread to be both the origin of Middle Bronze Age civilization and the source of new worldwide migrations which he has traced and published in his 2011 book, *The Archaeological Evidence of Noah's Flood*. Williams calls for new attention to be given to worldwide migrations, the study of which has been abandoned since the nineteen sixties due to the racist assumptions that formerly informed these studies. Ironically, the turn away from the study of migrations resulted in these racist-based migrations becoming embedded in the current prehistoric chronology. On the other hand, should these migrations be determined to have originated in ancient wooden structure on Mount Agri, this will begin the end of racist myth informing both archaeology and culture. Rather, every human being descends from those who once inhabited this ancient wooden structure, which can be nothing other than Noah's Ark.

Keywords: *Kura-Araxes, Khirbet Kerak, Transcaucasian, Early Bronze, Middle Bronze, Red-Black Burnished Pottery, Anti-Diffusion, Migrations, Urartu, Neutron Activation, Petroglyphic Analysis*

¹ Mount Ararat Discovery Foundation, philip@araratdiscovery.org

AĞRI DAĞI/MASİS'İN KUTSAL KİTAP'TAKİ ARARAT DAĞI OLMASI KONUSURandall W. YOUNKER¹

Nuh'un Gemisinin konumlandığı yer konusunda pek çok öneri olmasına rağmen, en çok kabul görenleri Cudi Dağı/Judi (Jebel Djudi) ve Ağrı Dağı/Masis'tir. Bu ikisi arasında, Cudi Dağı modern bilim adamları tarafından daha çok kabul görmüştür. Cudi Dağının desteklenmesindeki ana tartışmalardan biri, Ağrı Dağı/Masis'in, Kutsal Kitap Araratı olarak 12. yy'da veya biraz daha geç ortaya çıkması ve Cudi Dağının ise daha eski (M.Ö. 3. yy) bir gelenek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu yazıda, Ağrı Dağı/Masis'in, aslında daha eski gelenek olduğunu ve kutsal kitap yazarlarının akıllarındaki yer olduğunu tartışacağız. Üç ana sav kullanacağız. Birincisi, kutsal ve kozmik bir dağ olarak Ağrı Dağı/Masis'in, Eski Yakın Doğu Edebiyatında, Māšu Dağı olarak bilindiği ve en azından 22. yy'a giden çok tarihi bir dağ olduğudur. İkincisi, İbrani tarihi ile paralel olarak Mezopotamya tarihine (özellikle Atrahasis ve Gılgamış Destanı'na) bakarak görüyoruz ki, İbraniler, özel bir yeri adlandırmadan, geminin Cudi Dağı veya diğer öne sürülen yerlerden birine değil, Ağrı Dağı/Masis civarına yerleştiğini anlamışlardır. Bu, şöyle söyleyen üçüncü sav yüzündendir: Tufan'ın İbranice versiyonu (Yaratılış 6-9), pek çok akademisyenin tanıdığından daha erken, Urartu Krallığının M.Ö. 9. yy'da kurulmasından önce, (Urartu'ya yaptıkları seyahatleri anlatan erken Asur yazılarında söylendiği gibi), Antik Urartu'nun sınırları daha kısıtlıyken ve Cudi ve Nimuş/Nişir Dağları'nı içermezken yazılmıştır. Bütün bu bilgiler, Kutsal Kitap yazarlarının, Kutsal Kitap'taki Ararat Dağları'nın, Cudi/Judi veya Nimuş/Nişir Dağları'nın değil, Ağrı Dağı /Masis yakınlarından bahsettiğini gösterecektir.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı Dağı, Masis, Ark of Noah, Judi/Cudi, Jebel Djudi*

¹ Andrews University, Institute of Archaeology, younker@andrews.edu

THE CASE FOR AĞRI DAĞI/MASIS AS BIBLICAL MT. ARARAT

Randall W. YOUNKER¹

While there have been several proposals for the location of the Ark of Noah's landing place, the two most widely accepted have been Mt Judi/Cudi (Jebel Djudi) and Ağrı Dağı /Masis (a third contender is Nimuš/Niştir in Iraq). Of these two, Mt Judi has received the greater support among modern scholars. One of the main arguments in support of Mt. Judi is that it is thought to be the older tradition (3rd century B.C.), while the tradition that Ağrı Dağı /Masis is the Biblical Mt. Ararat is said to have originated late—only in the 12th century A.D. or slightly later.

In this paper we will make the case that the tradition for Ağrı Dağı /Masis is actually the older tradition and is the one the Bible writer had in mind. We will use three main arguments. First, the tradition that Ağrı Dağı /Masis as a sacred, cosmic mountain is very ancient, going back in ancient Near Eastern Literature to at least the 22nd century B.C. when the mountain was known as Māšu. Second, that by looking at the Mesopotamian flood accounts (especially Atrahasis and the Gilgamesh Epic) with the Hebrew account in tandem, it can be seen that the Bible writer was clearly interacting these earlier Mesopotamian flood traditions. While not naming the specific location, the Hebrews understood the ark to have landed in the vicinity of Ağrı Dağı /Masis—not in the region of Mt. Judi (or other proposed sites). This point is supported by a third argument—that the Hebrew version of the Flood (Genesis 6-9) was written *earlier* than many scholars recognize, *prior* to the founding of the Kingdom of Urartu in the 9th century BC, when the boundaries of ancient Urartu (Ararat) were more restricted (as indicated by early Assyrian itineraries into Urartu). These early pre-9th century BC Urartu boundaries did not yet include the mountains Judi/Cudi nor Nimuš/Niştir—the other candidates for the ark landing place. These data together would indicate that the Biblical writer understood the “mountains of Ararat” to refer to a location in the vicinity of Ağrı Dağı /Masis, not Mt. Judi/Cudi nor Nimuš/Niştir.

Keywords: *Ağrı Dağı, Masis, Ark of Noah, Judi/Cudi, Jebel Djudi*

¹ Andrews University, Institute of Archaeology, yunker@andrews.edu

OSMANLI DÖNEMİ AĞRILI ÂLİMLER VE DEVLET ADAMLARI

Recep DİKİCİ¹

Ağrı ili, tarihteki en önemli inanç, ilim ve kültür merkezlerinden biridir. Bu bölgedeki mevcut medreseler ile çeşitli bilim dallarında yetişen âlimler, bu gerçeği açıkça göstermektedir. Bu yüzden nadir tabakât kitaplarından ve Türkiye İhtisas Kütüphanelerinden tespit edebildiğimiz bilhassa Osmanlı dönemi Ağrılı âlimler ve devlet adamlarının hayatları ile kütüphânelerde bulunan Arapça ve Osmanlıca matbû eserlerini topluca sunmak, bilim dünyası için son derece faydalı olacaktır. Böylece Ağrı'nın kültür tarihi ile ilgili ciddî bir boşluk doldurulacak ve araştırmacılara bu hususta yön verilecektir. Bunun yanısıra mevzuunun daha iyi anlaşılması için, Ağrı ili tarihi anahatlarıyla anlatılmış, Ağrı ili ile ilgili Devlet Arşivlerindeki birkaç tarihî belgelerin açıklaması yapılmış, Ağrı'nın tarihteki yeri sunulmuş ve Ermenilere zarar verilmemesine dâir orijinal bir arşiv belgesi kaydedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı, Ağrı, Alimler, Devlet Adamları, Tarih* SCHOLARS

AND STATESMEN FROM AĞRI IN OTTOMAN ERA

Recep DİKİCİ²

Ağrı is historically one of the most important belief, science and culture centers. The madrasahs and the scholars trained in various disciplines in this region clearly demonstrate this fact. For this reason, it will be extremely beneficial for the scientific world to present especially the lives of scholars and statesmen from the Ottoman period, and their Arabic and Ottoman Turkish printed works in libraries, which we could identify from rare books and specialized libraries in Turkey. Thus, a serious gap in the cultural history of Ağrı will be filled and researchers will be guided in this regard. Besides, for a better understanding of the subject, the history of Ağrı is explained in outline and a few historical documents in the State Archives related to Ağrı are explained. Moreover, the place of Ağrı in history is explained and an original archive document regarding not harming the Armenians is presented.

Keywords: *Ottoman, Ağrı, Scholars, Statesmen, History*

¹ Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, rdikici46@gmail.com

² Prof. Dr., Selçuk University, Department of Eastern Languages and Literatures, rdikici46@gmail.com

NUHUN GEMİSİ VE AĞRI DAĞI EFSANELERİNİN İĞDIR VE NAHÇIVAN FOLKLORUNDA SANATSAL OLARAK SÖYLENMESİ

Sedaqet NEMETOVA¹

İğdir ve Nahçıvanın coğrafi yakınlığı her iki bölgenin folklorunu ciddi şekilde etkiler. İğdirde Nahçıvana bağlı efsaneler yaratılmış olması ve Nahçıvanda İğdirli efsanelerin olması ilginçtir. Ayrıca her iki bölgeyle ilgili yaygın efsaneler vardır. İğdirde Ağrıdağ, Nahçıvanda ise İlanlıdağ hakkında pek çok efsane vardır. İğdirdaki Ağrı Dağı Eğridağ, Yatandağ, Aladağ ve Nahçıvandaki İlhanlıdağ Elanlıdağ, Haçadağ olarak anılır ve efsanelerde her ikisi de kutsal peygamber Nuhun adıyla ilişkilendirilir. İğdirde kutsal peygamber Nuhun gemisinin indiği dağlara Subhan, Allahu Ekber, Elegez, Ağrıdağ denildiğine inanılır. Nahçıvanda kutsal peygamber Nuhun gemisinin indiği dağlara Gamigaya (Gemi Kayası), Balka, Genni, Haçadağ (Çatallı Dağ) denildiğine inanılır. İğdirde Büyük Ağrıya Ağabey, Küçük Ağrıya ise kızkardeşi denirdi.

Dünya folklorunda Nuh (as) hakkında temel bilgi kaynaklarından biri de semavi kitaplardır. Musevi, Hristiyan ve Müslüman rivayetlerine göre Nuh (as) Tufan sırasında bir gemi yaparak tufandan kurtulan bir peygamberdi. Sümer-Akad yazıtlarındaki Ziusudra ve Khasisatra Utnapishtim, karakterlerle aynı anlamsal çizgidedir.

Bu konu, Nuh Suresi de dahil olmak üzere Hud Suresi'nin 25-49. ayetlerinde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Hud Suresi'nde Allah'ın Nuh'u (as) kavmine Tevhid'i tebliğ etmeleri için bir peygamber gönderdiği belirtilir. Ama çok az insan duyuyor. Çoğu insan onu yalancı olarak görür. Nuh onları Tanrı'nın azabının geleceği konusunda uyardı. Nuh (as) tüm canlılardan biri erkek biri dişi, insan ve aileden müminlerden oluşan bir çiftti gemiye bindirdi. Allah'ın emriyle toprak suyu çeker. Sular çekilirken Nuh'un gemisi Cudi Dağı'na oturdu. İnsanlar dahil tüm insanlığın yeni başlangıcı, gemiden inen insanlarla ve hayvanlarla başladı.

"İkinci uygarlığın başlangıcı olan Nuh tufanı, Hz. Nuh ile ilgili efsaneler ve rivayetler birçok ilginç noktaya açıklık getirmektedir. Popüler mitler, orijinal dünya görüşünün mitsel nüanslarıyla birleşerek, Nuh'un gerçeklerinin göksel kitaplarda sanatsal bir tasviri ile sonuçlanır. Bölgeden derlenen Nuh efsanelerinde (Nahçıvan) olayların seyri 3 aşamaya ayrılabilir:

Aşama I - Tufana Hazırlık,

Aşama II - Sel,

Aşama III - Tufandan Sonra Yaşam.

Bir efsane şöyle der: "Bir gün Nuh'un karısı hamur yoğuruyordu. Kalkıp fırında ateş yakmak istedi. Perdeyi kaldırdığında, kurudu. Fırının yarısı suyla doluydu. Karısı gitti kocasına hikayeyi anlattı ..."

Birçok efsanede Nuh Peygamber'in Tufan'ın olacağını önceden bildiği belirtilir: "Nuh (as)'ın tufanın olacağını bildiği söylenir, yer yüzü su ile kaplanacak."

Veya, "Bir gün Nuh'un yeryüzünün sular altında kalacağı haberini aldığı söylenir."

Efsaneye göre tufanın nedeni göksel kitaplardakiyle aynıydı: "Nuh iyi bir adamdı, bir rehberdi. Kim yoldan saparsa, O ona hidayet eder. İnsanları yoldan çıkmamaları için sürekli olarak sel olacağı konusunda uyardı."

¹ Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi

Nahçıvanda şöyle bir efsane vardır: Eski zamanlarda Büyük Ağrıya Gısırdağ (Çorak Dağ) denirdi. Nuh peygamber ona bir oğlu olacağını söyledi. Sonra Gisirdağ bir oğul doğurdu. Gisirdağ (Çorak Mont) o sıralarda ağrıdığı için Ağrıdağ (Ağrılı Dağ) olarak anılırdı.

İğdırda Büyük Ağrının bir erkek, Küçük Ağrının ise bir kadın olduğuna inanılıyordu. Ancak Nahçıvanda Büyük Ağrının kadın, Küçük Ağrının ise erkek olduğuna inanılıyordu.

Hem Nahçıvanda hem de İğdırda yayılan bir başka efsanede, Nuh Peygamberin gemisi Dağa değdiğinde “Ne zor dağ” (agir dağ) dediğini söylerler. Bu yüzden dağa Ağrıdağ adı verildi.

Nahçıvandaki diğer iki efsane ise Ağrıdağ ve Haçadağ hakkındadır. Bu efsanelerde Haçadağın erkek, Ağrıdağın ise kadın olduğuna inanılır. Bir gün bunlar kavga ettiler. Bu kavgada kadın dağ, erkek dağın kafasına çarparak onu iki parçaya ayırdı. Bu yüzden dağa Hachadağ adı verildi. Erkek dağı, kadın dağına zar zor vurdu ve o darbeden sonra kadın düştü. Sonra ana dağa Büyük Ağrı, çocuğuna Küçük Ağrı denildi.

Başka bir Nahçıvan efsanesinde şöyle denilir: Nahçıvanda başı bulutlara uzanan büyük bir Canavar vardı. Araz nehrinden su içmek istediğinde bir elini Haçadağa, diğer elini Ağrıdağa koydu.

Efsanelerde de görüldüğü gibi her iki yörenin folkloru coğrafi yakınlığa dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Agri , Hachadağ , İlanlıdağ , Kısırdağ , Araz*

ARTISTIC SINGING OF NOAH'S ARK AND MOUNT AGRI LEGENDS IN IGDIR AND NAKHCHIVAN FOLKLORE

Sedaqet NEMETOVA¹

Geographical closeness of Igdir and Nakhchivan seriously influence the folklore of the both regions. It is interesting that there have created legends in Igdir connected with Nakhchivan and there are legends in Nakhchivan connected with Igdir. Also there have widely spread legends about the both regions. There are lots of legends about Agridag in Igdir and Ilanlidagh in Nakhchivan. The Mont Agridag in Igdir was called as Egridag, Yatandag, Aladag and Ilanlidag in Nakhchivan was called as Elanlidag, Hachadag and in the legends both of them were connected with the name of holy prophet Noah. In Igdir it is believed that the mountains where holy prophet Noah's ship landed were called Subhan, Allahu Ekber, Elegez, Agridag. In Nakhchivan it is believed that the mountains where holy prophet Noah's ship landed were called Gamigaya (Shiprock), Balka, Genni, Hachadag (Forked Mountain). In Igdir Greater Agri was called Agabey, but Lesser Agri was called its sister. One of the main sources of information about Noah (as) in world folklore is the heavenly books.

According to Jewish, Christian and Muslim narrations, Noah (as) was a prophet who survived the flood by building an ark during the world flood. Ziusudra and Khasisatra Utnapishtim in the Sumerian-Akkadian inscriptions are in the same semantic line as characters.

This is discussed in detail in verses 25-49 of Surah Hud, including Surah Nuh. It is stated in Surat al-Hud that God sent Noah (as) a prophet to his people to preach Tawheed. But very few people hear it. Most people consider him a liar. Noah warned them of the coming of God's punishment. Noah (pbuh) was a pair of all living beings, one male and one female, and believers from people and family members boarding the ship.

By the command of God, the earth absorbs water. As the waters receded, Noah's ark rested on Mount Judi. The new beginning of all mankind, including humans, begins with humans and animals descending from the ark.

"The legends and narrations about the Prophet Noah, the flood of Noah - the beginning of the second civilization - clarify many interesting points. The popular myths are combined with the mythical nuances of the original worldview, resulting in an artistic depiction of Noah's truths in the heavenly books. The course of events in the legends of Noah collected from the region (Nakhchivan - Q.S.) can be divided into 3 stages:

Phase I - Preparation for the Flood,

Phase II - Flood,

Stage III - Life after the Flood.

One legend says: "One day Noah's wife was kneading dough. He wanted to get up and light a fire in the oven. When he lifted the veil, it dried up. The oven was half full of water. The wife went and told her husband the story ... "

Many legends state that Prophet Noah (pbuh) knew in advance that the Flood would take place: "It is said that Prophet Noah (pbuh) knew that a flood would occur, his face will be covered with water. "

Or, "It is said that one day Noah received the news that the earth would be flooded." Legend has it that the cause of the flood was the same as in the heavenly books: "Noah was a

¹ PhD., Nakhchivan State University

good man, a guide. Whoever strayed, He guided him. He constantly warned people that there would be floods to keep them from going astray. ”

In Nakhchivan there is such a legend: In ancient times Greater Agri was called Gisirdag (Barren Mont). Holy prophet Noah told her that she would have a son. Then Gisirdag gave birth to a son. As Gisirdag (Barren Mont) had ache at that time she was called Agridag (Aching Mont).

In Igdir Greater Agri was believed to be a man and Leser Agri was believed to be a woman. But in Nakhchivan Greater Agri was believed to be a woman and Lesser Agri was believed to be a man.

In other legend that spread both in Nakhchivan and Igdir they say that when holy prophet Noah's ship touched the Mountain He said: “What a hard mountain” (agir dag). So, the mountain was called Agridag.

Other two legends in Nakhchivan are about Agridag and Hachadag. In these legends Hachadag is believed to be a man and Agridag believed to be a woman. They had a fight. In that fight the woman mountain hit the man mountain's head and forked it into two pieces. So the mountain was called Hachadag (Forked Mont). The man mountain hit the woman mountain hardly and she aborted after that blow. Then the mother mountain was called Greater Agri and her cild was called Lesser Agri.

In another Nakhchivan legend is said: There was a great Monster in Nakhchivan whose head reached to the clouds. When he wanted to drink water off the Araz river he put one hand on Hachadag and the other on Agridag.

As it seen in the legends the folklore of both regions is based upon the geographical closeness.

Keywords: *Igdir, Agri, Hachadagh, Gisirdagh, Ilanlidagh, Araz*

M. KAŞGARI'NİN "DİVANİ LÜĞET-İT TÜRK" ADLI ESERİ VE AZERBAYCAN DİLİNİN ŞAMAHİ LEHÇELERİ

Senuber ŞÜKÜROVA¹

Mahmud Kaşgari'nin "Divani lüğet-it turk" adlı eseri, Azerbaycan dilinin yanı sıra Türk dillerinin tarihini incelemek için değerli bir kaynaktır. Yapılan araştırmalara göre M. Kaşgari "Divani lüğet-it türk" adlı eserinde 28 Türk dili ve lehçesiyle ilgili sözlük birimlerini açıklamıştır. Bu sözlükte Oğuzca kelimeleri seçip diğer dillerin sözlük birimleriyle karşılaştırmıştır. Karşılaştırmalar sırasında kelimelerin sözlüksel-anlamsal özelliklerinin yanı sıra fonetik ve morfolojik farklılıklara da dikkat çekmiştir. M. Kaşgarlı'nın Oğuz sözlüğüne pek çok kelimesi Azerbaycan dilinin ağız ve lehçelerinde kullanılmaktadır. Çağdaş Türk dillerinin ortak bir Türk dilinden kaynaklandığı göz önüne alındığında, bu doğaldır. M. Kaşgari'nin "Divani lüğet-it turk"ünde yer alan Oğuz-Kıpçak kökenli sözcük birimlerinin birçoğu Azerbaycan dilinin Şamahı ağızlarında kullanılmaktadır. Bu kelimelerin bir kısmı Divan'da olduğu gibi, bazıları fonetik değişikliklere uğramış, bir kısmı da kelimenin köklerinde korunmuştur.

Azerbaycan dilinin Şamahı ağızlarında olan sözlerle M. Kaşgari'nin "Divani lüğet-it turk"ünde yer alan kelimelerin karşılaştırılması, bunların Şamahı ağızlarında halen aynı veya benzer anlamlarda kullanıldığını göstermektedir.

"Divan"da karşımıza çıkan "sucik" kelimesi, "tatlı olan her şey" anlamına gelir. Şamahı ağızlarında bu kelime "sucuğ" olarak kullanılır ve nişasta, su ve şekerden yapılan marmelat benzeri bir tatlıyı ifade eder. Genellikle törenlerde pişirilen bu tatlı, kıyılmış cevizlerle süslenir.

Eski Türkçede cehennem anlamına gelen "damu" kelimesi hem "Divan"da, hem de Azerbaycan dilinin Şamahı ağızlarında aynı fonetik yapıda kullanılmaktadır. Dikkat çeken kelimelerden biri de "uruğ" kelimesidir. Bu kelime M. Kaşgari'nin "Divani lüğet-it türk"ünde bir tane olarak anlatılmaktadır. Şamahı ağızlarında hem uruğ-turuğ, hem de uruğbaturuğ olarak kullanılır.

"Tezik" kelimesi "Divan"da işten kaçan kişi anlamında kullanılsa da, Şamahı ağızlarında "tezimey" kaçmak anlamına gelmektedir. Aynı anlamda diğer lehçelerde tezimey, teziimey, tezmeg gibi farklı varyantlarda kullanılmaktadır. Divan'da bu fiilin baskısından tezgi: panik manasında bahsedilmiştir. Şamahı ağızlarında tezgün (mülteci, sürgün) kelimesi aynı kökten kullanılmaktadır.

"Divani lüğet-it türk" adlı eserin sözlüğüne bakarsak Şamahı lehçeleriyle özdeş kelimelere rastlarız. Bu kelimelerin bir kısmı olduğu gibi, bir kısmı günümüzde bazı fonetik değişikliklerle hala kullanılmaktadır. Şamahı ağızlarının yanı sıra diğer lehçelerde de bu tür arkaik kelimelere rastlanmaktadır. Bu tür arkaik kelimelerin toplanması ve incelenmesi, Azerbaycan dilinin tarihini incelemek için faydalıdır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Dili, Dilbilimsel, Ağız, Sözlüksel, Arkaik Kelimeler

¹Azerbaycan, Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, sukurov03@mail.ru, ORCID ID: 0000-0003-2997-1284

THE WORK OF M. KASHGARI "DIVANI LUGET-IT TURK" AND SHAMAKHI DIALECTS OF AZERBAIJANI LANGUAGE

Sanubar SHUKUROVA¹

Mahmud Kashgari's work "Divani luget-it turk" is a valuable resource for studying the history of Turkish languages as well as Azerbaijani. According to the researches, M. Kashgari explained the dictionary units related to 28 Turkish languages and dialects in his work called "Divani luget-it turk". In this dictionary, he selected Oghuz words and compared them with the dictionary units of other languages. During the comparisons, besides the lexical-semantic features of the words, he also drew attention to the phonetic and morphological differences. Many of the words of M. Kashgari in the Oghuz dictionary are used in the dialects of the Azerbaijani language. This is natural, given that contemporary Turkic languages originate from a common Turkic language. Many of the Oghuz-Kipchak origin word units in "Divani luget-it turk" by M. Kashgari are used in Shamakhi dialects of the Azerbaijani language. Some of these words have undergone phonetic changes, as in the Divan, and some have been preserved in the roots of the word.

The comparison of the words in the Shamakhi dialects of the Azerbaijani language with the words in M. Kashgari's "Divani luget-it turk" shows that they are still used with the same or similar meanings in Shamakhi dialects. The word "sucik" in "Divan" means "everything sweet". In Shamakhi dialects, this word is used as "sucuk" and refers to a marmalade-like dessert made from starch, water and sugar. This dessert, which is usually cooked in ceremonies, is decorated with chopped walnuts.

The word "damu", which means hell in old turkish, is used in the same phonetic structure both in the "Divan" and in the Shamakhi dialects of the Azerbaijani language. One of the words that attracts attention is the word "urug". This word is mentioned as one in M. Kashgari's "Divani luget-it turk". It is used as both urug-turug and urugbaturug in Shamakhi dialects.

Although the word "tezik" is used to mean a person who runs away from work in "Divan", "tezimey" in Shamakhi dialects means to run away. In the same sense, it is used in different variants such as tezmey, tezimey, tezmeg in other dialects. In the Divan, the pressure of this verb is mentioned in the sense of "tazgi: panic". In Shamakhi dialects, the word tezgın (refugee, exile) is used from the same root.

If we look at the dictionary of the work called "Divani luget-it turk", we come across words that are identical with the Shamakhi dialects. Some of these words are kibi, some of them are still used today with some phonetic changes. Such archaic words can be found in Shamakhi dialects as well as in other dialects and dialects. The collection and study of such archaic words is useful for studying the history of the Azerbaijani language.

Keywords: *Azerbaijani Language, Linguistic, Dialect, Lexical, Archaic Words*

¹ Azerbaijan, Azerbaijan State Pedagogical University, sukurov03@mail.ru, ORCID ID: 0000-0003-2997-1284

II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE BAYEZİD SANCAĞINDA MODERN BELEDİYESİCİLİK FAALİYETLERİ

Serhat Aras TUNA¹

Kırım Harbi'nin de etkisiyle Osmanlı Devleti'ndeki ilk modern belediye, Şehremaneti adı altında başkent İstanbul'da kurulmuştur. 1864 Tuna Vilayet Nizamnamesi başta olmak üzere sonraki nizamname ve kanunlarla birlikte Osmanlı taşrasında da belediye dairelerinin kurulmasına özen gösterilmiştir. İlgili kanun ve nizamnameleri müteakip dönemde belediye dairelerinin en çok kurulduğu bölgeler ise liman ve ticaret kentleri olmuştur. Ülkenin iç ve doğu kesimlerindeyse belediye dairelerinin tesis edilme süreci daha ağır işlemiştir. Belediyelerin bütün Osmanlı coğrafyasında hayata geçirilmesi için en çok çaba sarf edilen dönem ise II. Abdülhamid devridir. Dönemin imar ve kalkınma politikaları çerçevesinde mümkün mertebe her kazada belediye dairelerinin kurulmasına çalışılmıştır. Belediyelerin temel görevleri ise temizlik, kent içi imar, sağlık, alışveriş ve pazar yeri denetimi gibi hususları kapsamaktaydı. Bu görevlerin yerine getirilebilmesi ise kentlerin muktedir idarecilerce yönetimi ve buna bağlı olarak buradan elde edilen gelirlerin tasarrufuyla mümkündü. Fakat dönemin merkezi ve yerel mali buhran şartları ile vilayetlerin kendine has siyasi, sosyal, ekonomik ve coğrafi hususları tüm çabalara rağmen birçok bölgenin belediyecilik alanında geri kalmasına sebep olmuştur.

Tanzimat dönemiyle daha da artan ve Cumhuriyet devrine kadar devam eden sürekli ve ani idari taksimat değişimleri de kentlerin kalkınmasını doğrudan etkilemiştir. Zira kurumsallaşma daha çok sancak merkezlerine dayalı bir şekilde yürütülmekteydi. Nitekim Bayezid sancağı da bu türden bir idari birimdi. Çeşitli dönemlerde Erzurum ve Van vilayetlerine bağlı olan Bayezid'in başlıca kazaları Eleşkirt, Karakilise, Diyadin, Tutak ve Hamur'dan oluşmaktaydı ve idari taksimatı kısa aralıklarla değişmekteydi. Bu bölgenin bir özelliği de Osmanlı-İran hududunda yer almasından dolayı sık sık asayiş olaylarıyla anılmasıydı.

Bu çalışmada, Osmanlı arşiv vesikaları, salnameler ve muhtelif kaynakların kullanımıyla Bayezid sancağı ve çevresindeki belediyecilik hizmetlerinin niteliği ve bu hususta yaşanan sorunlar ele alınacaktır. Çalışmanın amacı, her türlü modernleşmenin merkezi olan İstanbul'a oldukça uzak bir hudut bölgesi olan Bayezid'in bu hususta ne tür faaliyetlere sahne olduğunu belirlemektir. Böylece modern kent olgusunun belirleyicisi olan belediyeciliğin Bayezid'e yansımalarının izahına çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bayezid, Belediye, Osmanlı, Modernleşme*

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muş/Türkiye, s.bingul@alparslan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5255-9787

MODERN MUNICIPALITY ACTIVITIES IN BAYEZİD DURING THE REIGN OF ABDULHAMİD II

Serhat Aras TUNA¹

Under the influence of the Crimean War, the first modern municipality in the Ottoman Empire was established in the capital Istanbul under the name of Şehremaneti. In 1864, it was taken care to establish municipal offices in the Ottoman provinces as well as the subsequent regulations and laws, the most important example for which is the Danube Province Regulations. Following the relevant laws and regulations, the regions where municipal offices were mostly established were the port and trade cities. In the inner and eastern parts of the country, the process of establishing municipal offices was more slow.

The biggest effort to establish municipalities in Ottoman lands was in the period of Abdulhamid II era. Within the framework of the zoning and development policies of that period, it was tried to establish municipal offices in each possible qazas (cities). The main tasks of the municipalities included cleaning, urban reconstruction, health, shopping and market place supervision. The fulfillment of these tasks was possible with the management of the cities by the capable managers and consequently with the saving of the revenues obtained from them. However, the central and local financial crisis conditions of that period and the unique political, social, economic and geographical aspects of the provinces caused many regions to fall behind the other areas in terms of municipal work.

Continuous and sudden changes in administrative division, which increased with the Tanzimat period and continued until the Republican era, also directly affected the development of the cities. This is because institutionalization was mostly based on starboard centers. As a matter of fact, the sanjak of Bayezid was such an administrative unit. Bayezid's main qazas, which were connected to the provinces of Erzurum and Van in various periods, consisted of Eleşkirt, Karakilise, Diyadin, Tutak and Hamur. The administrative division of these areas changed at short intervals. Another feature of that region was the fact that it was frequently the place of public security issues because of its place in the Ottoman-Iranian border.

In this study, the quality of municipal services and problems in the Bayezid sanjak will be discussed with the use of Ottoman archive documents, yearbooks and various sources. The aim of this study is to determine the municipality activities in Bayezid which was a border region far from, the center of all kinds of modernization, İstanbul. In this way, it will be provided to explain the reflection of the municipal work to Bayezid, which was an important element in modernization of the cities. Based on the available resources, quantitative and qualitative data will be obtained by determining the establishment process of the municipalities in Bayezid sanjak, the number of municipalities, their administrators and activities.

Keywords: *Bayezid, Municipality, Ottoman Empire, Modernization*

¹ Assistant Professor, Muş Alparslan University, Faculty of Science and Literature, Department of History, Muş/Turkey, s.bingul@alparslan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5255-9787

AĞRI İLİNİ GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI (1930-1939)

Suna ALTAN¹

Mehmet Zeki FAZLIOĞLU²

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ülke genelinde şehirlerin durumlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi çalışmalarına hızla başlanılmıştır. Tüm ülkede geri kalmışlığa son vermek için tarım, ticaret, sanayi, eğitim, sağlık ve sosyal hayat gibi alanlarda topyekûn bir iyileştirme çabasına girilmiştir. Bu çalışmalar kapsamında Ağrı şehri de yer almıştır. Ağrı, Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinde bulunan ve İran'a sınırı olan bir ilimizdir. Coğrafi konumu itibarıyla geçiş noktasında bulunmasından dolayı şehir stratejik bir öneme de sahiptir. Söz konusu hususlar, Ağrı'nın bazı siyasi ve askeri olaylara sahne olmasını da kaçınılmaz hale getirmiştir. Özellikle 1926-1930 yılları arasında meydana gelmiş olan Ağrı isyanları ve isyan neticesinde yapılmış olan askeri hareket şehrin yıpranmasına neden olmuştur. Bu da şehrin idari, siyasi, sosyal ve kültürel hayatını doğrudan etkilemiştir. 1933 yılı itibarıyla il merkezinin değişimi ve buraya bağlı Iğdır, Aralık ve Tuzluca'nın, Ağrı'dan ayrılarak Kars'a bağlanmasına karar verilmiştir. Bu dönemden itibaren Ağrı, devletin gelişme ve kalkınma çalışmalarının ağırlık verildiği iller arasında yer almıştır. Devlet, isyanın yaratmış olduğu yıkımı ve eksiklikleri gidermek adına çalışmalara karar vermiştir. Kentin kalkınmasına dair yürütülen çalışmalar kapsamında şehrin geri kaldığı, , tarım, imar, ticaret, sanayi, sağlık ve sosyo-kültürel alanlarda gelişmesi ve ilerlemesi için faaliyetlerde bulunulması kararlaştırılmıştır. Bu çalışmada, 1930-1939 yılları arasında Ağrı ilinin gelişmesi ve kalkınması için yapılan çalışmalar irdelenecektir. Bu süreçte şehrin kat etmiş olduğu ilerlemenin ne kadar sağlandığı ya da sağlanamadığı gözler önüne sergilenenecektir. Bu çalışmada temel kaynak niteliğindeki Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden istifade edilerek ilgili belgelerin yorumu ve analizi yapılacaktır. Bu bağlamda 1930-1939 yılları arasında Ağrı'da yayın hayatına girmiş olan yerel basından konuya dair haberlere de müracaat edilecektir. Çalışmaya dair bir diğer önemli kaynak olan TBMM Zabıt Ceridelerinden Ağrı'nın gelişme ve kalkınma faaliyetlerine dair yapılan görüşmeler de incelenecektir. Temel kaynaklara destek sağlaması bakımından, ikincil literatür taraması da yapılarak ilgili kaynakçanın takviyesiyle Ağrı'ya dair sosyo-ekonomik gelişme ve kalkınma politikaları incelenecektir. Bu vesileyle, Türkiye tarihinde önemli bir dönemi oluşturan Tek Partili dönemde devlet çalışmaları Ağrı üzerinden izah edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı, Kalkınma, Gelişme, Tek Partili Dönemi, Hükümet*

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Iğdır Üniversitesi, suna.altan@igdr.edu.tr ORCID: 0000-0002-7388-30-14

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Iğdır Üniversitesi , mehmetzekifazlioğlu@gmail.com

DEVELOPMENT STUDIES OF AĞRI CITY (1930-1939)Suna ALTAN¹Mehmet Zeki FAZLIOĞLU²

With the proclamation of the Republic, efforts to improve and develop the situation of cities throughout the country were started rapidly. In order to put an end to backwardness throughout the country, a total development effort has been made in fields such as agriculture, trade, industry, education, health and social life. Within the scope of these studies, the city of Ağrı was also included. Ağrı, located in the East of Turkey and is a province which borders Iran. Due to its geographical location, it has a strategic importance due to its location at the crossing point. These issues have made it inevitable that Ağrı will be the scene of some political and military events. In particular, the Ağrı riots that took place between 1926 and 1930 and the military action as a result of the rebellion caused the city to wear out. This directly affected the administrative, political, social and cultural life of the city. As of 1933, it was decided to change the city center and to connect Iğdır, Aralık and Tuzluca from Ağrı to Kars. Beginning from this period, Ağrı has been one of the provinces where the state's development and advancement activities were concentrated. The state has decided to work to eliminate the destruction and deficiencies caused by the rebellion. Within the scope of the studies carried out on the development of the city, it was decided to carry out activities for the development and advancement of the city in the fields of agriculture, reconstruction, trade, industry, health and socio-cultural. In this study, the studies carried out for the development and advancement of Ağrı between 1930-1939 will be examined. In this process, it will be possible to compare the progress achieved by the city with the development efforts of the Single Party and Multi Party periods. In this study, the interpretation and analysis of the related documents will be made by utilizing the Prime Ministry Republican Archives as the main source. In this context, the local press, which started to broadcast in Ağrı between 1930 and 1938, will also be consulted on the subject. Another important source of this study is the debates on the development and advancement activities of Ağrı at the Grand National Assembly of Turkey. In order to provide support to the main sources, the secondary literature review will be conducted and the socio-economic development and advancement policies of Ağrı will be examined with the supplementation of the related bibliography. On this occasion, constituting an important period in the history of Turkey, the transition process from the One-Party period to the Multi-Party period, the history of Ağrı will be evaluated as the micro field case study.

Keywords: *Ağrı, Development, Advancement, Single Party Period, Government*

¹ Assistant Professor, Iğdır University, suna.altan@igdr.edu.tr ORCID: 0000-0002-7388-30-14

² Graduate Student, Iğdır University, mehmetzekifazlioğlu@gmail.com

NUH'UN RİVAYETLERİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA

Şahla ŞİRALİYEVA¹

İnsanlık tarihi boyunca onu etkileyen birçok olay vuku bulmuştur. Ancak bunların içinde bazıları gerek sebep - sonuç gerekse bıraktığı iz bakımından büyük önem taşımaktadır. Nuh tufanı da böyle etki bırakan olayların belki de en önemlisidir. Çünkü tufan sadece tarihi bir olay olmaktan çok ikinci bir yaratılışı temsil etmektedir.

Tufan hadisesi birçok dini kaynak, bilimsel bulgu ve mitolojide kendine has bir üslupla yer edinmiştir. Bu çok özel ve geniş bir konudur. Çünkü bu afetin sonunda dünya hayatı üzerinde birçok farklılıklar meydana gelmiştir. Hem coğrafi hem karakteristik hem de genetik açıdan köklü değişimler söz konusudur. İnsanlığın genetik haritası ve ülkeler coğrafyası bu olayla tekrar çizilmiştir. Ancak hala tufanın belli konularda bilinmeyenleri mevcuttur. Özellikle dini kaynaklardaki farklılıklar ve araştırmaların subjektif yapılması sebebiyle, konunun odak noktaları dağılmaktadır. Bu da sonuca ulaşmayı engelleyen baş faktördür. Halen tufanın yeri, yerelliği/evrenselliği, geminin yapısı, tufandan kurtulanlar, geminin demirlediği yer (Ağrı/Cudi) gibi konular araştırılmaktadır.

"Dünya Fırtınası" efsanesinin tarihteki ilk yazılı versiyonu, MÖ 2. binyılın ortalarına kadar uzanan Sümer efsanesidir. Efsaneye göre, büyük bir gemideki selden sadece bir grup insan kurtuldu. Bu efsaneye göre Nahçıvan dünyanın en eski uygarlık merkeziydi. MÖ 2. binyılın ortalarına tarihlenen Bilgamiş destanı da "tüm canlıların tohumlarının alınıp götürüldüğünü" ve Allah'ın tavsiyesi ile inşa edilmiş bir gemide kurtarıldığını söyler. Nahçıvan'ın en eski yerleşim yerlerinden biri olduğu bilinmektedir. Nuh'un dünya tufanı hakkındaki efsanesi, mitolojik dünya görüşünü yansıtan ve geçmişin hafızasından kopmanın imkansızlığını gösteren folklor örneklerinden biridir. Uykuyla ilgili efsaneler ve sözler dünyanın birçok ülkesinde bulunabilir. Ancak belirtmek gerekir ki Nahçıvan dışında başka yerlerde gemiler ve fırtınalarla ilgili efsane ve yer adları buradaki kadar zengin değildir.

İncil'deki Nuh efsanesine benzer bir olay örgüsü bulunan eski Sümer kaynakları ve Azerbaycan folkloru da Nuh ile bağlantılı olarak Adem'den sonra yaratılışın ikinci oluşumunu anlatmaktadır. Yazılı ve sözlü edebi örneklerde yer alan adlandırma geleneğini bünyesinde barındıran "Nuh Tufanı" efsanesine göre Ağrı, İlandağ ve Kamki dağlarına Nuh Nabi adlarını vermiştir. Tufan'dan sonraki ikinci neslin Nuh'un oğulları ile başladığına dikkat edin. Nuh'un oğulları ile ilgili en ünlü efsane "Nuhdaban"dır.

Nuh Peygamber'e ithaf edilen rivayetler üzerinde çok sayıda araştırma yapılmış ve bilimsel araştırmalar yayınlanmıştır. Akademisyen İsa Habibbayli'nin kaleme aldığı "Nuhçıhan'dan Nahçıvan'a" kitabında, Nuh Peygamber'e atfedilen efsaneler üzerinde ilginç araştırmalar yapıldı. Aynı zamanda Mahsati İsmailil'in "Nahçıvan Efsaneleri" monografisinde ilginç bilimsel analizler yaptı.

Unutulmamalıdır ki son yıllarda Nuh Peygamber ve dünya tufanının Nahçıvan ile ilişkisine dair 20'den fazla kitap ve monografi, 120'den fazla bilimsel makale yayınlanmıştır. Araştırma sonucunda Nuh Peygamber'in türbesinin Nahçıvan'daki yeri belirlenmiş, yapı kalıntılarından yola çıkılarak anıt restore edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nuh Peygamber, Nahçıvan, Efsane, Tufan, Gemi

¹ Nahçıvan Devlet Üniversitesi, shshahla36@gmail.com, Azerbaycan Nahçıvan

RESEARCH ON NOAH'S NARRATIONS

Shahla SHİRALİYEVA¹

Throughout the history of humanity, many events have occurred that have affected him. However, some of them are of great importance in terms of both cause and effect and the trace they leave. Noah's flood is perhaps the most important of the events that had such an impact. Because the flood represents a second creation rather than just a historical event.

The Flood event has a unique place in many religious sources, scientific findings and mythology established in style. This is a very specific and broad topic. Because at the end of this disaster, many differences have occurred in the life of the world. There are fundamental changes both geographically, characteristically and genetically. The genetic map of humanity and the geography of countries were redrawn with this event. However, there are still some unknowns of the Flood on certain issues available.

The focus points of the subject are scattered, especially due to the differences in religious sources and the subjective nature of research. This is the main factor hindering the achievement of the result. Currently, subjects such as the location of the flood, its locality/universality, the structure of the ship, the survivors of the flood, the anchorage of the ship (Ağrı/Cudi) are being researched. The first written version of the "World Storm" legend in history is the Sumerian legend, which dates back to the mid-2nd millennium BC. Legend has it that only a group of people survived the flood on a large ship. According to this legend, Nakhchivan was the oldest civilization center in the world. The epic of Bilgamis, dated to the middle of the 2nd millennium BC, also states that "the seeds of all living things were taken away" and rescued in a ship built with the advice of Allah. It is known that Nakhchivan is one of the oldest settlements. Noah's legend about the world flood is one of the folklore examples that reflect the mythological worldview and show the impossibility of breaking away from the memory of the past. Myths and sayings about sleep can be found in many countries of the world. However, it should be noted that the legends and place names related to ships and storms in other places, except Nakhchivan, are not as rich as here.

Ancient Sumerian sources and Azerbaijani folklore, which have a plot similar to the biblical Noah legend, also describe the second occurrence of creation after Adam in connection with Noah. According to the legend of "Noah's Flood", which includes the naming tradition in written and oral literary examples, Ağrı, Ilandag and Kamki mountains were named Noah Nabi. Note that the second generation after the Flood began with the sons of Noah. The most famous legend about Noah's sons is "Noahdaban".

Numerous studies have been conducted and scientific studies have been published on the narrations dedicated to Prophet Noah. In the book "From Nukhchihan to Nakhchivan" written by academician Isa Habibbayli, interesting studies were conducted on the legends attributed to Prophet Noah. At the same time, he made interesting scientific analyzes in Mahsati Ismailil's "Nakhchivan Legends" monograph.

It should be noted that in recent years, more than 20 books and monographs and more than 120 scientific articles have been published on the relationship between Noah and the world flood and Nakhchivan. As a result of the research, the location of the tomb of Noah Prophet in Nakhchivan was determined, and the monument was restored based on the building remains.

Keywords: *Prophet Noah, Nakhchivan, Legend, Flood, Ship*

¹ Nakhchivan State University, shshahla36@gmail.com, Azerbaijan Nakhchivan

TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA AĞRI'DA İKİ MEVSİM ROMANITahir ZORKUL¹Abdulkadir ÖNTÜRK²

Kimi edebi ürünler tarihsel ve siyasal bazı olayları konu edinmeleri yönüyle ön plana çıkarlar. Böylelikle de politik veya tarihi roman özelliği kazanırlar. *Ağrı'da İki Mevsim* romanı da bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu tür metinlerde eseri kaleme alan sanatçının bakış açısı belirleyici olsa da var olan gerçeklerin yansız bir tutumla aktarılması bir yandan eserin sanatsal değerini artırırken öte yandan da insanlık tarihi açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmanın konusunu teşkil eden Mustafa Akgün'ün söz konusu eseri, Türk-Ermeni ilişkilerine gerçeklik zemininde ve objektif bir tutumla odaklanmaktadır. Romanda iki millet arasında yaşanan sorunların tarihsel kaynağına değinilir ve 1915 olaylarında Türklerin katliama uğramasına rağmen soykırım iftirasına maruz kaldıkları gerçeği tarihi belgeler ışığında ortaya konur. Olayların Paris-İstanbul-Ağrı üçgeninde kurgulandığı metinde Türklerin ve *millet-i sadıka* olarak nitelendirilen Ermenilerin yüzyıllarca Osmanlı içinde kardeşçe yaşadıkları, Batılı devletlerin kışkırtmaları sonucu patlak veren 1915 olaylarıyla bu kardeşlik ikliminin bozulduğu gerçeği üzerinde durulur. Eserde ayrıca Ermeni komitacıların Türk diplomatlarını katletmesi hadisesine ve hali hazırda iki ulus arasında herhangi bir husumetin olmamasına rağmen, yaşananların Ermeni diasporası tarafından politika malzemesi haline getirilmesi çabasına da vurgu yapılır.

Çalışmada ele alınan başlıklar romanın bu muhtevasından hareketle oluşturulmuş ve hem eserin tarihi boyutunu hem de polisiye ile politik boyutunu ortaya çıkaracak biçimde sıralanmıştır. İlk ele alınan başlıkta yazar ve eserin içeriği aktarılırken ikinci başlıkta romanın tarihsel gerçeklerden faydalandığı noktalar verilmeye çalışılmıştır. Bu hususta tarihsel çalışmalardan ve konu ile ilgili tarihi birtakım önemli kaynaklardan yararlanılmıştır. Çalışmaya objektif bir bakış açısıyla yaklaşmış ve yazarın kurgusal bakışıyla tarihsel veriler bir potada eritilmiştir. Ardından romanın cinayet kısımları polisiye başlığında verilmiştir. Roman boyunca devam eden ve yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen umut ışığı olarak beliren aşk temi halk hikayeleriyle birlikte ele alınmıştır. Ayrıca uzun yıllar boyunca bir arada yaşayan iki milletin sahip olduğu ortak kültürel değerler de aktarılmaya çalışılmıştır.

Bu bildiride *Ağrı'da İki Mevsim* romanı, tarihsel süreç içerisinde güncelliğini hiçbir zaman yitirmeyen Türk-Ermeni ilişkileri ekseninde incelemeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Mustafa Akgün, Ağrı'da İki Mevsim, Türk, Ermeni, Diaspora*

¹ Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-mail: tzorkul@yyu.edu.tr

² Doktora Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-mail: komudus_348@hotmail.com

THE NOVEL TWO SEASONS IN AĞRI WITHIN THE CONTEXT OF TURKISH-ARMENIAN RELATIONS

Tahir ZORKUL¹

Abdulkadir ÖNTÜRK²

Some literary products come to the fore in terms of dealing with some historical and political events. Thus, they acquire the characteristic of political or historical novels. The novel *Two Seasons in Ağrı* can also be evaluated in this context. Although the point of view of the artist who wrote the work is decisive in such texts while transferring the existing facts with an impartial attitude increases the artistic value of the work, on the other hand, it is important for the history of humanity. The aforementioned work of Mustafa Akgün, which is the subject of this study, focuses on Turkish-Armenian relations on the basis of reality and with an objective attitude. The historical source of the problems between the two nations is mentioned in the novel and the fact that the Turks were subjected to genocide slander despite being massacred in the 1915 events is revealed in the light of historical documents. The text, in which the events are fictionalized in the triangle of Paris-Istanbul-Ağrı, focuses on the fact that the Turks and the Armenians, who are described as loyal to the nation, lived in fraternity within the Ottoman Empire for centuries, and that this atmosphere of brotherhood was disrupted by the 1915 events that broke out as a result of the provocations of the Western states. The work also emphasizes the incident of Armenian comitate murderers of Turkish diplomats and the effort to turn the events into a policy material by the Armenian diaspora, despite the fact that there is no hostility between the two nations.

The titles discussed in the study were created based on this content of the novel and were arranged in such a way as to reveal both the historical dimension of the work and the detective and political dimension. In the first title, the author and the content of the work are conveyed, while in the second title, the points that the novel makes use of historical facts are tried to be given. In this regard, historical studies and some important historical sources related to the subject were used. The study was approached from an objective point of view and historical data were melted in a pot with the fictional point of view of the author. Then, the murder parts of the novel are given under the title of detective. The theme of love, which continues throughout the novel and appears as a beacon of hope despite all the negativities experienced, is discussed together with folk tales. In addition, the common cultural values of the two nations that lived together for many years were also tried to be conveyed.

In this paper, the novel, *Two Seasons in Ağrı*, has been examined on the axis of Turkish-Armenian relations, which has never lost its currency in the historical process.

Keywords: *Mustafa Akgün, Two Seasons in Ağrı, Turkish, Armenian, Diaspora*

¹ Assoc. Dr., Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature e-mail: tzorkul@yyu.edu.tr

² PhD Student, Van Yüzüncü Yıl University, Institute of Social Sciences, e-mail: komudus_348@hotmail.com

NUH TUFANI'NİN PSİKO-SOSYAL BOYUTLARI ÜZERİNE KUTSAL METİNLER EKSENLİ BİR DEĞERLENDİRME

Ümit Harun AKKAYA¹

Gerek mitolojide gerekse farklı dinlerin kutsal metinlerinde, yerel ya da küresel pek çok felaketin aktarıldığı görülmektedir. Bu felaketlerde, yeryüzünde yaşayan canlıların büyük bölümünün yok oluşu ve yeni bir hayatın başlangıcına dayalı bir olay örgüsü söz konusudur. Sözlü anlatılarda ve kutsal metinlerde, yaşanan felaketlerin öncesi ve sonrasının detaylı biçimde tasvir edildiği görülmektedir. Tasvirlerde çoğunlukla insanların inançtan uzaklaştığı, insan ve toplum yapısının olumsuz yönde değişim geçirdiği bilgisi verilmektedir. Gelecek kuşaklara yönelik bir uyarı mahiyetinde de görülen bu felaketler çoğunlukla ilgi çekmiştir. Büyük sel baskınları bir başka deyişle tufanlar, bu anlamda öne çıkan büyük felaketlerdendir. Bu çalışmada tarih boyunca belki de en çok irdelenen felaket olan Nuh Tufanı psiko-sosyal açıdan ele alınmıştır. Günümüze dek tufana ilişkin kutsal metinler; arkeolojik, antropolojik, teolojik veya sosyolojik pek çok yönüyle irdelenmiştir. Diğer yandan yaşananların insanı merkeze alarak psiko-sosyal boyutlarıyla daha fazla inceleme konusu haline getirilmesi gerekliliği yadsınamaz. Bu bağlamda kutsal metinlerden hareketle öncelikle tufan öncesi birey ve toplumun içinde bulunduğu durumun tahlili yapılmıştır. Mitleri ve kutsal metinleri birey ve toplum açısından daha iyi anlayabilmek, büyük dönüşümler öncesi durumun kavranmasıyla da yakından ilişkilidir. Bu çerçevede ahlaki durum, birlikte yaşama kültürü, gündelik yaşantı, toplum içindeki bireyin psikolojisi ve kimlik oluşumu süreçlerinin irdelenmesi önemli görülmektedir. Tüm bunların din ve dindarlıkla ilişkisi de bir diğer önemli husustur. Nitel yöntemin esas alındığı çalışmada içerik çözümlemesi ve betimsel analiz tekniğine başvurulmuştur. Felaket sonrası birey ve toplum için büyük kayıpların yaşandığı, bilindik sosyal yapı ve düzenin büyük ölçüde ortadan kalktığı bir durum söz konusudur. Dolayısıyla ciddi anlamda sarsılmış görece küçük bir topluluğun hayatı yeniden kurma çabası ve yüzleşeceği yeni durumlara ilişkin, günümüz gerçekliği de hesaba katılarak değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada Nuh Tufanı öncesi ve sonrasının kısaca dindarlıkla ilişkisi de ortaya konmaya çalışılmıştır. Tufan ve benzeri felaketlerin günümüz toplumuna ilişkin gündeme getirdiği perspektifler, üzerinde durulan bir diğer husus olmuştur. Bu çerçevede felaketlere dayalı anlatıların, insanın kainattaki yerini yeniden deneyimlemesinde ve mülkiyetin kendisinde olmadığını bir kez daha fark etmesinde önemli birer etken oldukları çıkarımı yapılmıştır. Anlatılar aynı zamanda, uygarlığa insanlığın verdiği zararın idrakinin zorunluluğuna ve insanın doğa ile ilişkisinde ortaya konması gereken uzlaşmaya yönelik göndermeler içermektedir. Kutsal metinlerde ibret alınması gereken vakalar olarak tanımlanan bu tür felaketler; insanın hem yaratıcısı ve inancı hem de içinde yaşadığı toplumla olan ilişkilerini gözden geçirmesi yönünde bir uyarı olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Nuh Tufanı, Felaket, Kutsal Metinler, İnsan ve doğa, Din Sosyolojisi*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kayseri Üniversitesi Develi İslami İlimler Fakültesi, harunakkaya@kayseri.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9351-9711

AN EVALUATION BASED ON SCRIPTURES ON THE PSYCHO-SOCIAL DIMENSIONS OF NOAH'S FLOOD

Ümit Harun AKKAYA¹

It is seen that many local or global disasters are reported both in mythology and in the sacred texts of different religions. In these disasters, there is a plot based on the extinction of most of the living things on earth and the beginning of a new life. In oral narratives and sacred texts, it is seen that before and after the disasters are described in detail. In the depictions, it is stated that people are moving away from belief and that the human and social structure has undergone negative changes. These disasters, which are also seen as a warning for future generations, have often attracted attention. Great floods, in other words, floods, are among the major disasters that stand out in this sense. In this study, Noah's Flood, which is perhaps the most studied disaster throughout history, is discussed from a psycho-social perspective. Scriptures about the flood until today; archaeological, anthropological, theological or sociological aspects have been examined. On the other hand, it is undeniable that the experiences should be made the subject of further investigation with their psycho-social dimensions by putting the human being at the center. In this context, first of all, the situation of the individual and society before the flood was analyzed based on the sacred texts. A better understanding of myths and sacred texts for the individual and society is closely related to understanding the situation before major transformations. In this context, it is considered important to examine the moral situation, the culture of living together, the daily life, the psychology of the individual in the society and the processes of identity formation. The relationship of all these with religion and religiosity is another important issue. In the study based on the qualitative method, content analysis and descriptive analysis techniques were used. After the disaster, there is a situation in which great losses are experienced for the individual and society, and the familiar social structure and order is largely destroyed. Therefore, evaluations have been made regarding the effort of a relatively small community that has been severely shaken to re-establish life and the new situations it will face, taking into account today's reality. In this study, the relationship between before and after Noah's Flood with religiosity has also been tried to be revealed. The perspectives brought to the agenda by the Flood and similar disasters regarding today's society were another issue that was emphasized. In this context, it has been deduced that narratives based on disasters are an important factor in man's re-experiencing his place in the universe and realizing once again that he does not own the property. The narratives also contain references to the necessity of understanding the damage caused by humanity to civilization and the compromise that should be revealed in the relationship of man with nature. Such disasters, which are defined as cases that should be taken as a lesson in the sacred texts; It is seen as a warning for people to reconsider their relationship with both their creator and belief and the society in which they live.

Keywords: *Noah's Flood, Catastrophe, Sacred Texts, Man and Nature, Sociology of Religion*

¹ Assistant Professor Doctor, Kayseri University Develi Faculty of Islamic Sciences, harunakkaya@kayseri.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9351-9711

TENDÜREK DAĞI (AĞRI) VE ÇEVRESİNİN MORFOMETRİK ÖZELLİKLERİ

Vedat AVCI¹

Bu çalışmada ülkemizin Kuvaterner yaşlı genç volkanlarından Tendürek Dağı'nın morfometrik özelliklerinin yakın çevresi ile birlikte değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Tendürek Dağı, Doğu Anadolu Bölgesi'nde, Doğubayazıt (Ağrı) ile Çaldıran (Van) arasında yer alan kalkan karakterinde volkandır. Volkan, Büyük Tendürek (3533 m) ve Küçük Tendürek (3298 m) adlı 2 koniden oluşmakta olup, belirgin iki krateri sahiptir. Dağlık kütlede zirvesinde gaz çıkışları sürmektedir. Çalışmada temel data olarak Tendürek Dağı ve çevresine ait çözünürlüğü 12,5*12,5 m. olan ALOS PALSAR Sayısal Yükseklik Modeli (SYM) kullanılmıştır. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ortamında SYM kullanılarak, mutlak yükseklik, nisbi yükseklik, eğim, ortalama eğim, topoğrafik heteorojenlilik indeksi (Tr_i), Roughness indeksi (engebelilik indeksi), profil ve vadi derinliği (valley depth) analizleri uygulanmıştır. Morfometrik analizler açık kaynak kodlu Qgis ve Saga GIS yazılımlarının Raster Analiz ve Morfometri modülleri ile ArcGIS yazılımının 3D ve Spatial Analiz modülleri kullanılarak yapılmıştır. Nisbi relief analizi için çalışma alanı 1km²lik gridlere bölünmüş, zonal istatistikle her gridin yükselti farkı bulunmuştur. Bu yükselti farkı enterpole edilerek nisbi relief haritası oluşturulmuştur. Analiz sonuçlarına göre ortalama yükselti değeri 2400 m, mutlak yükselti değerleri ise 1718-3533 m arasında değişmektedir. Nisbi relief 13-509 (km²'de) m arasında değişmekte, bu değerler morfolojiye uygun olarak düzlük alanlarda azalırken, zirvede artmaktadır. Çalışma alanında minimum eğim 0°, maksimum eğim 70°'dir. Ortalama eğim değerleri ise Büyük Tendürek Volkanı'nın zirvesinde 67°'ye çıkmaktadır. Tr_i değerleri, 0-24,3 arasında değişmekte, analiz sonuçları Büyük Tendürek dağının kraterinde pürüzlülüğün yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Roughness indeks değerleri 0-5,33 arasında değişirken, maksimum vadi derinliği 358 m olup, en yüksek değerler Büyük Tendürek Dağı kraterinde ölçülmüştür. Profil analizleri kalkan şeklindeki yapıyı ortaya koymaktadır. Ortalama yükselti, nisbi yükseklik, ortalama eğim, heteorojenlilik ve engedelilik analizleri genç topoğrafya dair ipuçları vermektedir. Analiz sonuçları ortalama eğim, engedelilik ve vadi derinliğinin Büyük Tendürek Dağı'nda Küçük Tendürek Dağı'na göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışma sonuçları morfometrik analizlerin dağlık alanların sayısal özelliklerinin ortaya konmasında elverişli araçlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Tendürek Dağı, Ağrı, Morfometri, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), Sayısal Yükseklik Modeli (SYM)*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, vavci@bingol.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1439-3098>

MORPHOMETRIC FEATURES OF MOUNT TENDÜREK (AĞRI) AND ITS SURROUNDINGS

Vedat AVCİ¹

In this study, it is aimed to evaluate the morphometric features of Mount Tendürek, one of the Quaternary volcanoes of our country, together with its immediate surroundings. The mount is a shield shape-volcano which is located between Doğubayazıt (Ağrı) and Çaldıran (Van), in the Eastern Anatolia Region. The volcano consists of two cones, Büyük Tendürek and Küçük Tendürek, and has two distinct craters. Gas release still occur at the summit of the mountain. With a resolution of 12.5x12.5 m, the ALOS PALSAR Digital Elevation Model (DEM) of the Mount and its surroundings has been used as the basic data in the study. Using DEM in Geographic Information Systems (GIS) environment, absolute elevation, relative relief, slope, mean slope, topographic heterogeneity index (TRI), roughness index, profile and valley depth analyses have been applied. Morphometric analyses have been performed using the Raster Analysis and Morphometry modules of the Qgis and Saga GIS software open source, and the 3D and Spatial Analysis modules of the ArcGIS software. For the relative relief analysis, the study area was divided into 1km² grids, and the elevation range of each grid was calculated by zonal statistics. Relative relief map was created by interpolating this elevation range. According to the results of the analysis, the mean elevation value is 2400 m and the absolute elevation values vary between 1718-3533 m. Relative relief varies between 13-509 m (per km²). While these values decrease in plain areas in accordance with the morphology, they increase at the peak. The minimum slope in the study area is 0°, the maximum slope is 70°. The average slope values reach to 67° at the summit of Büyük Tendürek Volcano. Tri values vary between 0-24.3. Analysis results show that the roughness is high in the crater of Büyük Tendürek Mount. While the roughness index value ranges from 0 to 5.33, the maximum valley depth is 358 m and the highest values have been measured in the crater of Mount Büyük Tendürek. Profile analyses indicate the shield-shaped structure. Mean elevation, relative relief, mean slope, heterogeneity and roughness analyses give clues about young topography. Analysis results show that the mean slope, roughness and valley depth are higher in Büyük Tendürek Mountain than in Küçük Tendürek Mountain. The results of the study reveal that morphometric analyses are convenient tools for producing the numerical characteristics of mountainous areas.

Keywords: *Mount Tendürek, Ağrı, Morphometry, Geographic Information Systems (GIS), Digital Elevation Model (DEM)*

¹ Assist. Prof. Dr., Bingöl University, Faculty of Science and Literature, vavci@bingol.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1439-3098>

AĞRILI ÂŞIK DİVANÎ VE ESERLERİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Yasin KILIÇ¹

Asıl adı İhsan KILIÇ (1913-2006) olan ve bazı şiirlerinde Muradî mahlasını kullanan Âşık Divanî, günümüz Türk âşık edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biridir. Âşıklık geleneğini usta-çırak ilişkisi çerçevesinde öğrendi. Şiirlerine, mensup olduğu toplumun kültürünü, inancını, geleneğini, göreneğini, yaşam biçimini, hayata bakış açısını, dinî değerlerini yansıttı.

Bu araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmada Âşık Divanî'nin şiirlerinde yer alan eğitsel unsurlar ile şairin topluma vermek istediği mesajlar tespit edilmiş, elde edilen bu bulgular betimsel yöntemle analiz edilerek yorumlanmıştır.

Divanî'nin "Divanî'nin Divanı 3. Kitap Şiir ve Hikâyesi Haydar Fazili" adlı eseri taranmıştır. Ayrıca Divanî'nin şiirleri, eğitsel unsurlar, değerler, dinî öğeler, aşk, ayrılık, kahramanlık başlıkları altında incelenmiştir. Ayrıca şairin pastoral şiirlerindeki iletiler üzerinde duruldu. Şairin halka vermek istediği mesajlar ve kazandırmak istediği davranışlar, ayrıntılı bir biçimde yorumlandı. Şairin eğitime bakış açısı ile modern eğitim anlayışı karşılaştırılarak değerlendirildi. Bu çalışmada, Divanî'nin eğitime önem verdiği anlaşılmaktadır. Divanî'ye göre, kişi bildiğiyle amel etmelidir. Âlimler topluma örnek olmalı ve insanlara doğru yolu göstermelidirler.

Divanî şiirlerinde iyilik, doğruluk, dürüstlük, mertlik, tutumluluk, adalet, bağımsızlık, vatan sevgisi, birlik ve beraberlik, dostluk, özgüven, sözünde durmak, fedakârlık, sabırlı olmakla ilgili değerleri işlemiştir. Ona göre, güzel bir ahlaka, sağlam bir kişiliğe sahip olan kişiler, hem kendilerine, hem de topluma faydalı olabilirler. Bu yüzden kişi doğru ve dürüst olmayı kendisine ilke edinmelidir.

Şaire göre, vatanımızı ve bağımsızlığımızı birlik ve beraberlik içinde kalarak koruyabiliriz. Ülkeyi yönetenler adaletten ayrılmamalıdır. Adaletin olmadığı devletlerin temeli çürüktür. Divanî'ye göre insan, dostu için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamalı ve karşılaştığı sıkıntılar karşısında sabretmelidir; çünkü başarıya sabırla ulaşılabilir.

Âşık Divanî, şiirlerinde İslam'ı ve Peygamber'i savunur. Tasavvufa ilgi duyar, tasavvuf büyüklerinden bahseder. Âşık Divanî şiirlerinde ilahi aşk, ayrılık ve tabiat ve kahramanlık temalarını işler. Bu çalışmada Âşık Divanî ve eserleri tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Âşık Divanî, Eğitim, Dil, Âşık Edebiyatı, Değerler Eğitimi*

¹ Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ağrı/TÜRKİYE
e-mail: ykiliç@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6530-8469

A STUDY ON MINSTREL DIVAN FROM AGRI AND HIS WORKS

Yasin KILIÇ¹

Minstrel Divanî, whose real name is Ihsan KILIC (1913-2006) and who uses the pseudonym Muradî in some of his poems, is one of the important figures of today's Turkish minstrel literature. He learned the tradition of minstrelsy within the framework of the master-apprentice relationship. In his poems, he reflected the culture, belief, tradition, customs, lifestyle, perspective of life and religious values of the society he belonged to.

In this study, document analysis, one of the qualitative data collection methods, was used. In the study, the educational elements in Minstrel Divanî's poems and the messages that the poet wanted to give to the society were determined, and these findings were analyzed and interpreted with the descriptive method.

Divanî's work named "Divani's Divan, 3rd Book Poetry and Story Haydar Fazili" was scanned. In addition, Divanî's poems were examined under the headings of educational elements, values, religious elements, love, separation and heroism. Besides, the messages in the poet's pastoral poems were emphasized. The messages that the poet wanted to give to the public and the behaviors he wanted to gain were interpreted in detail. The poet's point of view on education and his modern education understanding were compared and evaluated.

In this study, it is understood that Divanî gives importance to education. According to Divani, one should act according to what s/he knows. Scholars should set an example for the society and show people the right path.

In his poems, Divanî treated the values related to benevolence, truthfulness, honesty, bravery, frugality, justice, independence, patriotism, unity and solidarity, friendship, self-confidence, keeping one's word, self-sacrifice and patience. According to him, people having good morals and a strong personality can be beneficial both to themselves and to the society. Therefore, the person should adopt the principle of being truthful and honest.

According to the poet, we can protect our homeland and independence by staying in unity and solidarity. The rulers of the country should not leave the justice. The foundations of states without justice are rotten. According to Divanî, a person should not avoid any sacrifice for his friend and should be patient in the face of difficulties; because success can be achieved with patience.

Minstrel Divanî defends Islam and the Prophet in his poems. He is interested in Sufism and talks about Sufi elders. Minstrel Divanî deals with the themes of divine love, separation, nature and heroism in his poems. In this study, Minstrel Divanî and his works are introduced.

Keywords: *Minstrel Divanî, Education, Language, Minstrel Literature, Values Education*

¹ Assoc. Dr. Agri İbrahim Çeçen University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Education
ykilic@agri.edu.tr ORCID: 0000-0001-6530-8469

NAHÇIVAN VE AĞRI DAĞI ÇEVRE İLLERİ AĞIZLARINDAKİ FONETİK EVEZLENMELERİN SÖZ YAPIMINA ETKİSİ

Zülfiyye ISMAYIL¹

Ağız araştırmaları özellikle son yıllarda Türklük bilimi çalışmalarının en fazla ilgi duyulan alanlarından biri hâline gelmiştir. Bu konuda yapılan araştırmalarda, belli bir yörenin ağız özelliklerinin ortaya konulmasının yanı sıra birden fazla ağız yöresinin çeşitli açılardan karşılaştırılması da esas alınabilmektedir. Biz de bildirimizde bu konulara değineceğiz.

Ağızların çeşitli açılardan araştırılması, karşılaştırılması farklı dönemlerdeki bir takım dilsel kullanımlarla ve bu iki yörenin ağızlarının farklı açılardan araştırılması ele alınacaktır. Bu da ortak kültürün, ortak medeniyetin ve bir millet, iki devlet olmanın kanıtıdır.

Bu çalışmada mükayiseli ağız araştırmasının öneminden bahs edilecek ki, her iki yöre ağız veya diyalektoloji malzemeler açısından da türkün tarihi kültürünü bünyesinde barındıran bir hazinedir.

İncelememiz sonucunda ortaya çıkan sadece dil değil, folklor, tarih, etnografiya, sosyoloji vb. bu gibi birçok dalın da çalışma alanını ilgilendiren ürünler elde edilmektedir. Bu araştırma dilin kendesi için olduğu kadar, sosyal ve kültürel bakımdan da kıymetlidir.

Nahçıvan ve Ağrı dağı çevre illeri ağızlarının çeşitli açılardan incelenmesi ortak veya ayrılan dil özelliklerinin tesbiti kültürlerin de ortak ve ayrılan farkını sergilemektedir.

İncelememizin eksik kalmamaması için, önce derlenmiş malzemeler bilimsel yöntemlerle araştırılacak ve mükayiseli ağız araştırmanın Nahçıvan ve Ağrı dağı yöresinin yaşamına, öz geçmişine, çözüm bekleyen bir çok meselenin bu yöredeki ağız çalışmamızla ayna tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Nahçıvan, Ağrı Dağı, Funksional, Dialect*

¹ Doç.Dr. Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü. e-mail: ismayilzulfiyye@yahoo.com

FUNXIONAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF SOME WORDS IN THE AGRI MOUNT ENVIRONMENT PROVINCES AND NAHÇIVAN DIALECTS

Zulfiyya İSMAYİL¹

Dialect research has become one of the most popular areas of Turkish studies in recent years. In this research, the dialect characteristics of a particular region can be revealed as well as the comparison of multiple dialect regions from various angles. We will also address these issues in our paper.

Researching and comparing the dialects from various perspectives will be discussed with a number of linguistic uses in different periods and the dialects of these two regions from different perspectives. This is the proof of common culture, common civilization and being a nation and two states.

In this study, the importance of the excellent dialect research will be mentioned that both regions are a treasure that contains the historical culture of the Turks in terms of dialectology materials.

The result of our study is not only language, folklore, history, ethnography, sociology, etc. products of interest in many branches are obtained. This research is valuable for the language itself as well as socially and culturally.

Examining the dialects of Nakhchivan and Mount Ağı from different perspectives show the common and reserved differences of cultures in determining common or reserved language characteristics.

In order to ensure that our study is not incomplete, firstly the compiled materials will be investigated with scientific methods and our excellent mouth research will mirror the life, resume, resolutions of the Nakhichevan and Mount Ağı region with our mouth work in this region.

Keywords: *Nahçıvan, Mount Ararat, Funksional, Dialect*

¹ Assoc.Dr. Nakhichivan Branch of The Azerbaijan National Academy of Sciences. e-mail: ismayilzulfiyye@yahoo.com

TÜRKİYE'YE YÖNELİK ALGI YÖNETİMİ: ERMENİSTAN'IN AĞRI DAĞI İDDİASI

Nazmi ORUÇ¹

Son yıllarda özellikle Ermeni diasporası Ermeni tehciri, sözde soykırım ve Ağrı Dağı'nın Ermenistan'da olduğu algısını ısrarla sürdürmektedir. Bu bağlamda 1969 yılında Erivan'da düzenlenen uluslararası bir kongrede Ermenilerin Ağrı Dağı'nın kendi sınırları içinde olduğu algısını yayma girişimlerine değinilmiş ayrıca son yıllarda bu konulardaki gelişmeler irdelenmiştir. Kongrenin açılışında Ermenistan tanıtım filmi gösterisinde tehcir sırasında öldürüldüğü söylenen gazete ile örtülmüş Ermenilerin cansız bedenleri gösterilmiş, kongre ambleminde, kongre tanıtım kitapçığında ve sigara paketlerinde Ağrı Dağı Ermenistan sınırlarına dâhil olarak tasvir edilmişti. Kongre sırasında her fırsatta Ağrı Dağı reklamıyla karşılaşan delegelerin bir kısmının Ağrı Dağı'nın yeri hakkında benden bilgi istemeleri üzerine kongrenin üçüncü günü bildirimim sonunda Ağrı Dağı'nın Türkiye'de olduğunu bilmeyenlere hatırlatmak isterim ki, Ağrı Dağı Türkiye'dedir ve daima orada kalacak dedim. Tebliğimi tamamladığımda sessizlik hâkim oldu ve sonrasında oturum başkanına verilen bir önerge üzerine ilmi bir kongrede siyaset yapılamayacağı sözü ise alkışlandı. Bu olayı takiben kongre sekreteri vizemin bitiş tarihi sonunda Ermenistan'ı terk etmemi istedi. Bu kadar sert davranmalarının sebebini sorduğumda ise; "Ağrı Dağı'nın daima Türkiye'de kalacağını ne biliyorsun" cevabını aldım. Yaklaşık yüz senedir Ağrı Dağı'nın Ermenistan'ın ulusal sembolü olarak kabul edildiği ve bu nedenle devlet arması içinde çok özel bir yere sahip olduğu yazılmaktadır. Türkiye sınırları içerisinde olmasına rağmen Ermenistan Anayasasına (Madde13) göre belirlenen Ermenistan devlet armasında Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi tasvir edilmiştir. Ağrı Dağı imajı ülkenin başlıca ulusal sembolü ve markası olarak kabul edilmekte ve genellikle bir millileştirme söylemi içinde Ermenistan'da gündelik yaşamın her yerinde kullanılmaktadır. Dönemin Başbakanı Erdoğan Ermenilerin sözde soykırım iddialarına karşı Türk Ermeni ilişkilerini geliştirmek amacıyla 2005 yılında Ermeni Cumhurbaşkanı Kocharian'a gönderdiği mektupta iki ülke ve üçüncü ülke tarihçilerinin ve arşivlerinin karşılıklı olarak açılarak incelenmesini teklif etmiştir. Kocharian ise ikili ilişkileri geliştirmenin hükümetlerin sorumluluğunda olduğunu bu sorumluluğun tarihçilere devredilemeyeceğini öne sürerek teklifi kabul etmemiştir. Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan 2010 yılında Der Spiegel'e verdiği röportajda, Sarkisyan'a Ermenistan'ın "Ağrı Dağı'nı geri isteyip istemediği" sorulduğunda Sarkisyan, "Ağrı Dağı'nı bizden kimse alamaz, kalbimizde saklıyoruz cevabını vermiş". Bu durum Türkiye'nin egemenlik hakkının Ermenistan tarafından en üst düzeyde ihlal edildiğini açıkça göstermektedir. Ermenilerin Anadolu topraklarındaki gizli istekleriyle ilgili gelecek beklentilerine ilişkin olarak bin yıllık Anadolu topraklarımızda tek millet, tek devlet, tek vatan ve tek bayrak altında yapılacak her türlü yerli ve yabancı saldırılara karşı çok güçlü olmamız gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Ağrı Dağı, Ermenistan İddiaları*

¹ Prof. Dr., Toprak ve Su Kimyası Emekli Öğretim Üyesi, E-posta:nazmioruc1937@gmail.com

PERCEPTION MANAGEMENT AGAINST TURKEY: ARMENIA'S MT. ARARAT CLAIM

Nazmi ORUÇ¹

In recent years, especially the Armenian diaspora has persistently carried out the perception of the Armenian deportation, the so-called genocide and Mount Ararat as if it's in Armenia. In this context, in an international congress held in Yerevan in 1969, the attempts of Armenians to spread the perception that Mount Ararat is within their borders were mentioned and the developments in these issues in recent years were examined. Dead bodies of Armenians, who were said to have been killed during the deportation and covered with newspapers, were shown in the Armenia promotional film at the opening of the congress. Also Mount Ararat was depicted as part of the borders of Armenia on the congress emblem, congress brochure and cigarette packages. Some of the delegates, who encountered the advertisement of Mount Ararat at every opportunity during the congress, started asking me for information about the location of Mount Ararat. Therefore, at the end of my presentation on the third day of the congress I said that I would like to remind those of you who do not know that Mount Ararat is in Turkey, Mount Ararat is in Turkey and would remain there forever. When I completed my presentation, silence prevailed, and after a proposal given to the chairman of the session, he said that there would be no politics in a scientific congress was applauded. Following this event, the congress secretary asked me to leave Armenia at the end of my visa expiry date. When I asked why they acted so harshly; I got the answer, "How do you know that Mount Ararat would always remain in Turkey. Mount Ararat has been considered the national symbol of Armenia and is therefore of fundamental importance to its coat of arms for nearly a hundred years. Although Mount Ararat is within the borders of Turkey, the images of Mount Ararat and Noah's Ark are used in the coat of arms of Armenian state which is determined according to the Armenian Constitution at Article 13. The image of Ararat is widely considered the country's principal national symbol and brand usually framed within a nationalizing discourse, is ubiquitous in everyday material culture in Armenia.

The Prime Minister of the time, Erdogan, in a letter she sent to Armenian President Kocharian in 2005, in order to improve Turkish-Armenian relations against the so-called genocide allegations by Armenians. He proposed that the historians and archives of the two countries and the third countries be opened and examined mutually. Kocharian, on the other hand, did not accept the offer, arguing that improving bilateral relations was the responsibility of the governments and that this responsibility could not be delegated to historians. "In a 2010 interview with Der Spiegel, Armenian President Serzh Sargsyan was asked whether Armenia wants "Mount Ararat back." Sargsyan, in response, said that 'No one can take Mount Ararat from us; we keep it in our hearts'. This situation clearly shows that Turkey's sovereign right has been violated at the highest level by Armenia. Regarding to the future prospects of the Armenian's related to their hidden wishes on the Anatolian soils, we must be very strong against any local and foreign attacks under one nation, one state, one homeland and one flag in our thousand-year-old Anatolian land.

Keywords: *Turkey, Mount Ararat, Armenian's Claims*

¹ Prof. Dr., Retired Professor of Soil and Water Chemistry. E-mail: nazmioruc1937@gmail.com